

Catholicki Posł.

Chrlwinški časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda
w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Sedmy létník.

W Budyschinje.

Ejzdečka L. A. Donnerhał.

1869.

W o p s ch i j e c z v.

	Str.
Postrōjenjo Serbow pschez katholischego Pōsta. Wot redaktera	1.
Schto francōzſte nowiny wo Serbach praja? Wot P. Innocenca (pschetozif r.)	2.
Vist bamža Piusa XI. biskopej Ludwikej z Leontopolis. Wot r.	9.
Swjatoczne nutšniedzenjo njerželnicžow. Wot J. Eusejanſkoho	10. 19.
Napołozhenjo swjetczenju swęckow na duju ſ Blasja. Wot P. Tadeja	17.
Skwczko za twarjenje cyrkwe w Baczonju abo Čornečach. Wot P. Tadeja a r. .	25.
Adreſsa nemich towarſtow. Wot H. Duczmanu	27.
Loreto w Italſkej. Wot r.	33. 49. 68.
Męćniſki jubilej swjatoho móta a katholisch Serbja. Wot r.	41.
Dekumeniſki koncil. Wot H. Duczmanu	57. 65.
Cyrkej ſ. Klemensa w Romje. Wot r.	73.
Nabożne wustawy w Parizu. Wot r.	81.
Wo wotpisku. Wot J. Eusejanſkoho	89. 97.
Prěnja lētuſcha katholiska zhromadžizna. Wot r.	92.
Wustawki wubjerkia k psychihotowanju założenia cyrkwe w Čornečach abo Baczonju. Wot r.	105.
Kręž bamža Piusa IX. w konſistoriju 25. junija 1869. Wot H. D.	106.
Bamž njenmōže wo wérje zmolicz. Wot r.	113.
Druha lētuſcha katholiska zhromadžizna. Wot r.	121.
Statyſtika katholikow w Sakſkej. Wot r.	123.
Hiſcie ſłowęſko wo konciliu. Wot P. Innocenca (pschet. r.)	129. 137.
Čzohodla hanja w naschim čzaju kłoschtry? (Wot P. Tadeja).	145.
Skwo katholiskim krajanam a Serbam. Wot P. Innocenca (pschet. r.)	147.
Wo nadpadach na kłoschtry. Wot P. Lutwika (pschet. r.)	149. 153.
Rajki čzektu wujit manuſ wot naschego kłoschtra? Wot P. Tadeja	161.
Katholiska cyrkej w Chinesiſkej. Wot J. Krala	169. 179. 185.
Skwo k rozpoñijenju za Serbow. Wot P. Innocenca (pschet. r.)	177.
Hiſcie něſhto k rozpoñijenju za Serbow	190.
Michał Kokla. Wot r.	193.
3 nasheje diöceſy.	
3 dreždžanske diöceſy.	
3 pruskeje Pužich.	
Čyrlwinſke nowinki a powięſcze.	} Stajne rubriki.
Maleńoſeje towarſtwa.	
Čyrlwinſki powěſtnik ze serbſkich wosadow.	

Pschiſponijenjeſo.

3 hornimi nastawkami su potajim ſcheczo knjezojo redaktera z pierom podpjerali. „3 nasheje diöceſy“ su depisowali, kaž ſo ze znamjeſckow zboni: k. Eusejanſki, k. P. Innocenc, k. Duczman, k. Pietasch, k. Hauffa a k. Wels, „3 dreždžanskeje diöceſy“ k. Konradi a „3 pruskeje Pužich“ k. duchowniſki radziecer a farar Schneider. Za „cyrlwinſke nowinki a powięſcze“ su k. Duczman, k. Herrmann (džel čiſta 12) a k. J. Kral te kuchi podali, kaž ſu z jich znamjeſckiem woznamjenjene. Do „cyrlwinſkoho powěſtnika“ podawachu tež lěſa čzi ſami knjeza kaž loni, (k. Kuczank, k. Duczman a k. Eusejanſki z Wotrowa). Wschilkim ſobudžetaczerjam, kaž runja redaktoře darmo dželata, praji ſo z tutym najlubožniſchi džak z proſtwu wo dalishe podpjeranjo.

Expediciju a pschinioſki wobstarachu dobroćimje čzi knjeza, koſiž ſu w 1. čiſle toho lěta pomjenowani.

W o z j e w j e n j o.

Nashe towarzstwo budze tež w nowym lěcje tuton časopis wubawacj a wuńdze wrenje číslo 1. januara. Wierz tym ujech so čęscjeni czitarjo z nowa hako sobustawh naschego towarzstwa pshedpłaczaja pał pola podpisanoho sekretarja, pał pola swojich wesadnych k. duchownych, lotrychž z nowa wo dobrocjive hromadzenjo pschinoshkow a wo zwolniwe expediowanjo K. Posta w mienje dobreje wech najnaležnišho a najpschedczelsišho proshym.

Duž na zaświdżenjo!

Michał Hórnik,
sekretar towarzstwa a redaktor K. P.

Katholicki Poſoł

Wukhadźa prěnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chyrwinski časopis,

wubawanyh wot towarzstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Michał Hórník.

Číslo 1.

2. januara 1869.

Lětnik 7.

Poſtrowjenjo Serbow pschez Katholickoho Poſta.

Hijo sed m̄ h̄ krócz naſtuſuju ſwoj lēto doh̄i puc̄ a wjehelu ſo, jeli mje z tej ſamej luboſežu z nowa powitac̄ze, z kotrejž kóždy měſac dwojch ſ Wam pschilhadjam.

Hac̄zrunje mje we wjele kſhesčanskich domach radh widža a ſkyscha, ſu tola tež hiſhceje taſte, kž ſebi prôcu njewozmu na mnje poſladnycz abo popoſluchac̄. Mi ſamomu derje njepſchiteji, ſwoju wēc kſhwalic̄ abo ju ſ podpjeranju poruczic̄, býrnje materialnoho wužitka z njeje njemel. Njejh tohodla družy t. r. w ſ ch itc̄ ežitarjo ſedzbnosc̄ taſtich, kž hiſhceje ničjo wo wukhadženju Poſta njewjedža, na njón wobroc̄ic̄ phtaja! Hdyž je Poſoł na puc̄ wuhotowanym, dyrbí jomu lubſho byc̄, hdyž joho powjesc̄e hiſhceje w jačy ludži ſkyschi.

Kajkoho ducha a wopſhijec̄a moje powjesc̄e ſu, móžes̄ mi po prawym hižo na čole widžec̄. Sym, džakowane Bohu, katholiki! Rozſudžuju tohodla wſchē wučžby abo podawki z katholickoho ſtejſhceža. Na předlu pſchiniſeju wſchelake dleſche powuczne abo tež zabawne naſtaſki. Z tohole wotdželenja chcu džensa ſlubic̄, zo w bližšich čiſtach něſhtožkuli podam, ſktož je z mđoho italskoho pucžowanja hiſhceje w mojej liſtowni zavostało, kaž doh̄e wopisanjo hnadnoho města Loreta a wſchelake dodawki z Roma. Po dleſchich naſtaſkach pſchiniſu wotdželenja, kotrejž naš najblíže naſtuſają a taſtjec naſchu cyrkwinſtu chroniku tworja: Z naſcheje diöceſy, z dreždžanskeje diöceſy a z pruskeje Lužic̄. W dalschim wotdželenju powjedam „Cyrkwinske nowinki a powjesc̄e“ z cykloho ſweta a w tym budže lētsa wjele zajimawoho, na pſchikkad: kaž wojowanjo cyrkwie za wěrnoſc̄ a prawo dale ſo powjedże, kaſte budža wuſlady na zjenočenjo abo tola pſchiblizenjo ſkismatiſich a protestantskich kſhesčanow pſchi pſchihotowanju a wotewrjenju koncila (powſchitkowneje cyrkwieneje zbrromadžizm) w Romie atd. Za katholika a kóždoho kſhesčjana dyrbia to powjesc̄e byc̄, kotrejž wón radh ſkyschi a wo kotrejž w pſchecžnym

towarstwie z drugimi wužitnje jo rozrhčzije. „Naležnoće towarzista SS. Chirilla a Methoda“ budža węzo tež psichodnje naspominane. Radž bychmy widželi, hdj bychmy mogli „Chrkwiński powětnik ze serbskich woſadow“ dospołniſczo podawac; pschetož wſchelach Serbja w czuzych krajach, kotrymž je Pojoš tež wjèle witani, bych to radž měli. To dha ſu moja ſlubjenja; czim lepje, jeli w ja e h zamožu. Daj to Boh!

Moje nowołetne pſchezo katholiskim Serbam a woſebje ſobuſtawam naſchoho towarzista tón krócz nochcu ze ſamymi ſłowami prajec, ale z tymi, kotrež je mi njeſchtudowanu wjeſtny muž, kij pak može derje serbscy piſac, taſkele do horta położil:

„Boh tón Knjeg chęk pſchez ſwoju njeſkóncznu miloſć a pſchez zaſtupni proſtniu ſwjatejju Chirilla a Methoda, patronow naſchoho towarzista, hnadnje ſpožecjic, zo by te ſame dale a bóle pſchibjerało a rozmnohoſczene bylo. Wón chęk wſchitke ſobuſtawu (a wſchęc czitarjow) na czasnych a węcznych kublach żohnowac, zo by kózdy ſpěchowat Božu cjeſcz a ſwojeje duſtce zbožnoſć. Duſham wſchitkich wotemirjethch ſobuſtawow a dobroczerjow naſchoho towarzista pak njech da wotpozowac we mérje. Amen.“

M. H.

Schto francózske nowiny wo Serbach praja?

W prěnjej „katholiskej zhromadžiznje“ w Khróſczičach bu prajene, zo Serbja njeſju daloko znacži a zo jich tam, hdžez ſu znacži, nizko waža. A tohodla ſo pſchiſtaj: Jeli bychmy naſche wotmýſlenjo w nastupanju ſwjatohu wótca wumjedli, by ſo nam wyjše myta pola Boha tež cjeſcz pſched čłowjekami doſtaſa abo, kaj ſwiate ſczenjo praji, by nam „pſchicžiſnjenia“ bylo. Někto hižom móžemh wěrnoſć tamnyh ſłowow derje dopoſazac.

Raſih krajan f. Miklawſch Märt z Kukowa, kotryž haſo wjedžicjer jenoho woſtarſtwa w Parizu pſchebjiva, je nam intereſantne čjiſlo tam wulhadžachch naſvjetſchich katholiskich politiſkich nowinow „Le Monde“ (t. r. ſwēt) pſchipóſkał. Na prěnjej stronje tohole čjiſla (wot 5. novembra) ſteji ſcjeħowachc nastaw, kotryž z francózskej rycze po ſłow je pſcheloženj takle rěka:

„Katholikowje kraleſtwa Sakſkeje (po prawym: Hornjeje Lužic), hacž runje je jich minohosć tak mała, njeſju chęli dozadu woſtač za katholikami druhich niemſkich krajow; woni ſu tohodla zhromadžizny powołali, zo bych ſwoju podatoſć ſwjatomu Stołej wopokaſali. Ida ſwjedženjſkim dnju s. Lawrjenca a s. Michała běſhtaj tajtež zhromadžiznje w Khróſczičach, kotrež ſrjeđiſiſčejo ſydom woſadow katholiskich Serbow (des Wendes catholiques) tworja, ſchtož je z cka rólniſte woſhydlerſtwo, kotrež je wěru ſwojich wótcow we ſakſkim (zdžela tež pruſkim) kraleſtwie wobkhonalo. Tele ſydomi katholiske woſady: Budžšchin, Khróſczič, Rjebjelčič, Woſtrow, Ralsbic, Radwoř a Kukow běchu zaſtupjene pſchez wjach džali 1000 parſhonow a pſchez ſwoje duchowniſtwo (tak khwalobne běſche bylo, hdj by jich woprawdze tak wjèle ſo zechlo — dopisowat khvali, ſchtož by radž widžał, hdj běſche bylo!). Knjeg Wels a f. Jawork džerjeſhtaj rycze; knjeg Barth běſche pſchedyda. Summa

1016 toleri (3,810 frankow), kij je jara wulka (*très importante*) z poohladom na zwjetsha malu zamožitošć thchle wjesnych wobhderjow, bu nahromadžena a biszopej diöceſy I. Forwerlej podata, zo bh so swjatomu mótej wotpoſlaka, pscherodžana z addressu, kij mjeſeſhe někotre týſach podpiſmom (po prawym: zhromadne podpiſmo we mjenje někotrych týſacow, kij běchu dary ſkladowali). Někotři mlodži Serbjia běchu ſebi wotmýſlili do bamžowoho wójska zaſtupic; ale wſchelake wobſtejnoscje ka-začu wuwjedzenjo jich wotmýſlenja na pozdžiſhi čas wotſtořečiſ. (Rajte dobre měnjenjo ſu tam wo was zapſchijeli!) Wobě zhromadžiſuje rozeňdžeschtej ſo z wunjeſentym: Šlawa Piusej IX. — Tele wopofazanja wuznamjenjeſa ſo čim bôle, dokež katholſch Serbjia w Sakskej (po prawym: w Hornjej Lužic̄h), mały ſlowjanſki luh, kotrež je ſwoju přenjotnu ryc̄ wobkhował, njelicža wjach dyžli 12,000 duſchow. A tola maja woni mały katholſki čaſopis Katholſki Poſoł, redigirowaný wot M. Hórnika, vifara pschi kathedrali w Budyschinje. Njež je tónle nadobny (généreux) pschikkad najmjeňſchoho ſlowjanſkoho luda bórž ſežehowaný wot druhich ſlowjanſkých ludow, kotrež ſu swjatomu Stołej ſwérne wostale!“

K tomu nastawkej pschiftaſia f. Metk: „Skutk katholſkim Serbow je po cikym katholſkim ſwérze zaſlužene pschipóznačo namakalo. Tudy w Parizu ſtaj tež „Univers“ a „France“ wo tym ryc̄aloi; tomu pschizanfnyhu ſo wſchelake nowiny w provincach. W Belgiskej ſu Bien public, Journal de Bruxelles a druhé nastavk ze „Le Monde“ ciky wotcizſchizate. Wjacore italske nowiny*) ſu po mjenovaný ſtuk tež z kvalbu wopominale a ſerbſkomu ludej ſwoje pschipóznačo wuprajile. Zawěſeſe budže pschikkad naſchoho hýſcheze mało znatoho luda na někotryhkuſi ſtar katholſkeje familiije ſtukowac;. Pschejemu ſebi, zo běchu Serbjia na nastipjenej drož wostali a z čeſami na podobne waſhniſ ſwoje tudybyc̄o a woſebje ſwoju ſwérnu k chrkvi a jeje widžownic̄ hlowje psched cikym ſwětom dopofazali.“

Nasch čeſeſe hódný krajan ma prawo prajieč, zo je ſtuk katholſkich Serbow po cikym katholſkim ſwěče pschipóznačo namakal. Pschetož Le Monde je roſzherjemnic jenož we Francózkej, ale tež we Schwajcarſkej, Italskej, Jendželskej, w Americh, haj we wſchekh dželach ſwěta. Wſchudžom ma mjeno Serbow někto „dobry llin“; duž ujetrieba ſo ničto haſbowac; abo ſtrachowac**), hdyž ſo halo

*) Mi běchu jene italske nowiny z Róma pschipózlane. Wene rěſaſia: „L' Unità cattolica.“ We nich ſteji w čiſle 10. novembra takle: Sette parrocchie cattoliche del Regno di Sassonia, che parlano la lingua venga e vivono in mezzo ai protestanti, hanno ragranellato pel Santo Padre mille talleri. Sono trenta centesimi a testa, che hanno dato al Vicario di Gesù Cristo. To rěla na ſerbſti: „Sydom katholſke wosady w králeſtwje Sakskej, kotrež ſerbſku ryc̄ ryc̄a a ſrijedža bjez protestantami žini ſu, ſu nahromadžili za swjatohu mótej týſac toleri. To je 30 centesimow (ſtothch dželow franka) na hlowu, kij ſu dawali naměſtneſi Ježuſa Chrystuſa.“ Tele powjeftwo by hýſcheze wjele hinač kliničko, hdyž budžedu ſo wſchitc, kij moža, na ſerbſkolatholſkim ſtuktu po naschim pschezu prawje wobdžiliſ!

Medaktor.

**) Šchtot je woprawdze zdžekam (gebildet) člowjek, njehaňuje ſo ſwojeje ryc̄e a narodnoſće. Tajki njedejerži tež žanohu člowjeka jeničzych tohodla hýžo za wosobniſchoho, dokež won k druhej narodnoſći ſluſha a druhu ryc̄ ryc̄i. Tež na tym nje-

Serb wuznaje a hako tajki wustupi. Tele „psychicisnjenje“ njevhchmih pschez niczo druhe w tak połnej mërje dostali!

Raz wjiele derjeznyh sllenych czlowiekow je wot noſchoho zhromadnogo wopora ſkyschało, wſchiteſ ſu ſo na tym zwjesili. Haj kaž zbožni w njebeſach, jeli něſhto wobzarua, jeniczen wobzarua, zo njeſu hiſhce wjac hodoſho na zemi cziniſi: tak myſli a praji někotryžkuli (a my ſmy to wopravdze hižo ſkyscheli), zo je pschi naſchim ſtutku jenož wo to ſchoda, zo njeſe hiſhce lěpje wupanyle.

P. Innocenc.

3 naſcheje dióceſy.

Z Budyschina. Naſch hnadm k. biſkop je, Bohu budž djal, nětko zaſy cyle ſtrony a pschijedze k nam 4. januara.

Z Budyschina. Psched hodami (23. decembra) běſhe kaž druhe leta wobradženjo Božoho džejcja w ſalu tachantskeje ſchule. Wjiele pschez 100 džejci bu ze wſchelalimi wuzitnymi wěcamy, kij běchu dobroczerjo nawdali, wobdarjene. Schulſki direktor k. Šcholka djerjeſhe psched wobradženjom pschisprawnu ryc̄. Duchowni a druzy hoscjo běchu ſo tam tež zhromadzili.

Z Budyschina. Kaž druhe leta doſtachu tež lětsa k hodam někotsi katholſich wuzerjo pjenjezny dar z fundacije njeboh k. z Roſtič-Weigſdorf.

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

Němſka. Naſtraſniſha gothicſta chrkę budže, kaž je znate, dom w Kölne nad Rajnom, hdyž budžetaj hiſhce tōrmaj dotwarjenaj. Połnōcný tōrm je ze zakkada (grunta) z nowa twarjeny a je nětko tak wyſoki kaž tón, kij ſpolknju ſteji, wot kotrohož ſu něſhto kočezí kipriſhoho twara wotnoſyž dhrbjeli. Wobaj tōrmaj, nětk 150 stopow (abo 75 kočezí) wyſokej, budžetaj hiſhce 67 stopow we nimale te ſamej ſcheroſczi dale twarjenaj. We wyſokosczi 217 stopow wutwori ſo murja hako wosomrōžk a powyſchi ſo hiſhce daliſche 73 stopow; na to hallo pschiuňde phramida abo helm, ſchtož budže zaſy 210 stopow wyſote, cyle kamjentne a phischnje pschekamlate (durchbrochen). We wyſokosczi 500 stopow budže kamjentna tak injenowana hiſhczna kwětka (Kreuzblume), kotrejež ſchthri lopjeſchka budža 360 centnarjom wažicž! To budže wulkotne, majestetiſſe! Material k twarbiſe je cely pschihotowanym; w za-

zaleži, hacž je druha rycž prenjoſtwa (kaž serbska, němſka, łacjanſka atd.) abo druhotna t. r. z někotrych druhich pschez změſchenjo naſtata (kaž francózſka, jendželska, italska atd.), hacž je ſamia wot wulkoſho abo małokoſho luda ryczana, hacž ma wjiele abo mało ſotrow, hacž po człowiecžim hudenju, kij pak je zmölenju podczisnjenie, za někotre ſta lět zańdze abo hacž ſudnoſho dnja doczaka. Wuczeni a zdjēlani Serbja djerža ſo tež tydzie ſazadow, wuziwaja biez ſtracha swoju rycž a ſlutuju z ujeſ za hiſhczanſku zdjēlanoſć swojego luda. Serbſteje rycze ſo hanbowacj, to rěka polažwſchitkich rozmornych tak wjiele, kaž ſwojich starskich ſo hanbowacj. To dowolamly ſebi pschi ſladnoſczi pschistajicž za někotrych rozſudzjerow (nic abonmentow) naſchoho Póſta.

Redaktor.

dženym lěcje bu 2400 wobděkanych řamjenjotv vjach hačo druhe lěta k twarjenju načozených. Nětk dže twarjenjo spěchnischo, dokelž material pschez parne maschinu na tórmaj zdehaia. Pósla tórmow wutwarjeja tež řakřitiju (pschitwart, řapau) a wudebejeja pobočne murje. Na počdnischiim portalu (wrotami) pobrachuje híšeje 27 swjedčatotv (statuotv), na kotrychž pak so tež džela. K wutwarjowanju tutoho doma bu jeniczh wloni 170,000 toleri načozených a na lěto 1869 ma so 250,000 toleri načožicj. Po došonjenju wschoho budže hódno do Kólna dojēcž!

Z Prahi. W zymskim počlečje je na wysokéj schuli 1571 schtudentov, z kotrychž 232 bohoskowstwo (theologiu) schtuduju.

Morawská. Bisstop we Wolomucu je miločiwm sotram 4000 schésnakow daril za jich wustaw a jich hoječnu.

Wuherska. W Kopaschvaru bu holicza schula začožena; k jeje fundaciji dari biskop z Besprima sam 40,000 schésnakow.

Z Roma. Psched někotrym časom su, kaž je francózski konsul zhonił a sem pišal, nělotsi mordarjo w Neapelu so zechli, kaž býchu so na bamžu wjeczili (rachu brali) dla wotprawjenja Montia a Tognettia a jomu zadžewali, dweju druhej hízo wotsudženeju mordarjow (Ajani a Luzzii) k smjerci podacj. Po krótkim rozhreženju wobzanknichu, swiatoho wótca z pschepanjenjom (w chrkwi abo na haſtu) skóncowacj a bušťaj mordarjej Filibechi a Bernardini k tomu wuzvolenaj. Wonaž staj, ze wschelakej brónju, z jedom a pjeniezami wobstaranaj, hízo Neapel wopuschczitoj. To so wě, zo romska policija na wschitlich pschitħadníkow jara ledžuje. Tola dowérimy so Bohu, zo wón zakita a zdžerži Piusa IX. Pschispomnicz móžemh, zo je Filibechi hízo psched lětami junu w Romje byl z wotmyšlenjom bamža skóncowacj. Tehdom bu wón hízo pschepolazanj a k smjerci wotsudžent. Bamž wobhnadži joho k dožinjejskomu jaſtwu. Tola žloſinikej radži so, jaſtnikow zebacj a cęknycj.

Z Roma. Wotpóslanc italskoho krála je bamž proshl za wobhnadženjo Ajania a Luzzia a je tež z kardinalom Antonelliom jednat. Bamž pak je w konfistoriju prajík: „Sardiniski král je sebi zwážil, wobhnadženjo dweju žlóſníkow žadacj, — tónsamón král, kij mordarjow dweju měščníkow w Sienje namalač nje-wiedžesche; tónsamón, kij za njezbožownych pschez powodženjo žanhch pjeniez nje-mějesche, zo by jim nuž hotpomhał, ale za wudowu jenož žlóſníka bóržu 5000 frankow w hotowosći mějesche. Tón král, pod kotrymž bu telko duchownych skóncowanych a njewinowacze zajathch, pod kotrymž buchu chrkwe a klóštry pschedate, tóble král, kotrohož wschitich derje znajemh a runje tohodla hnadej Bozej porucžamh, žada a wobhnadženjo žlóſníkow, kotraž staj schrafy hódnaj. Proshm̄ Bohu, zo by so tónle král wobročíl.“

Z Roma. Swjath wótce je hodownicžku Božu mschu w 9. hodžinje w chrkvi s. Petra w pschitomnoſezi neapelskeje královſkeje swójby a diplomatickoho korpса džeržak. Wokoło $\frac{1}{2}$ pschitidžechu potom po starym waschnju kardinalomje jomu zbožo k nowomu lětu pschecj. Hacj do 1. januara pschirdu k bamžej a su we wosebiteit audiench porjadu cizh pôslancojo, officirojo bamžowoho a francózskoho wójska, měščjanſke wyschnosče a wschelake druhe deputacieje.

S h p a n i s k a. Tudiž hisheče pščech njeje wuzinjene, hacž budže zašy nowa monarchija (kraljestwo), k čomuž so wſchelach pryncojo podthkuja abo nowa republika. Wſchelaka zwada tu knieži a z džela nowy njemēr.

H o l l a n d ſ k a. Janiferistowje, kiž ſu ſo wot bamža wotdžili, ſo najferje lěta zašy z chrkwoju zjenocža. Tich arbiſkop (w Utrechtu) a jich biſkopaj (we Harlemje a Deventeru) ſu hižo ſlubili, zo na koncil pſchiňdu a zo ſo zašy ſwiatomu Stojež podčiſnu. Janiferistow je z cikla jenož woſko 6000 a woni maja w Hollandskej 25 chrkwojow. Woni ſami mjenowacu ſo dotal „staroromſch katholifowje.“

J e n d ſ e l ſ k a. Tudomne katholifſe nowinh Weekly Register praia, zo do wěſtoho časa njebudža połne mjenia konvertitow (wobroczenh) wozjemieč, dokež maja tajec potom wot zasakloſce jendželskich pređarjow wſchelake pſcheziwnoſce čerpieč. Wone pak powiedaja, zo pſchech wjac̄h Jendželcjanow k chrkwi Jezuſowej pſchiftupuje. Tak bu jeniečch w dwemaj katholifskimaj chrkwiomaj w Londonje zaidzene lěto pſtež 800 parſhonow do katholifſeje chrkwi pſchimzath. Někto je lědina jena familija w kraju, kotrejž jedyn jeje ſtanow abo wjac̄h njeby katholifski býk.

J e n d ſ e l ſ k a. Arbiſkop Manning w Londonje napomina wěriwych ſwojeje diöceſh, zo býchū dary za tamniſhu kathedralu ſkadrowali, fotraž ma wopomniſ njeboh kardinala arbifkopa Wiſemana býč. Twarniſchežo (blaf) je za 20,000 ſterlingow hižo kupienh. K twarjenju je arbiſkop Manning 6000 ſterlingow dał, wójwoda z Norfolka 5000, rakuſki khžor 200 ſterlingow atd. Dary Chromadža ſo w Americh a wſchudzom, hdžez je jendželska narodnoſcz.

J e n d ſ e l ſ k a. Colin Lindſay, bratr grafa Craeforda a přjedawſchi pſched-ſyda jendželskoho chrkwiſkoho zjenoczenſtwa, bu 28. novembra w Edgebostonje pola Birminghama do katholifſeje chrkwi pſchimzath. Wón bě dołhe lěta ſudnik w jendželskej Indii.

R u ſ o w i ſ k a. Po kniežeſtlič nowinach je w tu khwili w khžorſtwje z cikla 430 mužſkich a 150 žonyſkich klojčtrow ſchismatiſkoho wuznacža.

T u r k o w ſ k a. Zwada bjež Turkami a Grichami, kotsiž pſchech krewiebra-trow na kupje Krecze podpjeraču, powiedże najferje k wójnje, jeli ſo ſebičnym wulkomocam wujednanjo njeradži. Turkowſte wojsko je na grichiflch mjezach. Jeli wopravdže preni wutſel panje, njebudža Grichojo ſami ſtač; ale tež Štowjenjo (Serbia a Bulgarojo) a Rumunojo budža pomhacž thranske kniežeſtwo Turkow pobijecž.

P o k n ó c n a A m e r i k a. Njedawno zemrjeſtaj biſkop Carell w Covingtone (rodžený z Philadelphia) a biſkop Gunter (rodžený z Francóziskeje) we Altona. Wobaj ſtaj wjele za ſwoju diöceſu ſkutkowačo.

(P o m o c p ſ h e z j a n d ſ e l a p e ſ t o n a.) Sczehowach podawſ dže na brohach bodenſkoho ježora (Bodenſee) wot horta k hortej. Pſched krótkim hraſlachu 10—12 džecži w Rorschachu we Schwajcarſtej z tym, zo ſo dachu w czołmiku pſchi brožy kolebač. Nadobo zbeže ſo wěſtſik a bóržy wichor, czołmik bu wot broha wotehnath a džecži jéđzechu po wyſoko ſoknjacej wodze dale. Po dołkim ſtyſtnym jéđzenju pſchi idze czołmik bližo k Friedrichshafeney na württembergſkim brožy, hdžez bu lědina phtnjeny a na kraju ſezechneny. Tak běchu z Bozej pomocu drje pſtež ſwojich jandželow pěſtonow wumogjene te wbohe džecži!

(Bóh nje da so za směch měcz!) Ze Straßburga we Francózskéj písařa sczéhowat̄ podawat̄. Psched měsamami džéchu schtyrjo mlodži hóleč z wieski L. do súrodneje wjih na reje. Bjez tñmaj wjeskomaj steji starý drjemjan̄ kschijz bjez dwémaj wišchnjomaj. Jedyn wot thch schtyrjoch, 17 létnej pachot, bě halo lochlo-zmíhlene hólečisko znath a kózdy jomu najradšo z pucža džéšche, dokelž pschedy Boha hanjace ſkowa w horče wjedzesc̄he. Woni pſchindzechu hac̄ ſ pomjenovanomu kschijzej. Jedyn wot nich, kiz bě kſcheszansleje myſle, ſczahnh ſei, kaž ſo pſchisluſha, čapku, hdjz nimo džéchu. Oruhaj dwaj joho tohodla wuſměſhtaj, bjez tym zo tón 17 létnej njezraſc̄ zawoła: „Wužitnisc̄e by bylo, hdj bychu tu rjanu rejwarku město kschijza pſchi pucžu poſtaſili!” We ſwojej khrobkoſci džéſche wón dale. Psched kschijom ſtejſe mała lawka, na kotruž pobožni wophtarjo kłakachu. Zadý tuteje lawki tón mlodžy njedocžink, bjez tym zo ſo tej druhej njezraſnikaj smějeſhtaj, ſwoju potřebu ſpoſoſi; pödla wſchitc̄ toho rozmorniſchoho, kiz na to ſwarjeſche, hanjachu. Na to džéchu hromadže do korečny. Rano wokoło 3 wróčzi ſo tón 17 létnej pachot, khétre pjan̄, domoj, bjez tym zo běchū joho towaríſhovje něſhto předh woteſhli. Něhdž wokoło $\frac{1}{2}$ 6 dyrbjeſche jedyn wot thch towaríſhom zahe na polo po trawu hic̄. Pucž joho nimo toho pomjenovanohu kschijza wjedzesc̄he. A ſchto tam wuſlada? Tón 17 létnej njezraſnik ležes̄che tam psched tym kschijom na wocžomaj morw̄ w ſwojim ſamňnym njeredje wot węjerawſchoho wjecžora. Dokelž běſche wokoło khétre wobſchložen̄, zda ſo, zo je w pjanoeſi psched tu pomjenovanu lawku panh, a tał w ſwojim ſamňnym njeredje zrudny kóne namakał. Ale, kaž pſchindže, mož ſo jedyn pras̄hcež, zo tón njezraſnik runje na thmle měſcie na taſtele waſčnjo ſwoj zrudny kóne namaka?! Wotmokvjeſi ſam! J. K.

Naležnoſće towařſtwa.

Sobustawny na lěto 1869: ff. 1. wysokodostojny ſ. ſenior tačantſtwa J. Piech z Budyschina; 2. Hanža Delenkowa z Wutołecžic; 3. Michał Scholka z Róžanta; 4. Karl H. Bjetſchka z Budyschina; 5. Miklawš Klimant z Róžanta; 6. Jan Horning z Kulowa; 7. Khata Schcjapanec z Dobroſchic; 8. Jakub Piech z Bacjonja; 9. P. Tadej Matusch, kooperat̄or z Róžanta; 10. Michał Mał z Budyschina; 11. Michał Bětka ze Smjecžec; 12. tačantſki vitar J. Herrmann z Budyschina; 13. Marija Bjetashowa z Dreždjan; 14. farař Jakub Kucjank z Budyschina; 15. ſchulſki direktor Petr Scholka z B.; 16. registrat̄or Jurij Banda z B.; 17. Jan Bětka z B.; 18. Jan Kooplanski z B.; 19. Jakub Span z B.; 20. Michał Schneider z B.; 21. Jurij Žalubašč z B.; 22. Jan Mał z Wulkoho Wjellowa; 23. Hana Haderkowa ze Židowa; 24. Jakub Haſcha ze Žajdowa; 25. Hana Bokowa ze Žvje; 26. kapucinai F. Panfrac Glamš z Brna; 27. kanonik z rjada prámoniſtratorow Chyill Židek z Nowej Ríſe w Morawſkej; 28. Jakub Hornig z Worfle; 29. kaplan Hörník z B.; 30. Michał Čej z B.; 31. Jakub Hornig z Radworja; 32. P. Ludwig Angermann z Marijnoho Doka; 33. kubler Čejoch z Kulowa; 34. kubler Jakub Rjenč ze Šwinjorňe; 35. kubler Jakub Rycerzera ze Šwinjainje; 36. Michał Hajnk z Vačzie; 37. P. Innocenc Jawork z klóſchtra Marijneje Hwězd; 38. Jakub Wjenk z Budyschina; 39. Michał Polan z Mnichowca; 40. lokalnít P. J. Žitný w Hrabowej.

Sobustawny, kiz na l. 1868 zapřežichu: ff. 312. Marija Rjebořkowa ze Stržiſčej; 313. J. Sch. z R.; 314. Boſeſij Schuster z Róžanta; 315. Michał Frencel

Różanta; 316. Miltawskij Čornak z Nowoslic; 317. Michał Jurk z Różanta; 318. Jan Petr Merečík z Hrubějčic; 319. wucér Jan Žur ze Ždžerje; 320. Jan Fulk ze Ždžerje; 321. Jan Kencz ze Ždžerje; 322. hajník Jurij Petrac ze Ždžerje; 323. Jan Kubasch ze Ždžerje; 324. Jakub Hornig z Radworja; 325. řehořák M. Kolla w Marijnym Dole; 326. Hana Haderkowa ze Židowa.

Na lěto 1867 zaplaci: 335. J. Sch. z R.

Dobrowolne dary: k. senior Přech z V. 15 nsl.; k. Bosčaij Schuster z Różanta 5 nsl.; k. řehořák Kolla 7 nsl.; k. J. Wjencz z V. 5 nsl.

Cyrkwiński powieśćnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Řečenje: Hanža Helena, dž. žiwnoſcjerja Jakuba Vita Krala z Matsec; Ernst Pawoł, f. Miltawskha Schramma z V.; Hana Veronika, dž. ſublerja Handrija Gudy z Hornjeje Kiny; Marija E., dž. Fr. Pohla z V. — Zemrjetý: Petr Schiman ze Sulšec, 54 l.

Z nákladem towarzystwa s. Cyrilla a Methoda je vydána a pschedava so za 3 nsl. pola k. Smolerja a Přeha, kaj tež w expediciach Katholskoho Pošta:

Schtóž chec pření lětník teje sameje, kótryž je vloni vydán, dospočnoſeže dla měsíc, móže jón za 1 nsl. 5 np. doftací.

Dla zalutowanja džéka smy protyku jenož našími expedicijami ſkali. Pola nich kaž pola nas móže pak ſo wona tež kózdy čas vot vydávých klamarjow k zahy- pschedawanju za vystajene procenty doftací. W mjenje towarzystwa a k wujitkej kathol- ſkeje věcích proshymy naležnje wo rozhřízenjo protyku, dokež smy tó jích to exempla- ri w cíjschejcí dali! Wjetši náklad, tunischa věc; ale — pschedací ſo dýrbi!

Expediciju Katholskoho Pošta

Řečenja tež lěta dobrotivje wobstaraj 1) za Kulow k. farar Schneider; 2) za Chrósczyc k. kaplan Werner; 3) za Marijnu Hwězdu k. P. Innocenc Jaworł; 4) za Mějbejčic k. farar Smotra; 5) za Radwoł k. kaplan Duežman; 6) za Malbiech k. kaplan Eusejanski; 7) za Różant k. P. Tadej Natusch; 8) za Wotrow k. farar Wels.

Tuczi knježa wobstaraja tež pjenježne pschinostki do pokladnic našeho towarzystwa.

Prawopisne pschispomnjenjo.

Po Škewjanach znate ſe tudh = č, č = č, š = ſh, ř = ſh (kr, pr), ſ (tr).

Katholicki Miesiąc

Wukhadźa pręnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w kuihańi 15 usl.

Chrześcijański czasopis,

wudawany wot towařstwa S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 2.

16. januara 1869.

Lětnik 7.

List hamža Piusa IX. biskopej Ludwikej z Leontopolis.

Czesczadostojny bratſje! Njemały tróſkt ſmy dotali z twojoho a Serbow lista w tak wulſkih częſnoſczach, z kotrymiz ſmy poczſiſciezowani. Pſchetodz czim mjeniſcha je w tyčle krajinach liežba (Zahl) wériwych, a z czim wjetſcej muhoſežu njeſkatholikow je wobdawana, czim jaſniſcho zabłyſcęſuje jeje wdra, ktraž wobeńdzena z tak wjele straſhnoſczemi a leczeniemii nic jenož ujehibita ſteji, ale tež w najhorcyſcej luhoſeži wobkručzena ſo wopokazuje. Zich wotewrjene a ſwobodne wuznaczo ſamſnoho nabožniſtwa (Religion) bjez druhowéritwym, a zmujita rozhorjeſcz, z kotrejž zjawiuje tamaja wſchitke najebauſtwa bjezbožnoſcze a ſchotzkuli leſez a mócowanja pſchečziwo prawam Cyrkuje a tutcho Stoła ſebi zwažiſu, kaž ſtaſ ſamaj na ſebi khwalenja hódnaj, tak wudebjataj ſo wylſhe toho ſpodžiwnje pſchez prćowanjo, z kotrymiz nic jeno ſwój džel k zbro- madnomu darej katholikow k polóženju Nasheje nužy pſchinioſchowacž pytaja; ale z tymle zawdatom džesczowſteje pſchiwiſnoſcze ujeſpołojeni tež hiſhceje wyrjaduy pjeniez pſchidacz chyčhu, kotryž bu dom wot domu hromadzenu a zwolniwje dawanay wot ujebehatohu rólniſkohu luda, zo by z nim k zakitanju Naschich prawow nowy wojowarz ſtajeny bycz mohl. Tajkele darž dostawaja ſwoju nahladnoſcz wot pſchihilenja, tak zo z cyka krasne ſwedečenjo wo wérje dawaczerjow podawaja a Nam, kotsig ſo nad ujej najbóle zradujeniy, najzwijeselnishe bywaja. Wozjew jím to- hósla, czesczadostojny bratſje, a wzmi ſam, zacžicza Nasheje džakownoſcze a pſchečza, z kotrymiz Boha proſhyt, zo by tele wosobne zmyslenjo ducha we tyč ſamych wobkručiſt a jich ze žohnowanjemii napjelnit, kaž z ujebjes vele tak na zemi deleka. A węſhcezenjo tyč ſamych a

swědčenjo Naschho wosebitoho derjeměnjenja ma te japoschtoſke požohuowanjo bycz, kotrež tebi, czechedostojny bratſje, a tutomu cyłomu ludej najlubosežiwſchho wudželam.

Date w Ronje pola ſ. Pētra 18. džen̄ novembra 1868.

W 23. lēźe naſchho wychſchho měſchniſta.

Czechedostojnomu bratrej

Ludwikej biskopej z Leontopolis,
japoschtoſkomu vikarej w kralsiwoje Sakſkej.

Pius bam̄ IX.

Swiatoczne nutswjedženjo njedželnicjow.

Hijon we starym zakonju bě mjez židami po bozej pſchitazni waschnjo, zo macjerje wěſty čas po porodze swojich džecži do templa pſchindzechu a Bohu wopor pſchinjesechu: jene lětostare jehnjo, młodoho holbjia abo tuiawku; běſche pak macz ſama potřeba, žadashe ſebi zakon jenož dweju holbjow i woporej. Tutón wopor pſchepoda macz měſchnicej, kiz jón Bohu woprowaſchej a za nju ſo modlesche. Tele pobožne waschnjo wobledžbowasche tež najbóžniſcha Injezna Marija a pſchinjeſe na ſchthrychthym dnju po ſwojim porodze ſwoje bōſſle džecžatko do templa we Jeruzalemie. Po jeje rjanym pſchikkadze khwalataja tež kſcheczanſte macjerje po porodze do ſwojoho farſkoho domu božoho a pſchinjeſu tomu najwychſchomu wopor ſwojeje džakownieje wutroby. Tute pobožne waschnjo je we katholskej cyrkwi pomſchitkownie; namaka ſo tež hijom we preñich časach kſcheczanſta, we wſchēh krajach pſchi wſchitlich ludach; haj tež někotre wot katholskeje cyrkwie dželene wěrywuznacža ſu tute waschnjo khwalobnje wobkhowali. Wſchudžom ſczéhuja tak pobožne kſcheczanſte macjerje pſchikkad — žohnowaneje macjerje Marije, kiz je pſchez ſwoj porod wſchēm macjerjam žohnowanjo pſchinjeſta.

Hacž runje wosebita cyrkwinſta lažnia tele waschnjo i winowatoscji nječini, ſu tola ważne winy, kiz pobožnu macz i swědomitomu dopjelnijenju toho ſamoſho pohonjeja. Macz ſwjeczji pſchez to ſwoj prěni wulhab po stracha počným porodze Bohu, kiz je ju ze wſchēh strachow wumozík, jei z nowa zas živjenjo darik; wona poſkaze pſchez to, zo je jeje prěnje pomyslenjo na Boha zložene, jeje najlubſche wobhdenjo dom boži. Z kralom Davidom wupraji wona pſched cyrkwinymi durjemi ſtojo ſwoju horcu žadoſč za domom božim: „Kāt lubozne ſu twoje wobhdenja, ſkneje ſknejſtow; za pſcheddvorami toho ſkneza zdžihuje a žada moja duscha.“ Pſchez porod jenohu džecža je kſcheczanſta macz tež nowe winowatoscje na ſo wzaka, a zo by teſame ſwěrňje i bozej czechci, i ſwojomu a ſwojoho džecža časnomu a wěčnemu zboju derje dopjelnika, proſh wona wo božu pomoc. Tola tež zacžucža nutrnoho džaka wotučeja we jeje wutroby pſchecžiwo tomu wſchomocnomu, kiz je jej ſwoju hnadu z nowa tak bohacze wopolazał, kiz je ju zakitał, živjenjo a ſrowotu jej zdžerzał. Z wjeskoſcju dyrbi wona wosobnje tutóř džat wotkožicž, hdž wona pohladnje na ſwoje džecžo, kiz je jej Boh darik. Zene džecžo, jenu njeſmjertru duschu, kotrež dyrbi we towarzſtwje ſwiatych Bohu khwalbu ſpěwacž, tónle tak wosobný dar je wona dōſtała. Kajſta radoſč dyrbi jeje wutrobu napjel-

nicz, hdyž wona swoje džeczo na swojimaj rukomaj do domu božoho njeſe a so dopomni, zo je teſame pſchez swiatu kſchčeniu hížom tempel Ducha swjatoho, kíž je pravo dôſtalo k wěčnej zbožnoſći. Tak zraduje ſo wona ze wſchěmi pobožnymi a žohnowanymi macjeremi k Bohu a khwali joho z macjerju božej: „Moja duſcha njech wulkoſci toho Kríjeza a moj duh njech ſo zraduje we Bohu mojej zbožnoſci, doleſz wulke wěch je na mni cžinił.“ Haj tež tamna macz, fotrejž je tón Kríjez po ſwojej mudroſci džeczo po ſwj. kſchčenich zas wutorhnyk, ſmě ſo zradowacj, doleſz teſame wotpocžuje netko pod zakiton božim, je debjeniſtwo njebjes.

Swjata chrfcej je tute rjane waschnjo pobožnych maczeri tež z hnijachimi ceremonijemi wobdaka. Macz wofitanje ze ſwojim džeczom pſched chrfwinymi durjemi ſtojo a čaſa, doniž měſchinik ju do chrfkwe njedowjedze. Cžalano pſched chrfwinymi durjemi je znamjo ponížnoſce. So dopomnjo na te hnady, kíž je jej naj-dobročiwschi Boh wopokaſał, praſi wona na ſwoju hréſchniwoſc a ſnadne zaſtuſybh ſpominajo we ponížnoſci: „Kríjeze, ja njejšym hóDNA, ſwojej woczi k tebi pozběh-njez a do twojoho templa zaſtupic.“ — Měſchinik pſchindže wobleženj z rochetom a z bělej ſtolu, k woznamjenjenju wjeſoloſce, kíž chrfcej a jeje ſlužownich na jeje zbožu a pobožnym zmyſlenju cžuje. Raſ tróſchtne je to, zo katholſka chrfcej ze ſwojimi džeczimi wjeſelo a zrudobu dželi a nanajrijeſhho ſłowa ſwj. japoſchtoſla Pawoſla dopjelni: „Wjeſelje z wjeſolymi a žarujeſe ze zrudnymi.“ Hdyž macz měſchinita ſo bližicž widži, zraduje jo wona, zo zaſkowany toho Kríjeza, do krohož rukom je tón najwýſhſhi poſkady ſwojich hnadom połožil, k njej pſchindže, poſtaſkuje na koſena, zo by ſo wot njoho ze ſwječeney wodu poſtrjepic dala. Tute zwon-kowne poſtrjepenjo ze ſwječeney wodu poſkazuje na to, zo dyrbi kóždy, předný hacj móže Bohu jomu ſpodobny wopor pſchinieſc, ſwoju wutrobu wučiſcieſc. Macz žada, zo by wot kóždoho hrécha cžiſta byla a zo by ſo jeje pacjeſt Bohu ſpodobaſ. Wona dôſtanje tež ſwječenu ſwěčku do ruci; taſama ma na to dopomnic, zo móže wona jenož rožſvělena wot ſwěčka wěch ſwoje ſwiate wiňowatoſce pravje ſpóznacj, a tamnu móć a ſhlnoſc dôſtač, je ſwěrniſe dopjelnič, zo je tale wěra jenož tamna ſwěca, pſchez kotrūž móže wona něhdh ze ſwojim džeczom do wěčnoho templa božoho zaſtupic; haj macz dyrbi ſama za ſwoje džeczo kaž ſwěca byc, we ſwojim žiwenju dyrbi jomu wona pſchez ſwoje pōčziwoſce ſwěčic, zo by jeje džeczo na njej dobre ſtutki widžaklo a toho wótna khwaliſko, kíž je we njebjeſach. — Na to modli ſo měſchinik za nju, a zapocžnie: „Mascha pomoc je we mjenje toho Kríjeza, kíž je njebjo a zemju ſtworil;“ a praſi potom takrjec wěſhčo: „Tuta dôſtanje žohnowanjo wot Kríjeza“ — haj pobožna macz, kíž z cžiſtej wutrobu tutón ſwj. ſtutki dokonja, dôſtanje bohate žohnowanjo wot Boha, a wulke budže jeje myto we njebjeſach, hdyž wona ſwój cžiſnem ſlub ſwěrniſe dopjelni. Na to ſčehuje 23. pſalm, pſchez kotrūž ſo wona dopomni na majestocj božu, pſched kotrūž dce netko ſtupic, zo ſmě jeno tón na ſwiate město pſchinieſc, kotrohož ruch ſtej nje-woblaſtowanej, kotrohož wutroba je cžiſta, kíž ze ſwojej duſchu njeje žorth hnáč a wopacžnje njeje pſchisahal ſwojemu bližſhomu; tón dôſtanje žohnowanjo wot Kríjeza a miloſc wot Boha. — Raž tutón 23. pſalm na Khrystufowe nutſczeſhnenjenjo do templa we Jeruzalemje a runje taž tež na joho krasne donjebjesspěčjo poſkazuje, taž

prosy nětkatholicka církve pšchez swojeho měschnika, zo by ta macz po Křižtu so-
vym pšchitkade hódnje a do stojni dom swojeho njebjeskoho wóteca wopytała, něhdý
pak tež mjez tamními zbožovními macžerjemi so namačala, kiz na řednym dnju
z Křižtusem pšchewodžane ze swojimi džecžimi, do tempela včeznočeze, do njebjes
počahnu. Hdyž je tutón psalm wobzanknjený, poda měschnik jej stolu k wokošche-
nju. Pšchez to wuznaje so macz hako swěrna džowka sv. církve, wupraji swoju
žadostz za jeje poškadem, a svój džak za lubočez, z kotrež ju wona tu pomita.
Potom napomina ju měschnik, zo by zaštupila do tempela božoho, so modlicz k syně
najzbóžnisej knježně Marije, kiz je ju ze žohnowanjom potomstwa wožbožil.

(Sklenčenjø.)

3 nascheje diöcesy.

Z Budžchin a. Našch hnadny k. biskop je wot swjatohu wóteca rjant
kačjanſki list došlał, w kotrymž je tež wotmočwjenjo na adresu katholickich Serbow.
Podawany njeofficialny pšchelozk po ſlowje, hacž runje je trochu čežki, kaž to kačjanſke
waſhnu pisanja ſobu pšchinjese. Za dawac̄erjow murjadnoho wopora je redaktor tónle
list kaž adresu tež woſebje wočiſhcež dał; ſchtož móža woni na požadanjo
dar mo doſtač.

Z Radworja. We zaúdženym lécze je so we našcej woſadže narodžilo
67 džecži, bjez nimi jene morwoſadžene. Wot tutych bu 59 w Radworju kſečených,
3 w Budžchinje pola ſw. Michala, 2 w Njeſwacžidle a 2 we Minačale. Wysche
toho pak bu w Radworju kſečených 8 ze Klufschkežanſeje a 3 z Njeſwacžidskeje
woſadž. Wumrjetých bě 46 woſobow. Wot tutych bu 37 tudy hrjebaných, 7
pak do Minačala a 2 do Wulkoho Wjelkowa. Wysche toho pak buſhtaj tudy
2 ze Klufschkežanſeje a 2 z Njeſwacžidskej woſadž pohrjebanaj. Pšchipow jedaných
bu 31 porow, wot kotrychž so 13 porow tudy wěrowaſche. Spowiednych ludži
bě 1610. Wysche toho 43 we Božeri.

Z Wotrowa. We zaúdženym lécze je so w našcej woſadže narodžilo 13
džecži, pšchipowjedanjow bě 14 a wěrowanjow 8; wumrjetó je 14 woſobow, bjez 6 dže-
čzi; k Božomu blidu běſche 1320.

Z Křižcic. W našcej woſadže je so w zaúdženym lécze 79 džecžatkow
narodžilo, a to 43 muſkoho a 36 žónskoho ſplahu, bjez nimi 13 njemandželskich.
Zemrjeto bě 90 parſhonow, a to 49 muſkoho a 41 žónskoho ſplaha. Pšchipo-
wiedanych běſche 56 porow, wot kotrychž su 33 w našcej církvi wěrowane.
Spowiednych ludži běſche na 6000. J. P.

Z Kalbic. We minjenym lécze narodži so w našcej farcej woſadže 35
(w loni 44,) džecžatkow a to 14 hólcžatkow a 21 hólcžatkow; mjez nimi 3 njeman-
želske (w loni 2). Zemrjeto je 30 woſobow (w loni 32) a 12 muſkoho a
18 žónskoho ſplaha. Pšchipowjedaných je 31 (w loni 23) porow a wot nich bu 15
(w loni 11) pola naš wěrowaných. — Našch dom boži doſta k nowomu létu tež
nowe debjenſtwo. Wulki wótec, kiz bu pšched někotrymi létami pšchetwarjený, ale
dokelž na nuzných pjenjezach pobrachowaſche, dohotowjený njebu, je nětko pšchez nje-

pszechslawacu staroścę knieza fararja a pschez darniwoścę wonkownych a wosadnych dobroczerjow rjane twarbie woltarja pschihodne dohotowanjo dostał, tak zo ma nětko doipolnje spokojach napohlad. Też w nastupanju chrkwienskeje draſtu smy we posse- nich lětach spomnjenja hōdne darh dostałi. Tak wosobnje z bratswa i c̄eschenju naj- swjeczischoho ſakramento we Dreždananach założenoſto c̄orny židzanh pluvial, jara rjane rězwo c̄erwoneje barby, nětore ſiole a tsi platowe alby. Dale dostačných tež i pschihodnu woprawienſtoho khelucha 2 mantelsaj, jedyn z běleje židb, druhí z fiolkowoho ſomota, ze złotom jara rjenje wuſhitej, a to je dželko ſerbſkich kniežnow. Psched dwěmaj lětomaj bu nam wot druheje wonkowneje dobroczerki tež ranh kheluch darjenij. Wšichem tutym dobroczerjam budz wutrobný džal tež tudy zjawnje wu- prajenj a naſch dom boži dale jich luboznej darniwoſci naležnje poruczenj.

3. 8.

3 pruskeje Puſic.

Z Kulow a. Wobradzenjo božoho džęſcza za kħude džęſci běſche tež lěſta jara rjane. Z bližka a z daloka źenžechu jo we domje naſchich miloſciowych ſotrow dobroczerjo a pscheczeljo mledoſce; krasny wobraz božoho naroda bě na- twardzenj; tsi wulke hodowne ſchtomh, ze wſchelakimi ſlódkimi kusami wobwieſchene, ſmečzachu, bôle paſ hiſčče ſmečzachu wjeſote woblicza pscheproſtenyj 42 džęſci. Po wuſpěwanym kħerluſchu i c̄esči nowonarodzenoſto žlobnička džerzeſche farař ryc̄, we kotrejž ſwiatocžnoſce božeje noch a hodow wukladowaſche; potom dostaču wſchē džęſci swoje wobradzene darh: draſtu, pječzwo, jabku, worſehi. To běſche wjeſo- koſcę a woſanjo. Wſhikim dobroczerjam, kij fu z luboſcie i kħudomu Jezuš-džę- c̄atku miku ruku wočinili a do joho žlobiſta pschinoſki woprowali, jo w mjenje wožbožených džęſci luboznje „zaplač Bóh!“ praſi. Tón, kij we tym žlobiku leži, rjeknie: „Shtožuli wó najmjeñiſhomu naſchich bratrow činiili ſeje, to ſeje mi činiili!“ Tež młodá, katholska wosada w Hródku je i božomu džęſcu z Kulowa dar dostała: rjane wot knj. ſchulſkoho direktarja Ledžbora wobrazowane ſwjeczo niewoblaowanego podječza ſvjateje Macjerje Božeje we złothym woſku.

Z Kulow a. We zaſidzenym lěće 1868 je jo we kulowskej wosadze na- rodziło: 62 hólczatkow a 72 holečatkow, hromadže 134 džęſci; bjez nimi su dwojej dwójniki a 11 njemandzeſke džęſci. Wumrjeło je 54 muſich a 56 žónſkich wosobow, hromadže 110. Pschipowiedanych bě 43, weroوانých paſ 27 man- dzelſtwow. Do archeinſta ſwiatoho rózarija je zapisaných bylo 129 wosobow, do bratswa ſwj. ſkapulira paſ 524.

S.

Z Kulow a. 170 nanojo naſchoho města a 11 předkstejerjow wosadnych gmejnów su kſcheczanſkikh ſchulow dla tule proſtiwu zapoſlancam we Varlinje poſkiczili: „Wulka pschekora dže pschez kraj. Poſtronisjet ludžo, kij jo „ſwobodnje zmysleni“ mjenuja, žadaja, zo dyrbi ze ſchulow kſcheczanſka wucžba zahnata byč. Na wabjenjo taſkich ſtronakov njemožem poſluchač, wjele wjac žadamh my: We naſchich ſchulach dyrbi kſcheczanſka wéra a kſcheczanſka wucžba wostacž. Naſche ſchule dyrbja za podložk měcz kſcheczanſku wériu, woſko kotrejž jo wjše

druhe swētne rozwuczenja kaž hwēzdy wołoko słońca postajeja. — Nasche schule dyrbja nam dobre dżeczi, swērnych poddanow, pobožnych człowiekow zaſy wróćciz. — Nasche schule dyrbja skutk woczeńnienja, kotryž smy doma a we swojbach z naſchimi dżeczimi zapocząli, dale wjescz, dorunacz a dokonjecz. — Nasche schule njesmęda jeno bycz města swētnoho rozwuczenja a pschiwuczenja, ale dyrbja tež dżeczi wudospołnecz, nadobrjecz. — Biez wuznateje wěry, kotraž je najtwerdziehi podkož czahnidby, njemôža naſche schule postajenu měru wuzitnych wědomosćej żenie dasahntecz. Schulski zakon, kiž starskich wjaza kschesčanske dżeczi do njeſchesčanskich schulow ſlacz, njeſchińde z prawdu pschezjene. Pschedzimo tajkomu zakonieju budze ſo ſwědomio kschesčanskich starskich stajnie zběhacz. — Schule biez wuznateje wěry pkožza liwkoſcz, wobwierſliwoſcz, njezrakoſcz; nětcižihi čas paſ ſej žada ſylnych, swērnych, njeſhablachych człowiekow. Bolež ſo kschesčanska wěra ze ſchulow a z ludowoho wobkhada wucžeri, bôle tež zhromadna czechničnosć ſiwnie a khostarne ſo pjełnia. Kschesčanska wěra a swētne rozwuczenjo dyrbitej w naſchich ſchulach ztwařschenie bycz; hewač z naſchich dżeczi ležy ſplash naroscze. Rozwuczenjo ſamolutch biez nabožniſtwa može drje pschedlepanych, ale nic dobrzych człowiekow ſčinicz. Proſymy tohodla poniznje: wyſoko czechceni zapoſłanci chyli pschedmijet, ſo we naſchich ſchulach kschesčanska wěra njeſmę wjac kuiježicz a ſo dale wucžicz, halo najwjetſche ludowe njezbožo jenohłosnje zacziſnycz."

Chrkwiſſe nowinki a powjescze.

Eżekſta. Z Georgswaldy nam piſaja: Dzien 12. januara halo na wopomnjenijskim pschedmieczu ziemjenja ſ. Marije we Philippſdorfje běſche tam zaſy krafne poſwětlenjo (Illumination) we chlej wſy z wutwacżom jenož někotrych khežow. Na wopomnjenijskim dniu samym, 13. januara, běſche najprjedy we farſſej chrkwi we Georgswalde ſwiatocznia Boža miſcha, kotruž k. vikar Schubert z dwójnej affiſſencu (2 duchownaj halo levitaj, 2 we pluvialu a 2 w rochettru) a z 10 miniftrantami džeržesche. Thysach ludzi běchu ke miſchi pschijschi, taſ zo wſchitcami do chrkwi nejmôžachu; taſ wjele hacž možno, buchu euzym města wostupjene. Po kemschach ſpěvaſche ſo „Swjath, swjath, swjath“ a požehnowanjo ſo wudzeli. Na to zrjadowa ſo wulfotny czah a czechnesche k hnadnomu domej do Philippſdorfa, hdzej je k. kaplan Storch rycz djeržak. Taſ daloko naſch dopisowač, kiž je bórž po kemschach ſwoj liſt ſkonečk. Duž ſuadź pschedlodyne hiſheče něchtco daliſche zhomimy. Dzensa pschedlajam hiſheče, ſchtož je k. kaplan Storch ſam k liſtej naſhoho dopisowaria pschedlaſt. „Tež w lécje 1868 je wjele próſtrow we Philippſdorfje wuſhyschaných bylo, kotrež paſ hiſheče njeſimy pschez cziſhcz woziewicz móhli. Wudali ſmy z naſromadzenych darow dotal 8600 ſchēnakow za twarniſchejo 1930 ſchēnakow a ſchēnakow za dwemaj khežkomaj, a 1400 ſchēnakow za materiale (kamjenje atd.). Wyſche toho ſmy za wjac dyžli 1500 ſchēnakow materialow darjenych dostali. W poſkładnicach mamy nimale 11.000 ſchēnakow, ſlubili paſ ſu wosadni pschez podpiſowaniſo 24.000. W thylsle dniach doſtanjem twarske plany za nowu chrkę, kotrež je woſobny twarc a czechcowač ſ. Marije we Winje d a r m o wudzelaſt.“

Z Frankfurta n. O. Psihi čeſce hódnym dželbracju katholskeje woſadu a psichomnoſci 19 duchownych ſwyczeſche farar a arcymieſtnik War na c̄j (rodzeń z Kulowa) ſwoj 25létnej jubilej. Wjez druhimi darami psichepoda jomu towarzſtvo j. Vincenca 1000 toleri w statnych papierach, kotrychž dan ma ſo za kommuikantski wuſtaſ, wot fararja założenj, kóz doleſnje nałożic̄.

Z Roma. Pruski poſkanc Arnim ſtar a pilnje za psichczelne wobſtejenia bjez hamjom a pruſkim kraleſtwom. Němſke towarzſtwa, kaž „Künſtlerverein“ a druge ſu jo hižo pod joho zakitarſtvo ſtojili.

Z Italſka. Njeſpoſlojnoſc̄ psichczivo kniježerſtu psichibjera. Dawt za mlečo, kotryž dyrbjeſche 50 milijonow krajej pschinjeſc̄ a wot luda nowdath być, je w někotrych malych miestach a wsach zjawnych zbez̄ za ſobu czahnyk; tu a tam ſu woſach tjēleč dyrbjeli.

Z Pariza. Tudi wuſadžuju něk ſaſtupničy wulkomocow we konferencj (zhromadziznje) grichiskoturkowſku zwadu; ale možno, zo mér njeviſednaja, dokelž fožda ſtrona psihi ſwojim wostanje. Kſcheczenjo na kupje Kandia ſu pobiczi a na kówliu změrowani, ale z thym njeje ſtrach za Turkowſku hiſheze zahnath.

Afrika. W Kairo ſu nětko tež mikroſciwi ſotry z rjada dobroho paſtryja. Bone ſu po narodnoſci Francózowki, Němcowki, Italežanki; jenož někotre ſu tam rođene.

Ujia. Zapochtoſki präfekt f. Raimondo je z Hong-Konga 1325 frankow ſwiatomu wótcy psichipofak. Z toho bu 500 frankow wot miſſionara we Macao nahromadzene. We wóſchach dželach ſweta podpjeraſa ſwiatoho wótcy!

Połónčna Amerika. Po žadofczi poſlenije duchownyſteje zhromadziznuy w Baltimore, je ſwježenj njewoblaſtowanego podječza tež za Ameriku k psichilaſanomu ſwiatomu dnju pozběhnjenj a njeſchepoſkoža ſo wjach na njeđielu. Djeń 8. decembra bu přenikrōč jako taſki ſwyczeſc̄ wuzwoleneje „patrónki zie-noczených ſtator.“ — Syn generaſa Rosencranza psichihotuje ſo we wuſtaſie paulinow w New-Yorku na duchownſtvo.

Naležnoſcie towarzſtwa.

Sobuſtawy na leto 1869: 41. M. Marija Duczmanec z Budyschina; 42. Khata Duczmanec z B.; 43. Pětr Duczman z Bozanec; 44. Jan Kraſa z Bělczeč; 45. Michal Rjeńčla z Dženifeč; 46. Jan Mětowſki ze Štomeje Vorſhceje; 47. hoſczencař Bernhard Berger z Pančicje; 48. hoſczencař Delenecžla z Kulowa; 49. ſchefar Schwejda z Pančicje; 50. Miklawſch Barjeňk z Jawory; 51. Michal Wicjaz z Jawory; 51. Miklawſch Wawrii z Jawory; 53. Jan Krawežik z Jawory; 54. Michal Bisold z Jawory; Michal Rjeńčz z Jawory; 56. Madlena Scholczie z Ž.; 57. Miklawſch Krawc z Jawory; 58. Pětr Krawc z Jawory; 59. Pětr Bryl z Jawory; 60. Miklawſch Miſchnoi z Radworja; 61. farar Wels z Wotrowa; 62. Jakub Scholka z Kaſhce; 63. Karl Nowak z Kanec; 64. Jakub Rjeńčla z Kaſhce; 65. Miklawſch Rjeńčla z Wotrowa; 66. Pětr Smoka z Wotrowa; 67. Pětr Čzumpjel z Wotrowa; 68. Jakub Luscjanſki z Wotrowa; 69. Miklawſch Běmaš z Wotrowa; 70. Michal Bulank z Wotrowa; 71. farar Schneider z Kulowa; 72. kapłan Scholka z Kulowa; 73. kapłan Wotczeřek z Kulowa; 74. wucjer Scholka z Kočin; 75. wucjer Čzorlich

ze Sulšhee; 76. wuc̄zej Rosmij z Němcow; 77. Marija Kalic ze Židowa; 78. Khrystiana Donatce z Kheleina; 79. M. Kh. z Kh.; 80. Hana Cyžewa z Radworja; 81. Madlena Trucec w Radworju; 82. Michał Janka z Jasenich; 83. Pětr Just z Jasenich; 84. Jan Nowak z Kacec; 85. kaptañ J. Werner z Kroszecje; 86. Marija Donatowa z Kuknicy; 87. Jakub Piech ze Smječtec; 88. Jan Wolman z Czornee; 89. Michał Kuba z Pěstec; 90. administrator P. Benno Kral z Kožanta; 91. Michał Pernacz z Koniec; 92. Hana Henczec ze Schunowa; 93. Jan Mereczink z Bělczeč; 94. Pětr Chmank z Wotrowa; 95. Michał Hejdán z Wotrowa; 96. pšekeťupe Miklawš Schokta z Wotrowa; 97. Michał Bobik z Wotrowa; 98. Jakub Rab ze Žuric; 99. Pětr Weclich ze Žuric; 100. Jakub Krawczyk ze Žuric; 101. Jakub Cyž ze Žuric; 102. Miklawš Cyž ze Žuric; 103. Bošejí Weclich ze Žuric; 104. Jakub Kocor z Kanec; 105. Pětr Netich z Kanec; 106. Miklawš Koch z Krepjec.

Sobustawh, kž na lěto 1868 zaplaciſhi: k. 327. Marija Ledzborowa z Radworja; 328. Jan Grubert z Radworja; 329. Pětr Měšchei z Měrkowa; 330. Marija Kocjewa z Brémjenja; 331. Michał Lubk z Brémjenja; 332. Mikl. Věmar z Kamjeneč; 333. Jan Pietasch z Radworja; 334. Miklawš Michnai z Radworja; 335. Wórschla Krawcowa z Bronja; 336 wuc̄zej Fr. Kleiber ze Schunowa; 337. kowar Jan Nachel ze Schunowa; 338. Michał Zarjentz z Nalbic; 339. Jurij Kilank z Kožanta; 341. Marija Nowakc z Nowej Jasenich; 342. Miklawš Schuster z Hory; 343. Michał Kuba z Pěstec.

Na lěto 1867 zaplaciſhi: 336. Jurij Kilank z Kožanta.

Dobrovólne dary: kubler Pětr Duežman z Bozanee 15 nsl.; D. z Kh. 1 toler; Marija Donatowa z Kuknicy 10 nsl.

Cyrkwiński powěſtnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Weronanaj: Jan Scholta, pohonc̄ w B. a Marija Schimanec z Radworja. — Zemrječzi: Jakub K. Feldmann, schewski mischtyr w B.; M. Madlena Gneppertowa, 68 l.; Marija Hana, dž. kublerja Jakuba Libscha z Hunjowa, 2 l.

Z Radworja. Kschcjeni: Handrij, s. Jakuba Cyža z Kamjenej; Hana, dž. Pětra Měšcherja z Měrkowa; Hanža, dž. Miklawša Spana z Radworja; Marija Sidonia, dž. Jurija Pětranca ze Zdžerje; Marija, dž. Jana Lehmana z Kheleina; Miklawš, s. Michała Kmiecja z Lutowcza. — Zemrječzi: Hana, zw. Budarjowa ze Zdžerje, 71 l. 4 m. 6 dnj.; Wórschula, zwud. Khlankowa z Radworskoho Haja, 69 l. 10 m. 4 dnj.; Jan Majc z Bronja, 64 l. 8 m. 14 dnj.; Handrij, s. Michała Kocje z Kupjanſkeje Dubrawy, 13 l. 2 m. 18 dnj.

Z našeho towarzstwa je wuſchka a može ſo za 3 nsl. w expediciach Katholſkoho Poſta a poſta klamarjow dostac̄:

Katholska protyka! za Hornju Luiſiu na lěto 1869.

NB. Prěnjoho a druhoho čiſta ſmū wjac̄ cjiſtow cjiſtcejcz dali, tak zo može ſo darmo na pořazanje dostac̄. Wot pſchichodnoho čiſta budze pak ſo jenoz mało wjac̄ exemplarow cjiſtcejcz, hac̄ budze jich do toho čiſta pſchez naſche expedicie žadaných. Schiđ ghec̄ potajkim k naſhemu towarzſtu pſchistupic̄, njech nam to w krótkim wozjewic̄ da.

Cjiſtcejcz R. A. Donnerhaſ w Budyschinje.

Ratholoski Posł

Wukhadźa prěnja a třeća
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wydawany wot towařstwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 3.

6. februara 1869.

Lětnik 7.

Napoleženje sviečenemu swęćkow na dniu s. Blasja.

Każ je znate, swieča so na dniu s. biskopa a martyraja Blasiusa abo Blažja na 3. februara swęćki, z kotrymž so wěriwym w cyrkwi wot měschniča žohnowanjo wudžela. Kajkeje winh dla so to stanje? To spónajem, hdijž živjenjo s. Blasja pſcheladamy. Swj. Blasius narodzi so w armeniskim městě Sebašte wot bohateju a nahladneju starscheju, tři jeho křeřicánsch wozahmischta. Blasius wunješicé lekarstwo, pozdžišco pak jeho wuzwolidu k biskopej tamnišchoho města. Ze wšichy proču a horliwościu wobhlada wón swoje wysoke zaſtojustwo. Po krótkim času jeho biskopstwa pak našta surowe pſchelazhaujo křeřicánow. Nic z bojoscze pſched smjerež, ale zo by so swojemu stadej hako wiedzicíer zdžeržał, ſhowa so s. Blasius w jenej podzemiskej džerje armenistich horow, z kotrejž khowanki pſchez poſokow a lísthy swoje stadek paſeſte, a we wěrje wobkruežicé. Na jenej hoštuje pak wuſledžichu pohanowje khowanku s. biskopa a pſheradžichu to pohaniskomu zaſtojnikej tamnišchoho kraja. Pſchez swojich ſlužownikow da tónle zaſtojnifik Blasja popadnijez a pſched swój stol pſchijwjeſz. Najprjedy rycerſte wón ze s. Blasiom pſcheczelniwje, zo by jeho k wotpadzej a k zaprécu křeřicánskeje wěry zawiedł. Hdijž pak so jomu to njeradži, dashe toho swjatoho njeſmilnje bicž a do jaſtiwa ſadžicž. We jaſtwje sta so ſežhovace, z čohož te džensniſche žohnowanjo swój spočatzk wz. Žena žona, kotrejž bě s. Blasius wulku dobrotu wopofazał, pſchijneje jomu něſhto jědze a tež dwě swęćkych, zo by ta surowa czěmnoſez jaſtiwa so wobhwěſlika. Tón swjaty wz a tónle dar džakownije, a napominaſte tu žonku, zo by wona pſchi ſwojej bližej ſmjerici jeho wopomnječo swiečzila pſchez jaſmožniu-
dawano a pſchez zaſmečenjo swęćkow, za čož jej bože žohnowanjo njebudže po-
brachowacž. Bjez wſchelatimi khorymi a braschiwymi, kotriž pſchez modlenjo toho
swjatoho swoju ſtrowoſez zas doſtachu, bě tež jedyn hólczeč, kotromuž bě rybowa

kósciežka do schiie jo zaſkoła, tak zo ſmierci ſo bliżeſche. S. Blasius wiſwobodzi nie jenož tohole hólečeca wot njeboža, ale wuproſh tež za wiſhikich, kij píchihodniſe wo podobnici muži joho zaſtupnej proſtwje ſo poruczeč budža, pomoc wot Boha.

Z tohole časa je ſ. Blasius haſ „patron“ w schiowych bohoſczech a khoroſczech džeržany a čeſcezeny. Poždjiſho dowiedziechu ſ. Blasiusa z jaſtwa, zo by znowa čiwerowanih był. Zoho čežlo jo wupſchestrje na drjewo, won bu ſchwitam a ze železnymi kijemi a čeſakami tak žatoſuje rođorjeny, zo koža z joho čežla wiſſte a zo jenož krej a ranę na tmyſanym widzeč věchu. Wiſhitch pſchitomni džiwachu na horliwoſci toho ſwiatoho, z kotrejž won tele martry znieſe; jenož ſudnik ſo hněvaſche, hdyn widzeſche, tak ſydim kſchesčanske žonke z dwemaj džeſćomaj te k zemi ſo ronjace krevjowe krepti ſ. martrarja čeſcownije hromadžachu. Zdobom dasche ſudnik, tmyſle žonkim hlowy wotrubac̄ a poruci, zo by ſ. Blasius do blízkoſeho jezora čiſiuienj a zatepieni był. S. Blasius ſezini znamjo ſ. kſhiža na tu wodu a woda ſo píchewobroc̄i do kruteje zemje, na kotrejž won thodzeſche. Něk poruci ſudnik zo by ſwiatomu ſo hlowa wotrubala a tež tmyſaj džeſćomaj. To ſo ſta we lěče 316. Bot kſhižownych wojowarzow bu čežlo ſ. martrarja do wjeczornoho kraja pſcheniſene, zwiečiſha do Maratea we Neapelskej. Wiele ſpodžiwnych muſtrowienjow je ſo píchez zaſtupni proſtwu ſ. Blasiusa ſtało tež we wjeczornych krajach. Zo paſ na dnju ſ. Blasia ſo ſwěčki ſwecza a wěriwym ſo napočoža je, taž prajach, k wopomnječu muſtrowienja tamnoho hólečka wot schiowych bohoſczech ſo ſtało a toho ſlužbenja dla, kotrej ſ. Blasius tej žonſkej da, hdyn bě wona do joho jaſtwa ſwěčki píchinjeſka.

Swieczenjo ſwěčkow na tmyſle dnju ſo takle ſtawa. Měſchnik woblecze ſo khorſku draſtu ze ſtolu čeřivenej barbi a ſpěva žohnowace pacérje na ſwěčki. Po thchle modlitwach wokrepi měſchnik ſwěčki ze ſwieczenej wodu prajich: „Žohnowane a ſwieczenie njech ſu tele wóſkowe ſwěčki w mjenje Wótcia, a Syna a Ducha ſwiatoho.“ Omě tafkej ſwěčey, hdyn ſtej zaſwieczenej, počoži měſchnik píchez kſhiž hromadu a dótneje, taž možno, z nimaj ſchiie kózdoho wěriwoho prajich: Píchez zaſtupjenjo ſ. biſkopa a martrarja Blasia wiſwobodž cze tón kňež wot kózdeje khoroſe ſchiie a druheje bohoſcze w mjenje Wótcia, Syna a Ducha ſwiatoho. Píchez wuprajenju poſlenich ſłowow ſezini měſchnik kſhiž nad hlowu kſchesčana. Píchez tónle kſhiž dyrbi ſo wuprajieč, zo wiſhite žohnowanjo a zbožo, a wiſhita móć wot kſhiža naſeho Wumnožnika wuńdze a zo ſu jenož we zjeduoſezeju z kſhysiuſom te dobre ſtutti a čeřipjenja a zaſtupne proſtwy ſwiatych zaſtužbne a za naſ mócene.

Kajku móć paſ dyrbi tele žohnowanjo měč? Ta móć abo ſtukowanjo tohoſamoho je wuprajene píchez te ſłowa píchi napočoženju ſwěčkow, zo píchez zaſkužbny a proſtwy ſwj. Blasia wot khoroſczech a zaho we ſchiie wiſwobodženii wostanjenym. Pobožna wéra je, zo Boh wiſhelaſkim ſwiatym wiſhelaſke dary ſobudželi, zo býchu čłowiekam z nimi k pomoc píchidli we wěſtých naležnoſczech, a we wěſtých khoroſczech. Šwj. japoſchtot Paweł ſam praji: „Wiſhelaſke ſu hnadne dary; někotrym je Boh ſobudželik móć, džiwy ſtukowanac̄, dary k hojenju, a pomoc píchinjeſcz.“ Toho dla ſtaja kſhesčenjo ſwoju dovernoſcz na ſwj. Blasio a nadžiža ſo, píchez napočo-

żenjo swieczenych swęczków, jeśli Boża wola je, pſched ſchije bolenjom zwarnowani wſtacj.

Kotry rozmowny kſheſčian mołk pał tule dowěrnoſć na zaſtupnu proſtuſu ſwj. Blasja hanic? Hdyž Bóh swojemu ſlužownikę jom na zemi taſku mōc ſobudźeſteſche, njeje Bóh jomu tuſamu we njebieſach wzał. Kaž ſwj. Blasius pſchez ſwoju zaſtupnu proſtuſu poła Boha tomu hólčeciej hižom w žimjeniu pomhaſche, tak pomha wón něck, hdyž w njebieſach z Khrystuſom knježi, tym, kiž w nuzach ſwój wuczel k njomu woznui. Zo pał bñdym tu mōc zaſtupneje proſtuſu ſwj. marträra Blaſja na ſebi zbonili, je wot naſcheje ſtronu nuzne, 1. zo ſmih cijeszi wot ſmiertnoho hrécha abo tola, zo jón z doſpołnej želnoſcę wobżelnoſcimy; 2. zo manu prawu dowěrnoſć na božu wſchohomōcoſć a ſmilnoſć a na mócnu zaſtupnu proſtuſu ſ. Blasja; 3. zo z tutej dowěru zjenoſimy podačzo do bożeje wole; 4. zo za naſchu czerwonej ſtronowſć ſo ſami tež ſtaranu a żenie ničo njewužitowam, ſiętož ſtronowſci iſkódone je a zo tež w khoroszach pomoc leſarja phiamy; 5. zo ſtańu naſchoho čela pſchez po bożej woli trjebamy a je pſchez hréch njewonjeczeſimy.

P. T.

Swjatoczne nutſwiedźenjo njeđelnicjom.

(Skonczenie.)

Na to wjedze ju mjeſchnik do chr̄kwię k woktarziej, hdyž ſo pſchihodži, k wołtarziej najzbóžniſcheje knježny, pod fotrejež zakiton a po fotrejež pſchikladže ſo chr̄kwię ſtuſ ſtanje! Tu wona poſlaknje, khwali, džakuje ſo a proſy Boha; mjeſchnik jeje modlitwu ze modlitwu ſwj. chr̄kwię podpjera, we fotrej; wón Boha wſchohomōcoho pſchez zaſlužby a proſtuſu najzbóžniſcheje knježny Marije proſy, wón chęk tule ſwoju ſwérnu ſlužownicu ze jeje džęſćom něhdyl wjefoſkoſćam węczęneje zbožnoſeje pſchi-puſtchęſie. Tu hiſtęze junu ze ſwjeſczenej wobu poſtrjepio wopuſtchęſi ju ze ſłówami żohnowanja: Mér a žohnowanjo wſchohomōcoho Boha, Wóte, Syna a Ducha ſwiatohoho pſchitidz na tebie a zwrotań pſchech z tobu.

Tajſe ſwiatoczne nutſwiedźenjo maja ſebi po pſchikazniach ſwj. chr̄kwię žadacz wjichē katholſke macžerje, kiž ſu we jenym wot katholſkeje chr̄kwię ſwjeſczenym mandželſtwje podjeli a porodzili. Wone ma ſo po prawym zaprécz wjichém njeſkatholſkim macžerjam, dokelž njejju ſtańu ſwj. chr̄kwię, po taſkim tež żane prawo na jeje hnady nimaja. Wyſche toho je waſchnjo, z kotrym katholſta chr̄kwię ſwoje macžerje nutſwodži, kotrež ſo ſtawa po pſchikladže najzbóžniſcheje knježny Marije, w kotrym ſo wona cijeszi a proſy, poprawnym napscheczo wérje druhiſt macžeri, dokelž te ſwiatu Mariju cijeszič njechadža.* — Tele ſwiatoczne nutſwiedźenjo ma ſo dale zapowjeſc macžerjam, kiž ſu zwonka mandželſtwa podjeli a porodzili, dokelž taſki porod njeje plód jenoho wot ſwj. chr̄kwię žohnowanohoho zjednoczeniſtwa, ale plód hrécha, a chr̄kwię ma wjach winy k zrudobie hacž k wjefelu, wjach winy macž wo-

*) Jeſi pał njeſkatholſke macžerje, kotrych džęſci maja ſo katholſke wocžahnye, nutſwiedźenjo ſame žadaja, ſmiedža ſo nutſwieszej. Katholſkim macžerjam njeſkatholſkich džęſci pał ſo nutſwiedźenjo poła nas zapomje. N e d.

hańbież, hało ju cęsečięż. — Swjatočne nutswjedzenjo ma so tež tamym macze-
rjam zapowijescz, kij su do měšchanoho mandželskwa stupike a dowolike, zo móža so
jich džeczi we njeſatholskej wěrje je wočahnhc̄. Taſke maczerje swojej a ſwoich
džeczi zbožnoſci źabžewki do pucza kladu. Kaf wopacžne by bylo, hdj by macz
ſwoje džeczo, kij ma so we bludze wočahnhc̄, Bohu a Mariji woprowala? Tele
zapowijedzenjo je za taſke maczerje jene ſtajne napominanjo ſvj. chrlwje, ſwoju nje-
prawdu zas zarinac̄ a ſo prćowac̄, ſwoje džeczi k ſpoźnac̄u wěrnoſce a do klina
katholskeje chrlwje zas dowijesč.

Město, hdjż ma so tuta ſwjatočnoſcz wuwjescz, je chrlkej; a bjez wažneje
winh njeſmě ſo wona ženje w domach ſtacz. Chedža-li maczerje we prawdze naj-
zbožniſchu knjeznu Mariju we tym ſežehowac̄. dyrbia tež kaž wona z džatkowej
wutrobu do domu božoho khwatač. Cyka ſwjatočnoſcz zhubi rjanosc̄, paczerje a
ceremonije ſwoje woźnanijenja, hdjż ſo nježelnicze we domach wot ſoža wotwja-
zaja; tola wažne winh, kaž dołha khorac̄, móža to dowolic̄.

Nutswjedzenjo nježelniczow je we katholskej chrlwi za pobožne maczerje wo-
ſobna ſwjatočnoſcz; ale tež wſchēch dřihich psichitomich dyrbi wona k pobožnomu
rozpominanju a k dobrym předkwac̄zam pochnuc̄, a na to dopomnic̄, zo ſu tež
woni něhdj tomu knjezej ſwječenii.

Z. 8.

3 naſcheje diwceſn.

Z Budyschiną. Nasch hnadh k. biskop je tež lětſa paſthēſki liſt we ſerb-
ſkej ryczi, w psicheloženju k fararija Kucžanka, wudak, fotrež bndje jutſe z klétki
wozjewjene.

Z Budyschiną. Nekotromužkuli bndje lubo, hdjż wozjewinu, zo ſu ně-
ſotre injeiſche pobožnoſče wudate, fotrež ſo hodža do modlerſkich knižkow psichipolo-
žic̄: 1. „wſchēdie wotpuſkowne modlitwy“ t. i. 24 wſchelatich modlitwów,
na korychž pobožne wuſpewanjo ſu wot chrlwje wotpufki wudželene, z cyka 8 ſtro-
now; 2. „litanija wo najſwječiſchim mjenje Žezus“, kaſtaž je we lěcze
1862 wot ſwjatoho wóteca wobkružena; 3. dwaj nowaj ſpěwaj abo kherlu-
ſhej z notami (jedyn je psched dwěmaj lětomaj hižom woſebje wuſhōl) na Wože
horde Čeło a na najſwječiſchmu wutrobu Žezuſewi, z psichidawkom k jenomu ſtar-
ſchomu kherluſhej. Tele tsi wěch ſu wot k. kaplana Ducžmana wudate a placza
hromadje 5 nowych pjeniežtow. Wyſthe toho je wón pomjedańczo, „Driewjanu
kſhij“, fotrež je w lětuschej katholskej prothch, tež woſebje wotcziſſhejeſz daſ.

Z Budyschiną. We zařízenym lěcze ſu ſo we naſchej woſadze narodžile
98 džeczi, 65 muſkoho, 33 žonſkoho ſplaha. Wjez tymi bě 13 njeſemandželskich, 3
mordworodžene, 2 dwójniſkej porodaj. Wot tuthych woſadnych džeczi dosiaſtu 30
ſvj. kſchejeniu druhdje; 7 njewoſadnych bu poſla naſ kſchejenych. Psichipowiedanjow
bě 47, wěrowanjow 10. Wumrjeli ſu 85. Wjez nimi běch u wýſthe tych tſjoch
mordworodžených 39 džeczi, kij 14. lěto njeboſčejeſz. Hac̄ do 20. lěta wumrje
jedyn. Potom jedyn hac̄ do 30. lěta, 3 hac̄ do 40., 13 hac̄ do 60., 15 hac̄
do 70., 9 hac̄ do 80. lěta. Wjez nimi běch 14 mandželskich muži, 8 mandželskich

żonow, 6 wudowcow, 10 wudowow. Wot tychle wotemrjetych buchu khowani 63 na swj. Mikkawisch; 12 na pôdlańskim pohrjebniszeżu w Mnijschoncu, 10 druhđe. Też buchu tijo z wonka wosadu wumrjeći na swj. Mikkawisch pohrjebani. Spojedných ludži běšte 3876. K.

Z Marijneje H wěžd h. W naszej Klóschtyrskej cyrkvi běšte w zańdżenym lěže 8591 čłowjefow ē Božomu blidu a w schpitaliskej cyrkvi psched Kamjenicom 95. ē wotpuštej na „Portiumfusa“ běšte wloni pštez 1000 ludži.

Chrkwińskie nowinki a powjescze.

Z Georgswaldu. ē mojomu dopisej wo swjedzenju we Philippendorfje mōju jenož to pshistajic̄, zo běšte tež popołdnju na swjathym měsječe wjèle pobožnych wophtowarjow. W chłej wjih běšte taž swjath džen. — Nasch wjśtočeszenym ē. tachant Schubert swjeczeše 25. januara 25lētny jubilej swojego zaſtojnista na jara swjedzeniske waſchnjo. Wosada pshepoda jomu pštez deputaciju drohi khełuch z patenu.

Z Prahi. Na Wyschehradze je wjelezaſkužnych kanonikus Karl Alois Wińarický 3. februara zemrijeł. Wón bě rodženy 1803, wot 1825 duchowny a wot 1859 kanonikus. Wón běšte khalený cžěſti spisowar' a tež wjèle lět redaktor duchownskoho časopisa.

Schležnſka. Něhdyski Klóschtyr prämonstratſich knježnow w Czarnowancu poła Opola (Oppeln) bu, taž so w nowinach powjeda, wot Klóschtra Lubana (Lauban) kipienj.

Pruſka. Kral Wylem I. je ē porjedzenju katholskoho doma (chrkwe) we Frankfurcie nad Majnom 20,000 ſchěſnakow kó;dolētne wot 1869 na 10 lět pshizpolit. Prijedzenjo cyrkwe a tórmá žada ſebi 400,000 ſchěſnakow a połne wutwřenjo tórmá je na 370,000 ſchěſnakow wobliczene.

Němſka. Protestantſke diakonissy (towarſtvo po waſchnju miłosierivých ſotrow) maja nětko 42 maczeſtſkich domow ze 2106 ſotrami, tiž ſu na 526 stacijach. Maczeſtſki dom we Kaiserswerthu ma 145 zwonkownych stacijow, jenu w Florenzu, w Jeruzalemje (za muhamedanské džeczi), ſchpital we Beirutu, Smyrnje a Alexandrii. Tola ſkorži jo ſkoro we wšichc rozprawach, zo ſo poměrnje mało knježnow ē diakonissam poſwjeczuje.

Wuhesiſka. Biſkop Girk we Peceu (Günſtſkirchen) je tſeczinu swojego zaſozenja swojim pſhczelam, druhu tſeczinu fundaciji za starých duchownych a poſleñju tſeczinu kſudym wotkažał.

Chrowatska. W Senju (Zengg) je tamniſchi biſkop Dęgowicz, 94 lět starý, wumrjeł; biſkop bě wón wot I. 1833. — W Agramje wumrje 1. januara naměſnik archbiſkopa, biſkop Petrowicz, wot božere ruciži zajath.

Z Roma. Wot 18. januara bu ſem 125 kſitow z tſelbami, patronami a druhej brónju wot francózſkich towarſtow w pſchipoſlane. Za to hjo francózſke knježerſtvo rukuje, zo budże w času pſchichodnoho koncila Rom zakitač.

Z Roma. Dokhodny abo nutzpshindzenja chrkwińskiego ſtata (dawki, elo,

stempel, póst, lóterija) su na 25—26 milijonow frankow wobliczene. Wudawki su wjèle wjetšhe, a wójnske ministerium žada samo 15—16 milijonow. W měrnych časach by wone jenož 4—5 žadac̄ trjebalo. — Italiski póstanc je z Roma wotjel. — Procež Ajania a Luzzia budže wokoło 20. t. m. skončený.

Z Roma. Swjath wótc stara so nětko wjetšhi džel kózdroho dnja najbóle za pschihotowanjo wulkeje ökumeniskeje t. r. powschitowneje chrkwijskeje zhromadzizny, kózdy džen wuradžuje z někotrymi tych 8 kardinalow, kotiž su předstojic̄ero pschihotowach wubjerkow. W tychle wubjerkach wuradžuja so wuczeni professorojo, kij su z Italiskeje, Francóziskeje, Němiskeje, Schpaniskeje a Rakuskeje k tomu wotbamža powołani.

Z Roma. K měchnijskomu jubileju swjatoho wótcia so tudy wschelake pschihoth czinja. Džen 11. hapryla (druhu njedželu po jutrach) budže 50 let, zo wón prěni krócz wopor Božej wjské woprowaſcie. Tónle džen budže tež w drugich katholskich krajac̄ swjeczený. Lonjscha zhromadzizna němickich towařstwów w Bambergu je wobzamknyla, zo ma so tónle džen wosebje píšež pobožne wobkhady, zhromadzizny a skutli luboſcze za chrkwię atd. swjeczic̄ z džakom k Bohu a k poczeczowanju swjatoho wótcia. W někotrych němickich biskopstwach zjenočuju so k założenju chrkwiow a katholskich missionskich stacijow w Němicej; w drugich zasý woczałuje so halle, khto biskopja postaja w nastupanju wuznamjenja spomnienegoho radostnoho dnja.

Schpaniska. Nachwilny minister bě poručiš, zo maja so pokladh a drohotnosće cyrkwiow a klóštrow krajej jako wobśedzeństwo (po prawym rubieństwo) pschepodac̄. Hdyž nětko w měsíce Burgos (w połnocnym koncu kraja) tamnišchi najwyschši zaſtojniki do biskopstje chrkwię pschihidze, zo by chrkwinje ſudobia a debeństwa za kraj do wobśedzeństwa wzal a potom k pschedac̄u pschihotował, wali so lud na njoho a skoncowala joho. Republikanarjo czinja nětk wulku haru a su duchownych tamnišcheje chrkwię do jaſtwa wettwiedli, kaj bychu woni někaſ wina byli na tym skutku, kij je wězo jam na sebi zacíznenja hódaty. Ale wulkasć jo džiwioſež luda hodži, kotorož mnohoſež duchowni njemóžachu wotdžerzeč wot tamnoho nadpada. Tón skoncowaný běſche mjenujcy dwaj dnaj předy w jenym klóštrje knjegyh dla napisowanja jich wobśedzeństwo hromadn pschitcz dał a so wschelako njehódnje zadžerzał. Tak bě wón w tej klóštryjskej chrkwi, skobuk njezejmajo, z kijom na tabernakel klepał a sebi swoju cigarru na wěcznej lampje zažebla! Taſte wonjeczesczenja bě lud w tymle chým katholskim měsíce žhonil a myslsche nětko, zo thce wón so zasý podobnje zadžerzeč. Tohodla z čzódami na njoho czerjachu!

Dendželska. Po chrkwinjskej protých ma Dendželska nětk (bjez Irskieje, kij je nimale cyle katholska.) 1690 katholskich duchownych, 1329 kath. chrkwiow, 67 muſickich a 232 žónſtich klóſtrów. Psched džesac̄ lětami liczeſche so 1222 kath. duchownych, 926 chrkwiow, 34 muſickich a 110 žónſtich klóſtrów.

Grichiska. Ministerstwo je wuczinjenja pariziskeje konferenc̄ zacíznylo a potom wotstupilo. W kózdom dyrbi so pokazac̄, hac̄ so druzý ministrowje nje-namaſaja, kij bychu wolu konferenc̄ a z tím tež Turkow dopjelnili.

Korea. Na 2000 křejeſčanow bě tudy skoncowanych, we kózdom měsíce

Seoul na 500. Tamnijski połanskí regent dce křesćanstwo w kraju chce wutupić.

Połnocna Amerika. We Milwaukee je ř. Michał Hejz (rodzený z Bajerskeje) swiecžiznu doftal jako biskop noweje diöcesy La Crosse. Wón skutkuje wot lata 1844 w Amerických.

(Zedn, tij so jesuitow njeboji.) We wschelakich krajach je wulka bojoječ pſched jesuitami, tak zo jim tam ani předorawac̄ njeutowala. Zo so wschelako na nich kže, je znata węc. Niedawno powiedaſche jedny fabrikant druhomu, zo po misione, wot jesuitow dzeržanym, paduchowje a jebakowje cuze kubko zaſy wróčza, a zo je to dopokazanjo mócnosze jich předorawajow. „Alle“, wotmokwi drugi, „wérish th, zo paduſhi tole czinja? To zarunaja jesuitowje, kotsij maja njeſmérne bohatſiwa a dawaja to ze swojeſe ſamsneje móſchnych wobkranjenym zaſy.“ Hdyž něchtó tſecži to křiževsche, prají wón: „Pſcheczelo, hdyž jesuitowje nie jenož njeſtrani, ale tež hiſčeze to wot druhich kranjene ze swojich pjeniez zarunaja, dha bych ſebi pſchal, zo bych u wschitej ludžo na ſwēčeje jesuitowje byli!“

(Janſenijſtojo.) Dokelž bě we Póſlu na to ſpomnijene, zo dcedža Janſenijſtojo a jich biskopja na pſchihodnu cyrkwinu zhmadžizmu do Róma pſchiueč, a ſo zas ze katholſkej wéru zjenočieč, wot kotrejz ſu pſchez 200 lét dželeni byli, dowolam ſebi něchtó wobkherňiſche wo nich napíſac̄. Janſenijſtojo mjenuju ſo pſchiwuiſkojo Kornelia Janſenia, tij bě ſo 1585 w Hollandze narodzil a 1638 jako biskop w Opernu wumrjek. Tutón bě knihu zavostajik, tij bu 1640 wot joho pſcheczelow do cziſcheza data. Alle we tutej knižy namakachu ſo někotre wucžby, tij ſu napíſečo katholſkej wére. Hac̄ runje bě ſo Janſenius we předvyszii ſi tutej knižy chle wuſudzenjam romſkoho ſtola podczíſnyk, pocžachu tola někotři z joho pſcheczelow tule knihu zakitac̄. Hdyž běſche bamž Innocenc X. tu knihu pſchez wobſebit wubjerk pſchephtac̄ dał a 1653 wobſebje pječ wucžbow we naſtu-panju božeje hnady a czkowjeſkovoho ſobuſkutkowanja jako bkulne zacžiſnyk; pocžachu ſo Janſeniovi pſcheczeljo a ejeſczerjo z tym wuryczęowac̄, zo tele wucžby njeſju we knižy tak ménjene, kaž ſo jim porokuje. To bu nowa wina wjele wuryczęowajow a rožtorow, kotrež buchn pſchez někotre piſma hiſčeze bóle rožtchérjene a tež do ſuda roznijene. A wschitke wujednanja běchu podarmo, hac̄ do naſkich czasow. We Francooſkej, hdyž běchu Janſenijſtoje khetro rožtchérjeni, zhubicu ſo woni po czasu, a někto ſu jeno w Hollandze zbytki wot nich, hdyž maja wot 1727 we Utrechtu ſwojoho archibiskopa a biskopow w Harlemje a Deventeru. We 25 wojadach je wokoło 6000 Janſenijſto. Woni maja wokoło 30 měſchinow a duchowniſki ſeminar w Amersfoortu. Woni njechadža wot romſkoho ſtola wotdželeni byc̄, wobaraja pał ſo tola bullu „Unigenitus“ bamža Klimenta XI. wot 8. sept. 1713 podpiſac̄, we kotrejz je 181. ſada Quesneloweje knihu jako wopacžna zacžiſnijena. Hdyž woni nowojo biskopa wuzpolichu, proſchachu dotal kóždy króč romſkoho bamža wo wobkručenjo tohoſamoho, wofiaſku pał kóždy króč bjez wotmokwjenja, křiba ſo jich předawſche wuzanknjenjo z cyrkwe ponowi.

Naležnosće towarzstwa.

Sobustawy na l. 1869: 107. Jakub Smeka z Kashee; 108. Jak. Ćzornak z Konjec; 109. Jurij Grefa z Kecjiny; 110. Mich. Hašcha z Natarjec; 111. Jan Šetan z Vercje; 112. August Kolla ze Zajdowa; 113. Michał Demich z Rožare; 114. Jan Müller z Čzemjeric; 115. Miklawš Kubica z Drežjan; 116. Jakub Demascha z Rožanta; 117. Józef Libšč z Rožanta; 118. M. M. Žekela z Pančie; 119. J. Wawrik z Panec; 120. R. V. Francha; 121. R. V. Čelestina; 122. R. V. Žezeja; 123. farać Nowak z Radworja; 124. kapitan Duežman z Radworja; 125. Marija Wółkowicz z Kheyna; 126. Jan Wółki ze Strožiščea; 127. M. W. z Kh.; 128. Michał Schipel z Radworja; 129. Milt. Wölmaj z Luh; 130. Milt. Mróz z Kamjenej; 131. tachanski vitar J. Dienst z Budyschina; 132. Milt. Kolla z Pozdec; 133. Jan Domana z Khróscie; 134. Jakub Domana z Lufcja; 135. Marija Ćyžowa z Khróscie; 136—144. z Mikocžic: Michał Jawork, Milt. Jurijenc, Jakub Schelta, Jakub Peťranc, Miklawš Peťšik, J. Hejdanc, M. M. Bjarsch, M. M. Lukash, Madlena Kravcev; 145. rendant Michał Lebješch z Marijneje Hwězd; 146. M. Mužiš z Kukowa; 147. Michał Kolla z Kjebelčic; 148. Jurij Jawork z Nutkinej; 149. Miklawš Duežman z Budworja; 150. Jakub Wawrik z Khróscie; 151. Michał Schewczik z Baczenja; 152. Hana Vérowa z Čornec; 153. Jakub Vér z Libenja; 154. Miklawš Nobel z Baczenja; 155. Michał Müller z Horh; 156. Michał Demich ze Smiecžec; 157. Jakub Müller z Tafencjy; 158. Jakub Nowak ze Starje Čybelnicy; 159. Miklawš Kral z Khróscie; 160. Marija Elsnerowa z Černych Noslic; 161. Jan Almert ze Bržerje; 162. Michał Delan z Lutowcza; 163. Marija Vérkova z Radworja; 164. Miklawš Ćzornak z Wotrowa; 165. Jakub Čimpijel z Kashee; 166. Hana Čzemjerina z Venhosa; 167. Marija Hessyna z Neuhosa.

Dobrowolne dary: J. M. z Č. 2½ nsl.; A. Kolla ze Zajdowa 5 nsl.; Marija Wólkowicz z Kheyna 10 nsl.; J. Jawork z Nutkinej 5 nsl.; Michał Demich ze Smiecžec 5 nsl.; M. Č. z M. 5 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Kscheženi: Klara Antonia, dž. registratorka Jurija Bandy z B.; Emma Julia, Bonaventury Schimka z Hajnic; Hermann, s. Wylema Götjesa, wosadzienja fabritki z B.

Z Radworja. Kscheženi: Hanža, dž. Miklawša Rjeciki z Bronja; Miklawš August, s. Morica Paula z Eupoje. — Ženirječi: Madlena, m. Peťra Böhmaka z Radworskeho Hajja, 66 l. 2 m. 7 d.; Michał, s. Jakuba Brycki z Radworja, 7 m. 28 d.; Maria Helena, dž. Jana Handrika z Měrkowa, 3 m. 12 d.; Jakub, s. Michała Róčja z Lujanskeje Dubrawy, 1 l. 9 měs. — Werowanaj: Michał Pawlik z Koslowa, z Mariju Peťškic z Radworja.

Z našadem našeho towarzstwa je wuska a může se za 3 nsl. w expediciach Katolskoho Pešta a pola kamarjow dostací:

Katholska protyka za Hornju Lujicu na léto 1869.

Číščejak L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholicki Poroč

Wukhadźa pręnu a třecu
sobotu w mésacu.

Cyłolétna płacična na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrómski časopis,

wudawany wot towarzista S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cisko 4.

20. februara 1869.

Lětnik 7.

Słowčko za twarjenjo cirkvi w Bacžonju abo Čornečach.

Jara gwjeselace je, zo w něčjichim času tak wjèle cirkwji so twari a zo
so tež nowe farh założuja. Pszczez to dobudu katholickich we měschanych wosadach
nuzne zjenošenjo a hromadudžerzenjo, móža swoje křesćjanſke wiñowatoſcje ſterje
dopjelnicz a zdžerža swoje sydka w taſkich wokolnoſczech. Tak je so loni, taž je
zname, we Reichenawje cirkvi poswieczęka a nowa wosada abo fara założika. Větſa
doſtanje Schpital pod Kamjenicom, dotalna missionska ſtacij, tež fararja*). Duž
je w někotrych kónach Lužic a Sakske za katholikow, kiz mějachu dotalo k
ſwojej cirkvi, w nowijskim čaju derje starane. Vjez Serbami paž njeje jo dołho
žana cirkvi twarika a žana nowa fara założika (wotrowiſta w lěče 1772 běſche poſlenja),
a tola by to na jentym měscě za zdžerzenjo a rozhřečrokoſenjo katholiskeje wěry
hzej nami nic jenož jara wužitne, ale tež chle trěbne bylo. Zadž Křeſćic k
Budyschinej bydli wjèle katholickich Serbow, kotsiž maja dotalo ke mīſhi. Pschede
wschim ſu Bacžon a Čornech cyle katholiske a maja hodžinu do Božoho domu;
ſhotož je za taſkich, kiz dyrbja na raniſche kēmſche hodžicž, híjom doſči wobčejne.
Ale za týmaje wsomaj ſu tež katholickich wobsedžerjo taž w Haſlowje, Gulschecach,
Wutolčicach, atd., a jednotliwi cželadníci hiſčicze w bóle wotležanych wsach. Vjez

*) Kaž křeſćachmy, zmjeje pschedodny farar i enož němſki předowacj, hac̄ runje ſo tam
wjèle Serbow namaka, kiz serbſcy lépe rozymja dužli němſcy. Wschednu němſku ryč w ro-
zyczenju mdc a pszczez nju duchownje zaſtarany byc̄, to je dwoja věc a za někotrohožkuli
wulli rozdžel! Němcy, kiz móža derje francoscy, dadža ſebi tola w swojej macžernej němſkej ry-
či předowacj. Njeby potaſkim wužitniſcho bylo, hdy by ſo w Schpitalu druhdy serbſcy pře-
wato za Serbow? Wschak ſo psched njeđothim časom na ſwiedzeň ſ. Marije Madleny w Schpitalu
tobž serbſcy předowacſe.

thmili dalskimi by wosebje za slavnych a starzych, kotsiž tež za Božim domom ža-
doščja, wujitne bylo, hdj by jo w tamnej woklošči katholska crkev natwarila. Tola njež jenož wujitne by to byla, ale to je tež nuzne trčbne. Schtož z tamni-
schimi katholskimi ludžimi rježi, zhoni bórži, zo katholske wobydlerstwo pschech
bole wotebjera. Schto je na tym wina? Woni praja: hdjž so katholske kubko
abo živnošč pschedawa, kupuja najbole lutherch a tak so tam katholstwo skabi.
Katholscy Serbja zakupuju fo radšho tam, hdjež je katholska crkev bližko a
dokelž pak su katholscy zezadu Bacžonja wot crkwe zdaleni, dha pschedzahnu
so, je-li móžno, do tajkich wjow, hdjež katholska crkev bliže leži abo do mestow,
hdjež často w drugim abo trecim stanje wokhudnu, schtož so njebi stalo, hdj
bych su na swojim wještnym statoku zwostali. Čyle hinač by zawěrno bylo, hdj
by w Bacžonju abo Čjornečach, hdjež je hido katholska šhula (kotraž pak
by so tež pschedpoložic hodžila!), katholska crkev so natwarila! Katholscy,
kiž tam su, bych su tam wostali a drugi bych su so zashdeleli, hdjež by so něchtco
pschedawalo. A na tele waſchnjo by katholske wobydlerstwo wot Khróſčic i Budyschnej
a i Nadoworju boli hromadu wiſalo a so tež pschedsporjało.

Haj, tak móž mi něchtó prajicž, to my wšichich derje wěmh a husto je so
wo tym rježalo, zo by crkev wokoło Bacžonja jara trčbna byla; ale schto budže
tež pjeniez woprowacž abo nahromadžicž móć, zo by so nic jenož crkev natwarila,
ale tež zdžerženjo duchownoho fundirowalo (założilo)? Na to wotmowlju tole.
Bo je móžna wěc, nowu crkev natwaricž, byrnje na měsće pjeniez njebyli, to
dopokažuje wjèle katholscich crkwiow we wschelakich krajach. Pschi zapocžatku twa-
rjenja někotrejekuli crkwe njemějachu khude wosady abo khudzi duchowni, kiž su
je potom dotvarili, hiſhče skoro žaných pjeniez a tola su je namakali. Tam je
woporná luboſč katholikow pschez dobrowólne dary twarjenjo Božich domow móžne
činiła. Bez Serbami, a hdjž woni němſke crkwe podpjeraja, tež bez Němcami
bych su tajich dobroczerjo namakali, hdj by so časćjisho wo twarjenju crkwe
rježalo a něchtó jich na to huſčjisho ledžbnych činił. Z jentym dobom njehodži
so tale wěc dokonjež, ale zapocžatk dyribi so stacž. A tak dobrý zapocžatk a psched-
klađ czechne, to smy poslenje lěta we Schérachowje widželi. Tam njeednasche
so wo potřebnosć twarjenja noweje crkwe, ale jenož wo dotwarjenjo rjaneju tör-
mow. Tamniſchi mlynk Kunze, kiž žaných džecži njemějesch, wotkaza 2000 toleri
i tomu (kaž je Posol w swojim času powjedał) a wosada, wot k. fararja Žura
často napominana, nawda hiſhče wjèle wjach, hdjž so dwór wot dwora hroma-
džesche. Pschez horliwoſč, kiž bu někotre lěta pschez rježe a wschelake pschediležnosće
wožiwiana, a pschez próstwih pola zamožithch bližjishich (tež tamniſche rježeske kubko
je wjèle dako) a dalischich je so pschedny twar dweju törmow za 14,000 toleri krafniſie
dokonjał, kotryž je hódnio wohladacž. Psched njeboh Kunzowym wotkazanjom su tam
tež prajili: Wujitne a snadž tež nuzne by dotwarjenjo bylo, ale z wotkel budžem pjeniez
i tomu dostawacž! Po tymi pschedklađe je nascha rada tajfa. Njech tón abo
drugi zamožith wokoło Bacžonja abo w drugich serbskich katholscich stronach, kotryž
žaných potřebnych pschedzelow nima, hało dobrý zapoždž abo hało pření wulki ūamien
počoži (kaž pschi jenym lonskim abo pschedlonskim missionskim swjedženju pola Lubija

jedyn lutherksi dawaczeń 50 tołci da hako prěni kamien za lutherksu cyrkę w Ostriku, kotaż so tež hiſće tak bórzy twaricž njebudże) t. r. njech nahladnu summu pjeniez wotkaza za twarjenjo chrkwe w Baczonju abo Czornecah a potom njech so po katolskich Serbach wschudżom i tomu hromadzi! Wotkazanja pał, kij sojenotliwym chrkwjam dla wopominiecza dawaja a netk často hiſom dalokim chrkwjam pschevodawacž dhrybja dla pschevpelnjenja, njech so stanu z postajenjom, zo ma so ta fundacija w swoim časzu pscheniecz i zdżerzenju duchownego w psched hodnej chrkwi w Baczonju abo Czornecah. A z cyla je to zawérno psched Bohom wulka zaſkužba, hdhž sebi za swój dar jenož żadaſč, zo bh hako hako sobuzalożeř chrkwe abo wosady sobu wopominanu był!

Hdhž so wěstn slawnih zapoczątki i założenju chrkwe w Baczonju abo Czornecah stanje, potom hafle može so próśta na hnadnego knjeza biskopa stajicž, zo bh wón za nas pola teju towarzistwem prošył, za kotrejž tež Serbja kózde lěto wopruja, mjenujich pola lhonskoho a pola Bonifaciowohu. A hdh bh so wopravdze zapoczątko, potom njebhdu katolskich wobydlerjo chkeje tež daliſcieje wokolnoſcie ſo kombili, pschiwoženjo kamieniom a ruczne bječe darmo činić, kaž je ſo to něhdzejſtuli hiſo ſtało.

Kak rjenje bh ty bylo, hdh bh tež hjez Serbami jedyn nowy boži dom nastat! Kak wužitne za rožchěrokoſcenijszo naſcheje ſwiateje wěry! Kak čjeſczoñy a zaſkužby wopomnik bhchmy ſebi pschez to natwarili, a kak za naſciu a drugich zdžnoſcej bhchmy ſo poſtarali! Rjech tohodla tele ſkowa njevoſtanu hēs wokacoho we puſčinje, ale njech wone katolske wutroby zahorja a w nich ſo pramje wopominaja, hacž ſo w tutej ſwiatej wěry dobrý zapoczątki stanje! A tomu daj Boh ſwoje žohnowanjo!

T. & H.

Aдреса němſkich towarzistw.

Najswięcziſhi Wótcze! Wot toho dnja, na kotrejž ſy Ty po khrwachhodnych wotpohladach božej pſchedwidżownoſcje ſtol ſwiatoho Pētra, kij je ſrijedniſteho a zaſkad katolskeje jednoſcje, naſtupił, běchu wutroby wſchitkich Twojich we wěrje ſwiernych džeczi we ſuboſci a z najmistruijšim pocjeſczeniom Tebi, hako zhromadnomu móteci, paſtuirzej a wſchidhomu měſčnilej piſčivobroczenie. Wſchitke čerpjenja a pruhowanja, kotrejž ſo na Tebe nawalichu, dótkaču ſo tež jich bołoſinje a woni njevomučnich, za Tebe i Najwysięchnomu wo ſcěrpnoſcę, ſylnoſcę a njehablatu wutrajnoscę, kaž tež wo tróſcht a dowěru proſyč. A jich modlitwy njevoſtachu njeuſtachane. Kaž ſtaka ſtejſe a ſtejſich Ty ſrijedža we wichoroſtym morju a moch hele njezamožachu tebie pſchemožicž.

Wot hnadi poſylnieny, poſylniesie Ty po kniezowej poruczoſcji bratow, bu Ty wſchitkim wjeſtch poſoja, rukowat za wěczne tračzo Khrjutisowoho kraleſtwa, ſwiateje katolskeje chrkwe. Tola nic jeno Twoje čerpjenja a pruhowanja, ale tež radoſcje a tróſchtowanja, kotrejž Tebi Najmiłosćiwiſhi tak často wudželesche, ſmy z Tobu dželiſli. A my ſo z Tobu džakujemy Bohu, „kotryž je moc ſtutowal ze

swojim ramjenjom, kotryž je rozpierščik hordyħi we myslach wutroby, kotryž je mōčenħiż ze stola storċiż a powiħiċiż ponisħiħi." Sħtoż Tebje tróſħtuje, tróſħtuje też nas, sħtoż Tebje zwiesela, wożożu je też nas.

Toħodla njeħħachmij też tomile tał mulx zwieselacomu dujej Tworijeh druhocinow (Eekundizfeier) so minnhez dac, bjez toho, zo bixxim p'sched Bohom wjixit-keje Lubošče swiżi najħubbiċi dżak, a p'sched Tobu, naisswieċiżihi wótcze, mihse swojeje dospolneje podatošeje a swoje najlēpiċhe p'sħecċo wuprajili. P'sched 50 létami na dżensniżiħim dnju bu Ħi p'sħejx bożej wiedżejno do mulxswjatej a mulxnadob-neje hnadha mēschništwa dowiedżenji a nastapi prēni iż-kħodżenit teje dostañošeje, wot kotrejż sy Ħi po bożej hnadnej radje najvwiċiċihi wjerċi mēschništwa a histopissu dokroċiż, kotrroż troju krónu Ħi hijon tak dolho noxjsi, dostañoħi fwojho misħtra Kħristu ja a swiżiċi klawni kieni. Ȧħdiż Ħi p'sched 50 létami prēni tróċiż mulxnadobne a mulxswjate zaftoñiślo mēschniķa wukonješe, zapoċċinashu jo boża rada dopjelnicż, zo ma jidu Ħi hlowa joho chrikwie, namexxu Jeżużowi a dobry paſiżi w tutħiġi eż-zaqqi strasħiñiż u wħiħorow bjez. Mih swieċiżiṁ toħodla wopomujecżiż toholek dnja p'sħedei wiskim z dżakom napisħecżo Naxxwixxhomu, zo sy Ħi nam za nascu swiżati eż-żieġi dath haġo zekhomar a zakita jeje wot Kħristu ja wotpohladaneje a z joho bōjsej krewju zażżonjeje jedu noċ-ċeż.

Żenie njeħiż Ħi womueżiñi, wṣħiġiċi, kofsiż Tworzej wótcoska staroſči po ħekim katholiskim swieżi domerjeni fu, we tutuji swiżatej jednoſči wieni, nadżiżi a lubošče zdżerżecż, jidu p'sched rozdżelenjom a rożżeġepjenjom zakitacż, a też tħi, kofsiż fu, do puċċiżiñi bluđa a njeħiżi zawiedżeni, wot städka jenigħi koh dobroho paſtixxha dżelieni, k'wrdeżenju a zjenoſčenju napominacż.

U dikelż Tworja dujhha tał mutnije jedżejše za dopjelniżenjom slubjenja, zo budże jedne städka a jednu paſtix, toho dla sy Ħi njeħawna wṣħiġiċi, liż dotal hiſħeċże dżelieni fu, durje k'zakitacej wawċerni sħeroġko wotewriċż chet' a jidu, wabjiż z hlosom Lubošče, p'sħeproġħi kollu tħalli wulku zhromadżiżi, koträż jo p'sħiġħodniye pod zakitom njeħwoblakowanje kralowni njeħbes wokko Tworjeho swiżatohu stola zhromadżi, zo bii p'sħejx nju we mox ġiġi swiżatohu Ducha jednoſči wṣħiġiċi so wobkruċiżi, zawiedżenju so mjeżiż stajiġe, wera ja wożiġi, lubošči so wobkruċiżi a pokol knieżiżi na woblixiżi zemje. Spoczinanjo, dostañoħi wótcia kħeġżeżanxiwa, — pohlad, kotrroż troju woxażafwanjo same hijon jandżelow każ-ċċomixiż k'roba radoſčiū napjelniha.

Spominamni dale a wotkōżiħi bożej smilnoſči dżak za to, zo sy Ħi w tutħiġi eż-zaqqi woeuzbniżenja wot Boha, hdżej nekotxi Boha jaħomo preżi, druzi joho swiżate nabożniſlo hanież sebi zwija, nam dath haġo zakonjedawař swiżatoseże, haġo zakita bōjsej koh a ċżonjeſkohu prawa, haġo sudni kollu nad ūfajenċiżi zasadom, haġo hekk wokacohu we puċċiżiñe: „p'sħiġħotujcie Knjegħow pucż, wurumajżej joho iċ-ċeżżeż.”

Tebi bęxżeġi popoġħata, najejjen iż-żu prijeduo p'sħek knieżiſkejje macżejje bożej, zo je wot woblakowanja herbiskohu hrēħha njeħomnej-ċeċċena podjata, wṣħiġiċi Kħristu wērivhom haġo po bōjsej woxjenjemu wēriwnej woxjeniċż.

Wiedżenji wot fwojho njeħbeskohu povażlana sy Ħi we wilkiż mnohoſči p'sħiġħi kollu swiżatosež postajiż a jidu żiawne ċċeċżejno wēriwhi p'sħiġħo p'żona, taħiż zo

čzrđoh Švjathch a Zbóžných, kaž runje telko hvezdom bójstje mudroſeže a poccziwoſcje, puce ſaſhoho žiwjenja pſchez címu hrécha a ſmijercze roziſnjeja.

Štönežne wotkožuemh na tymle ſwiatostnym dnju, hdžej zbromadnje wopomnječo Twojoho nadobnho powołania wobnowiamy, Najdobrociwſhomu ſwoj najlepſhi džaf, zo bu Th za tónle naſh čas njeuſtaſach, najwobſtajniſchi pſchedwojoval za ſwobodu chrkwe. A hdžej, kaž jedyn mulki chrkwinſki wicežt vraji, Boh na tutym ſwecje ničo bóle njeſlubuje, džzli ſwobodnoſc̄ ſwojeje chrkwe, dha sy ſo zawérno Th, nadobnhy Piuso, dołke lęta ſem halo ſylnh ryžniſk prawow božich wopofazak. Napschezo zlobam zaslepjenych neſpchezelow, napschezo wſchitlim pſheciwnoſc̄am a ſraschnoſc̄am sy Th ſam za njeuwoſiwoſc̄ chrkwinje hlowy wojoval, kaž tež napschezo kóždomu poſphetej, to, ſchtož Bohu a jeho chrkwi ſluſha, i pſchedmjetam nižkeje cjeſczelakmoſcje a hordoscje ſežinicž.

Tohodla bližimy ſo my, ſyňo ſwiateje katholſteje chrkwe we Němſtej, dženja twojemu nadobnomu trónej a kladzemh Tebi, naſhomu zbromadnomu wótcie, wérnomu nameſtiſkej naſhoho bójſtka Zbóžnika, lubowanomu měſhnikej naſheje ſwiateje chrkwe, ſwoje najnutriſiſche zbožopſchečza a winoſte džakaziemjenja ſ nohomaj. Proſymy ſ najhlubſteje wutroby Majwysſchchoho, wón chch Tebie hiſteče lęta dołho zdjerječz a žohnowacž, wón chch Tebi dacž woſladacž poſoſ a dobjęčo ſwojeje chrkwe a nam hnadu ſpožječiž, zo móhli ſe ſwojimi horliwymi prćowaniemi, moſlitwami a woporami, po naſhich ſlabych mocach, ſobuſtutowacž, zo by jeho kraſliwo pſchisſko a jeho wola ſo ſtała, kaž na njebiu, taž tež na zemi.

Tele naſhe ſmyſlenja a hoſdowanja, kotrež Tebi dženja pſchinioſcham, chch Th, ſwiaty wótcje, hnadnie pſchinjacž a naſ, ſwojich džakownych a najpodacjishich ſyňow, z jaſoſtolskim žohnowanjom wožbožiç.

Pſcheſkožit H. D.

3 naſheje dióceſy.

Z Buduſh in a. Ordinariat tachantſtwia ſ. Pētra je we wſchęh chrkwach naſheje dióceſy zaúdzenu nježdzu wozjewicž dał, ſchtož je centralny wubjerk katholſkich towarzystw Němſteje pſchipóſkał. Tónle wubjerk chce mjenujich wumjeſcž, ſchtož je konſha katholſka zbromadzizna w Bambergu wobzamkuła, zo dyrbi 10. dženja haſypla, na kotrejž je ſwiaty wótc 50 lęt měſhnik (11. haſypla 1819 paſ je přenju Božu mſchu džeržał), tež w Němcach ſo ſmeſczie, zo dyrbi ſo wot zbromadnho němſkoho kraja jomu zbožopſchejaca addressa (hl. horjeka) z podpiſmami pôſlacz a zo dyrbia ſo wurjadne luboſcziwe darh za njeho hromadzie, zo vñchu „ſkóncznie Němch druhim narodam (nacionam), ſiž ſu jich dotal na woporach pſhetrjedili, ſo doſtojnje poſno ſtajicž móhli a z nimi po móžnoſczi jeho podpjerali.“

Chrkwinſke nowinki a powjescje.

Badenſka. W tymle pſchi Rajne ležachym wulfowýwodſtwje je w poſlenich lętach ſame neſpchezeliswi pſheciwi katholſtej chrkwi, hačrunje ſtej dwę

tscežinje wobydlerjow katholiskej. Tač su katholiskim pschinuzowali šhule bjez wérhwuznacja, chrkwienske fundacije wotewzali a pobožne zjenoženstwa rozehnali, taž te na Lindenbergu, hdjež wot 10 lét sem nětore kniežinj tsežoho rjada pobožne a dječkawé žiwjenjo wjedžechu. — W nowiščim času je so woſebje w Konstanzu (pschi bodenskim jézoru) njepſcheczelſen ſtutkowało a měſchczanosta (bürgermeister) Stromeher pschi tym najbóle pomhał. Wón bu tohodla tſi króčž wot archibiskopſkoho naměſtnika Dr. Kübela (archibiskop njeje hiſchče wuzwolent) na swoju pschiſkuſhnoſć hako katholik dopomnjeny, ale wotmokwi, zo joho chrkwińska wjſchnoſć nicžo njeſtara. Na to bu wón excommunicowaný t. r. z chrkwoje a woſebje wot ſakramentow wuzanknjeny a njemóžeshe jo pschi ſwojim činjenju wjach zamókweč z tym: ja ſhm tež katholiki. Ministerſtwo w Karlsruhe je to jara za zlo wzako a Dr. Kübela pschekſtjowacž dako. Wón pschiſtje w biskopſkej drasće na ſudniſtwo a praji tam, zo ſvetne ſudniſtwo w čiſcie chrkwienskih naļežnoſčach njepſchipóznaje, a zo wón njeje Stromehera hako zaſtojnika, ale hako katholika wuzanknýk ze zjenoženſta, kotrohož je so wón ſam wotrjeł, a cyrkej ma tola te prawo, taž kóžde druhe towarzſtwo. Hdjž běſte z wuzanknjenjom z chrkwoje tež ſvetna ſchtraſa zie nočena, tehdom móžeshe jo žadacž, zo by tež ſvetna wjſchnoſć pschi tym ſlyſhana byla. Někto pak njeſmě so w žantym kraju ſvetna wjſchnoſć do toho měſchecž, hdjž chrkwińska za prawo ſpoźnaje, njehódne ſobuſtawu wuzanknheč!

Z Paderborna. Jedyn syn naſchoho měſia, Dr. Bachhaus, tij dleſhi čas hako duchowny w Australii ſtutkuje, bu za biskopa poſdiuſcheje Australije ze ſydkom w Adelaidě poſtajeny.

Schležynſka. Cyrkej ſ. Miltawſcha w Wrótſlawje, kotaž bu pschi woblehnenju města w lécze 1806 rozhſelana, budže lěſta z nowa twarjena. Pruje kniežerſtwo je biskopej k tomu ſwoju pomoc ſluſilo.

Poliſka. Administrator (biskopſki zaſtupník) Soſnowſki z Lublina, kotryž žadanja ruſowſkoho kniežerſtwa dopielnič nježeshe a tohodla wotwjezenja do Sibirſkeje ſo nadžiſeſhe, je wóndanjo hako ſlužobník pschekhotowaný do khějorſkeje Galicie čeknýk a poda ſo do Roma, zo by tam pschecžehanja katholikow pschez ruſowſke kniežerſtwo rozeftajal.

Rakuſka. W khějorſtwie kęžaja pschecž hiſchče processy pschecživo duchownym dla předowaniow abo ſpíſow pschecživo zaſonju wo civilnym mandželſtwie a druhim njechrkwienskim nowym zaſonjam.

Chrowatſka. Knihovne towarzſtwo, nimale psched lětoni w Agramje za kožene, ma hžom 547 ſobuſtawow a nimale 9000 ſchěſnakow kapitala.

Z Rom a. Tudy je jedyn zemjan z nahladneje ſwójbý w Sakſkej k naſcher cyrkwi pschekupil. Joho měno hiſchče w nowinach njeſteſeſhe.

Z Roma. W chrkvi ſ. Pětra twari a pschihotuje ſo wjšitko trěbne na poſchitkovnu zhromadžizmu. Napschecžo bamžowomu tronej budže voltač, na bamžowej prawich ſydku za kardinalom, na lěních za patriarchow a poſlancow ſvetnych kniežerſtow. Tež budže město za 16 ſtenograſow (spěſhnopisarjow) z duchownſtwa wſchelakich krajow wubraných. Toho runja chce bamž 100 konſultorow (radžicžerjow) z wuczeńych theologow wſchelakich narodnoſčow pomjenowacž.

Ž Roma. Mandželska prijedawščoho francózskeho pôstanca, groš Šartiges, rodžena Amerikanča je tudy do katholíckej cirkvi pôstupila. — Duchovný Doane, ktorí za tu domnín amerického kollegium (duchovný seminar) darí hromadži, je k tomu v mestečke New-Yorku 44,000 dollarov všetkých katholíkov dostal. Ž celá je hýzo 94,000 dollarov nahromadžene, tak zo je fundovaním a zdžerženiu tohole kollegia, v ktoromž rodžení Amerikani v duchovníctve študujú, netko väčšie.

Ž Roma. Žena z významných svätočnosťí v cirkvi sv. Petra je 2. februara. Svätá váske Božej misie pôsobení a vydávania potom svätcené svých kardinálov, biskopov, patriarchov kollegiow a druhim vysokim zástupníkom. Potom býva hľadá Te Deum halo džakprajenja, zo je Boh mestu Róm zavánowať v časťi vlastného zemježnenia v lete 1703. Vot toho časa posväta so Roženinou krucíjom na pôsobivosťoru tohole svätedženia, ktorí je ze slubom vobnovení pod pamäťom Piusom VII. v lete 1803. — V cirkvi sv. Klimanta, v ktoromž sú reliquie sv. Ignaca, biskopa a marträra namakaia, býva 1. februara tej letiny svätedženie. Popoľdnu tam londonský arcibiskop Manning jendželské predavanje džerže, na ktoromž vjede katholíckich a tiež protestantských osobností žendželčanov a Amerikánov pôsobiacich.

Italská. Měschčanská výstavnosť v mestečke Padua je poručila, zo mája so výstavou svätej Esteríje a druhej svätej Agatónie vystrionicz, ktoré pôsobia v rukeach steja. Na to je nako v mestečke a vokoľo mesta koncovanie a vyniečenje tých znamienov, ktoré tam hľadajú pobožnosť pohnuvaču. Ke čzomu tajke hanieniu a svätorubienstvu tam hľadáce! V blízkom miestním mestečke Bassano chýbajú samy skutky dospolne využívajúce; ale pobožný lud sebi to nieschaše lubiča dať, a tak so tiež výstavnosť hľadá dopomoci. Lud da zaň poručiť, čo kde býva skončené, a džerže, ktoré sú výstavnosťu vystriovacu pobožnosť.

Jendželská. Niedávno k našej cirkvi vobrocený marquis of Bute je 5000 puntov sterlingsov (t. j. 33,000 toleri) k tváreniu novej cirkvi v Londone daril.

Gríčska. Po dohľadom pýtanju je so toľa nove ministerstvo namakaalo a na chvíli je za Turku vojniski strach zahnatý.

Ž Petersburga. Noviny vojewojaja peticiu vjede jendželských protestantov, ktorí hľadajú zo zrujovskej schismatiskej cirkvi zlenosť. Čo kde so stanje, všetko Boh. Tak vjede je väčšie, zo je v jendželskom protestantskom vlasta niespokojnosť; ale može so tiež radžicí, zo so jendželska cirkvi z tej zaň zlenosťí, vot ktoriež je so v 16. storočí vodzelička, miernujúca s katholíkmi.

Ujia. Znate je, zo su v Japonskej cirkvi žendželské zhromadženiny v počítanom počte 200 ľet so zdžeržakom, všetko cirkviom a duchovnými, pôsobiacimi žálosnými marträmi a pôsobivými. Jedný missionár povieda sažehovace. Pôsobivý posvyceneniu novej cirkvi v Japonskej pôsobivými nefotci vobholierom a žadachom, z missionarami potajne poručený. Vomí pať stojachu tele praschenja. 1) „Sceje vý vidzovnej hľadajúcej cirkvi podľači, ktorá je v Romje?“ „Haj, v tomto vikaratu missionárovo, my sami džecí našeho svätoho váskeho Ježiša Kristusa na

zemi." 2) „Seże wożenjeni?" — „Nę, smy měchnich a katholsch měchnich wotpokoža slubh dospołneje czistoty; woni nimaja drugu familiu dżżli jim dowěrjene dusche." 3) „Wericze wj do njewoblakowanoho podjecza najzbóžniſcheje kniežnij, maczerje Bożeje?" — „Haj to je našta wěra a z cyrkwi prajimy: Marija bjez hřečha podjata, prosh za nas!" Na to poſłanymu czile Japansch a plakachu z radoſezu prajich: „Haj wj seże katholsch duchowni, my smy kſchesczenio, a zadę nas we wulkim kraju ſu hiſčeje tawzynth katholikow, koſiſi ſu we potajnym po wěrje prjedawſkich marträjow žiwi." Niedawno je tam nowe pſcheszhanjo wudhrilo a ſta kſchesczanow, tam rodzeńſtch, buchu w morju zatepjeni.

Amerika. Z Texas-Houstona piſaja, zo ſu w blízkim měſeče San Antonio katholsch Němch ſebi nowu cyrkę twaric̄ poczeli. — We Wawerley budže ſo cyrkę za Polakow twaric̄, woſebje pſchez prócu duchownego Drzechowſkoho. — W Kaliforniſkej buchu w poſleniſkim časzu ſchthri nowe cyrkwe poſwyczczone. — W New-Orleansu pſchewywa nětko biskop Ramirez z Tamalipazu, indijskoho ſplaha, ktorohož je cyrkvi njepſcheczelſte kniežeſtvo w Meksikanskéj z kraja wuhaňo. — Skawný missionar de Smet je do Europh wotjēl w naležnoſci swojej missiije. W New-Yorku ſu joho wſchelako počeszcili, ſiętož je woſebje tohodla zaſtužil, dokelž je wón jenicki milijonh dollarow a wiele wojakow krajej zalutował, hdź w poſlenich wojnach Indianow we tak mjenowaných ſkatathch horach wot ſobu-wojowania pſchecjivo amerikanſtej uniji wotdzerža.

Počnōcna Amerika. W poſlenich měſacach buchu nowe cyrkwe ſwje-czene w Leavenworthu (w Kansau), Washingtone, Danville, Albany a tež nowy kloſchyr kniežnow wórschulinkow w Louiſville.

Naležnoſcie towarzſtw.

Sobustawny na lěto 1869: ff. 168. Maledena Lebzyna z Ralbic; 169. Khata Wjetſchowa z Radklewa; 170. Miklawſch Duczman z Džžnikec; 171. Jan Kral z Čemjeric; 172. Jakub Wjenka z Różanta; 173. Khata Suchec z Różanta; 174. Jurij Koźler z Nowoslic; 175. Miklawſch Schewc z Milocic; 176. farar Smoła z Njebjelcziec; 177. Jan Hěblač z Njebjelcziec; 178. Miklawſch Matijeski z Pazlic; 179. pſekar Želnak z Kulewa; 180. Miklawſch Bkažik z Ralbic; 181. běnar Michał Rocor ze Schunowa; 182. Michał Čzornač z Ralbic; 183. kapłan Luscejanſki z Ralbic.

Ra lěto 1868 zapłacieſhiu: ff. 344. Jakub Čzernak z Konjec; 345. Miklawſch Hicla z Radworja; 346. Michal Denat z Radwerja; 347. Michal Delenk z Budyschina; 348. Hana Natufidkec z Horý; 349. Michał Wiežaž z Brémjenja; 350. Hana Scholcina z Pazla; 351. M. K. z Różanta; 352. Jakub Klimant z Różanta.

Dobrowólne dary: Jan Kral z Čemjeric 5 nsl.

Cyrkwiński powěſtnik ze ſerbskich wosadów.

Z Budyschina. Kſcheczenie: Marija, dž. ſchewca Valentina Górnego z B.; Klara, dž. Karla A. Vesteria z B. — Žemrjetaj: Hana Schercowa rodz. Mer-ćiniec z Dobrusche, 45 l.; Jakub, s. Michałka Welsa z Něwsec, 1 l. 3 m.

Czifčejat L. A. Domnerhač w Budyschinje.

Katholicki Posłanie

Wukhadźa prěnju a třećeu
sobotu w měsacu.

Cykolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wudawany wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Michał Hórnik.

Číslo 5.

6. měrca 1869.

Létnik 7.

Loreto w Italiskej.

Italska je za křesťjana we wschelakim nastupanju herbowka slubijentoho kraja. Hačrunje nam swjate wostanu tamne města, hdzej je nasj zbožník so narodžil, slukował a wumrieł, widzimy tola sředžizmu joho cyrkwie po joho samym wobzantrjenju nětko w Romje. Tam je bójska mōc joho cyrkwie we pšcheszhanjach pšchez pohanom so wopokažala a wottam najmocnišho so rozpščestrwala po wschem swěcze. Do Roma a do Italskeje pšchenjese Bóh sam, ičtož je halo drohotne wiđowne wopomnjenki na woczlowieczenoho Syna nam zdžeržał: dopomijecja na Nazareth, Bethlehem a Jeruzalem. Hlej, w Romje su bjez druhimi drohotnoszczemi w cyrkwi s. Marije (Maria Maggiore) zbytki Bethlehemskoho žloba a w cyrkwi s. Křiža (Croce di Gerusalemme) najwjetscha reliquija toho samoho; Nazareth pak nadenidzješ pšchenjesh w domku s. Marije w Lorece!

Na dompučzu z węcznoho města Roma w lěče 1867 dosta so mi též hýšeže te zbožjo, zo móžach Loreto wophtacj. Tute město (z 9600 wobydlerjemi) leži nědze 5 hodžinow nimale k połdnju wot Ancona pšchi adriatskym morju. Dofelž pak nětko železnica hač tam wjedze, pšchijedžech wot Ancony za poł hodžin na žadanu staciu. Dróżlarjo běchu kaž wschudžom na hospici pšchihotowani a tak dojedze so za 15 minutom na hóru, na fotrejž město leži. Wone pocža nastawacj wot l. 1295, hdzej bě so domik s. Marije na spodzivne wašchnjo pšchenjesh do tehdom tu stejaco ho kawrjencowoho lěška (lacanscy lauretum, italscy laureto, němcy Vorbeirwald); z cjohož ma jméno. Hdzej běchu mohamedonojo 1291 Jeruzalem zaři dobyli, wojewi so tón domik z Nazaretha, hdzej běchu křesťjeno jón pšchech zańc měli a hdzej bě s. Helena cyrkje nad njón natwarila, nadabo najprjedy w Terzaci pola ūjme w Dalmatiskiej, a połščtwortaléta pozdžisjho we wołonoszci města Recanati a sloncijne na nětežjishim městnje. Wot swojoho založenja je město Loreto pšchech

pschibjerało a nimale 500 lét puczuja tam pobožni wschęch powołanju a ze wschit-
kich kraju.

Na hórcy móžach so na wschę stronu rozhladacz a so pschepokazacz, zo sym w
żohnowanym kraju. Tola lepschi wuhlad mějach potom hiszczę z balkona (wu-
twarka) biskopoweho hrodu. W bližszej wokolności rozeznajemh derje hórkı, z
winom a woliowniemi wobjadzane; kruch dale pytniemh někotre města, Osimo,
Recanati a Macerata, krajske město; t' nohomaj pak su hórkı wokoło Castelsídardo,
hdzej běsche 1860 bitwa bamžowych wojakow z italskimi.

Tola zastupmij do města samoho! Po dolnej hafy pschejedzemy male tor-
hoszhejo a hiszczę druhiu hafu, hacj smy na torhoszheju psched cyrkwi s. Marije.
Na lewych rozschěrja so wulkı hród biskopa za Loreto a Recanati. Psched cyrkwi
steji lata statua bamža Sixta V., dobročerja Loreta. Cyrkj ze swoim tórmom
a pödlanskimi twarjeniem ma skoro napohlad wobtwierdzenoho města, taž běsche to
w czasu jese natwarjenja w 15. lětstotku tež druhzej waschnjo. Na marmorowej
tafli steja słowa: „Deiparae domus, in qua Verbum caro factum est
t. r. dom boharodzicjeli, w fotrej je Skolo so mjaſo ſezinilo.“ Z jenymi tych
tſojich bronzowych duri podamh so do cyrkwi a widzimy, zo je we formie kaczan-
skoho kſchiza twarjenia a zo ma tsi kódze (ſchifn). Woſrjedz cyrkwi wjelbuje ſo
nad nami kufotwar (Kuppel). Na prawej stronje je 6 a na lewej tež 6 kha-
paktow. Chor kapitla, hdzej duchowni zchromadnie ſpěwaja, je w prawym kſchizowym
prětusku, kotryž z wobej stronow do tſjoch khaapaktow wuběhuje. Tež na hlowie
cyrkwinoho kſchiza t ranju ſu tsi woltarje. Woſrjedza w cyrkwi steji domik s. Ma-
rije (Santa Cosa), hdzej je tež woltar a wysche toho hiszczę je woltar nasiwo-
ežischoho sakramenta, tak zo je z cyka 23 woltarjow, na kotrychž kóždym ſo boža
mſcha dzerži kóždny džen a to často wjachkocz, dokelž tam wjele duchownych pschi-
puczuje. Woltarje maja mozaikowe (t. r. z kamuszkow wuſadzane) wobrazh a
fridzim wjelb je z freskami wudebjem wot Signorellia w 15. lětstotku. Na ſtol-
pach namakaſa ſo marmorowe tafle, kotrež we wſchelakich ryczach ſtanizm ſwiatoho
domu a joho džiwopelne pschenjeſenjo wopowieduja.

Cyrkiwniſka ſlužba je mnogoſci duchownych dowérjena, kiz wysche biskopa wob-
ſteji z kanonikow, beneficiatow, kaplanow a drugich duchownych; ſpowiedniko ſu z
rjadu minoritow a wobstaranjo ſwiatoho domu je kapucinarjam pschedpode. Wschi
nětežiſkim kniejeſtſtwie w Italſkej je lochę móžno, zo budże duchownſtwo tež tudy
taž druhzej pomjeſtſhene. W lěze 1867 běsche iich tam hiszczę doſč. Několſi z
duchownych doſtawaja tež mždu wot katholickich mócnarjow, kiz tam Božu mſchu za
ſebje a swoje kraje woprowac̄ dadža. Kanonikojo, ſpowiedniczych a mniſcha ſu tu
ſtajnje k ſlužbie pschepuczowach wopystarjow. Za hudyh je tam, taž prajachu,
derje poſtarane. Tamne popołdnjo, na kotrymž tam běch, czahashe wjele ludzi
po cyrkwi a zdžela ſo modlachu. My pak t. r. ta c̄vódka, w fotrej běch ja ſobu,
njebečnym doſko ſami; mějachm dweju biskopow (naſchoho hnadnoho knieza Ludwika
a t. biskopa Feſlera z Pöltena w Rakuskej), a tak njezdáshe ſo nam džiwne, zo
ſo nam bórzy dobrý pschewodzér po cyrkwi, do ſwiatoho domu a po klóſchtrje po-
ſkiczi. Běsche to jara pscheczelny P. Ignatius, minorit. Wón je rodzeny z prze-

dawščoho khežorskoho džela Italskeje a běsche wjach lét khežorskí wojeříški kapłan píšti jenym italskim regimencze. Z toho móžach sebi wulkacž, cžohodla mějeſthe wulki wobraz khežora Ferdinand a mjeſtši wot nětzíſčoho we swojej jſtuě!

Wopisanjo zwonkownoho a nutekownoho domika s. Marije pſchichodnomu čiſku zapoſtaſo, praju jenož, zo na tymle mějeſte móćenje hruje pomhſlenjo: W tymle domje (w thçle murjach) je Marija z Ježuſom, swojim bójſkim synom, a z Božejem, swojim čiſtym mandželskim, bydliška! A hdyž jo něchtó do předka praſcha, cžohodla je Boh taſkile džiw činiš a píšež jandželov tele murje ſem pſchenjeſč poruczíš? Tomu wotmočwimy: Boh čeſtne ſwiate wobydlenjo woniečeſčenju a zapuſčenju džiwich Saracenow (mohamedanskich) wutorhnyč a drje tež džel ſwiatyh měſtow ſlubjenoho kraja Evropje pſchinobročicž. Schtož chce ſo hiſcheze dale praſcheč, praſchej ſo Boha ſamoho, kíž je to činiš a ſtaj bórzy tež druhé podobne praſchenjo: Cžohodla njeje Boh Daniel a ſamje na druhé waſhynjo naſhezí, hacž píšež profetu Habaſu, kotorohy jandžel w powětſe do Babylonu doniſe?

(Pofrakčowanjo.)

3 uascheje diöcesy.

Z Budychina. Kaž ſkýchimy, je „ſkowęžko za twarjenjo chrkwyje w Bačonju abo Czorneſach“ na dobru rolu partku a njeje hižo plody. Tak je derje! Denož do předka z tym ſwiatym ſluktom! Schtož je píšti thç ſamych wobſiejenjach druhdze móžne, to budže tež pola nas móžne. Hdyž wjach z dobroho žorla zbonimy, budžemy z radoſcju wjach w tej naležnoſczi piſacž.

Z Budychina. Tudy čiſtčeži ſo woſebity wudawł jutrownych kherluſhów, z khróćzanskich ſpěvařſkich po ſlowje wuzběhnymy, za jutrownych kſhižerjow.

Cyrkwiſſke nowinki a powjeſcze.

Něm ſka. Katholisch Němcy z monka khežorskwa rakuſkoho wotedadža ſi bamjowomu jubileju, kaž ſm̄y prajili, zhromadnu adreſſu wjchých 25 diöceſow. Pſche-podačo ſtanje ſo píšež pſchedžydjiwo a ſobuſtawu wubjerku němſkikh towařitow. ſe tutej deputaciji pſchizanku ſo w Romje wjchitke woſebite deputacie diöceſow a towařitow, kotrež woſebite adreſsy abo daty (kaž towařitwa rjemjeſniſkikh atd.) pſchinjeſu. Hłowna deputacija pſchepoda bamjei tež zapíſi fundacijow (założenia chrkwy, ſchulow atd.), kíž ſo ſi wopomnjeſcu joho jubileja w jenotliwych diöceſach doma ſtanu.

Něm ſka. W Münſteru běſche 4. februara zhromadzizna katholikow w tamniſkim ſeminaru, na ktoruž 3000 mužſkikh pſchindže. Horliwe rycze buchu tam bjeržane.

Baden ſka. Archibiskopſki naměſtnik Dr. Kübel, kíž ma nětko proceſz dla wuzanknenja Stromehera (hl. čiſlo 4), dostawa adreſsy wot duchownſtwa a luda, zo je bjez bojoſcze njeprisheczelam chrkwy napřečežo ſtipiš. — Kniežný na Linden-

bergu dyrbjachu po ministerstkim wukazu 10. februara swój zhromadnih dom wo-puszczejic. Wone pañ njenidzechu prjedy, kaž běchu prjedy prajile, doníz njebuchu z mocu wotehnate. Nazajtra pschiindze mjenujich policajski kommissar ze žandarmami, zo by wurumowanjo „floschtra“ (shtož po prawym njebehc) dokonjal.

M o r a w s k a. Džen 14. februara bu na Welehradze a we wszech chrkvach 1000 lětny jubilej zemrječza s. Cyrilla, japoschtoſka Šlowjanow, swjeczený. Na pschedmjeczorje bu wschudzom zwoniene a swjedzeń sam běchu temske ze swjedzecſtim pređowanjom. Tež wotbjerzachu katholiske towarzista swjatocznu zhromadziznu, kaž w Brnje (Brünn) „jednota s. Klementa“. A wopomnječzu tohole dnja załoža so tež w malych mestach po cylej Morawskiej katholiske towarzista. Dokelž je swjaty Cyril preni ſlowjanſki spisovař (wón je preni najwystojnjschi abejce za ſlowjanſku rycz zestajał a najtrebnischi džele swjatoho pišma pscheſož), tohodla napominaja częste chrkwiniske nowinhy, zo býchu tež druzh Šlowjenjo (Czechowje, Šlowakowje, Polach, Serbia; Khrowatojo, južni Serbia, Šlowjencojo, Bolharjo a Rusojo) z najmjeńscha na 5. julijsa, na kotrymž dniu so wot l. 1863 w ſlowjanſkich diöcesach khězorstwa swjedzeń ss. Cyrilla a Methoda swjeczi, do Welehrada pschiischli a 1000-lětny jubilej swjercze Cyrilla zhromadzne wopominali. W cjeſćowaniu ss. Cyrilla a Methoda zjenočuju so z katholiskimi Šlowjanami tež schiematisch a snadž je to myſlīcja, w kotrejj so wotdželene stanwy naſcheje chrkwe zaſy k njej pschiibliza.

R a k u ſ k a. Z khězorstwa póniža adresy k bamžowomu jubileju z jenotliwych diöcesow. Tak wotpōsczele duchowniswo wszech chthri diöcesow Čeſkeje kraſnje wudebjenu adresu z pschikuſchnymi darami. — We Winje budže tele dnj zhromadzizna biskopow, najſkerje k wuradženju, tak ma so chrkje pſci wuwjedzenju nowoho ſchulſtogo zakonja zadžerzeč.

R a k u ſ k a. Centralny wubjerk bratswa s. Michala w khězorstwie je konſche lěto pschez 80,000 ſchēſnakow za bamžowe wójsko nahromadžil we wszech 18 diöcesach. Bratswo džerži za swoje pienięžy 118 zuavow.

R a k u ſ k a. Biskop w Linzu wozjewi lěta jenož poſiný rjad a pschistaji winy, čzohodla žadny paſthřski list wudał nječe. Wón bě w poslenim liscie rozeſtajík, tak dyrbja so wériwi pscheſzivo nowym zakonjam zadžerzeč. Dokelž je knježerſtwo tónle list konfiscirovalo a w nim złocje namakalo, je jomu njemóžno, nowy list wudacž, dokelž by so w nim runje kaž prjedy pscheſzivo civilnomu mandželſtwu a druhim zakonjam wuprajicž dyrbjaſ. Skónczne porucja biskop wériwym, zo býchu so za khězora a khězorſkich zaſtojniskow modlili, napomina lud k poſluſhnoſći we wszech dowolenych wěcach a wozjewia wotsudzenjo swojeho prjedawſhoho paſthřſtogo lista.

R a k u ſ k a. We Winje je nětko wuzčinjene, zo duchowni, kij su dla pređowanjow abo spisow wo nowych zakonjach wotsudženi, njesmědža swoju ſchtraſu wjach w floschtrach wotſedzeč, kaž bě to dotal po konfondacze hishcze dowolene, ale dyrbja tež do jaſtow kaž złosnich. Nô, to knježerſtwo mało cjeſcze a wuzitka pschinjese! Möžno, zo so wone po času tež na biskopow zwazi, čzhož so nětko hishcze ſracduje, prajich, zo jenož jich paſthřiske ſiſtih a poruczoſcze za duchownych w nastupanju mandželskich zakonjow zaſazuje, ale jich parſchonu na polož wostaji. Kardinal

arcbis**ł**op wjérech Schwarzenberg a drugi biskopja pał su we swojich zamokwenskich piśmach zjawięje prajili: Papiera nijemóže żanu złoczą wobec! Zo so katholske ludy khejorſtwa wo te nowe zatonię ani nietorhaja a je nježadaja, je hjo dopotazane. Po knejerſtwu pſcheczelnych nowinach je w tak imenowanej Eisleithanskiej (niewuherskich krajeſtwach a krajach) wot zawiedzenia civilnoho mandželſtwia jenož 12 taſkich werowanjom pſched swiętnym zaſtojnikiom so stało! Potaſkim za 24 parſchonow biez nimale 20 milijonami je tónle załoń, kiž je wjèle nijemera a njezboža pſchinjeſt, džeſtan. Doteklž je tež wjèle tħſacow pjeniez płačiſt, prędy hač bu w „reichsrathu“ wobzanknieny, by pſchistojne bylo, hdh bychu czi 24 čłowječojo tele khóſty ſami zaplačili a nic czi 19,999,976 druzh krajenjo, kofitž za civilnym mandželſtwom ani nježadaja a tohodla knejerſtwin so ani džakowacž nijemóža.

W u h e ſ ſ k a. Słowakijo, kofitž je we wñherſkim krajeſtwie pſchec dwaj milijonai, su tež woźni kročel w chyrwinyim žiwenju ſeſimili. Kuž luthersch dwoje għymnaſium (wulkn schulu) maja, tał su tež katholſch Słowakowie ſo minnje na to naſtaſili, ſamostatne katholſke għymnaſium załožiſt w Klaſchteru pod Zniowom. Dobrowolnje je ſo k tomu hjo nimale 14,000 ſchēſnakom nahromadžiło. Wſchē ſtatne għymnaſije ſu za madžarske a tež za njekonfessionalne (biez wëſtoho wérhwuznacža) wuprajene, tohodla ſu katholſch Słowakowie někko nuzowani, cżim horliwischø za ſwoju zhromadnu naležnoſć ſo ze ſtutkom staracž.

Z R o m a. Doteklž ſo katholſki ſvet 50-leťnomu měſchiſtomu jubileju ſwiatohu wóteca bliži, njech tež tħu najwažniſche data z joħo žiwenja ſteja. Jan Ma-rija hrabha Maſtai Feretti, někko hačo bamž Pius IX., narodzi ſo 13. meje 1792 w měſeče Šiniqagħlia pſchi adriatſkim morju a dokonja potaſtim ſkoro 77. lěto. W lěcje 1810 pſchiūdże wón do Roma k dokonjenju ſwojich ſtudijow. Džen 5. januara 1817 doſta wón niżſche ſwjeċiżiņ, 20. decembra 1818 ſubdiafonat, 6. märca 1819 diafonat a 10. hapryla 1819 měſchiſku ſwjeċiżmu. W thymle lěcje pał běſche 10. hapryla sobota pſched intrami a jutrownicżu (11.) mjeſteħe mloħi duchowny Maſtai prēnju Božu mſhu. Wobaj dnaj ſtaj wopomnijecja hōdnaj; dofelž pał 11. hapryla na njeħzelu (druhu po jutrach) panje, budże drje hlowne wopomnijeczo abo ſobuswječenjo jubileja zwonka Roma z wjetſha na thymle dnju. Naſch hnadrny k. biskop tež woźjewi, hdh a tał budże jubilej pola naš ſobu wopominanu. Wot dnja měſchiſkeje ſwjeċiżiņ naſħoho Piusa IX. pſchihotowasche Boža pređekwidjiwoſć ważne podawki za katholſku chrfę. Pſched ſtami lět je ſwiaty arcbis**ł**op Malachias z Armaghha w Iriftej wo thymle bamžu profecij, zo budże „crux de cruce“ (t. r. kſhiž wot kſhiža). A to je ſo dopjelničo. Hdjh wopomnijem, ſhto je pſchi wobſchérnym ſtutkowanju Piusa IX. czerpiſt, dħrbimti joħo jubilej ſobu ſwjeċiżiż z počeſćowaniem, džakom a z nadžiju, zo tež wón ze ſwojej ſwiatyej chrfu pſched kſhiž dže k pſchekraſnjenju!

Z R o m a. Bamžowe wójsko ma tu khwili 16,834 muži, z kofitž je 8220 italiſkich po narodnoſći; dale je 2930 Francózow, 1713 Hollanđjanow, 1154 Němcow, 970 Schwajcarjow (po narodnoſći Němcow, Francózow a Italčjanow), 678 Belgicjanow (po narodnoſći francózſkich Wallonow a delnjoněmíſkich Flamow), 234 Kanadiſkich (Francózow z Ameriki), 184 z Britiſkeje (Zenđelčjanow, Irifſich,

Schotsczych), 88 z Rakuſteje (wſchelakeje narodnoſcje), 52 Polakow z Rusowſteje, 42 Španiſkich, 18 z ameriſkich republikow, 13 Portugalcyanow, 3 kſcheczenjo z Turkowſteje, 3 z Tunisa (z Afriki), 3 Syrojo (z Afrije), 2 z Brasilijskeje (z połdniszczej Ameriki), 2 Schwejdaj, 1 Marokan, 1 Meksikan, 1 z Peru a 1 z Australije. Duž su w bamjowym wojsku wſchē pječ dželow swęta a tež jara wſchelake ludh zaſtupjene.

Z Roma. Oberſt Blair ze ſchotſkeje gardy je tuđy katholſke wěrywuznacjo wotpožiſk. — Ton wobroczeny ſakſki zemjan (hl. poſleni Poſol) reča ſ. ze Schönberg.

Z Roma. Zbęſkarzej Ajani a Luzzi ſtaj na čas živjenja do czeſkoho jaſtwa wotuſbzjenaj.

Z Roma. Něhduscha abtiſſa baſilianſkich knjeznow we Mińsku w Rusowſkej, Makrena Mieczysławſka je 11. februara tuđy w ſwojim 86. lěće wumrjeka. W pſcheſczechaju klóſchtrow pod předawſkim khežorom Mińſkawſhom czeknym wona w lěće 1845 z Mińſka do Roma, hdež běſche wyoſto czeſczena. — Mordarjo, kotsiž běchu z Neapela ſem pſchiſhli, zo běchu Piusa ſkóncowali, ſu zajeczi. Jedyn z nich bu na železnich popadnjeny.

Schpaniſka. Krajni zapoſlanc (kortes) ſu ſo zhrromadžili w Madridze a na khwilne knježerſtwu maja nětko tijo wjedžicérjo, kothrýž pſchedſyda je marſhal Serrano. — Arcbiſkop z Granady bu pſhi mutſkhodže do hłowneje chrkwe napañenj a czeſčen ranjeny.

Z Pariza. Marſhal Randon, dotal protestant, je tuđy do katholſkeje chrkwe pſhestupiſk. Hdhž běſche hiſhčeze miňſter wójny, zaſitaſhe wón bamjowe prawa na ſwētné knježerſtwo.

Z Pariza. Tele město liczi (rachnuje) 1,680,585 katholikow, za kothrýž je 68 farow z 534 farſkimi duchownymi. Něktore woſadhy maja 30—50,000 duſchow. Wſchē ſwētnych a klóſchtyrſkich duchownych je wokoło 2000. W nutkownym měsće je lochko, ſwoje chrkwinſke winowatoſcze dopjelnic̄. Skoro we wſchē farſkych chrkwiach zapocjina ſo wot rano ſchecjich do pſchipoldnia ſoždu poſhodžinu Boža mſcha. Chrkwe ſu cykly džen wotewrjene a tež pſchec na maſaſh tam pobožnych.

Z Parizu. W tutym wulkim měsće je nětko na 150,000 katholſkich Němcow, za kothrýž woſebith mission, wot jesuitu Chable założenj, wobſteji. Hacž runje ſu tamzynth biez nimi, kotsiž derje francózſych rycza, wužitwaja tola radſcho němſtu rycza, w kotrejž ſu wo kſcheczanſkej wuczbje rozwuczeni. Tohodla je tu chrkej, w kotrejž ſo němſcy prăduje, ſpomjeda a pobožnoſcze ſo džerža wot miſſionarow jesuitow, taž tež hólčja ſchula, w kotrejž ſchulſcy bratſja (rjad) džeczi w jich narodnej ryczi rozwuczują; narodna hólčja ſchula je w bližkoſezi, pod wjedženjom miloſciwych ſotrow borromeiſkich. Jeſuitowje němſkeje narodnoſcze wobſtaraja tež khorhch w Parizu a we daliſcej wokoło noſcji a wjedu tež wſchelake towařſtwa, bratſtwa a njedželske ſchule. Miſſion ma w tu khwiſu 9 duchownych a 6 bratrow, a ſchulſkich bratrow je tam 6. Dokelž maja chrkej a druhe miſſionske twarjenia hiſhčeze wjèle tamzynth dotha, hromadža Němčch we wſchelakich diöceſach za tónle miſſion a staraja ſo vſchikladnje za ludži ſwojeje narodnoſcje.

Francózſka. Zapoſlanc Dupin prajesche w ſenacze, zo je we Francózſkej

pschi 36 milijonach katholikow jenož 800,000 protestantow. Pošlennijschi wotebjeraja, dokež psched 50 lětami běsche jich hischče połdra milijona. Zo knježerstwo, spo- dživnje doſčz, protestantow bōle podpiera hač katholickich, wiđzi ſo z toho, zo katholich duchowni z krajneje kassy jenož po 800—1500 frankach doſtawaja a protestantsch po 1500—2000 frankach. — Djeſacž jendželskikh knjenjow z Hackney, kotrež ſu wloni k naſheri cirkwi pſchistupiſe, ſu do města Calais pſchijele, zo výchu ſo tu po regulach tſecžoho rjada s. Franea wuwućzile a potom do Londona wróćile. Tam cheedža wonie za khorých a khudých ſo staracž. Po jich pſchikkadze a pſchez iich ſobusfukowanjo je nimale 100 Jendželcjanow k naſheri cirkwi pſchistupiſlo.

Jendželska. W delnjej komorje jendželskoho parlamenta w Londonje je preni minister Gladstone namjet ſtaſil, zo by ſo krajna jendželska cirkvi w Friskej zbehnuka a wjetſchinje katholikow tam wjach prawa date bylo. W delnjej komorje budža drje za to, ale horniej netko hischče žana nadžija nije na to; tam budže wěſče praſene: Njech pſchi starym woſtanje. Tola stanje ſo k najmjeniſhomu nelaſki ſpočatz za ſpomoženjo katholiskeje cirkwie a za Frisich pſchez zmužitoho Gladftona.

Ruſowſka. Ze wſchelakich stronow ſo žada, zo výchu ſo w ſchismatiſkej cirkwi pſheměnjenja ſtaké, kotrež ſu trébne. Pſchede wſhem dyrbja ſo mijenjujich wobſtejnoscje nižſchoho duchownſtwa polepſhiciž. Total ma kóždy ſwětny duchowny z wuwazčom biskopa mandželsku a kóždy dyrbi ſo pſched poſlenjej ſwječiznu z džowku jenohu popa swojego biskopſtwa zwěrowacž, kož tež iich synojo zaſy do mandželſtwa zaſtupicž dyrbja. Tajke nuzowanjo dyrbi ſkónczniſje pſchecatcz; tež maja duchowni wjach wuczenoſcie doſtač a tohorunja wjach mždž, zo výchu wjach naſladnoſcie mčli a potom wjach ſtutkowacž móhli. Wysche kudsono ženjenoho duchownſtwa, je tam njezenjenjene kloschtrike, z kotorož ſo biskopja a wyschshi duchowni wuzwoleja. Archimandritowje (predkſtejiczerjo kloschtrow) ſu zdžela jara bohacži, kaž wjerch a netko jesuita Gagarin wobkrucza. Druži mniſha ſu tež mało wuczeni, zředka předuja a mało za swojich poddatych ſo staraja. Biskopja pſheměnjeja huſto swoje ſydko, hdjž moža lepsche doſtač a nimaja wjele moč nad ludom. Cirkwinſkich nowinow je tam jara mało za telo milijonow ſchismatiſkoho luda. (*La réforme du clergé russe par J. Gagarin. Paris 1867.*)

Ruſowſka. Thysačlētne wopominjeczo ſmijercze ſwjatoho Chrilla, kž je 14. februara 869 w Romje hačo biskop wumrjeł, bu tež w Petersburgu a druhich městach 26. februara (dokelž ruſowſka abo po prawym julianſka protyka je wo 12 dnou za naſheri gregorianſkej) jara ſwatočnje ſwječene. Liturgiju (ruſowſch obědnja, kaž woni Božu mſchu mijenuju) džeržesche w Ozakowskej cirkwi metropolit (patriarch) petersburgſki z metropolitomaj z Mloſtow a Kijewa, pſchewodžan̄ wot 3 archibiskopow, 30 archimandritow (abtom), arcemějnikow a měščnikow. Pſchi popołdnichim cirkwinſkim koncerze běsche tež wulkowjvodka Alexandra Petrowna. Daž Boh, zo výchu ruſowſch ſchismatiſkojo po pſchikkadze ſj. Japoſchtolem Chrilla a Methoda bamža ſpóznali hačo wiđownoſto wjerch a cirkwie a naſtupnika s. Petra! Hacžrunje knježerſtvo w Polskej katholikow hischče zatraſčnje pſcheczeha, je tola tež ſylna strona, kž tajke zaſhadzenjo tama. Tak piſajſche wondanjo ſlavony ſpiſo-

wař Alfakow, redaktor Moskwy, jara njeſpoſoſnje wo ruſowſkej cerkvi a žadaſche ſwobodu wuznacža. Druhe wažne dopofazanjo je, zo ſu wucjeni Ruſowje (Samarin, Hilferding a druzh) k jubileju 14. februara ſlotu lampu do cerkvi we Welehradze (takrje kolebch kſchecjanſta hjez Słowjanami) a najstarschi w Ruſowſkej namakanh wobraž ſs. Cyrilla a Methoda do Cyrillki (t. j. mała cerkwička pola Welehrada) darili. Čornohóřski (montenegrinſki) vječh Milkawſch dyrbjiesche teſle daſaj we Welehradze wotedač; dokež pač ſo dleje w Barlinje zadžerja, wotpоſla te ſame pſchez kurira, zo býchu tam 14. februara býke.

Sapanſka. Francózſke miſſionske nowiny powiedaja tole. Kſchecjanſhanjo kſchecjanow traje dale na Goto-kupach, k wječoru wot Nangasaki. Kſchecjanjenio na Kachiragachima a Tousakadžima ſu nimale wſchitc z jedom zavdači a c̄jwilowanii. Dwoj ſtaj pſchi rozcjahanju ſtawow wumrjeloj. Dotal z Božej pomoci njeje ničtō w ſwojej wérje khablač. Z Nangasaki piſa japoſchtoſki viſtar dale 17. decembra: „Dostachmy powjeſče z Goto-kupow, kiž naſchu wutrobu hnuja. Na Tousakadžima ſu 181 kſchecjanow, mužow, žonow a džecži do wulſkoho jaſtwa zavrjeli a c̄khi měſac jich zatraſhnię c̄jwiluju, dokež ſo nječhaža kſchecjanſta wotrjec; džewječzo ſu netko k nahek ſmjerči wotſudženi, drugi dyrbja c̄jwilowanjam pomalku podleječ. Podobnje začhaža ſo na drugich kupach. Naſhi 114 martrarjo na Eurafami, 110 jecži na Omoura, z kotryhž je 70 wob lěto doczeplilo, wobſwědcja doſč, kajke myſle japanſke knježerſtwo pſchecjiwo kſchecjanſtu ma.

Naležnoſće towarzſtwia.

Sobuſtawy na lěto 1869: 1. Marija Mjenjec z Čemjeric; 185. Handrij Zarjeik z Dježnikec; 186. Jan Guba z Dalic; 187. Hanža Gudžic, kandidatka miłosrđivych ſotrow ſ. Karla Borromejskoho w Neiſſe; 188. Józef Leidler għantaſſat w Klementawie; 189. farař Jakub Beijch z Maſbic; 190. Marija Běrkowa z Radworja; 191. Pětr Lukasž z Kheſowa; 192. Marija Winklerowa z Kheſna.

Na lěto 1867 a 1868 zapłaci: 353. J. L. z D.

Dobrowolne darž: Marija Mjenjec z Čemjeric 5 nſl.

Cerkwiński powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budyschina. Kſchecjeni: Martha Hilza, dž. tachantſkoho aſſeffora a ryčnika Adolfa Jungi; Milkawſch Max, ſ. Ernsta Lehmanna; H. M., dž. R. Bachmanna z B.

Z Radworja. Kſchecjeni: Hanža Franciška, dž. Jana Müllera z Kheſna; Mihael, ſ. Jana Kubascha ze Zdžerje; Jan, ſ. Jurija Miežki z Kheſowa; Marija Ludmila, dž. Karla Herciga z Nowoho Euha. — Zemrjeczi: Jan A., ſ. Jana Schmuraandra ze Zdžerje, 3 m. 19 dnj.; Hanža, dž. Michala Wjeraba z Kheſna, 16 l. 7 měs. 21 dnj.; Hana, dž. Pětra Měšcherja z Měrkowa, 2 m. 15 dnj.; Jan Miež z Kamjenej, 61 l. 10 m. 4 dnj.; Marija, dž. nječ. Pětra Rehorka (Miežki) z Bronja, 56 l. 11 m. 10 dnj.; Milkawſch, ſ. Jakuba Lehmanna z Brémjenja.

Egiſhčejat L. A. Donnerhač w Budyschinje.

Katholicki Posł

Wukhadźa pręnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwinski časopis,

wudawany wot towarzstwa S.S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Michał Hórnik.

Cislo 6.

20. měrca 1869.

Lětnik 7.

Měschniški jubilej swiatohho wótca a katholice Serbja.

Počtałetny jubilej měschništwa je nic jenož za duchownoho samoho, ale je tež za joho wosadu abo podatnych swiedzeń poníznoho džaka k Bohu.

Pomyslny sebi najprýdži jenož fararja, kotryž tajki swiedzeń swieczi. Kajku waznosć ma joho skutkowanjo w času 50 let! Wón je z Bożej pomocu młodosć wuczil, sprawnych na prawym puczu zdżerzał, słabych posylniął, hręchniłow k pokucze pohnuwał, wschelakich tróscitował a jim swiate sakramenty wudżelał. Wón pschewidži na tajkim dniu wjele plodow swojeje duchowneje dželawosze: nije-wědomnosć a džiwosć je so zhubiła, njepryczelstwa su wujednane, wschelake złoscze su zahnate, dobrý poczink so w swojej rjanosći połazuje, pobožnosć a z chka na-božnosć je pschibierała, taž tež skutkowna lubosć pschecziwo potřebnym a tež wopory k lepsichomu chrkwię a šchule, — w jeho wosadze knieži pokój Boži. Tohodla zraduje so wón ze swojej wosadu, kotraž je niebjeske hnady pschez njoho dostawała.

Pomyslny sebi potom biskopa, kij je 50 let dostojuosć a czeju měschništwa nosił, kij je so jako dobry pastryk za swoje wjesche stado ze swěru a woparami starak, kij je tych swojich k žadosći za wečzynmi kublami wodžil, kotrohož pastryjska starosć je so nad tač wilej zhrubažizmu wopofazowała. Pschi jeho jubileju by chle jeho stado, chle jeho diöcesa džel brała, zo by jomu czeſcz, džak a lubosć wobswędczila.

A hdyž lětsa 11. hapryla wibzowny wjerch chleje katholike chrkwię swój měschniški jubilej swieczi, hdyž b a m ž na 50 let měschniškoho skutkowanja a czeřpenja poħladuje, hdyž Pius IX., kotrohož lubosć a dobroczinosc, kotrohož czechomyslnośc a spodzivna wobstajnosć so swieczi psched 200 milijonami katholikow, swój złoty jubilej swieczi, tehdom swieczi chle katholicki s w ēt tónle swiedzeń. Jego swiedzeń budže tež nasch t. r. wýchitkach křesiczanow; pschetož jeho měschniška swie-

cizna běsche přeni skhodženf, wot kōtrohož je wón horje stupak ē najvhýšchomu pastyrstwu, a z wopora Božeje mſchě, kōryž 11. hapryla přeni króč pſchinjeſe, je wón najnadobniſche hnadij cjerpaſ za ſwoje ſtadlo po wſchém ſvěcje.

Tohodla pſchihotuſa ſo wſchitc hérni katholikowje chlóho ſwěta, tónle jubilej wuznamjenic ſo móžnoſci najprjedy z wulfotnými čeſečowními darami za ſwja- toho wóteca w Romje a potom doma w ſwojich diöceſach a wosadach ze ſtukami, kotrež budža tež dalíſhim ſplaham wobſwědzeč katholifku luboſcę.

To prěniſche je ſo pſchez pohnuwanjo naſcheje duchowneje wſchinoſcę tež wot naſchich ſerbſkých woſadow runje kaž wot němſkých doſtojnje ſtało; pſchez darh a podpíſma budžem w Romje tež tón króč ſobu zaſtupjeni. Ale ſhoto doſtonjam w naſtrupanju poſleniſchoho wuznamjenjenja, ſhoto doma bjez napominanja z wýſoka z dobreje wole ſo ſtanje? Redaſcia čiaſopifa „Die katholifche Bewegung“ we Frankfurte poda bamžej 11. hapryla pſchih zapíſ na pergamenče, hdež budža darh a fundaciije zapíſane, kotrež ſo w Němcach pſchi pſchiležnoſci ſpomnjeneho jubileja doma woprowacž budža. Hac̄runje nětko krótkoho čiaſa dla do 11. hapryla móžne njeje, někto wjetſche ze zhromadnými mocami katholifkých Serbow wuwieſcz, dha je tola móžne, zo na thmle dnju wěſtj ſtuk z džakownoſcę ē Bohu a ſobu ē počeſezenju ſwjatoho wóteca cžinimy, kžiž by pozdžiſho ſnáž tež ē joho wě- domnoſci pſchischoł.

Ale kažti ſtuk mamy wuzwolicež, zo by hódný a doſtojny był taikoho měſch- niſkoho jubileja a zo by wopominany był w najpozdžiſchich čiaſach?

Katholifch Serbia! Wy ſeże ſkyſheli, ſhoto je ſo w 4. cjiſle naſchoho Póſka powjedalo wo trébnoſci jeneje cyrkwe za waſhich hérny-bratrow a ſotry. Njezda ſo Wam pſchihodne, zo by ſo na jubileju wiđownoſho wſchidho měſchňika runje na 11. hapryla — twarjenjo cyrkwe w Bacžonju abo Čjornecach za zhro- madnu naležnoſc ſwchitkých katholifkých Serbow (nic jenož tamniſcheje wo- kolnoſcę) we katholifkej zhromadžiſne w Chróſcicach zjawiſie a ſwiatocžnje wupraſilo a zo bych na thmle dnju cži ſami, kotsiž ſu ſebi to hido wotmyſili abo ſebi do toho dnja hiſczeje wotmyſla, ſwój dar ē twarjenju cyrkwe w Bacžonju abo Čjor- necach wubjerkej (komiteciej) wotedali hało dobrý pſchikkad za wſchitkých druhich katholifkých Serbow. Darh tohole dnja bych ſo do zaſkadných abo wopominjeniſkých knihow najprjene zapíſale a bórzy na dań dake; tak by w tej naležnoſci ſlawny započzaſt daty był a wona njemohla wjach wuſnhež. Katholifſi Póſok by ſo radh hało organ w tym naſtrupanju poſkiczik a na wſchě pſchinoſki po wozjewjenju po- ſkadnika (kaffirarja) kritirował. Spomnjeny wubjerk dyrbiſt wobſtacž z Chróſcian- ſkoho knjeza fararja hało pſchedsydy, z jenož poſkadnika (kublerja z wokolnoſcę), z jenož piſmamjedžerja a potom z někotrych wubjerdomiſom z thch wjow, kotrež mohle ſnáž ſo w ſwojim čiaſu do teje noweje cyrkwe započazač t. r. (po alfabetce ſtajene) z Bacžonja, Banec, Čjornec, Čjéžkec, Haſlowa, Zahowa (?), Libonja, Poz- dec, Sulshec a Witolcziec. Tónle wubjerk by ſo potom kóžde lěto wjach króč zhromadžowacž dyrbiſt, zo by katholifkých po cyhlych Serbach za ſwoju naležnoſc ſubudžował a z cyrkwiſkej wſchinoſci daliſche wucžinjal.

To ſu tak myſle Katholifſkoho Póſka a drje tež Waſche. Schtóž lepſchu radu

wę, njech nam pisa. Srjedu po jutrah i najmjeñschomu býchnym radu hižo pschez list wjedželi (dokelž 3. hapryla wuñdze Poſol), hacž su našchi knježa duchowni za to, zo by so tajte wuznamjenjenjo tohole dnja pschez zbrromadžizmu 11. hapryla w khrósczicach popoldnju po njichporje stało abo nic; dale, hacž je so do toho časa spomnjenih wubjerk pschihotował abo nic; a sfónčzne, ištož je te najvažnische, hacž su i najmjeñschomu někotri zwólniwi, tehdom swoje wjetšhe wulkomylnie dary i założenju katholskeje crkwe w Baczonju abo Czorneccach bjeze wschtickhlausulow (wuměnjenjow) wubjerk ad hoc (i tomu) pschepodacž.

Katholicki Poſol budže bježtym žadosežiwje na powjescze ze wschtickh serbskich katholickich wosadow čatacž. Wón budže tež zapisowacž, a wopominježo joho powjesczow wobkhowa so za daloki pschichodny čas, hacž a na fajke w a s t h n i o ju zbrromadni katholicki Serbia swiecžili polstalétny měschniski jubilej widżornoho wjecha katholskeje crkwe, nastupniša swjatohho Petra, naměstnika Khrystusowoho, hamža — Biuſa IX.

3 nasheje diöcesy.

Z Budžchiną. Němske nowiny wozjewjeja, zo ju wot 1. hapryla tsi stipendije z fundacije njeboh probsta Mahra njevodžene: jene po kóždolétnje 80 tolerjach za studentom na univerſitach abo we najvhýchimaj klassomaj ghyminaſija, jene po lětnje 50 tol. za mlodžencow, kij su hižo na wuczeńskich seminarach, realnych školach, hajniškikh, hewjeñskikh a druhich akademiac, a jene po 30 tol. za tajskich, kij chedža rjemješko wutnjež. Prénje prawo na te same maja katholicki Serbia z krejnoho pschežstwa njeboh Dr. Mahra a potom njebjelczansch wosadni. Wosadžecž ma te stipendije tačhantske koniſtorium w Budžchinje. Žadaczerjo dyrbja serbskeje ryeže mócní býc, splahowanjo wot serbskich staršich samo njeđosaha. Kaž je snadž znate, ma chka fundacija sydom stipendijow, kij so poštečne prae-numerando wuplaćeja; dwē stej pod po 80, tsi po 50, a zaſty dwē po 30 tolerjach. Žadaczerjow je pschech wjele; duž je założenjo tajskichle stipendijow za wu-fniachch mlodžencow pschech na čjagu!

Z Budžchiną. W nashej diöcesy je w serbskich a němskich wosadach 1815 katholickich mužskich adressu, kij so z Němskeje hamžej szele, podpiſalo, a pschez 500 toleri wuřadnomo wopora je so nawdaklo. To je pschech rjane dopofazmo katholickoho zmýſlenja, hacžrunje bě sej hishcze wjach muži tu lochu prócu wzač možlo i podpiſanju!

Z Budžchiną. Runje wuñdze tu wužitna knižta (40 stronow wulka) wot piłnoho serbskoho spisowarja, k. kaplana Ducžmana w Radworju. Zeje napismo reča: „Róžowce (rózarij) najzbójniſcheje knježih z rozpominanjemi a modlitvami. Za domjacu pobožnoſez zrijadował H. D.“ Róždy tých tſioch rózarijow (radoscziw, bolescziw a hordoscziw) wopſtija najprjedy zawodne modlitwy (Einleitung), potom te pječz potajnoſče a na to sfónčzne modlitwy, wschtiko z rozpominanjom a modlitwni pscheplezcene.

Z Budžchiną. Kaž skhichimy, powjeda so w khrósczaniskej wosadze, zo je tačhantske koniſtorium pschežiwo motnýšlenomu pschihotowanju crkwe w

Baczonju abo Czornebach. Z najwějšichoho žórkla podawamy tudy wěstoscž, kotrež može kózdy do předka zhubacž, zo konfistorium njeje a njemóže bycž pscheežiwo tak kħwalobnomu wotmħslenju. Wone samo tu někto do rukow wzacz njemóže, dokelž ma so najprjedy za ġitaru staracž, hdżeż je twarne město za chrej hjo kūpjene. Tohodla pač dyrbi wobydleſiwo wokolo Baczonja a Czornec samo so hibacž a k tomu mēcž po pschiſlowje: „Pomħaj sebi sam, a potom budže tež Bóh ezi pomħacż!“

Z Budyschina. (Porjedženka za katholſku protýku 1869, 25. měrca a 5. hapryla.) Dokelž lětsa swjedžen „pschijziewjenja swjateje Marije“ (25. měrca) na Želeny sħtwortk trjechi, je Želeny sħtwortk pschikazanu swjath džen, a dyrbi kózdy katholſki kħeschjan na tutym dnju Božu mšchu kħysħecž a so wſchitkoho zaħażanohu džela wostajicž. Toho dla budže we chrejkach, hdżeż je wjach duchownyh, rān'sha Božu mšcha (tola wot Želenoho sħtwortka) dżerżana; *) runje tač wostanjeja wostajene wotpuſti na tutym dnju. — Póitħelu po p̄tnejnej iedżeli po Utrach (5. hapryla) stanje so jeno chrejkiske swjeczenjo „Pschijziewjenja swjateje Marije“ a njebudže to pschikazanu swjedžen za lud.

Pschiſpomn. Wschelake druhe zmyſti a njedospotnoſcie we protých čcem y we pschijednej za lěto 1870 po móžuſej porjedžicž, a proschu k. duchownyh wo pscheczelne pschiſpostanjo porjedženſow, kiz jich wosadu nastupaja. H. D.

Z Wotrowa. Nasch k. farat Wels je hjo dlēſhi čas khorj a tohodla wobstarja joho duchownuſku službu někto naħwiſlinje k. kapłan Lusczanisti z Walbic. Bóh daj, zo by so k. farat bőrži wustrowit!

Z Klóſchtra Marjineje Hwězdhy. Pola naschich duchownyh je zbožopſcheinacu adresſu za hamja 157 muži podpiſalo a pjeniežni dar za njoho wunoſcha tudy 37 toleri a 24 nsl. Podpiſali pač njeju někotſi, kotrejmiž na nicžim katholſkim wjele njeleži a kotsiž za to mějachu, zo budža pschez to — pschedaczi wot swojich duchownyh, kotsiž su tola tež z luda a kotsiž maja wjach ċjueja za zbožo a čjeſez swojoho luda, džižli sebi tamni līwch a njedowučjeni myſlič mōža. J.

Z Dreždanskeje diöceſy.

Z Lipska. Pjatř 12. měrca pschiſpolnju wumrje tudy w kċewje swojich lět k. Adolf Bräuer, pomocný wucžer pschi katholſkej šchuli, na khowjacu kħorrosč (thſus) a bu 15. měrca pschi wulkiem dželbraczu pohrjebanth. Wón mjeſeče kħwalbu swědomitoho a jara wustojnovo wucžerja a wuznamjenjeſe so tež we hudžbje (muſiħ), cžohoždla joho jene lipſkowſke sp̄ewanske towarziswo za swojoho direk-

*) „Cum festum Annunt. incidat in feriam V. Maj. Hebd., praeceptum audiendi missam et abstinendi a servilibus omnino servandum esse in ipsa feria V., adeoque providendum, ut eo die pro pagorum qualitate plures Missae privatae ante celebrationem Missae Conventualis celebrandae non desint, sed tamen antiquus mos Communionis Cleri in Missa solemni nullatenus omittatur. S. R. C. 27. sept. 1716, Nro. 3893. (NB. Ad Communionem hanc accedant, qui non celebrarunt.) Hae Missae privatae dici non possunt de Annuntiatione, sed dici debent de fer. V. in Coen. Dom. cum Gloria et Credo. S. R. C. 7. sept. 1816 Nro. 4526.“ Mühlb. Decr. Auth. I., pag. 47.

tora wuzwoli. Wón narodzi so 31. augusta 1842 we Wotrowje, hdzej bě jeho nan, něčijíši emeritus k. Michał Bräuer, chrfwinški wucjer. Seminarški kurs wotbu wón w Budyschinje a dokonja jón jutru 1864. Hdzej běsche lěto najpriyedy w Dreždananach a potom w Budyschinje pomocník pobyl, dosia w juviju 1865 wucjerške město w Lipštu, hdzej je potaikim nimale schyri lěta skutkowač. Bóh trojčtuj jeho nana, bratrow a sotru. R. I. P.

Chrfwinške nowinki a powjescze.

Z Wrótkawej. Schlezynski jara czechczeny grofa B. běsche 4. njedzelu posta kaž hewał w swojej uniformje w cyrkvi s. Dorothee na předowarju a ke mscchi. Po Benedicamus džesche wón do khapale a wuprosh sebi tales t hromadzenju smilných darow za swjatoho mócta. Potom stupi so pschi dyrjach, a praješče za kóždy dar, kž bohači a khudzi skladowachu, mótsce „Bóh zapłacź!“ Wón sam pschida tež nahladny dar. Schlezynsch zemjenjo su horšwi katholsch.

Z Barlina. Tudomni katholsch hromadža t dostojnomu wopomnježu bamžovoho jubileja pjeniez t twarjenju chrfwicžki w narańšhim lónku města, hdzej so dotal w jenym wotnajathym lokalu kemske džeržachu. Twarne městno za nowu chrfwicžku samo płaci 12,000 toleri. Na přenje pscheprošchenjo zeidže so hžo pschez 3000 toleri z Barlina a tež z dalischich lóncon Pruskeje.

Němska. Adressa, kotruž smy tež my w naszej diöcese podpisowali, je we wjach hacž 10,000 farach wupołożena byla a tež we 1200 towarzistwach. Zwjazk wobstara so jara pschini w Frankfurtie. We Francózskej budże 25 zwjażłów podpisów.

Z Roma. W poslenim čjisle podachnych powjescz, zo je pôlska abtissa Małena Mieczysławska w 86. lécje zemrjela. Pschistajam někotre podawki z jejé živjenja. Wona běsche wjedziczečka basiliantskych knježnow w Mnišku, hdzej car (khezor) Mieczysławsch pschewobroczenjo tých samych t schismatijskej wérje poruczji. Wona a jejé 37 sobuknježnow buchu nětko t wotpadej mużowane wot l. 1838—40. Najpriyedy dyrbjachu te wbohe knježny, z rjeczazami wobezejene do města Witebska (pschez 30 mil) pěški hicž a tam w jenym zbehniyenthm basiliantskim klóštrje pschewywacž, kotryž bě wot wudowow po rusowskich wojskach a druhich žónskich wobydleny. Sydom lét dołho žałoszachu wone tam, bjez toho zo bychu jim rjeczazhy wotewzate byle, w stuchlym wobydlenju, hdzej běsche hiszczę 13 knježnow z předawšchoho klóštra, fotrež bychu t najnižishim skúžbam za tamne žónske tudh wotsubzene. Tich džesa dyrbjachu tež te nowe pschihadnich dželicž, pschech w rjeczazach a pschi surowych pułach, z najhubjenjszej chrobū, w najhórjszej zhmje bjez tepjenja. Kóždy thdzeni dwójcy buchu wyšte toho na porucžnosć wotpanjenoho bissopa Siemaszki, kž chchcze tele knježny kaž sta druhich knježnow a mnichow pschez pufi wobrocziež, najžałosnjszho schwikane. Žena z týchle sotrow, Kolomba Górska, kž bu runja druhim po jenym taifim schwitanju t swojej karje wlecienna, na kotruž z rjeczazom pschipinjenia dyrbjesche kamjenje t twarjenju wozycz, padže na měsječe morwa; druha, Baptista Downar bu w jenej piech živa spalena; trecza, Nepomucena Grodkowska wumrje, hdzej bě ju předkstejiczečka domu ze schyđepu na hlowu dyrka; dwě druhej,

Suzanna Rypińska a Koletta Sielawa, wumrjeschtej pschi schwikanju. Z kónc léta 1840 buchu te hiszczę zbytkne knieżny, po dwemaj zespinate, do Płocka wiedżene a tam zaś do jenoho swoich kłosichtrow tknijene, hdżę bę wot 25 knieżnow hjo 15 na martry zemrieko; wot thch 10 zbytknych bęshtej pscheszehanjow dla dwę na buchu skhorisko, ale tola dyrbjeschtej k swojej karje pschipinjenej dżelacj, hacj też wumrjeschtej. W lęże 1841 bu 5 knieżnow w jenej hlinianej jamje zaşypnijentych a 9 drugich sotrow spadze z murjeriskich röschto, na kotrychž dyrbjachu pschipomhacj a pschiwożowacj, a wştę bęchu na měscie morwe, hjez nimi jena rodzena wjerchowka (ferschcina) Medunicka. Krótko na to buschtej dwę knieżnie do smiercę schwikanje. Taiké podawki stachu so wjacj krócz w l. 1841 a 42. Knieżna Serafina Sczerbińska, 73 lét stara, kij dyrbjesche na porucznoscj Siemaszki 50 razow ze schwikadkom dostacj, wumrje pschi týchym a jeje czelę dosta te zbytkne dwachcji. Dwę druhej, Stanisława Dawgial a Nathalia Narbut, zemrjeschtej někotre hodziny (schtundy) po schwikanju, a Justina Tur a Liberata Kormin buschtej k smierczi doteptanej. To wşchitko wiedżesche khęzor, dokęz bęchu jomu te njebożowne knieżny list pisale. Tola joho wotpohladanjo, te same k schismatiskiej wérje pschewiesz, so njeradzi. Bjez 245 z bafilanskich knieżnow, kotrej buchu wşchitke tolle dracjowane, njeje ani jen a swojomu Bohu a swojej chrkwi njezwerna była. Wjetshina thęsamich podleża taikim martram; te pak, kij žive wostachu, hjez nimi generalna wjścjscha, wjerchowka Eufrosyna Gedymin, buchu dwę a dwę hromadu zaňknijenej, pëschi do Sibirijskiej wiedżene. Tale wjścjscha, 45 lét stara, kotař bęsche swoje wulkę bohatstwo, swojemu rjadej pschepodala a so pschez wulku luboſez k khudym wuznamieniąka, wumrje na tymle dalokim pucju. Skončnje 1845 poradzi so abtissj Matrenje, kotař bę pschi swoich żałosnych czeřipienjach tež ze swojimi sobusotrami jako jich przedstojeczeſka soburčeſpiła, zo z tjsomi kniežnami, kij mějachu hiszczę trěbne moch (wošym druhim buchu pschi schwikanju woči wuražene, zo woſlepichu), z jaſtra w Płocu cęcku a skončnje do Roma pichindze, hdžę wérmu rozprawu wo pscheszehanjach bamżej poda.

Z Roma. Bamž je strovh, dawa husto audiency a pschihotuje so na swjeđen 11. hapryla. Na tymle dniu budže wón w chrkvi s. Pētra Boju mšchu džerzecj, wobdat wot 12 syrotow (hólczatkow) z teje syrotnic, w kotrej wón po swojej měchniszej swiecžiznje katechet bęsche. Po kempach budže swjatočnje požehnanjo z fačadą (przedkowneje stronj) s. Pētra urbi et orbi (městej a smětej) wudzelenie.

Z Roma. Džen 22. februara bęsche wulka zhromadna audiencia katolikow ze wschelakich krajow pola swjatoho wótcia. Bjez 3—400 czymni bęchu Amerikanojo z Kanadą, z Mexiko a Brasilijskej, Siedzelszenjo a Ircezenjo, Portugalszenjo, Schpanjenjo, Francozojo, Němcy, Rakusy wschelakich narodnoszow a Italzenjo. Bjez rakuskimi bęchu groſojo Blome, Chotel, Elam-Martinic, Gozzo, Harrach, Rzewuski, Salm a Leo Thun. Poslenijschi c̄itasche francózsku adreszu, kotrūž bęsche w mjenje wschelakich druhich zefiaſka, psched bamžowym trónom we Vatikanje. Hdžę bęsche Leo Thun z próſtwu wo žohnowanijo skončil, pozběze so swjath wótc a džeržesche sczehowacu ryc̄ francózsch: „Haj, k̄cu wam je dacj, tele žohnowanjo na-

męsnika Jezusa Chrystusa; przedh pał chciu někotre słowa wam prajież, kaž sym to kózde lěto činiš. Tak dha smy tele lěto dokonjeli, a tele lěto kaž te předawſche bjeru wasche poczęſczowanjo a wasche pſchečza, kotrež ſu woſhlós (eho) poczęſczowanijow a pſchečzow thch, kotrež w zastupuječe a thch wſchelakich krajow, z kotrež ſiže pſchischiſli. Ze ſwiatym japoſchtoſkom Pawolem praju wam: Wy ſeże moja króna a radoſc̄. Swoje poczęſczenia, swoje modlitwy, swoje zbožopſchečza mi pſchinieſceče a ja móžu wam jenož swoju džakownioſc̄ wopokazac̄, móžu wam jenož prajież, zo ſo kózdy dzei ſt Bohu za thch modlu, kotsiž ſo za mniše modla; modlu ſo za thch, kotsiž mje podpjeraja a na kózde waschnjo mi ſt pomoch pſchiſtu. Wy ſeże ze wſchelakich krajow a ze wſchelakich ryježow. Onž chciu wam powieſc̄, zo ja w myſlach často wokoło chloho ſwěta, wosebje po Europje puczuju a ſo na ſwiatych patronow wſchelakich krajow wobrocžam a jich proſchu wo zastupujejo za kózdy wosebitih kraj a za ſebje ſamoſho. Spoczinam z Portugalſkej, kotrež pſchi morju leži, a pſchenidu do Schpaniſkeje, a modlu ſo ſt ſwiatej Theresy, ſwiatomu Ignacej, ſw. Francej Xaveriſkomu, ſwiatej Hilžbrecze Portugalskej za zbožo tejule ludow. Wottam pſchiſtu do Francózſkeje a proſchu ſw. Dionyſa, ſwiatu Genoveſu, ſwiatoho Ludwika, ſw. Felixa, zo bychui francózſki narod wulki a zbožowny ſežinili. Potom du do Němſkeje a proſchu křejora ſ. Heinricha, a ſwiatu Hilžbjetu z Thüringskeje a druhich ſwiatych, zo by cyla Němſka w měrje zbožownia a we wěrje pſchežjenia byla. Potom proſchu ſ. Jana z Nepomuka a ſ. Schęzepana, krala Wuherſkeje. W Iriskiej a Žendželskej naděndu ſ. Domascha z Kanterbury, ſ. Wilibrorda a ſ. Patrika; w Pólskej a Rúſowſkej ſ. Kazamira a ſ. Jozaſata. Wottam wobrocžam ſo ſt połdnju a widžu ſ. Cypriana a ſ. Augustina za Afriku; potom w ranichim kraju ſ. Jana Chrysſtoma, ſ. Riehorja; du do Ameriki a proſchu ſ. Koſu z Limy. Wſchelakich tychle ſwiatych proſchu a praju jim, zo ſebi najhorčiſho pſcheju, zo bychui proſyli za wſchitke lidi, wot nich straſchnoſeče wotwobrocžili, jim pſchežjenioſc̄ we wěrje zdžerželi. A hdyž z tohole puczowania ſo wróću a ſo prascham, ſhoto sym pola wſchitkich ludow widžał, dha je wſchudžom to ſamo bylo. Conturbatae sunt gentes, inclinata sunt regna t. r. njemérne ſu lidi, ponížene ſu kraleſtwa. Njejšym francózſkeje ryječe tak doſpolniuje mócnih, zo bych pſac̄iwoſc̄ kózdoho ſlowa wotměrili, a njebyh radh pſchezměru wótrý wuraž trjebał, ale ja njewém žadnu druhi pſcheſkož tychle ſlowow profeth. A zwotkel tónle njemér, zwotkel tele powſchitkowne poníženjo? To ſu ſcžehwki horboſeče a zabhečo wſcheye autorith (wſchischiſkeje moch). Wſchudžom je pſchezběhnjenjo a ſamowolnoſc̄. Wotčiſnyc̄ chchdu ſpſchah autorith, a to najwſchischiſkeje autorith, mjenujeh Chrystuſoweje cyrkwe, kotrež je zaklad čłowjeſkoho towarſtwa, ſamo ſwětnoho. A njej, ſt paſtryjam cyrkwe ſu te ſlowa prajene: Docete omnes gentes t. r. wucžje wſchitke lidi! Z wonka tejele autorith je jenož zabludzenjo, njewěſtoſc̄, njemér. Swiaty Augustin, tónle wulki duch, je prajil: „Swiatomu piſmej njebyh wěril, hdy by mje autorita cyrkwe ſt tomu njepohuła.“ Wopjeranjo pſchežimo autoric̄e bě hręch prěnjeju čłomjeſtom, bě ſlowo satana: „Budžetaj kaž Boh.“ Tónsamh zly duch horboſeče a niepoſkuſhnoſeče pſchebeža někto ſwět, a předuje staru wucžbu pſcheziwjenja pſchežimo kózdej autoric̄e, a najkerje wostanje to tak hac̄ do ſkónčenja ſwěta. Tohoda ſzini

na was nětko tež proštětu a ta řeka, zo byščje so wopjerali wſchudžom pſchečživo zahubným wucžbam hordosče, zo byščje pſcheen cyrkvi posluſchni wostali, zo byščje swoje džecži a swoje familije posluſchnoſej t cyrkvi wucžili. Wostańce pſchech zo mnou, na mojej prawich, zo byščje tule autoritu cyrkvi wucžili, wobkhowali a zaſtitali. A ſchto mi (pſchetož dyrbju ſkóncjicž, dalisje wuwjedzenjo wam zavostajo) mi činicz zbytkne wostanie? Duch t njebu zbehnyč a joho žohuwanjo na was dele zwolač. O Pastor aeterne, non deseras! O węcznych paſthyrjo, Ježu Chryste, njenopuſtej twoje stadlo, požohnuj thchle mužow, požohnuj jich familije, jich ludy. Tele požohnowanjo wostaní z wami wſchitke dňu waſchoho živjenja a za wſhu węcznoſej. Benedicat vos etc. Amen.“

Z Roma. W komiſſijach za pſichodny koncil je tež jedyn Šlowjan (Rusa), wjelewicžený jesuita Martinow.

Naležnoſcje towarzſtwia.

Sobuſtawu na leto 1869: II. 193. ūblei Žakub Pjech w Świniařni; 194. N. Miet (Połny Młonik) z Kukowa.

Cyrkwiński powěſtnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Kſchczeni: Marija Hanža, dž. kublerja M. Nowotnego ze Škoneje Vorſhčeje; Hana Hilža, dž. čeſle P. A. Hobraka z B.; Jan Imriš, s. pohonča Voſćija Žoffi z B.; Karl R., s. ſchewca Jana T. Klingsta z Hodžija.
Zemrjetih: Eduard M., s. Jana Lefchawy z B., 7 měsacow.
Zemrjetih sobuſtaw: Miklawſch Mirož z Kamjeneje.

Tudy wurdzehu a móža ſo za 15 np. doſtač w expediciji Poſta, w Chróſcžicach pola M. Horniga a w Kulowje pola J. Horniga:

Zutrowne kherlusche.

Wone ſu na požadanjo kſhizerow po ſlowie z Chróſcžanskih ſpěwařskich wotčiſčejane, z wulkim piſmom a na tolstej piſanskéj papierje. Wobwalsa je tež tolſta, zo by w deſhcziku njerozmołata!

R o ž o w e

najbzóžniſcheje knježny z rozmominanjemi a modlitwami. Za demjaci pobožnoſej zradował Handrij Duežman. Beschity płači 15 np.

Mjana knižka wo Philippſdorſje, z dweju němſkeju lětneju rozprawow wot kaſkana Storchha wuſtojuje zefajana, je wuſhčka pod imenom:

Hnadowny wopyt swjateje Marije we Philippſdorſje.

(Tjeezi džel dobytka je za cyrlej we Philippſdorſje poſtajeny.)

Ta knižka je za 5 nsl. na pſchedan pola knihiſupcow Smolexja a Pjecha w Budyschinje, pola pſchekupcow Horniga a Welsa w Kulowje, pela M. Horniga w Chróſcžicach a pola kaſkana w Radwerju. Tež expedicije Poſta ju rady kózdomu wobstaraja.

Cyjſhčał L. A. Donnerhał w Budyschinje.

Katholicki Posł

Wukhadźa prěňu a třeću
sobotu w měsacu.

Cytolētna płaćizna na pósće
a w kuihańi 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wudawaný wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 7.

3. hapryla 1869.

Létnik 7.

Loreto w Italiskej.

(Počraćzowanjo.)

My stejimy w chrkwi s. Marije psched jeje domikom. Štotož je w Rum-
burgu abo w Pražy pola kapucinow był, móže sebi jón bjez dalijschoho wopisanja
pschedstajic; pschetož w thymaſie mětomaj kaž we wiele druhich po wšchech krajac
je w 17. lětstotku „loretański domik“ po waſchnju wopravdžitohu natwarjeny.

Tola ujsemcze sebi myſlicz, zo je domik s. Marije tajki z Nazaretha psche-
niesenh, tajkiž nětko je. Z tamnoho su jenož te ſchtyri znutſka widzowne murje,
z wjetſcha z cihelov natwarjene; zwonka je domik cihly wobkładzony z bělým mar-
morom, kotryž pak wot stareje murje 112 millimetrow wotſteji, a ze wſchelakim
krasnym rězbariſkim dželom, a tež joho z wonka runa třeſhka je pozdijschi (pod
Pawolem III. wunvježen) wjelb. (Dřjewo ze přenjotneje ſeči bu k woſtarjei
pschetrjebane.) Na wjeczornej zwonkownej stronje je pod jenym woſnom woſtar
pschijewjenja s. Marije. Cihly wobkład domika bu po planje ſlawnoho Bramante
wot Sansovina, prěnjoho rězbarja swojoho časa, za dwachcji lét nimale dokonjaný,
pod bamžom Leonom X. zapocjath a pod Pawolem III. w lécje 1538 wotkryt.
Džesacz ſtatuow profetow ſedža tam w naturskej wulfosći a džesacz něčto mjen-
iſchich ſibyllow; tež widzimy 9 basreliefow (wupuklych wobrazow), kotrež podawki
ze živjenja s. Marije pschedstajaſa. Někotre figury wobklada su wobſkodžene psched
woſoſchenja wěriwych a někotre tež z klepakom zlóstnikow wotražene.

Eſoje bronzowe durje dowola pschistup do ſwiatuñich. Woue su, kaž te
ſchitwórte, kotryž ſhôd k wjelbej wotewrja, dželo Lombardia. Zastupimy z tmyi,
tež wot poſdnja nutšwiedu.

Swjath domik ma połoženjo wot ranja k wjeczoru, kaž dyrbja po prawym
tež wšchě katholské cyrkwe ſiacz. Wón měri w znutſkownym po nowej měrje 9

metrow (metr je podra kochcja) 55 centimetrow (stołych dżelów metra) dolnoścje, 4 metry 9 centimetrow scheroścje; murje su 4 metry 32 centimetrow wysoke a 58 centimetrow tolste. Na marmorowym wobkładze, kiž so nihdże stareje murje njedotka, wotpoczyuje hało třeha nětčijschi marmorowých wjeli z kulojtej dżeru, z ko-trejz kad z lampow a swęcow wступuje. Lěšyčkojta pschejima (Gitterverschlag) z pozłoczannoho drjewa dżeli domik do dweju njeruneju wotbzelenjow; pschez nju je ī woltarjej, nad kótrymž statua s. Marije steji, derje widzecz. Na prawej a lewej stronje wiſaja wjehelake drohe ſleborne węch, sem darjene.

Woltar je debjeny z basreliefami ze ſlebra, z drohim lapis-lazuli a drugimi kamieniami. W nutkownym woltarju je tamny mjenijski kamieniutny wobzankujeni, kótrý je z domikom z Nazaretha pschischoł; na epiflowej stronje móžemt dżel toho samoho widzecz, dokelž je tam tohoda woknjeschko. Dwoje durje wjedzeja pschez pschejimu z bofow woltarja do druhojho wotbzelenja domika, kótromuž il Santo Cammino (kamin, něscz) rěkaja.

Pschi nawjeczornej muri je jena z hrjadom, na kótrymž něhdž třeha wot-pocjowasche, zasadžena do marmora; wona džerži lepje džili marmor samón, kótrý je pschez stajne kłafanjo tam wotſhmoranj. Druga přenjotna hrjada je w połdnichim zymsu pod krywom zasadžena.

W tej samej nawjeczornej muri widzi so jeniczke wokno, pschez kótrej swět-koscz do swjatoho domika stupia; wone bu pschi twarbach pod Klementom VII. trochu powjetſhene. Pod nim je tak mjenowaný byzantinski swjath křiž a na stroniamaj někotre wobrazhy (s. Marija, s. Jurij, s. Anton, s. Katherina); waschnjo wjeho tohole někt wobſchodziennoho molowania je orientiske (raňšohrajne), shtož sobu dopokažuje, zo su wobrazhy hýzo w Nazarece (węzo wjele po časzu křejorki s. Heleny) w tutej do swjatniczych pschestworjenej křežczy byłe.

Prijedawſche durje, pschez kótrej swjath domik w Nazarecie z podzemiejskej khódbu zjenočený bě, su na połnōcnej stronje, ale zamurjowane, trochu bôle ī ranju džili nětčijsche napscheczę uowe. To so spóznaje, dokelž je kruch cedrowych abo cypresso-wych wudwernow w muri zdżerzaných a něschtu wyšče kruch hrjadu.

Na tej samej stronje namaka so w muri wumurjowana tafrjec křchinja, kiž je swjatej familiji ſlužila; wona je 78 centimetrow wyšška, 58 scheroła a pschez 30 kubofa. W njej khowataj so dwé hlinianej ſudobi z domu w Nazarecie (forma a materia je raňšohrajna), kiž buſtej we wójnie kranjenej a 1800 w nowym pozłoczannym wobdaniku zaſh sem datej, a potom křežcik, w kótrymž su pozłoczane hwěſki a kruch modreje plath z přenjotnoho nutkownego wjercha, kaž tež ważne listy za loretansku historiju.

Na nutkownej połdniczej muri je ze ſlebornymaj ſmuhomaj woznamienjene, hdže je pření woltar w Nazarecie był. Tam su tež kamienje hało darh zasadžene.

Druhe wotbzelenjo domika ma woſebite durje wot połdnja pschez murju wyšče teju, kiž z wobeju bofow woltarja pschez pschejimu nutswjedžetaj. W muri ī ranju, ale trochu wustupowacej, namaka so kamin, z čjohož ma cykle wotbzelenjo swoje mieno. Horni džel twori krasnje wudebjenu nišchu za postajenjo swjeczeja swjateje Marije. Tónle džel domika je pschez restauraciju pod Klementom VII.

trochu pschemenjent; starsche wopisanja pač njeju tak nadrobne, zo by sebi prěnjotny napohlad pschedstajicž mohł.

Swjeczo (statua) ſ. Marije je z cedrowoſo drjewa, a to z jenoſo krucha, 89 centimetrow wyſoke. Swjata kniežna ſteji a ma na lewej ruci swojoſo Syna, kotryž z jenej ruku čulu swęta džerži a z drugiej żohnjuje. Jeje wloſy ſo na czole roždželene a na ramjenja spadowace. Boža maczeř ma ſcheroſku ſufnju ze ſcherokim paſom wobjatu a nad to zaſy mantl (pkaſtcež). Žežusžječatko nosy tež draſtu z paſom. Ale z cykloho swjeczeča ničo widzecž njeje, khiba tej dwę hłowie z krónu, ze złotom a dejmantami blyſczejatej.

Te swjeczo běſhe hižo do Terzaca a potom do Loreta w jenej draſcje pſchileſko, kij je z róžobarbnej wolknej hrubje ſetkana a pſchez ſchleſcu widzecž. Hacđrunje je nimale 600 lét tudy, je doſez derje zdžeržana, bjez tym zo dyriby ſo zwjerejne drohotne draſty husto wobniowicež. Někto je cykle swjeczo wot ramjenjom wobdate ze ſlebornym wobniwicom a nad tym ſu zaſy czornosamoczane wobwiaſki dla pſchiczinjenja parlow a drohich famjenjom. Pod imenowanej prěnjotnej zaſtarſkej ſufnju nosy swjeczo čeńcječku czornu muſſelinowu, kotraž ſo kózde lěto wobniowja a z kotrejž ſo te ſchlewerdki rězaju, kotrež ſo na wopomnjenſkich swjeczaſtach „loretaňſkej kniežny“ pod ſyglom namakaju.

We francózskéj wójniſe w lěcze 1797 bu cykle swjeczo wurubjene a wot jow do Pariza potom ſobu wzate, hač je tehdomny konſil republiki Napoleon 11. februara 1801 zaſy dacž poruczi. Bamž Pius VII. ſtaji je najprjedy do swojeje klapaki w Quirinalu a wypuſti je z nowymaj krónomaj a druhim debjeliſtwom. Poſlenje tſi dñu novembra 1802 pſched poſlanjom do Loreta bě wone na hłownym koſtarju chrkwoje San Salvatore in Lauro, hdžej je ſtoro wſchitých Romjeňno wopytachu. Pućowanjo a znowapostajenjo w Lorece běſhe tam wſchudźom wulfotnych swjedzeń.

(Skončenje.)

Z naſcheje dićcesy.

Z Budhjina. Jutrownu pónđelu ſta ſo na poručnoſež naſcheje duhowneje wſchinoſeže ſczehowace wojewjenjo: „Boho swjatoſć, kniežach bamž Pius IX., nadobna hłowa naſcheje ſwiateje chrkwoje, je 10. hapryla lěta 1819, ſchtož běſhe tehdom jutrownu ſobotu, we Romje měſchiſtu ſwjcžizmu dostał a 11. hapryla, na ſczehowacu jutrowniečku, tomu kniezezej prěnju Božu mſchu woprował. Na naſpomnjenymaj dnjomaj lětuschoho lěta potajkim ſwjeczi naſch wulchlibowaný ſwiaty wótc dwojiſ ſwiedzeń ſwojoho poſtaſetnho měſchiſta a woprowanja wopora božej mſchě na poſtaſetnym dnju po prěním ſwiatym woporje. Z pſchilejnoſeže tutoho wulchwjeſelacoho dwojiſ ſwiedzeńma ma ſo we wſchitých katholickich chrkwojach a ziomnych klapalach ſakſkoho kraſteſta 11. hapryla, to je druhiu nježelu po jutrah, pſki do poſdnitskich božich ſlužbach na to ſo poczahowace ſwiedzeńſke předowanjo, taž tež ſwatočna Boža mſcha džeržecž a Ambroſiowý kħwalbný kħerluſh: „Te Deum laudamus“ pſched wulfotnym božim Čželom ſpewacž a z tymſamym ſo

swjate požehnowanjo wudželicz: zo býchmy Boha kvalili a česčili a so Najwyjschomu za wschitke naschomu wjelelubowanomu swjatomu wócej we času mienych pječđesat lét wopokazane hnady a za wschitko, schtož je so pschez njoho k zdžerzenju, rozščerjenju a pschekrasnijenju nasheje swjateje cyrkwe stało, so džakowali, w Najmikočiwschomu sobu swoje najhorchsche prošchenja a zastupne próstwý woziewili, zo chcyt wón tutomu měštniskomu starcej, kotryž lětsa 13. meje sydom a sydomdžesate lěto swojego živjenja docpěje, hščče dokle a zbožowne wobknijenjo cyrkwe darowac̄. Wyjskodostojne duchownstwo so z tym žada, zo by na tuthym dniu Božu nischu woſebje za swjatohó wócea a joho zbožo woprowało; lubowani wérini paž so pschečelnje pscheyroſcha, pschez swoju pschitomnosć pschi swjedženskich božich službach swoju swěrnu pschivinossć k wibžomnomu, drje wjelepruhowanomu, tola tež wulch wobhnadženomu wječnej nasheje swjateje cyrkwe, kaž tež swoje wtrobne dželbračzo na tuthym wysokim swjedženskim dniu w skutku wopokazac̄. Teližo by so wot wjetšeho džela wosadnych abo wot prědktejerow wobstejachch cyrkwinſkich towařištow a bratrſtow žadoſć za zhromadnym swjatym wopravjenjom na 11. haprhlu wuprajka, kiz by so zbožo swjatohó wócea woprowało, — njech čeſčowni duchowni tutu žadoſć podwolnije dopjelnila. Tich najlepšomu spôznaču zavostaja so postajenjo pschichodnoho časa, kaž tež waſchnja tuteje swjatočnosće.

Z Budyschi na. Kaž wschelake časopisů piſaja a so tež jutſe na porucznoſć duchownejie wyshnoſće z klecki ziemiecž budže, je swjath wóce pschez piſmo wot 16. měrca tutoho lěta katholiskomu swětej swoj polstalétny měštniski jubilej wozewil, a wschitkim katholiskim kſchesčianam, kotſiž na tuthym dniu (11. haprhlu) we katejžkuli cyrkwi abo klapali Božej nischy pschitomni budžea a po dostojnejie spowiedzi k božomu blidu pónidžeja a so za wobroczenjo hréšníkow, za rozíčkerenjo katholiskeje cyrkwe, za mér a pokoj kſchesčianskich wječhov a ludow pobožnje modlicž budžea z mocu, po swjathym Pětrui dostatej, dospołny wotpust k wudželil, kotryž so tež duscham we číſeju pschikožicž hodži. D.

Z Budyschi na. Katholika zhromadžzna na dniu bamžowoho měštniskoho jubileja so džerječz njem ože, dokelž do džensnischoho dnia (ſchtwórtk) žane spokojace powjeſcze nimam.

Z Budyschi na. Towařiſtvo Maczich Serbskeje je zajimawu knižku wudako z napiſmom: „Jan Michał Budar, jeho živjenje a wokazanje, kaž tež wobstaranje a poswieczenie jeho pomnika w Budestecach. Žestajał Handrij Duczman. Z ryczemi a spěwami pschi poswieczenju pomnika.“ Kaž je znate, wuživaja tež katholisch serbsch kudson kózde lěto z wokazanja njeboh Budarja, kotryž bě Lutherſkoho wérwuznaczja. Tohodla so ſluſchesche, zo so pschi wotkryežu pomnika zjawný džak wuprajji.

Z Budyschi na. Pschichodnu sobotu wurdje k wopomnječzu měštniskoho jubileja swjatohó wócea tudy pola Smolerja a Pjecha wopomnjeński wobraz (wječzo) Piuse IX. ze serbskim napiſmom. Tež budža w tuthym knihkupstwje němſke knižki wo Piuse IX. (joho živjenjopis a podawki z joho živjenja) na pschedaň.

Z Budyschi na. Kaž we wschitkých městach katholisch kſchesčenje k swjatočnomu wobeňdženju 11. haprhla, tamnoho dnia, na kotrymž nasch lubowanih swjath

wótc Pius IX. psched połkłetstiothkcom Bohu prěni króž najswieczišchi wopor božeje mische pschinjese, tak rjec jedyn pschemo druho so pschihotuja, tak tež nasche město chle do zadn stupicž njecha a njemóže. To wa ſt wo katholſkih rjemieſke n i ſt i ch je wobzanknko, zaczuczam najnutrniſcheje luboſcze a poczeczowanja mjez druhim tež pschez zjawne swjatočne pschedſtajenjo wuraz a wobſwědzenjo dacž, a na tute dowolamy ſebi was hižo do předka kędzblivych ſzinič. Teſame wotdjerži ſo na tudomnej tſelerni (Schießhaus) na ſpomnenym dnu wjeczor wot 6 hodzinow a pschinjese we prěnim dželu wſchelake ſpěwanja a muſikalne hry, kotrež chedža něktoſi pscheczelovo tutoho towarſtwa wuwjescz. we druhim pał krasne bibliſke drama: Josef a joho bratſja wot Haferta i ſkuſhenu. Znajomnje ſkuſha „egiptiſki Josef“ i najkrasniſhim ſtaſiznam cyhloho staroho zakonja a tudy dobuđe tale ſtaſizna pschez dramatiſke zdželanjo, pschez zdraſezenjo we podobnoſci starych čjajow a, kaž ſo nadžijam, pschez dobre wumydezenjo ſobuſtukomachy duh a žimjenijo, tak zo mójemny tež naſchim ſerbſkim katholikam a cijtarjam naſchoho Póſka tamne pschedſtajenjo ze wſchém prawom porucziej. Zastupny pjeniez wuežini za nummerowanym stólcžk 10 nsl., za sydle město 5 nsl. a ze ſtejne město 3 nsl.; ſamo-zrozemliwie ſo wſchitke wſchishe dary, i pomoc hiſceje jara kudsono towarſtwa, džakownje hjeru. Schtóż chce ſebi do předka město zamokwicž, njech ſo wobrocži na kožuchauſkoho miſchtra Trulley na ſchulerſkej haſh abo na präſesa towarſtwa, i. nježelſkoho předarja J. Herrmanna. Po pschedſtajenju je žromadna wjeczej; schtóż chce džel bracž, wozjew thmaj ſamymaj knjezomaj swoje imeno.

Z Róžanta. Naſch i. administrator P. Benno je hižo dleſhi čjas khorowat, tak zo dom wopuſczejich a Bože ſkuſbhy w chrkwi džerzej njemóže. Boh daj, zo by bóržy zaſh wotkhorješ!

3 Dreždanske diöceſy.

Z Dreždjan. Tudomne a wſchitke druhe njeſtatholſke nowinų činja wulku haru dla pschedſtupjenja i. groſhy Karla Schönburga z Wechselburga pola Kochlič, kotrež je njezawno w Romje ze ſwojej mandzelſtej i naſchej chrkwi ſo wobrocžil. Tež lutherſke chrkwinſke předſtejiczejſtiwa tamneje wokolnoſcze ſo na to jara hórscha; schtóż pał jim nicžo pomhacž njemóže. Grofa Karl je 13. meje 1832 rodžený a je ſobuſtan prěnjeje ſaffſkeje komory.

Chrkwinſke nowinki a powjescze.

Schležnſta. W Němſkich Piekarach bu na koncu zańdzenoho lěta poſte katholſke knihowne towarſtvo założene pod mjenom „Wydawnietwo dzieł katolicckich na górném Szlązku“ (wudawarſtwo katholſkih ſpisow w Hornjej Schležnſtej). We Schležnſtej je pschez 800,000 Polakow, za kotrež ſo w nowiſhim čjaju duchowni, wuczerjo a druzy zdžekani ludžo kudsonobnje staraju. Džak a čeſcž zaſkužuju wosobje jich nowin „Zwiastun górnoszląski“ pod redaſciu i. tachanta a ſhulſkoho radzieczejra Purkopa.

P r u s k a. Po jenjich pruskich nowinach khodzi we diöcesy Kulm (Chełm) do 202 protestantskich schulow 8926 katholickich dżeczi, dokelž katholickie schule po-brachuja. We Wjeczornej Pruskej khodzi 14,079 katholickich dżeczi do protestantskich schulow.

P r u s k a. Dżen 20. decembra zařízenoho lěta bu nowa cyrk w Oscherslebenje poświeczena, kiz bu pszech smilne darh natwarjena. Dotal so boże skuzby w hubjenym twarjenicju wotdjerzachu. Tuta halle w nowym časju zakōzena stacjia liczi hžom 1500 dusjow a ma 4 schule z 273 dżeczimi. **K.**

N ě m ſ k a. Towarſtwa němskich katholickich studentow na universitac̄ zwonka khezorſtwa hrromadžea tež darh k dopommjezju na jubilej Piusa IX. Pjenjež dāba so k twarjenju katholickje cyrkwi we Greifswalde w Pomorskej, schtož je jeniczke město z němskej universitu, hdzej žana katholicka cyrkci hischęe njeje. Tež katholickich studentci w Lipku, kotryhž pak je tam jenož malo, wobdzela so na tymle rjaznym slutku. — Pschichodna hlowna zhromadžizna němskich katholickich towarſtow budže w Düsseldorſe.

W ü r t e m b e r g ſ k a. Katholikojo tohole kraleſtwa (biſkopſtwa Rottenburg) su za swjatoho wótcia 22,000 schěnałow nahromadžili.

T h r o l ſ k a. Tachantojo jako schulsc̄ inspektorijo njechadža nowym schulskim wj Schnoſejam předadisze aktu podac̄. Wuc̄erjo a wosady spječuju so tohorunja nowym schulskim začonjam.

Z R o m a. Swjath wótc je 9. měrca k swojomu jubileju 11. hapryla pult na wótkar a missale (měštné knihy) dostal. Wobaj kruchoj staj z brilliantami, złotom a srebrom jara bohacze wuſadžanaj. Wschitkim měšchnikam w Romje je pszechroſchenjo póſkane, zo by kóžh 11. hapryla božu mschu za swjatoho wótcia džeržał; tež su tam wſchitcy wěrimi napominani, zo chyli na tymle dniu božu mschu pschuecz. Pamjež Pius VII. a Gregor XVI. swjeczeschtaj tež 50letny měšchniski jubilej, ale tehdom so nicžo swjatoczne njeſta. Hdzej někto pschi Piusu IX. chke katholicke kſchecžanstwo najžiwiſho džel bjerje, dyrbi th̄c tola swědomjo hrjebac̄, kiz ſredźiznu cyrkwi jako zhubjenu ſraju a Piusa IX. za poſlenjoho bamža wobhlađowachu a pschedstaſachu.

Z R o m a. Džen 7. měrca wjekor wudhyri pszech njeſedžbnoſcz ſtužowniaka we vatkanskim hrodze woheň, kotryž bu pak wuhaſcheny, předy hac̄ móžesche wjetſcheje ſchody načiniež.

Z R o m a. Swjath wótc je jutrowniczu Božu mschu we cyrkvi ſ. Pětra džeržał a potom, kaž herak, požohnowanjo urbi et orbi (městej a swětej) wudželi.

Z P a r i z a. Najwosobniſki francózski ſpisowac̄ a pěnječ Lamartine, kiz je tudy wumrjeł, běſche wot młodoscze derje kſchecžansch wocžehnjeny. Tohodla nje-hlosowasze wón za pschivaczo njeſeriwoho k. Littré do francózſkeje akademije (wuc̄zenoho towarſtwa) prajich: Z tym bých pschecžiwo mojomu dobromu Bohu hloſowac̄. Wón khodžesche tež k swjathym ſakramentam. Toho zaſlužbow dla daſche jeho khezor na krajne khóſin poſrjebac̄. Njeboh Lamartine njechajše pak w Parizu poſrjebany býc̄, ale w kapałce swojego wobſedženſtwa Saint=Point pola Mâcona. Tamniſtha měščezanska rada wobzamku, jomu wopomniſ ſtajiež.

Z Pariza. Wójsomdżesat lét starý pschedsyda senata (prénjeje komory) £. Troplong, jedyn najsławnišich prawiznikow Francózſkeje je 1. měrca wumrjeł a 4. potom na khežorowe khosty swjatočežne pohrebany był. Poslenje wolijowanjo došta wón 25. februara. Hdyž joho farař wosadý S. Sulpice wophta, prajesche tón slawny khorij tele rjane słowa: „Hdyž smy wjele čitali, wjele sctudowali a wjele jwi byli, spóznajemy, hdyž io smierz blíži, zo je katechismus jenicežka wěrnoſć.”

Francózſka. Po cleym khežorstwie tworja so wubjerkfi (komité) £ zberanju darow za swjatoho wótca £ joho jubileju. Tak je wubjerk w Poitieréu 150,000 frankow £ wobronjenju bamžowoho wójska nahromadził a z Pariza chedža bjez druhim tež 40 toni za bamžowe kanonirſtvo pósłacj.

Endželska. Wójwoda z Norfolk, jedyn z najwoſobniſich katholſkich zeſmanow w Endželskej, je džen ſwojeje počnolétoſcze (Mündigkeit) 26. decembra z. l. z tym swjecíſ, zo je we Arundelu zapołożeniſki kamieni £ katholſkej cyrkwi połožił, ktraž budže tam za 50,000 puntow sterlingow, t. j. nimale poł milijona toleri, jktož je wón daril, twarjena. (Illistr. Ztg.) **K.**

Endželska. Nowiny Weekly Register piſaja, zo je wloni pſchez 2100 endželskich protestantow £ katholſkej cyrkwi pſchestupilo, kaž daloko je to znate cji-njene. Bjez wobročenymi ſtaj 2 z wyšokoho zemjanſtwa, 12 protestantskich předajow, 8 doktorow z endželskich universitow.

Danská. We zaúdzenym lécze podachu so ſcheczo mužowje z woſkoſcze Alſena, hdyž za 300 lét žadny katholſki duchowny wjac ſtukował njeje, na pucz do Roma, zo bychu do bamžowoho wójska zaſtupili. Woni prajachu, zo ſu wot bamža ſkyſheli, a chedža jomu ſkryjeſ. Woni pſchepuczowachu Němku, Schwajcarſku a Italſku, hacž do Roma pſchinidžechu. Tudy buchn, hacžrnnje protestantojo, do bamžowych zuavow pſchiwzacj. Tola tudy po krótkim £ katholſkej cyrkwi pſchepupiſu, a ſluſhaja něko halo dobrí katholſci £ najlepſiim bamžowym wojakam. **K.**

Wuſowſka. W diöceſy Wilna, ktraž guvernementaj Wilna a Grodno wopſchija, buchu wot 1. januara 1863 ſem zberhnjene: 87 katholſkich cyrkwiow, 43 klápałkow, 58 farow, 9 mužſkich a 5 kniežnjachych klóſchtrow. Skoro wſchě ſu ſchismatikam pſchepodatē.

Z Kalifornije. Bjez Chinesami, kotriž ſu ſo w nowiſkim čjaſu ſem pſcheczahnli, ſu tež katholſci. W měſeče San Francisko je jich pſchez 50, kotryhž £. Valentini, předawſchi miſſionar we Hong-Kongu, duchownych zaſtarā, dokež wón jich ryc̄ derje može.

(Katholſke towarzawa). Wone wot pomhaja čelnu a duchownym potřebnoſcjam, tak zo jich rozſčerjenjo £ duchownomu zbožu člowejſtwa wjedje. Najwjetſche ſu tele: 1) Towarſtwa ſ. Vincenca, kotrež ſo zwonka Europh we wſchěch dželach swěta namakaju we něhdze 4000 měſtach; wone staraja ſo najprjedy za čjaſne potřebnoſcze kudsonych, zo bychu potom tež lepje za jich duchowne ſtukowacj mohke. 2) Towarſtwa rjemieſniſtich (gesellow), po cleyk Eucopje a tež w někotrych měſtach druhich dželow swěta, we 470 měſtach ze 70,000 ſobustawami. 3) Miſſionſke towarzaw ſ. Franca Xaverſkoho w Lyonje, kotrež ma něko pſchez 5 milijonow frankow lětnich dochodow a swoje knižki (rozpraw) we 10 ryc̄ach v 253,000

exemplarach číščejecz dawa. 4) Leopoldské towarzstwo w Rakuskej (wot lěta 1829) z dovhodom 80—90,000 schěnakow, kotrej na missiony w Americh a Africh nažojuje. 5) Missioniske towarzstwo s. Ludmila za Vajerku wot l. 1846, kij ma wokoło 90,000 schěnakow dovhodow a runje kaž dwě předy mjenowanej towarzstwie z romskim wustawom Propagandy we zjenočenju steji. 6) Twarzstwo Ježujskoho džęzjaſtwa, kij bě w lécje 1867 zhromadžilo 1,761,672 frankow a za to wo polſčenjenjo 357,000 džęzjakow a wo woczechnienjo 24,000 džęzji ſo poſtaralo. 7) Twarzstwo s. Bonifaca je wot lěta 1848 hižo 700,000 toleri nahromadžilo a wudalo.

Naležnoſcje towarzſtw.

Sobuſtawý na lěto 1869: 1. Frater Jurij z Kumburga; 196. N. N. Brantacik z Kanec; 197. Michał Hański z Pančic; 198. Michał Dürlich z Noweje Bjeſti; 199. Jakub Koła z Jasenicy; 200. Marija Čejowa z Čaſec; 201. Pětr Woleňk ze Zbjeſic; 202. Jakub Scholtka z Křiževic; 203. Marija Pawlikowa z Čaſec; 204. Jakub Denat z Ruknicy; 205. Pětr Haſcha ze Zaſdova; 206. Franc Gábler ze Zaſdova; 207. Jakub Bit kral z Makſec; 208. Jakub Glawſch z Róžanta; 209. Boſcij Lehmann ze Smjeržaceje; 210. Miltawſch Khilan z Němec; 211. Miltawſch Matka ze Šernjan; 212. Jakub Žofka z Dobrěſhic.

Na lěto 1868 zaplačji: 354. l. Jakub Žofka z Dobrěſhic.

Na lěto 1865 zaplačji: P. P. z R.

Zemřetý sobuſtaw: Pětr Groſa, kublerſki syn z Kecžinu, 25. měrca.

Cyrkwiński powěſtnik ze ſerbskich wosadów.

Z Budyschina. Zemřetej: Hana, dž. Kublerja M. Wagnera ze Smolic, 7 lět; Hanža Helena, dž. žiwnoſćerja Jakuba Vito krala z Makſec, 3 měs.

Z Radworja. Řeſtežení: Hana Marija, dž. Pětra Barto z Měrkowa; Maria Augusta, dž. Jakub Janaka z Khelna; Jan, s. Jakuba Henki z Radworja; Madlena, dž. Pětra Wjeraba z Khelna. — Zemřetaj: Madlena, wud. njeboh Pětra Wobzy z Khelna, 84 l. 4 m. 2 dnj.; Miltawſch Mróz z Kamjeneje, 54 l. 11 m. 23 dnj.

R o ž o w e

najzbožniſcheje knižny z rozpoſinanjemi a modlitwami. Za demjaci pobožnoſcž zřídilak Hanrij Duežman. Žeſhity placiži 15 np.

Rjana knižka wo Philippſdorfje, z dweju němſkej ſeſtneju rozprawow wot kaplana Storchha wuſtajnje zefajana, je wuſhka pod mjenom:

Hnadowny wopyt ſvjateje Marije we Philippſdorfje.

(Tceži džel dobytka je za církej we Philippſdorfje poſtaſeny.)

Ta knižka je za 5 nsl. no pschedan pola knihlupcow Smolerja a Pjecha w Budyschinje, pola pschedlupcow Horniga a Welsa w Kluowje, pola M. Horniga w Křeſciech a pola kaplana w Radwerju. Tež expedicije Póška ju radý kóždomu wobſtaraja.

Katholicki Poſol

Wukhadža prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cylolētna placična na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwiński časopis,

wudawany wot towařstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Michał Hórnik.

Číslo 8.

17. hapryla 1869.

Lětník 7.

Dekumeniſki koncil.

Pomalu, ale z wěstořcu pschihotuje a bliži so podawč, kotryž budže halo měznik slacj mjez starym a nowym časom, haj tutón nowy čas zapoczęcz. Na tutón podawč čakaja wschitke ludy a wschitcy ludzo, pak z bojořcu abo z hněwom, pak z wjeskořcu a mutrobnnej nadžiju. Tónle žadny podawč, tačkiž naschi předníkujo po cyklic třioch lětostotylach widżeli njejsu, je ökumeniſki koncil abo powšitkowna chrkwińska zhromadžizna, kotař ma so 8. decembra tutoho lěta we Romje zhromadžic. Wschudžom ryci a piša so wo tutej zhromadžizne a kózdomu katholickomu křesćjané ma býc naležna winowatosč, zo by tež wo tutej wěch prawy nahlad měl napřečezo wschelakim zařízeniam měnjenjam njepríchezelov cyrkvi a křesćjanstva. Tohodla zda so pschiliuchne býc, zo tež „Katholicki Poſol“ swojich lubyh katholickich Serbow w tutej wuikej zhromadžizne potwuci.

I.

1) Hladajo na to, shto maja wschitke křowne chrkwińskie zhromadžizny mjez sobu pschejedne, prascha so najvrjedy: shto je koncil abo chrkwińska zhromadžizna? Je to na prawe waschnjo povolana zhromadžizna biskopow katholické cyrkvi k wuradžowanju naležnoſćow wěry, chrkwińſkej czahnitby a křesćjanſkoho živjenja.

Njedziwajo na te zhromadžizny, we kotrychž so jeno biskopojo někotrych krajow abo krajinow k wuradžowanju swojich woſebitých, domiachch naležnoſćow ſchadžuju, zojimy tudy swoju ūdžboſč na te zhromadžizny, k kotrymž ſu wschitcy biskopojo katholickoho sweta powołani.

Pravo a winowatosč, tačku cyrkwińsku zhromadžiznu wopřtowacž a tam hlosowacž, maja wschitcy katholicki biskopi; pschetož woni ſu wot Boha poſtaženi paſtyrjo a wucjerjo Ježuſowoho ſtadka, ſwědkojo Ježuſoweje wěry a ſudníkujo

dusjchow po božim prawie. Z boća nich dowoluje so tež kardinalam, generalam a abtam chrkwińskich rjadow sobułkoſowac̄. K tomu powołani wuczeni mēchni-kojo a diakonijo smēdžia hało wuradżerjo sobułkoſowac̄. Czasto su na koncach tež wotpōſlani kchęsczanjskich wjeřchow, tola nimaja woni niežo wuradżec̄, ale su jeno smēdžio biskopjskich wuradżenjom.

Kač wjele biskopow ma na tajkej zhromadźiznie pſchitomnyh bjež, njeje poſta- jene; dosaha, zo su wſchitcy pſcheproſcheni a k zhromadźiznie powołani, zo so kō- domu biskopej zaſtup dowoli a zo su wjetſche krajinu pſchez nich zaſtupjene.

2) Hdyž su katolicki biskopojo ſta w y, jebamž hłow a tajkich zhroma- dźiznow. Wón džě je tón, kotrej ma wot Jezusa móć datu, paſež Jezuſowe woch a jehnata. Na hłos tutoho najwyszychoho paſthrja zhromadźeja so biskopojo, pod joho (abo joho pomijenowanego naměſtnika) navjedowanjom woni wura- dzeja, bamž jich wobzamknenja wobkruczuje, a móže, jeſi trjeba, tajku zhromadźiznu rozpuſtežic̄. Bjez bamža býchu biskopojo byli kaž woch bjež paſthrja, kaž czeło bjež hłow; z nim zjenoſczeni wuczinia woni žive wuczeństwo Jezuſoweje chrkwe a jich zhromadźizna runja so tamnej ſławnej zhromadźizne ſwiatych japoſchtołow woſoko prenjoho bamža ſwiatoho Pētra we Jeruzalemie (woſoko lěta 50 po Jezu- ſowym narodze, Zap. stav. 15, 6—29), a ma teſame prawa, ważnosć a naſlad- noſc̄. Schtož woni poſtaja a wuczinia, płaczi wſchitkim kchęsczanam a ze zjeno- ſczenymi mocami pročuja so wſchitcy biskopojo, tute poſtajenia we swojej woſadze wuſonječ̄. Kóždy kchęsczan bjerje tele poſtajenia podwołnije a radu horje, dokelž wě, zo to njeſju čjewojeſke poſtajenia, ale poruczenja po božej woli. Na kóždej tajkej zhromadźiznie katolicko biskopſtwa dopielnuje so Jezuſowe ſlubjenjo: „Ja sym z wami wſchitke dny hac̄ do ſkönčenja ſweta“ (Mat. 22, 20), a „hdyž ſo dwaj abo tſjo we mojim mjenje zhromadža, tam sym ja ſrědža mjez nimi“ (Mat. 18, 20). Kóždej tajkej zhromadźiznie je pomoc a rozwśietlenjo ſwiatoho Ducha wěſte, po Jezuſowych ſłowach: „Hdyž paſ tamny Duch wěrnoſcze pſchindže, budże was wſchitku wěrnoſcž wuczieč̄“ (Jan 16, 13). Kaž tamna preňja jeruzalemſka zhromadźizna — móže někto tajka zhromadźizna chłoko biskopſtwa prajieč: „Swia- tomu Duchu a nam je ſo ſpodovalo atd.“ (Zap. stav. 15, 28).

Dokelž dha ſwiaty Duch tajkule zhromadźiznu wožiwja, rozwśietluje a nawo- džuje, maja ſo wſchitke poſtajenia we naſtupanju wěry a pocžinkow (Sitten) hało bójſke a njezmylne pſchivac̄: pſchetož „Duch Wótca je, kij z nich ryci“ (Mat. 10, 20), a płaczi Jezuſowe ſłowo: „Schtož was ſlyſchi, ſlyſchi mje; a schtož was zacpěje, zacpěje mje; schtož paſ mje zacpěje, zacpěje toho, kotrej je mje poſtaſt“ (Luk. 10, 16). We wſchitkich čjazach dha je płacisko, zo ſo tón ſam z chrkwe Jezuſoweje wuzamka, schtož ſo tajkej powſchitkownej chrkwijskiej zhromadźizne ſpječejuje.

3) Tają chrkwijska zhromadźizna njeſtara ſo wo ſwetne naležnoſcze, ale naležnoſcze chrkwe, naležnoſcze wěry, naležnoſcze naſkich dusjchow. Wona nježela tež žane nowe wucžby, ale pſchephtowawjski ſwiate piſmo a ſwiate podawizny wu- praji wona jaſnje a zjawnje, schto je ſo wo tej abo tamnej wěch pſchech a wſchu- džom wěrilo, abo schto z powſchitkownych wěrnoſcžow wěry ſczěhujie. We naſtu- panju chrkwijskeje čjaznitb̄ poſtaja wona, schtož je we wſchelaſtich čjazach k wjetſchej

česčji božej a t zbožnosćji dušow wujitne a t dobromu křesćjanstvu živjenju spomožne.

Tohodla powoła so taſka zhromadžizna woſebje tehdom, hdž běudne wucžby nastawaja a so rozſchēreja; chrkej pozběhuje swój hlos napscheço běudam a běudníkam, zo by svět wiedział, hdže je Křyſtus a hdže Belial (t. j. zlý duch, hato nan hě a njewernoſćje), zo bychu so do poſluſhnoſće a zjenočenſtwa wrózili, ſotříz běchu pſchez běud wot chrkwy woteſchli a so wotschczepili. Taſke zhromadžizny buchu powołane, hdž běchu so wopacžnoſće a złoscze do křesćjanſkoho živjenja zapletek a wone porjedzachu živjenjo a wustajichu nome duchowne brónie napscheço nowym wopacžnoſčam. Tež we čjasach, hdž mócní njepſcheczelovo křesćjanſtej ſčkodu a zahubjenjo hrožachu, zeńdzechu so chrkwinſke zhromadžizny, zo bychu ſrědi wuradžowale, z ſotřymíz měla so chrkej Ježuſowa a křesćjanſki lud zakitacž.

4) We ſtawiznach Ježuſowej chrkwy namakam z boča wulkeje mninoſcze podželných zhromadžiznow za woſebite kraje dotal 18 powſchitkownych abo ökumeniſtich chrkwinſkich zhromadžiznow: We Jeruzalemje (wokolo lěta 50); 2 we Nieceji (w l. 325 a 787); 4 we Konstantinoplu (w l. 381, 553, 680 a 869); we Efesu (w l. 431); we Chalcedonje (w l. 451); 4 lateranske we Romje (w l. 1123, 1139, 1179 a 1215); 2 we Lyonje (w l. 1245 a 1274); we Biennje (w l. 1311); we Florencu (w l. 1439) a we Triencze (wot 1545 hacž do 1563).

Kať wjèle ſu wſchitke tele chrkwinſke zhromadžizny t zákitanju a zdžerženju čiſteje wucžby Ježuſowej, t rožščerjenju a pozběhnjenju ſwateje chrkwy, t porjedzenju a polépſchenju čłowěſkoho towařiſwa ſtukowale a tať nic jeno božu česčz pſchisporjake a zbožo a derjemčęo čłomjeſtwa ſpěchowale, — je z njewuhaſnithym piſmom we ſtawiznach chrkwy a ſwěta zapísane a jeno njerožhladanh njewědomic abo złowólnych a zawiſtih pſchecziwnik može žohnowane a wožbožace ſtukowanjo po-wſchitkownych chrkwinſkich zhromadžiznow přeč. Wobſcherniſche rozpisanjo tutoho by wjac̄h měſtna žadalo, hacž wulkoječ tutoho liſtma dowola. Tohodla woftajiwski wſchitko to wobročimy ſwoju kěbzvnoſć tej powſchitkownej chrkwinſkej zhromadžiznie, ſotraž ma ſo we najblížchim času (8. decembru 1869) we Romje zhromadžic̄.

(Skončenje.)

3 naſcheje diöceſy.

Z Budžchin. We wſchitkých chrkwyach naſcheje diöceſy je ſo 50letnih měſchniſli jubilej ſwiatohu wótca taſle ſwječík. Boža mſcha z wustajenjom Božeho Čeſla bu za ſwiatohu wótca woprowana, předorwanje rycějſe wo wažnoſći tohole dnja a ſwjedzenja, a na to ſpěwacše ſo Te Deum. We wſchěch naſchich woſadach běſche tež jara wjèle lubži njedželu t Božomu bědu. W Budžchinje běſche pod wjedzenjom t. njedželskoho předarja Hermanna ſtejace towaristwo rjemeſniſkih (Gefellenverein), podpjerane wot katolickich wucžerjow, seminarioru a někotrych knježinow, krajin ſwjedzenſki wjecžor pſchihotowalo, na kotryž běſche

wjele hoścji z města a ze wsow pschischko. W prěnim džele programma hrajeſchtaj dwaj młodzenci a jubelouverturu na klavirje. Na to džerzeſche k. tachantski vikar D i e n s t jara wuſtojnu ſwiedzeńſtu ryc̄, w kotrejz rozprouji, tak móžemt po pschi kladze Piuse IX. bhez ſylni pschez pschezienoſc̄ a jednotu, wužitni w ſwěrnoſc̄ ſwojoho powokanja a we woprowanju ſebje ſamych, a zwieseleni we nadžiji a do-wérje na Boha. W kóždym wotdželenju běſche ſkónčne nałożenjo na towarzſtwo a joho ſobuſtaſh. Na to ſpěwachu seminarischi Schönou ſubelhymnu pod wjedze-njom k. seminarſkoho wucjerja Bergmanna. Potom ſpěwaché kniežna Schmi-dekec ariu z Händelwoho Mefiſa, k. wucjer Schmidet ſavatinu z oratoria „Paulus“, kniežna Neubnerec jenu Mozartowu fantatu, seminaristojo pschidachu hiſcze Greithowe gloria, a duett (dwójny ſpěw) wot kniežnow Wol fec a Schmidet wobzankný prěni ſpěvny džel. W druhim džele hrajachu rjemjeſniſich ſami džimadkowny hru (theater) „Józef a joho bratſja“ wot Haſerta we piecz wotdžele-njach. W tym pschihadzeju Jakub, joho 12 synow, jaſtowonik a pozdžiſchi za-stojnik Józefow, ſlužownik toho ſamoho (móř), druhí jath móř, kralowý pjetek a naſiwař, komornik, Jakubowý wotroſek Elieser, dwaj egiptſkaj pschekupcaj a jedyn officir. Ckyt dohli kruch běſche jara derje naukuſnjeny, a bu wubjernje před-ſtajeny, tak zo po kóždokróznym ſpuſtečenju zavěſchla pschihadowarjo džakownje z rukomaj kleſtachu. Hrajerjo ſami, kotsiž ſu wſchitku móžnu proču na naukuſnje-njo nałożili, a tež czi, kotsiž ſu jich hromaduhraczo doručzili, zaſkuža naſhorcyski džak. Po ſkónčenym ſpěwje a pschedſtajenju, ſchtóz woboje hromadze pschez tsi hodžinym traſeſte, běſche hiſcze žromadna wjecjer za th̄, kotsiž chchchu tam wo-stac̄. Pschi tej ſamej buchu někotre džakowne ſlawy wunjeſene, bjez nimi prěnja wězo na ſwiatoho wóteca. Tónle džen budže wěſeſe dohlo we wopomnjeſzu za wſchitlích, kij ſu jón na te abo druhe waſhniſe ſobu ſweczili!

Z Budhſchi n.a. Na tudomnym wucjerſkim seminaru pschihotuje ſo 12 młodzencow na wucjerſtwo. W präparandſkim wotdželenju pak je 24 ſchulerjow, kotsiž chcedza z džela do wucjerſkoho seminaru, z džela pak wotbudu tam nižſte gymnaſialne klassy. Šchtóz chce ſwojich synow na präparandu dac̄, ſejini naſlepje, hdyh jich předny do tachantske ſchule ſciele, dokelž maya tu kóždý džen 5 hodžinow ſchulſtu wucžbu, bjez tym zo móža jo na wsach jenož 3 hodžiny w ſchuli wucžic̄. Studirowaných ludži my katholſich we Lužic̄ a Saksie hiſcze jara trjebam, nic jenož duchownych, ale tež prawiznikow, lekarjow atd. To móhli ſebi wosebje za-možniſchi ludžo we pomjatku wobkhowac̄ a na ſwojich synow tež w tym naſtu-panju něſhto wažic̄!

3 dreždanskeje dióceſy.

Z Dreždjan. Hac̄zrunje ſyñ pschestupjenjo grofhy Schönburga hžo zkrótka wozjewili, podawamh tola radh hiſcze někotre nadrobnoscje po nowiſtich powje-ſzach. Tónle rjanh ſwiedzeń ſta ſo na dniu ſ. Józefa w Klóſtrje redentoristow (Villa Caserta) w Romje. Grofa Karl Heinrich ze Schönburg a joho man-dželska Adela rodžena grofina Rechtern-Limpurg wotpožiſtaj katholſke wěrhwu-

znacjo we pschitomnosci wjele woſobnih kniežich, woſebje z Němſkeje, do ruſow kardinala Reicha a doſtaſtaj wot njoho ſ. ſakrament firmowanja a woſtarja. Psched kózdyh teju ſakramentow djeržeſche kardinal hnijacu rycz, wobroczenju pschi thym bratra a ſotru mjenujo. Hdźż bě ſkonečne kardinal Te Deum zaſpěwał, ſpěwaſche chla zhromadžizna z horzym džakom ſobu. Bamž poczeſczi ſ. grofu z pschipoſlaniom kwětkow. Grofa Schönburg je wjele pućował a rakuſki officir pothyl, pschez czož je katholſku wucžbu zeſnak a lubowacž nauuknyk. Tež pscheſtupjenjo joho ſotry Marije, nětko grofiny Quadt-Iſny, běſche joho ſ tomu mělo, zo katholſku wucžbu ſchitudowaſche. Wotradželi běchu jomu a joho mandželskej pscheſtupjenjo doſcz jara pschez hrožace a pscheczelne ſiſt. Psched pscheſtupjenjom pschijedžeſtaj ſtarſcej kneni grofiny do Roma a žadaſtaj rozryezenjo z němſkim protestantſkim předarjom. To tež mloba grofina pschida, ale tež předař njemóžeſche ju pschi jeje pschepokazanju a wotmołwjenjach khablatu ſežiniež. Nětko ſtaj ſo ſtarſcej ſpoſoſkoſtoj. Ale w Sakskej haruja nowimy hiſhce jara na ſ. grofu Schönburga. Raž ſo powjeda, je wón tak mjenowane konſistorialne prawa ze swojeſte ſtrony za ſchönburgſke recess-knieſtwa druhim lutherſkim grofam radh wotſtupil; patronatſke pravo paſt jomu wzacž njemóža!

Chrkwiſke nowinki a powjescje.

Němſka. We wſchēch wjetſchich chle abo z wulſtoho džela katholſkich měſtach běchu na bamžowym jubileju wulſtne ſwjatočnoſće, ſemſche, zhromadžizny, wobdarjenjo kudhých, koncerthy, illuminacija, czahi z faſtemi atd. Najzimischo a najkraſniſcho je drje w Kölne nad Rajnom bylo; tamniſchi dom (chrkej) je ſo pschi illuminacii dýrbjat woprawdze wulſtony pokazacž!

Z Paderborna. Bonifaciowje towarzſtwo je w poſlenich tſjoch lětach 28 nowych duchowniſkich ſtacijow założiko, tak zo ma nětk 129 měſtow zaſtaracž, hdźż wone duchownyſkie paſt z džela, paſt chle zdjærji. Bjez tutym je tež zda za katholſkoſtu duchownoſtu w ſebnich w Sakskej poſtajena; tola paſt ſo tónsamh hacž dotal njeje zapołazał, dokelž ſo to hiſhce wſchelalich napſhęciwnoſćow dla ſtač njeje moheło. Nowych ſchulow bu 45 za tón čas założených, tak zo nětk towarzſtwo ſ. Bonifacią 149 ſchulow, kž je wone założiko, zaſtara. K.

Z Frankfurta. Adreſſa na ſ. wótca ſ. joho jubileju bu we 24 biſkopſtwach Němſkeje podpiſana a doſta 1,260,000 podpiſmow, ze Sakskej 2936 podpiſmow, bjez nimi naſich kral a princov Albert a Jurij. Tak daloko hacž je znate, ſczelechu 8 bayerske biſkopſtwia 72,000 ſchěnaſkow halo woſebith wopor, biſkopſtwo Paderborn 19,000 tol.; biſkopſtwo Münster 24,000 tol.; Brötſlawia 20,000 tol.; Sakska z wobej diöcesow 2038 tol.; Fulda 3231 ſchěnaſkow; Hildesheim 9000 nörtow; Rottenburg 41,356 nörtow a t. d. Limburg założi jenu miſſionku ſtaciju. Wot tych druhich diöcesow daliſche znate njeje, jenož wot Ermlanda a Culma (hdźż je wjele Polakow) wěmhy, zo budža pjenjeſhy, ſ tomu nawdate, za woſebite naležnoſće diöcesey nałożecž.

Z Krakowem. Rabin (żydowski duchowny) Wiśnicki tudym daſche ſo 21. měrca ſchczęcič w cyrkwi dominikanow w pschitomnoſći wjele pobožnych. Saſrament ſchczęcič a potom tež woltaria wudželi jomu farač Serwatorwſi. General Kraſzewski a grofina Marcellowa Kraſicka kmótſeſchtai.

Z Romą. Džen 10. hapryla běſche cyrkvi ſ. Pětra woſwětlena a 11. bě cyke město illuminirowane a tež wulkā wohnjohra (Feuerwerk). Vajerſki wjeſtý Löwenstein powoła zbromadzijnu woſobnych Němcow do wojerſkoho kaſina (bjesady), zo by wſho trébne ſo wuradžilo dla pschepodača adresſy a darow (1 million frankow). W němſkej narodnej cyrkwi běſche na jubilejskim dnju ſwiatocžna Boža ſlužba, pſchi kotrejž ſ. kanonik Mousang z Mainza předowanijo džeržesche. Tež w cyrkwiach druhich narodow běſche ſwjedžení. Italſka mlodosć je pſchez deputaciju ze zbožopſchejacej adresſu 250,000 frankow pschepodała. Knjenje italskoho a czuchoho zemjanſtwa ſu tež woſebitu adresſu a nahladne daru bamžej pſchepodałe. Womka wójwody Roberta z Parma pósłala bamžej 100,000 frankow. Wuherſka deputacija pſchepoda někotre ſta thſac frankow. Tež z Francózſkeje, Belgiskeje, Žendželskeje a Schpaniskeje pſchindžechu deputacije. Pius IX. je wjele wotſudzených politiſkých złoſtnikow wobhnadžil. Cuzých ze wſchěch krajow je tu jara wjele. Džen 11. hapryla wozjewjachu wutſele z kanonow na jandželskim hrodze a zwonjenjo zapoczątki ſwjedženia. Wokolo 8. hodžin džeržesche bamž mjeſczacu Božu mſchu we ſ. Pětrowej cyrkwi z wulkej aſſiſtencu. Počdra ſta ludži bu k Božomu bliđu pſchipuſchęſene, najprjedy ſchtyrio hólczata ze ſhrotnoho domu Tata Giovanni, bjez nimi mlody Mortara (syn židowskeju starscheju, pſchi kotorož wobroczenju bě wulka hara w europiſkikh nowinach). Po Božej mſchi wudželi ſwjath wótc japoſchtoſte požohnowanjo pſchitomnym a potom ſta ſo zbožopſcheczo pſchez najwoſobniſkich zaſtoñnikow a wotpóſlaných. Popołdnju po pſchedſtajenju, pſchepodaču adresſow a po pſchipuſchęſenju k woſoſchenju nohi (t. r. kſtiža na bamžowym cžriju), džeržesche bamž dleſhu italſku ryc̄. Wón praſteſte, zo budže katholſka cyrkvi pſchec dobywacž pſchecziwo ſwojim ziaſným a potajnym njeſpiceſzam. Hdyž bě ſtönčznie z dobrej nadžiju na pſchichod cyrkwi ſpomnił, wudželi wón požohnowanjo a bu ze ſlawu poſtrawiamy. Na torbopſchęzu pſched ſ. Pětrowej cyrkwi hracieſte bjez tmy mojerſka huđba. Popołdnju wudželi bamž tež požohnowanjo měſtej a ſwetej z balkonu ſ. Pětrowej cyrkwi. — Bamž je wyshe zbožopſcheczo pſchez poſlancow tež direktnie zbožopſcheczo doſtał wot monarchow Pruskeje, Žendželskeje, Rusowskeje a Würtembergſkeje; dale ſu jomu gratulirowali wotehnata khežorowa z Męxika, kralowna Isabella, wójwoda z Toskanu a wjele pryncow atd. — Wulkowjeřich Vladimír z Rusowskeje je thđen před ſola bamža pobyl a wot njoho pſcheczelne powitanu był. — Bamž je na ſwojim jubileju khudym, tež z tamniſcheje židowskeje woſadu, wjele wudželiſt; bohacži židža běchu k tomu tež wjele platu pſchepodali.

Z Romą. Džen 12. hapryla je bamž na Božej mſchi pſchitomny był we hospitalu Tata Giovanni, dokež je ſo wón na tymle dnju lěta 1850 z Gaeth domoj wrócił. Tohorunja běſche potom pſchi Te Deum, kij bu ſola ſ. Hańze extra muros džeržane, dokež bě bamž na tymle dnju lěta 1855 pſchi ſpadnjenju jenoho wjelba tam njezranjeny wostał.

3 Roma. Czynnych bęsze na bamżowym jubileju pszez 80,000. Też wjele wóspółslanych ze wschelakich miastów bamżowego kraja je sem pschijsko z darami wschelakich swojich produktow (wupłodow), z kotrymiż chchhu bamža a joho wójsko zwieselicz. Tu je luboścż widzecż!

3 Roma. W nowinach La Vergine podawa bamżowih komornik imena thich bamžow, kotyż su 50letny měschniſki jubilej swiecžili. Su to: Jan XXII., Riehor XII., Kalixt III., Pawoł III., Pawoł IV., Innocenc X., Clemens X., Innocenc XII., Benedikt XIII., Clemens XII., Benedikt XIV., Pius VI., Pius VII. a Riehor XVI. Woſebith swiedżeń a k tomu tak wulfotny pał njeje żadny swiecžil hacż naſch Pius IX.

3 Roma. Swjath wótc je też pszez telegraf wjele zbožyschecżow doſtał. Na pschedwjeczorje swiedżeńja pschiindże też z Baltimore z Ameriki jedyn kaczański zbožyschecżach telegramm w imieniu Němcow we zjenočených statach.

Schpaniſka. Sejm (fortes) dotal króla, kotrohoż tola wjetshina wobh-dlerow žada, hotowoho nima. Nan portugalskoho króla, kotromuž chchhu schpaniſku krónu poſkicžicż, je so do pređka za siebie a swoju swójbu zapowiel. Snadż stónečnije jedyn z republikanskich generalow sebi krónu na głowu staji. Nieſpoloj-noſcż pschibjera, dokelż krajny dołk a dawki pschech roſtin. W někotrych wjetshich miastach su z nowa zbezki byłe. Też bohata kupa Kuba (w Americh) so najſterje wot Schpaniſkeje wottorhnię.

Francóz ſka. Nowinu „Univers“ su k bamžowomu jubileju 1,116,000 frankow nahromadzile. Darż ze wſchęch krajow do Roma poſlane wuczinja drje piecž milijonow frankow.

Amerika. Też z najdalishich krajow za morjom poſtachu swiatomu wótczej darż z addressami. Też najkhubiſhi katolicki so na woporach wobdzeliu a wſchelach darichu te ſleborne pjeniežy, kotrež biehu sebi na wopomijeczo ſhowali. W dwemaj wosadomaj města Baltimore zefkladowachu 600 puntow sterlingow.

(Pius IX. a joho džekawoſcž.) Pius IX., naſch najwyschischi biskop, je 257. bamž a naſtupnik swiatoho Pētra. Boża ruka je najwſchelakoriſcie dopuszczenia a wodżenja tohole na ſtulkach a poczinkach bohatoho žiwienia, kroczele joho młodoscze, kaž podewzačja joho mužskich lęt pschewobžaka. Ze wſchelakimi wobstejnnoſciami žiwienia dyrbjeſche so wón pszez swoje samue nazbonjenjo zeznacż, w najwazniſkich chrkwiſtich zarjadowanjach so wuwiecieſcż, waschnia a potrjebnosće Europy kaž tež najdalishich ludom Ameriki widzecż a stónečnje pszez dołholętnu ſchulu czećpjenja so pschihotowacż, hacż bu k wuwiedżeńju božich wotpohladanijow wot toho Kríjeza na ſtol s. Pētra pozběhnieny a halo naměſtnik Chrystusowy poſtajeny. Halo čłonkiet, halo kſhefċjan, halo wħiſħiſchi měſchnik je sebi Pius IX. luboſcż wēriwych a pschipoſnacżo chłoko ſweta dobył. Joho miłosć a poniznoſcż, joho dobrociwoſcż a darmiwoſcż pschezżivo khudym, joho nadobne myſle za wſchitko wérne a rjane, za wědomnoſcż a wumieństwo (kunſt) su znate. Wjele ſchpitalow a khęzow za khudych, wjele ſchulow a wuſtarow w Romie a w drugich miastach dzakuje jomu swoje wobſtacżo. Naſtupajo jaſoſtoku džekawoſcż Piusa IX. spo- minamy, kaž je wón w najdalishej Azii a Australii, w połdniscej a połnocnej

Americk a tež w njepeštistupnych puſcziach Afriki 15 japoſchtoſkich viſariatow, 1 japoſchtoſku delegaciju a 6 japoſchtoſkich praſekturow, potajkim 22 wjſchſchopapſtyſkich misionſkich měſtnow założil a z chla w założowanju nowych archbiſkopſtwow a biſkopſtwow, haj chlych cyrkwiſtich provincow jara dželawh był. W drugich ſwetabželach (zwonka Europy) samo założi won 6 archbiſkopſtwow a 67 nowych biſkopſtwow, potajkim z mjenowanymi 22 japoſchtoſkimi viſariatami 90 wjſchſchopapſtyſkich ſtolow. Runje taſ założi won w Europje (w Rakufſej, Franczceſce, Schpaniſcej, Italſcej, Hollandscej a Žendželscej) znova 19 archbiſkopſtwow a poſhida 40 nowych biſkopſtwow, taſ zo je won, hdž ſ archbiſkopſtwam pozběhnjene předawſche biſkopſta ſobu liczymy, założil: 25 archbiſkopſtwow, 107 biſkopſtwow, 22 japoſchtoſkich viſariatow z biſkopami. To dawa 154 nowych biſkopſkich ſtolow. Hdž je z chla archbiſkopſkich a biſkopſkich ſtolow z biſkopami in partiibus woſoko 1000, dha móžemy praſic, zo je Piſus IX. w časzu swojego knieženja dwě tſeczinie tych samych woſadžil, někotre hjo druhí króč; piſhetož won je hjo poſhod 800 biſkopow woſkručil. Keſ wjele je won za wěru, czahnitbu a bohuſlužownosć czinił, je znate. (Hladaſ tež Š. Poſoł, 1865, Piſus IX. haſo bamž a haſo kral.)

Waležnosće towarſtwa.

Sobuſlawy na leto 1869: II. 213. Handrij Majcž z Bělczeſ; 214. Mikkawſch Hajna ze Škoneje Berschze; 215. wuczer J. Pjetar ſ z Khróſczie; 216. M. Běrowa z Kopschina; 217. J. Kummer z Čjaſec; 218. Čyž ze Bytic; 219. Michał Haſchla ze Sulſhce; 220. Jakub Koſla z Khróſczie; 221. Marija Strancowa ze Žuric; 222. priorka R. V. Paula z Klöſchtra Marijinoho Doſla.

Dobrowolne daru: Jakub Koſla z Khróſczie 5 nſl.; R. V. kniežna priorka Paula 15 nſl.

Cyrkwiſki powěſtnik ze ſerbskich woſadow.

Z Budyschin. Kſcieſjeni: Michał Mikkawſch, ſ. Jakuba Laukuſa z podhroda; Louis, ſ. Wylema Nohy z B.; Jan Jurij, ſ. wojnaria A. Powala z B.; Jurij Hugo, ſ. wojnaria Barjenka ze Židowa. — Zemrjeta: Rosalia, wudowa piſcieſtewarjerja Rennera, 88 lét.

R o ž o w c

najzbóžniſcheje kniežn z rozmominanjemi a modlitwami. Za domjacu pobožnoſej zradował Handrij Duežman. Beschitý placji 15 np.

W knihupſtwje Smolerja a Pjecha tudy je na poſchedan: Wobraz Piusa IX. ze ſerbskim podpiſmom: „K dopominenju na poftalétny měſčniſki jubilej Piusa IX.“ Po jentym 5 np., za toleř 100.

Das Büchlein vom Papste Pius IX. Von Herchenbach. 2 nſl. 5 np.

NB. Wſhē katholſte druhe knihi fo radu a ſpějhnje woſtaraja.

Katholicki Posol

Wukhadza prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwinski časopis,

wudawany wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 9.

1. meje 1869.

Lětník 7.

Dekumeniſki konsil.

II.

1) Pschez chle 18 lětstotyktow, kaž doho katholicka cyrkli wobsteji, wožewja jo hało najrjeńšcha hwězda pastyrška staroſez a próca bamžow wo cyrkli Ježuſowu, wo zbožo ludow a rozschěrenjo a wobkruczenjo božoho kraleſta na zemi. Na to spomina swjath wótc, we „powokachym liscze“ prajich: „Romský biskopojo dha, na-kožujec tu wot Krneze Chrystusa samoho pschez woſobu swjatohho Pětra po bójku pišepodatu móć a staroſez ſ pasenju chłoko Krnezowoho ſtadka, njeſiu ženieje zakom-đili, wſchitku prócu na ſo bracz a wſchitku dobru radu pišhijec, zo bychu wſchitke ludy, ſplahi a narody wot ſchadzenja ſkónca hac̄ do joho zakħada wuc̄zbu swjatohho ſeňra ſpóznale a kħodzjich na puczu wěrnoſeže a sprawnoſeže wěčne živje-rijo doſtak. Wſchitk wjedža, z tač njeuſtaſačeſt staroſezu ſu ſo cziſami romských biskopoj procowali poſkad wěrh, czahnitbu a ſwiate a wuc̄zene ſubklanjo měſchni-ſtwa, a ſwiatosz a doſtojnosc mandželskia ſchfitowac̄ a křeſćanske ſubklowanjo mlobžin wobeju ſplahow wſchědnie bôle pozbehovac̄, a nabožnoſez ludow, bohabo-joſez a pocžestnoſez pocžinkow hajic̄ a sprawnoſez zakitac̄ a tež pokoj, porjad a božownoſez ſwětnoho towarzſtwia na wſchitke waſchnjo poſlowanac̄. Tež njeſiu czi-ſami bamžojo, hdjž to za wužitne džeržachu, woſebje we jara čežkikh mučenjach časa a wobſchłodžowanjach naſcheje ſwiateje wěrh a ſwětnoho towarzſtwia zakomđili, powiſchitkowne chrkwinske zhromadžizny powołac̄, zo bychu ze wſchitkimi biskopami katholicko ſwěta, kotrychž je Duch ſwiaty poſtaſil, woblniežic̄ cyrkli božu, we zhromadnym wuradžowanju a ze zjenoſčenymi mocami wſchitko to pschedwidnie a mudeře poſtaſili, ſhtož možlo woſebje ſ uprajenju zaſadow wěrh, ſ zahnaču knje-žach vkladom, ſ zakitanju, wuijaſnjenju a rozwijenju katholickej wuc̄zby, ſ ſchito-

wanju a porjedzenju cyrkwienskeje czahniiby a wurdzienju połazienych lubżachych poczinkow dowjescz." (Litt. Ap. Pii IX. de oecum. Conc.)

2) Ta sama staroscz, kotrąž je wot swjatoho Pētra sem, kiž tuteje swojeje luboścę dla je dostał, paseż Zēzusowe wowne a jehnjata, pschelhadżała a so dale podawała wot hamja na hamja — wōsommacze lētstothtkow dolho hizón, — wona bydli połna a nadobna tež we wutrobie toho dostoynoho biskopa, kotrąž we naschim czaszu sedzi na stole swjatoho Pētra we Romie. Pius IX. znaje lepje dhjeli schto druhı na chlym śwēcze, potrēbnoścę a duchowne khoroszcę naschoho czasa, a wón wobżaruje wutrobnischo dhjeli schto druhı, zabkuženjo a schkodu dušchow, pschez Khrystusa wumoznienych, a bóle, dhjeli schto druhı, napina wón swoje moch na to, zo by so porjedzito, polepschito a pshed schkodu zwarnowało wschitko, schtož hiszceje je z pomocu bożeje hnady móžno. Po dolchich rozwazjenjach a najnutrniſich modlitwach dha je wón p̄schi sebi wobzamknęł, napschečzo khoroszcę naschoho czasa nałożicz najmočniſche, najsylniſche a najspomozniſche lekarſtwo, kotrež swjata cyrkiew wobsedzi: powschitkownu cyrkwiensku zhromadźizmu.

Schtož bēſche wón tał p̄schi sebi wobzamknęł, to wupraji wón preni krócz zjawiſje 26. junija 1867, hdjy bēſche so p̄schi pschiležnoſci ſwōſomnicęſtowſtwnoho wopomnijecza marträſtwa ſwjatecu japoſchtolow Pētra a Pawoła wjach hač 500 biskopow we Romie zhromadźiko. Wón prajesche: „Hizón dawno ſmy we myſli rozpomnijeli, schtož je ſo wſchelaſkim z naschich czeszczoſtwnich bratrow p̄schi woſebitych pschiležnoſczech wozjewiło, a nadžiamy ſo, zo budžem y to tež něhdj dokonječ mōc, kaž khetje budže tu wot nas žadana pſchihodnoſcž: imenujec zo ſwjatu ūkumeniſku a powſchitkownu zhromadźizmu wſchitkich biskopow katholſkoho ſwēta wotdjerzimy, na kotrež býchu ſo we zhromadźnych wurađenjach a ze zjenoſczenej proču nuzne a wužitne ſredki woſebje napschečzo telko złomu, z kotrymž je cyrkiew boža tkočena, z bożej pomocu nałożile. Z toho ſo wěſeſe stanje, kaž manu najwjetſchu nadžiju, zo budže, po rozehnaczu ſměrkow bluda, z kotrymž ſu myſle ſmierſtwnich poſryte, ſwētko katholſkeje wěrnoſcę ſwoju zbožownu ſwētkoſcę rozhřerječ, pschez kotrūž býchu woni z pomocu bożeje hnady wěrny puč ſ zbožnoſczi a sprawnoſczi ſpóznali a na nim wostali. Z toho tež ſo stanje, zo budže cyrkiew kaž njeſpſhewinjene, derje zrjadowane wójſto njeſpſhczelſte poſpynth napschečznikow woſrazheč, napadu złamać a nad nimi dobhywajo kraleſtwo Zēzusa Khrystusa na zemi daloko a ſchero ko rozinječ a rozplahowacj.” (Alloc. Pii IX. die 26. jun. 1867.)

Z wjeſoſcęſju powitachu zhromadženi biskopojo tele wulke a wažne ſkowa a powjescz wo tym ſo ſpěſchnje po ſwēcze rozinjeſe a wſchitkich wocji złožowachu ſo do Roma, czakajo na hłbę Zēzusowoho naměſtnika na zemi, kotrąž biskopow ſ wulke zhromadźizne powoła. Lěto pozdžiſho, 29. junija 1868, wuñdže we Romie piſmo, pschez kotrež hamž Pius IX. „zepjerajo ſo na mōc, kotrąž ma wot ſamoho wſchomocniho Boža Wótca a Syma a ſwjatoho Ducha po ſwjathmaj japoſchtolomaj Pētru a Pawołe a na radu a pſchihloſowanjo czeszczoſtwnich bratrow kardinalow wotrjada ſwjathych wobrjadow, pſchizjewja, pſchipowjeda, poſtaja a powoła ūkumeniſku a powſchitkownu cyrkwiensku zhromadźizmu, kotrąž ma ſo we ſtaronym měſeſe Romje we pſchihodnym 1869. leče we vatikaňskej basilich džerječ a

wósmý džen decembra, na swjathym dniu nijewobłakowanego podjecja bożeje roźnieżerki knieżny Marije zapocząca, pokläczowaczą z bożej pomocą k Jego cześći a k zbożu chłoko kschesčanskołu luda dokonując." Wón chce a porucza, zo dyrbja wschitnych patriarchojo, archibiskopojo a biskopojo, kaž tež abtojo a wschitnych družy, kotsiž maya pschez prawo abo dowolenja mieć, na powschitkownych zhromadziznach pschebywaczą a hłosowaczą, na tule pschijewieniu cyrkwińsku zhromadzizmu pschińcza so pschez założnych połnomocnych zaśtupnikow zaśtupiczą daczą.

Wot toho časa eżinja so we Romje wschitke pschihotowanja a wuradzenja, kotrež su k tajke zhromadziznie nuzne. Wyšče toho wuńdze 8. septembra 1868 japošchtolske pismo na wschitkich biskopow orientalskoho wobrjada, kotsiž z japošchtolskim stołem zjenoſćeni njeszu, we kotrymž bamž Pius IX. tutych biskopow wopischisaha, napomina a nutrnię prosh, zo chyli tež woni na tule powschitkownu cyrkwińsku zhromadzizmu pschińcza, zo by jo stara luboſć zaſy wobnowiła, mér zaſy wróćil a po dlohiach směrkach zrudobą a po dlohotnej eżmē rozhorū wschitkim zaſy święto žadaneje pschijednosće zaśweczilo. We piśmie wot 13. septembra 1868, wschitkim protestantam a drugim njeſtatholikam wudathym napomina Pius IX. wschitlich a kóždoho, zo chyli so rozhładować, hacž hischeje steja na puczu wot Chrystusa wupisanym, kij wiedże k węczęnej zbožnoſći, a zo chyli zapſchijecz pschilejnoscz tuteje cyrkwiſteje zhromadzizny a so wutorhthę prōcować z poſtajenia, we kotrymž wo swojej zbožnoſći węſtoſć dobyć njenózeja.*)

3) Kunje we naſchim ežasu je tajka zhromadzizna wužitna a nuzna, a swjath wótc pomjenuje we swoim powołachym piśmie někotre tajke khorosze naſchego ežasa, prajich: „Hizon wschitkim je znate a wědomo, ſak zatraſchny wichor někto howri napſhęco chrkvi a wot kotořho a ſak wulkoho zkoho je ežlowieske towarzſtvo do maphtane: a) wot najwjetſich njeſtachelov Boha a ežlowiekow je katholſka cyrkje, jeje zbožowna wucžba, ežefcowna moc a najwjetſicha nahladnosć tutoho japošchtolskoho stoła pschimana a poteptana; b) wscho swjate zacpěte a cyrkwiſte kubka kranjene; c) biskopojo a nahladni božim ſlužbam podaři mužojo a katholſchym zmýſleni ežlowiekojo ſu na wschě waſchnjo pschecžhanu, kloſchthyske zjenoženſtwa zbehnjene; d) bjezbožne knihi a mórapołne ežasopisy a wschelakore najeſtobniſche ſekty wschudžom rozhčerjene; e) wucženjo wboheje mlodoſeje je ſkoro wschudžom dućhowſtwej wzate, a ſchtož je hórsche, na nie mało městach wucžerjam njeſprawnoſeje a bluda pschepodatę; f) pschez to je ſo k naſčej a kóždoho dobroho najwjetſhei zrudobę a k nihdę doſć wopłakujomnej ſchfodzę dućhow rozhčerka bjezbožnoſć, ſkaženjo po ežinkow, rozwuzdžena ſamowolnoſć, natykujenjo ze wschelakimi złymi napohladami, že wschemi złosczeſimi a njeſtnežomnoſeſimi, wobſchodzięno bojſtlich a ežlowieskich zaſonjow, tak zo je nie jeno naſcha swjata wera, ale tež ežlowieske towarzſtwo na wobžarujomnie waſchnjo wobſchodzięne a pschecžhane.“ (Litt. Apost. Pii IX. de oecum. Conc.)

We tutych słowach ſu naſpomnijene naježesche ranę, na kotrych ežlowieske ranę we naſchim ežasach čerpí, a kotrež zahubienjo a zapuſczenjo hroža cykolu ſwetej,

*) Wo tutej naležnoſci čiemu, da-li Bóh, pozdžiſčho wuwiedniſčho poruczeſć.

je-li so jim we prawym času mjeza njeſtají a wuhojenjo njeporadži. Z toho ſo hižon widžecž da, ſhto budže ſo na tutej chrkwiſkej zhromadžizne hłowne wura-
dziej a na čo budžeja zhromadženii biskopojo woſebje swoju kędžbnoſcz zložowacž.

4) Pschedmjet tutých wurađenjow naſpomina tamne powokace piſmo ze ſcě-
howachmi ſłowami: „Na tutej ökumeniskej zhromadžizne ma ſo wſchitko to z naj-
kędžniſkim pſchepytowanjom rozpomnicz a poſtajicž, ſhtož ſo woſebje we tutých
čeželikh časach na wjetſhu čeſeč božu, na njewoſchłodženoſcz wěrh, na
doſtojne ſwyczezenjo božich ſlužbow, na wěcznu zbožnoſcz cžlowiekow,
na czahnitbu a ſpomožne a dobnite wukublanjo wobojoho (t. j. ſwětnoho a
klóſchyrſkoho) duchownſta, na wobkedybowanjo chrkwiſkich kaſnijow, na
porjedženjo pocžinkow, na kſheczanske rozwuczezenjo mlodoſeže a na zhro-
madny poſoj a pſchezjednoſcz pocžahuje. A tež z najwjetſchej pröcu změje ſo
ſtaracž, zo by ſo z božej pomoci wſchitko zlo wot chrkwi a cžlowieſkoho towařſtwia
wotſtroniko; zo byhru ſo wbožy zaſkuđeni zaſh na prawy pieč wěrnoſeže, ſpraw-
noſeže a zbožnoſeže dowiedli, tak zo by po wukorjenjenju złoſcžow a bļudow naſcha
nadobna wera a jeje wožbožaca wuežba wſchudžom na zemi zaſh wožiwiła, wſchědnie
ſo bôle rožičerjaka a kniežita a zo byhru tak pobožnoſcz, pocžefinoſcz, prawdoſcz,
ſprawnoſcz, luboſcz a wſchitke kſheczanske pocžinki k najwjetſhomu wužitſej cžlowie-
ſkoho towařſtwia roſte a kežele.“ (Litt. Apost. Pii IX. de oecum. Conc.)

To je wotpohlad pſchichodneje chrkwiſkeje zhromadžizny a kóždy dobry, ſhtož
kuli je, móže ſo na nju wjeselicž. Wěrno je, zo wſcho njebudže z doborom porjedžene,
dokelž móžeja cžlowiekojo ze ſwojej ſwobodnej wolu ſo tež najwuzitniſkim poſtajenjam
ſpječowacž; ale budže to přenja krocžel k porjedženju a k lepschomu.

Šhto paſ je na nami, zo byhru tejele zhromadžizny dla cžinili?

Zawěrno, zradowacž a wjeselicž ſo ſměnh z chleje ſwojeje wutroby, zo ſmy
ſobuſtaſh tuteje chrkwi, kotaž jeniečka we chlym ſwěče ſajkule zhromadžiznu ze
wſchitſkich ludom, narodow a krajow zhromadžicž zamozhi.

K tomu ſo nam ſluſha nutra modlitwa k Bohu za toho, kotaž je tuše
zhromadžiznu powokał, zo chył Boh jomu joho žiwienjo zdjeržecž, hacž budže zbo-
žownje dofonjane, ſhtož je tak dowěrnie zapocžate. Sami paſ chcemy ſo we
doſpokej poſluſnoſci kružiſkho pſchizamkaž ſwiatej chrkwi, kotaž je zaſkad a ſtoč
wěrnoſeže a kotaž je ſebi we wſchitkach časach njevuſprajne zaſkužby wo čeſeč
božu a zbožo cžlowiekoſtih nahromadžila a we njebjeſach djerži bohate žně wot
toho, ſhtož wona na zemi ſyje, plahuje a k zralenju pſchihotuje.

H. D.

Loreto w Italſkej.

(Ekenczenjo.)

Pôdla ſwyczečja ſ. Marije ſtejtitaj na woſtarju ſlěbornej ſwyczeči (busče) ſ.
Zójeſta a ſ. Haný; ſhtož je chle pſchistojne, dokelž ſtaj tež wonai w thymle domiku bydlitkoj.

Zaſtuþny nětko do druhoſho abo zadnjoho wotbjeſlenja ſwiatoho domika, kij
il Santo Cammino (ſwiate wohniſhcejo) rěka.

Na prawich a lewych stojitoj pschi muri dwaj khamoraj. W preñim khowa so do zlota zasadzena schalka abo schkliczka (scodella ju mjenuja), kotoraj je wot swiateje familije trjebana bhka. Z khwilemi pschikhadza tam mëschnik, wozmje tu schkliczku do ruki a puczowarjo popožo do njeje paczerje, medaille a druhe wopomnjeiske wéch, zo bhku je tak pschez dôtkanjo pošwiczej dali.*). Tež dadža wodu na njej pschibézecz, kotoruz potom khortym noscha. W drugim khamorje su stare drohotnoscze, kotrež buchn swiatomu domitej darjene. Tež je tam kruth kashcz i woporam za chrkę.

Napscheczo durjam wisataj malaj zwonczkaj, kotorajz staj ze swiatom domom ze židowskoho kraja sem pschischloj. Tež widži so tam wjele židzanhych mëschkow abo moschniczkow z kruhrami kamjenjow a falka (cementa) wot s. domika. Bojoscz psched ekskommunikaciju a schtrafami, z kotorymiz so wobshkodzerjam s. domika hrozy, je tele kruhi zashy pschinieska, hdhž běchu předh pschez njerozmihlenu pobožnosć tudy wotbite a wzate.

Wophtowarjo s. domika wostanu najbole pschi durjach tohole wotdzelenja; my pak smiedzachmy sebi mutska wscho derje wobhladacz. Tu je widžecz, zo kamjenje w muri njeſtu trjebaj hromadu džeržane pschez wobnowjenjo abo kalkowanjo. Vjez dobroho zwiazka, biez zaklada (abo grunta), ani runopadnje (do luta) stojace džerža tele murje tudy hižo telko stow lét!

Schtwóre durje su dla spiralnogo schodzika, kotoruz tam na marmorowym wjelb s. domika horje wjedže. Dokelž tam wot swiatyh muri nicžo widžecz njeje a nicžo so njenamaka hacž pschiprawh za spuszczeniwo a zbehjanjo lampow za s. domik, njesmji horje schli.

Hdhž hym Wam, lubi c̄itarjo, swjath domik wopisał, chcu pschistajicz, zo je tudy hižo jara wjele spodzivnych wusztrowienjow a džiwow so stało wot pschikhada s. domika hacž do naszych časow. Tež nasch nêtežischi bamž, swjath wote Pius IX. je tudy swoju strowosć a powołanie i duchownstwu sebi wuproshł. Hało mkoženc w lécze 1814, hdhž bu w Romje padawewe khorosče dla wot chrkwinſkeje a tež wot swietneje služby wschudżom wotpokazany, puczowasche grofa Małstai Feretti wot swojego narodnego mesta Sinigaglia pěšci sem, doſta tudy s. sakramenty a poruczeſche so do zaſtupneje próstwy s. Marije, a jomu bu pomhane, tak zo po krótkim pobyczju pola swojeju starszemu zaſh do Roma džesche na duchowneſe schtudije. Hało bamž Pius IX. je wón husto džakownie na mjenowane puczowanjo spominal a w lécze 1857 z nowa swjatočnie tele swjate město wophtał.

Po dokonjenju pobožnosće a po wobhlabowanju wſchoho buchny wot P. Ignaca do sala chrkwinych pokladow (Schatzkammer) wjedženi, kotoruz je chrkwi pschitwarieny. Psched wurubjenjom pschez Francózow na koncu 18. létstotka běſche poklad njesmérne bohaty, wosebje na złothych, slěbornych a wusadzanhych wéchach, wot wſchelkich wjeřchow a městow darjentych, a tež swjath domik mjeſeſhe biez drugim 23 złothych lampow psched swjeteſcem s. Marije a 47 slěbornych psched woltarjom a

*.) Wysche tajkicze wopomnjenkow a hižo spomnjenych swjeteſciow dawaja mniſha tež we papierach zawaleny proch, kotoruz so z časami wot muri wotmiecze; dale pschedawaja so schkliczki a zwonczki po formje tam so namakaceje schkliczki a zwonczkow džekane.

24 ślebornich wokoło domka. Schłoda pszez tamne wurubjenjo trzechu nic jenoż domik samón a joho chrkaj, ale też historiju a wumieństwo (kunst); wosobje złotnicz a rębarjo móžachu tam wjèle nauknięte. Tola też to, schtož su wěriwi wot 60 lét znowa navdali, je wobdzianja hódné. Swieczo wobśedzi zažy krasnej krónje, swiaty domik ma zažy mnohošež drohich lampow, hac̄zrunje njejsu tak wubjerne kaž przedawsche, a sala pokladow w 61 szkleniczanych khamorach khowa wschelake kheluchi, baſh a druhe ſudobja, fotrež su wschelach wjerchojo a bamžojo ſem darili. To ſu mócnje ryczace swędeženja wo nabožnej myſli kaž tež wo moch zastupnje próſtaw f. Marije.

3 naſcheje diöceſy.

3 Radwora. Zańdżene jutry je 10 dżeczi naſchu farſku ſchułu wopuſtejko, a 33 nowych zastupi, tak zo naſcha ſchula netko 211 dżeczi licži, mjennujch w prěnej rjadowni 56, we drugiej 48, we tsečej 58 a we ſchtwórej 49 dżeczi. We zańdženym lécze wza nam ſmierz 2 dżeczi a 7 wopuſtejichu tudomnyh ſchulſki wokrjes.

¶.

3 Radwora. Pjatt, 16. hapryla, bu čeſliſki miſčthyr Jan Schörbel z Luga we naſchej farſkej cyrkwi do zhromadžiznych katholiskeje cyrkwie horjewazath.

Ze 3 džerje. Tudomna ſchula licži lětsa 36 dżeczi. Nowych ſchulerow je 10, a wotſchoł njeje žadny.

¶. ¶.

Ze Scherahowa. Zańdżenu wutoru buchu tudy chrkwiſke zwony, kiž ſu we Małym Wjelkowje late, ſwiatocžne poſwjeczene.

3 pruskeje Ruzich.

3 Kulowa. Na poruczoſć hradnogo knyeza biskopa a wjercha Hendricha we Wrótkawje, kaž na poruczoſć knyeza pruskoſkiho miniftra chrkwiſkich naležnosćow w Varlinje bu po nowym lécze we cylym wrótkawiskim biskopſtwje, a toho dla tež we kułowskej wosadze, nowa chrkwiſka taža zawiedzena, to rěka: taža, we kotrejž ſo poſtaſia, ſchto a kaf wjèle ſo zaplaczicž dýrbi za kóždu chrkwiſku ſlužbu. Po nowej tažy ſo rozdželeja ſwiatocžne a njeſwiatocžne pohrjebanja. Šwiątocžne pohrjebanje je tajfe, hdžej měſchnik čežko píchewodža, abo hdžej ſo kherlusch ſpěva, abo hdžej ſo ze zwonami zwoni. Njeſwiatocžne pohrjebanje je tajfe, hdžej wſcho to pódla njeje, ale hdžej ſo čežko jeno na pohrjebniſčju wot měſchnika žohnuje. Wěſte kralowſke dawki dýrbja duchowni tež wot wosadnych zběhňtež a do kralowſkej pokladnich wotedacž, mjennujch 2 ślebornaj wot kſcheženja a 4 śleborny wot wěrowania, a nałożują ſo tele pjenjež za rozwieženjo a podpjeranjo babow. Pszez nowu tažu panu pak tež někotre ſtare prawa: chrkwiſkih ſlužownikoſi nje-dostamu wjac wot wjeſtnych pohrjebow počruti kſleba a njeſměža wjac na kſhcziſných a kaſh pſchińc. Nowe, wot duchowneje a ſwětneje wjſchnoſče poruczožane zarjadowanjo chrkwiſkich wěcow běſhe we naſchej wosadze wina wulfkeje harh, a je kułowski farač knyezej biskopej ponížnu proſiſtu poſkicžil, zo možlo pola naſ pſci

starzym waschnju wostac̄, ale kniež biškop je wusudzil, zo so, štož za chȳ kraj placji, w Kulowje njezadži zbehnyc̄.*). — Iutrowny procession na konjoch běžce lětja runje tak krasny kaž loni. Ze wšichc̄ stronow khyatachku ludžo, katolscy a njekatolscy, do Kulowa, zo bychū pschi božich službach pšchitomni byli a kschijerjom wohladali. K lētu, jelizo Bohu Luby kniež živjenjo a strowotu popšcheje, budže česčedostojny wjedžer ralbic̄janškoho processiona swój poštalačtny jubilej hako kschijer ſwjeczic̄. — Schule ſe z jawnem pruhowanju w Kulowie, Němcach, Sulszech a Koczinje wotbojerzachu ſo pónidzeli, wutoru a ſrijedu po přenjej nježeli po jutrah. Wuc̄erjo a ſchulerjo běchu ſchulſki čas derje wutriebali; wuc̄enjo a wuknjenjo ſpoloſiſtej a zwieselischtje wšichc̄lých pšchitomných. Mikloſzine ſotry wulkadowachu we swojich ſchulach wſchelake žonjace ruc̄ne dželo, kž wot ſchulerkow jara dušchnje zdžekane bě. K ſwiatnej ſpovedži a k ſwiatomu wopramjenju pſchi wjedžechu ſo 57 džec̄i, 27 ſerbke a 30 němſke. We wšichc̄ měſčjanſkich a wjeſmnych ſchulach je 485 ſchulerjow. — Počta lětny jubilej ſwiatoho wotca bamža Piuſa IX. bu tež pola nas ſwiatoc̄nje džeržan, dopoldnia z čahom měſčjanſkich tſelcow do wudebenoho božoho domu, ze ſerbſkim a němſkim pređowanjom, z wulkimi ſemſchemi a z džatným kherluſhom Te Deum, wjecžor pač z rjantym poſvětlenjom naſchoho měſtac̄ka. Na torhoschę ſpěwachu ſchulerjo pſchi bengalskich plomjenjach kherluſch a wunjeſechu ſwiatomu móćni zynczate „ſlawa“. Pſchi chrkwinſkich durjach hromadžachu ſo dary kſhеſčjanſteje a džecžaceje luboſče za bamža. Hijo we poſtymn času bě ſo zbožopſchejach liſt na njoho podpiſal. — Kniežna Haná Seifertec z Kulowa, pruhowana wuc̄erka, je we Niſſy (Neiži) do rjadu mikloſzinyh ſotrov zaſtupila a bu na ſvj. Božesa pod mjenom „Filomena“ z duchownej draſtu woblekana. Hdy by we naſchej krajinje wjac klóſchtrou bylo, by wjele tajſich, kž ſweté božemje praſic̄ chcedža, klóſchtrſke živjenjo ſej wuzwolilo, tež tón, kž to džensa swojomu lubomu ſerbſtomu ludej wožewjo.

Chrkwinſke nowinki a powjescze.

Z Wrótslawy. Wježbiſkop je wulku khežu ze zahrodu, kotaž budže wot nětka kheža ſwiatoho Vincenca rěkac̄, za drohe pjenizej kupil, zo by ta ſama ſkužka hako město zhrromadžinow, koncertow a wuſtajencow za tubomne dobrotčinjeſke katoliske towarzíſwa, ſhtož ſu woſehje towarzíſto ſ. Vincenca, towarzíſto za wobſtaranjo chrkwinſkich draſtow a towarzíſto rjemjeſniſkich.

*) Farat dybci wuwjescz, ičtož chrkwinſka wychnoscz porucža. Čzi, lotſiz běchu z nowym rjadem njeſpotojni, njeſmežachu taž njeniudrje začhadžecz pſchecžino fararzej, ale běchu dybci z proſtrwu na biskopa ſo wobroc̄ic̄. Ale w tymle naſtupanju njeveſehe ani biskop po jich woli cžiniš, dokež proſtrwu, we jich mjenje wot farara poſtanu, wutvyschať njeje, praſic̄, zo je tón nowy rjad za cytu diöceſu (Schlezynsku, Brandenburg a Pomorsku), potajſim tež za Kulow, kž w administraciji do Schlezynſkeſti ſtricha. Pſchi wſchim tym budža Kulowſcy duchowni zwolniwi, woprawdze khydym na taxy ſpushežowac̄. Burja a druzy zamolioſci ſudžo pač dyrbjachu dawno pſchidac̄, zo je ſtar a chrkwinſka taxa w Kulowje a w někotrymžuli naſtupanju tež druhdze pſchez měru nižla za naſch čas! To tola njetriebe žanyh dopokazanow.

Ž W i n a. We pschibjerachym njeprzeczelstwie pschecjiwo chrkwi wjescala so tudy židza pschich wjetshcje moch pola knieżeństwa a tež w nowinach. Ze wsfchich krajow pschiczątua židza do winskoho paradiza a je ich tam z cyka nětko na 100,000. Sydomdziesat cžlowiekow, z džela prjedy kſchęzenych židow a z džela prjedawšich kſchęzenow, je ſi židowſtwu pschitupilo.

Ž R o m a. Bjez darami za swjatoho wóteca, kotrež ſu wot krónowaných kłowow, je jena vasa wot pruskoſtoho krała najwosobniſha a placzi na 80,000 frankow.

Ž R o m a. Protestantſcy wojaczy, kotsiž w bamžowym wojsku ſkuža, mějachu w poſtinym časzu na porucznosć swjatoho wóteca woſebitu pobožnoſć pod wjedzeniom jenoho protestantſkoho duchownego.

Ž R o m a. Adressa z Němskeje běſche w 30 wulſkich zwjazkach sydom centnarjow cžežka.

Š a h p a n i ſ t a. Naſhwilne kniežeſtvo je swjatomu wóteci pschez nunciusa zbožo pschecž dało. Na ſejmje je biſkop z Začna 10 centnarjow peticijow (z cyka na tſi milijony podpiſmow) pschepodał, zo by katholſka wěra krajna wěra wostala. Njekatholſkich bydlí tam mało a duž by pschemenjenjo w tym naſtupanju jeniczych nowa mōda byla!

Ž L o n d o n a. Protestantſki pastor Merezin Hunnibun z Wicknollera je pola oratorianow tudy katholſkej chrkwi pschitupił.

R u ſ o w ſ t a. W měrcu buchu 120 katholſkich duchownych z diöcesow Mo- hilewa a Mińska (w Litwjanſkej) pěſhi do Sibiriſkeje transportirowani, dokelj nowe „chrkwinſke kaznje“ khejorowe njechachu dopjelnicž. Tež biſkopej w Augustowje ſo procež pschihotuje.

P o l n ó c n a A m e r i k a. Biſkop Heni w Milwaukee, rodžený Schwaicar, ſwieczeſche 10. měrca ſwoj 25 lětny biſkopſki jubilej pschi dželbraczu katholſkich a protestantſkich wobydlerjow. Wokolo 90 duchownych bě ſi tomu pschijěto, někotsi 100 jendželskich mil daloko. Psched 25 lětami běſche Milwaukee hſchęze wjes a mějachu khudu deſkowanu chrkji, na kotrež bě 400 dollarow dolha; w cyklu diöceſy, nětko do tſioch rozdželenej, paſ bě jenož 5 duchownych. Nětko ma diöceſa 150 duchownych, wulſke město Milwaukee krafni kathedralu, seminar ze 200 ſtudowachymi, wjèle kloſchtrow a wuſtanow. Duchowni pschepodachu biſkopej 2000 dollarow jako dobrowolny dar, zo mohk wón na koncil do Roma pucžowacž. Tež měch- czanstwo jomu zbožo pschejesche.

Chrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Ž Nadwɔrja. Kſchicženi: Korla, f. Ernsta Freiberga z Měrkowa († 2. apr.); Ernestina, dž. K. Kuiolſa Gustava Greydta w Brzezi; Korla August Pawoł, f. Han- drija Henſcha z Lutowcza. — Žemirjecži: Jan Michał z Brěmienja, 63 l. 10 m. 18 dnj.; Madlena, m. Mikkawicha Ledžborz z Nadworja, 76 l.; Madlena, dž. Pětra Wjeraba z Khelna, 10 dnj. — Wěromani: Jakub Nycttař z Nadworja z Hertu Narčikec ze Šchunowa; Jurij Kral z Nadworja z Hanu Grubertec z Nadworja.

Katholicki Potoci

Wukhadza prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaciźna na pósće
a w knihańi 15 nsl.

Chrkwinski časopis,

wudawany wot towarzstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 10.

15. meje 1869.

Lětnik 7.

Chrkej s. Klemensa w Romje.

Jena z najzajimawszych starzych chrkwojow w Romje je chrkej s. Klemensa abo Klimanta. Wona steji na lateranskej drozh, na poł pucza bjez kolosseum a lateranskej chrkwi s. Iana, bjez hérkomaj Esquilino a Celio.

Mócne czechniesche mije woſebje, tele ſwiate město wophtacz, dokełž je tam wulki japoſchtok Skowjanow, s. Chrilla pohrjebany (tiz je w Romje w lěče 869 zmijrel). Tón samý je ze ſwojim bratom Methodom reliquie s. Klemensa ſem pschinjeſt. Zo bě tudy row s. Chrilla, je historiska wěstoſć, hac̄runje dotal hisčeze žane reliquie wot njoho nadeschli njeſſu; pschetož te ſu najſkerje psched zapuſczenjom chrkwoje druhđe donjeſene. W Romje je jenož jena reliquija znata wot s. Chrilla, mjeniwyh pola s. Hieronima dei Schiavoni.

Na měſeče nětčiſčeho chrkwoje ſtejſche w čaſu Chrystusowoho naroda hěža abo dwór romſkeje woſobneje familiije. Nětore lěta po Chrystusowej ſmjerce ſobſeſčeho ju Faustinianus, nan ſwiatoho Klemensa. Klemens běſte wuczowniſ ſ. Pětra a bu we lěče 91 joho naſtupniſ. Hało tajki pschětra wón zbožownje pschěſčehanjo kſchęſčianow pod Domitianom w lěče 93 a wobrociſ ſamo bližkich pschěſčelov hěžora k prawej wěrje. Pod hěžorom Trajanom bu wón na poſkuſu Chersones (někto Chrym mjenowanu) wupokaſan, hdzej w lěče 100 w czornym morju marträſteje ſmjerče wumrie.

Hdžž bě powieſtvo wo joho ſwiatosći do Roma pschijško, bu joho dom do chrkwoje pschěſčenj, kaž ſo to tež poſla wobhdenjom druhich ſwiatych ſta. Hijo Hieronymus ſpomina na koncu 4. lětſtokta, zo bě tam baſilika (chrkej). W 5. lětſtoktu bu tale chrkej hało woſebje nahladna wot bamžow wophtowana; na koncu 6. lětſtokta předowaſche s. Hrjehor Wulki w njej.

Tola tale ſtara chrkej, do kotrejž běžu w lěče 867 reliquije s. Klemensa

(kaž spominichm) pscheniesene, je wulke wobschodženja docjakała a je nětko pod zemju. We wojniye mjeniujch bjez bamžom Hrjehorjom VII. a němšim khežoram Heinrichom IV. běsche normanſti wjerch Robert Guiscard (Wizlard) Rom zaſy za bamža dobył a tehdom bu runje tón džel města z wohnjom a z mječjom za hubjeny a pschi tym tež cırkej s. Klemensa 29. džeň meje 1084 wupusczena hac̄ na stokh a džel wobdanach murjow. Tele rozpadańki buchu po časzu ze zemju wot psjhistorowach hórkow zapławjene a z kamjenjemi a druhim zawożene.

Do tejeli s̄ a r e j e podzeinskeje cırkwe s. Klemensa, kotaž bu haſle wot lěta 1859 zaſy wotkrywana na khóſth archibiskopa z Olomuca, chcemž najprjedy zaſtupicž. Nasche towarzisto (běsche z nami tež jedyn schpaniſti biskop z někotrymi duchownymi) pschewodža frater iriſich dominikanskich mnichow, kothymž nowa cırkej z klóſchtem skuscha. Wón poda kóždomu wopytowarzej swęczku a wulkaduje nam italsch. Cırkej spóznaje so hako pječzidzna basiliča. Apis (prědowony wulknic zadu wulkoho woltarja), połnōcna murja a fronta su derje doſčz zdžeržane a ze spodzivnymi freskami (wobrazami na cjerstwych kalf) z 9., 10. a 11. lětstotka wumolowane. Wobrazh, z mjetsha wobſchodžene, pschedſtajeja podawki ze žiwienja s. Khatyrny, s. Alexia, s. Klemensa, s. Cyrilla a Methoda. Wje zajimachu wosebje posleniſche a mam wot nich tohodla dwě najlepje zdžeržanej we dobrej fotografii. Prěni je tak mjenowaný votivní wobraz, kothž staj s̄. Chrill a Method z džakownosće scziniętž dałoj, hdž bushtaj 6. januara 869 za biskopow swięcenaj a Morawſtu wot bamža hako missionuku diöceſu psjhipokazanu doſtashtaj. Na tymle wobrazu wona naj pódla żohnowacoho Khristusa klecžtaj, Method z knihu w ruch a Chrill z tintowym bôlcžkom; zadu Cyrilla steji s. Michał a zadu Methoda s. Klemens. Druhi wobraz z 10. lětstotka pokazuje, kaf zemrjetoho s. Cyrla z vatisana na marrach swjatocžnje do cırkwe s. Klemensa njeſu. Na tseczim wobrazu, ale jara wobſchodžentym, bě dale widzecž, kaf s. Chrill wot grichifloho khežora Michała III. porucznoſć doſtawa, zo by w Morawskej na proſtiwu wjericha Koſcijskawa kheſčanstwo prědowat; na schtwórtym kſečzije s. Method hako archibiskop mchodoho Šlowjana.

Hdž smy ſebi staru cırkej domobhlađali, pojmy horje do noweje. Wona je na hlownych murjach stareje zaſypaneje twarjena, a to pod bamžom Paschalism II. na spocžatku 12. lětstotka po waschniu stareje basiliči. W ſredźiznie hlowneje kóžde, kotaž je wot pobocžnych kóžzi pschez 16 stokhov dzelenia je z marmorowym wobdačom wotdželeny chor. W nim stejtaž dwě prědańi (kléťch) na stronje evangelia a epifle. Pschi posleniſche je hishčeje pult za lektora; kamjenitne łamki kolo wokoło su za ſpěwarjow. Sanktuarium z wulknim woltarjom je zaſy wotdželenie. Męſhnik pschi wopore je k ludej wobroczeny, laž bě to w starym časzu; węzo zo žadnym hlownym woltarnym wobraz (swjeczo) njeſe, laž na naſtchich woltarjach. Zo býſhče mi wſchitich rozmili, pomysliſcie na hlowny woltar w naſtchim Róženje a pschedſtajeje ſebi męſhnika na zadnej stronje woltarja, mjenje wuphſchenoho, kaf je k ludej z wočjomaj wobroczeny; hdž „Dominus vobiscum“ rječnje, njeſtrjeba ſo wobroczie! Pod woltarjom su reliquije s. bamža Klemensa a tež koſeże s. biskopa Ignaca z Antiochije, kotrež běchu lawy w kolosſeu zbytkue

wostajili. Na wjersche a zadu woktarja su wschelake zastarske mozaikowe wobrazhy. Zadu woktarja steji biskopski stoł z czasow bamža Paschalisa II. Z bołow namakatej so dwie klapach z molowanymi wobrazami wot Masaccia.

Tale cyrkje je sydłowna cyrkje jenoho kardinala a, kaž horjela praſachimy, stuſha dominikanam iriskeje narodnoſeće, kotrymž je ju Urban VIII. pschepodał. Rajswjatočnisko ſwječi so tudy džen s. Klemensa 23. novembra a džen s. Ignaca 1. februara. Hdyž nač cyrkwinke ſtamizny znajesch, je tebi kóždu džen ſwjatocny, na kotrymž taſke ſvjate města, połne drohich wopomnijeczow, wopytujesz.

3 nasheje diocesu.

Z Budyschina. Nasch pilny ſpisowar l. kapłan Duczman je knihu wudak pod napismom: Pismowſtwo katholſkich Serbow (104 stronow). Prěni džel teje sameje mjenuje a wopisuje wschitke „ſpiſy katholſkich Serbow“ (knihu, knižow a listow manj pschez 200) wot 200 lét hacž na nasch čas. Tónle džel je předh hýzo w Časopisu Maćicy Serbskeje wuschoł. Druhi džel rěka: „Katholſch serbſch ſpiſowarjo“ a mjenuje a. ſpiſowarjom serbſkich knihu a knižow (jich je 23); b. ſpiſowarjom jednotliwych serbſkich naſtaſkow (jich je 37); c. ſpiſowarjom, wot kotrychž manj jenož serbſke rukoſip (jich je 7) a skončnje d. Serbow, wot kotrychž manj czuzychy ſpiſy (abo naſtaſki), abo kotiž hevat serbſte pismowſtwo podpjerachu (jich je 23). Wo wschitkach „ſpiſowarjach“ je l. Duczman z wulkej prócu krótkie ſimyjenjopis̄ wupytał a zestajak. Tule prócu wjedža czi woſebje czesczic̄, kotiž su wobeżejnoſez taſkich wupytanow a zestajenow ſami zho-nili. W mjenje tych wuprajamh l. ſpiſowarjej a wudawarjej woſebith džak! Z joho pschehlada so taſ prawje jaſnje widži, zo je nashe Serbowſtwo mócnu kroſzel do předka ſežinilo; bjez tym zo fo w předaduſtich čaſach najbole jenož w jenym mužu serbſta dželawoſc̄ počaza (kaž w čaſu ſeniora Swetlika, abo kantora Waldy abo Cecelina Męta), ſpóznajemh wot l. 1848 ſtukowanjo wjetsheje ſylly mužow a młodzencow, kotiž bjez džiwanja na džak abo czestne myto wopory (tež pjenjezne) pschinjesu za ſwoj lud. Hacžrunje ſu woni za swoju prócu pola někotrych „Serbow“ abo Niemcow hidženi a hanjeni, njedadža ſo wot ſwojoho ſtukowanja wot-traschic̄, wjedžich, zo je za Serbow pschez serbſku ryc̄ najblížschi pucž l. ſpóznaczu a tež l. nabožnoſci! Wjele wužitnych knihu pač hiſcieje trjebamh za naschu ſchulu a za nasch lud; duž wj ſtudowani Serbia, kij l. tomu moch macze, wobdželcze ſo w serbſkim pismowſtwie!

Z Budyschina. Dokelž je ſo loni w Chróſcziach žadosc̄ wuprajka, hdyž ſo dla wuriadnoho wopora za bamža „rozryczowachimy“, zo by kóžde lěto podobna ſtudzowanka katholſkich Serbow byla, a dokelž je redaktor Poſla ze wschelakich stronow požadanah był, zo chce „katholſku zhrromadžiznu“ wupiſac̄, podawa Poſol džensa hýzo wěſtoſc̄, zo budže njedželu 6. junija popołdnju po ſchtrjoch na ſchuli w Chróſcziach taſka zhrromadžizna, na kotruž ſmě kóždu katholſki muž abo młodzenc pschinjez. Dowolnoſc̄, kaž daloko je trébna, budže do tohole dnia pschez redaktora wobstarana.

Z u d h s c h i n a. Zaúdženu njedželu djeržeske nasch l. farač Kucjan lětuske druhe serbske předowanjo we dwórskej chrkwi w Drežđanach. Za tamních a wokolnych Serbow je derje, zo su hižo wot wjach lét te schyri njedžele kruce postajene, na kotrychž je tam serbski předař a spowiednik. Su to tele: prěnja njedžela posta, schesta njedžela po jutraci, njedžela psched s. Michalom a prěnja njedžela adventa.

Z k l ó s c h t r a M a r i j n e j e H w ě z d y. Nasch kniez probst Dr. Eiselt je so wondanjo z Roma wróczik, hdžez je někotre njedžele dla muradzenjow pschi generalnym kapitlu cisterciškoho rjadu pschedbywał. Z nim běsche tež l. probst Preiß z Marijnjeho Doka.

Z n a w j e c ž o r n y c h S e r b o w. We naschich stronach mamy někto jenohu katholiskoho wjekoko zemjana; kniez grofa Franc Stolberg je sebi ryceriske kublo Worskley kupil. Kaž je z Pošoka znate, je wón dotal we bamžowym wójsku jako zuava řežik. Joho nan běsche bratr brunjowskoho grofž l. Kajusa Stolberga a wumrje jako khezoršti rakufski gouverneur w Salzburgu, předy hacz so grofa Franc narodži. Joho macz so nad tym tak zrudzi, zo po porodze tež wumrje. Potom wza joho brunjowski l. grofž l sebi a wozahnh joho kaž swoje samſne džeczo. Zo je někto vjez katholiskimi Serbami sebi výdlo wuzwolil, je za nich jara zwijeselace powjestwo.

Chrkwińskie nowinki a powjescze.

S c h l e z y n s k a. Kniezny s. Madleny z Lubanja założująja filialu w něhdušim kłoschtrje Czarnowancu pola Opola.

N ě m ſ k a. Psched někotrymi njedželemi staj w Romje do katholiskej chrkwi pschedstupikoj wjérch a wjérchowa ze Schaumburg-Lippe. To je zašy nahladne dobjęzo za naschu chrkci, kaž bě w Sakskej pschedstupjenju grofž Schönburga, joho mandželskej a barona Schönberga, kotrež je Pošok hižo powjedař.

N ě m ſ k a. Pruske město (a wokrjes) Neuž pola Rajna je k bamžowomu jubileju 30,000 toleri nawdalo k założenju katholiskej farskeje chrkwi we Klausthalu w Hannoverskej. — Na wjele wjekolich horach Tyrolskeje, Salzburgskeje, Badenskeje a wokoło Rajna, palachu so k wopominjecu bamžowoho jubileja 11. ha priyla wjeczor wohenje, kotrež běchu wězo wjele mili daloko widzecž.

B a j e r ſ k a. W městaczku Großostheimje (z 2600 wobydlerjemi) pola Aschaffenburga běsche 19. aprylsja zhromadžizna katholikow, na kotrež běsche pschedz 6000 ludži pschischko. Městaczko bě wuphyschene. Tež w druhich městach Němskeje su zaúdženih měsac katholiske zhromadžizný bhle.

B a j e r ſ k a. Na sejmje su nowy njechrkwiński schulski zakon zacíslí.

W ü r t e m b e r g ſ k a. Bislop Lipp w Rottenburgu je 3. meje wumrjeł.

R a k u ſ k a. Nowy njechrkwiński, wot ministra namjetowanym schulski zakon su w druhiej komorje za dobrý spóznali, hdžez běchu so předy Tyrolsch, Słowenijo, Polach a nětotsi katholisch Němcy zdali. W prěnjej komorje běsche tež tak, zo chrkwińskich zmyšleni psched hlosowanjom sejmownju wopusczežichu, a zbytkni

zapóskach potom załoń tež za dobrą wuprajichu. Něk drje křežorej nicžo njezawostanje, hacž załoń wobtwjerdzicž.

3 W i n a. Kardinal-arcbiskop je ť wopomnječu bamžowoho jubileja 100,000 schenakow ť założenju duchownskoho seminara, 4000 frankow ť zdžerženju kudsonych biskopow na konciliu a 1000 schenakow ť podpjeranju kudsonych we Winje darič.

4 H r o w a t ť k a. Kardinal-arcbiskop Haulik w Agramje je 11. meje po dleščej khorosći w swoim 82. lēče zemrječ. Kapitel je tohodla biskopa Kráľa za nahwilenohho naměstnika sebi wuzwolič.

5 T a l ť k a. We wschitkých městach su zapšihaharjom wotkryli, kotsiž za republiku po radje Mazzinie džekaja. Wjele je jich zojatých a tež Schwajcaršta je dobroho susodstva dla dyrbjala tých republikanarjom wupofazacž, kotsiž tam pſchehywac̄hu.

6 R o m a. Pôlska deputacija duchownych a zemjanow, kij bě ť bamžowomu jubileju pſchischa, mējesche 26. hapryla audiencu a pſchepoda bamžej addressu w pôlstej ryczi z wjeli týhacami nahladnych podpišmow z Galicie a Póznaňskeje. 3 rušovskoho džela Pôlskeje njebeču žane podpišma.

7 R o m a. Někotre nowiny činjachu wulki spektakel, zo je so na wohnjohru (Feuerwerk) 11. hapryla 80,000 scudiorum (člých tolerjom) wudačo. To je najprjedy točka čia, dokelž je wohnjhra jenož 600 scudiorum kroshtowala, a potom, hdj bý wérno bylo, njebh to žana niesprawnosć byla, dokelž, kaj we wschelatich wulkich městach, tež w Romje czownich pjenježny dawak dawaja ť lepschomu města a wobweseleniom, kotrež tola sobu wuziwaja! — Swjath wótc je za 250 tajlich biskopow wobhdlenja pſchihotowacž dač, kotsiž njebychu na swoje pjenježy w časú koncila tudi pſchehywacž möhli. Tele města budža bórzy wobšadžene, dokelž wjeli biskopow z missionskich krajow wočakuju. Tež bohacžk wjeŕich Torlonia je jedyn svojich palastow za biskopow postajič. To bě wón tež tehdom scjinič, hdj běšče jubilej s. Pêtra w l. 1867.

8 R o m a. Na koncil wočakuja tudi na 600 biskopow. — W septembru budža zašť nowi kardinalowje pomjenowani. — Bamž je swoim lekarjam prajík, zo lētsa na žadhni lētni hród njepojedže, dokelž so trébne njezda a dokelž ma so na koncil pſchihotowacž.

9 R o m a. Bamž je strowy a je taž druhe lēta na Bože spěčjo z wступka (loggia) lateranskeje chrkwe požohnowanjo městej a swětej wudželil. — Džen 6. junija budža reliquije swjateje Francisii Romiskeje, jeneje z patronom města, do nowoho krajskoho woltaria we jeje chrkwi na forum Romanum swjatočnje pſcheniesene. — Pſchi audiency 300 katholskich knjeniom ze wschelatich krajow na 12. hapryla, pſche kotrež wójwodowa Laval-Montmorenci rycž džeržesche a darh pſchepoda, je bamž dlešča wotmokwienjo džeržak, tak knjenje tež w swěcje swoju dusku w dospołnym zjenočenju z Bohom wobkhowacž maja.

10 R o m a. Jendželski lord (wysoki zemjan) pſchepoda njezawostanje všich audiency nowu bamžowku měcu (bamž noš bělu), z pjenjezami napjelnenu a na sředža z drohim dejmantom, a prosčesche bamža, zo bý jomu tu dač, kotrež ma na hlowje. Pius IX. so pſcheczelne posmja a dasche sebi druhi měciu pſchi-

njeſč, tu pał, kotrež mjeſeſte na hlowje, dari lordej, kotrež so wutrobiňje džalo-
waſte za jomu drohe wopomnječo.

Z Roma. Dwanaćo italskich mužojo běchu so zapschisahali, zo kardinala Antonellia, kij je bamžowý statny sekretar abo minister, zamordowač. Jedyn z tych samych zwadži so ze swoim towařichom a tak pscheradži wón spomnjene wot-
myſlenijo wyschnosći, kotrež je z pscheradžerjom hisčče wošym druhich zajaka. Tjо
su do kraleſtwa čekli, z wotkež běchu pschisali.

Z Roma. Bjez addressami, kotrež je swjath wótc ī swojomu jubileju dostał,
besche jena z Kairo we Egipſtej, we pječach ryczach zestajana a wot tamniſkih
Židow, Turkow, Arabow, koptow a schismatiskich podpisana. — Za sekretaria
(pismawjedžera) pschi konciliu je biskop Feßler z Pöltena we Rakuskej wot bamža
wuzwoleńcy.

Z Roma. Bamž je 11. hapryla list na biskopow wojewiš, z kotrejmi
so dospolni wotpuſk po waschnju jubilejskoho wudželuje wot 1. julija hac̄ do
sklončenja koncila. Wozjewienjo za naschu diöceſu pschinjeſem drje w pschichodnym čiſle.

Z Portugalſka. Biskop z Goa, portugalskoho města w narañskej Indii
je khorowatoſče dla ſem pschijek a chce ſobu do Roma na koncil. W loni je wón
hisčče wſchelake města ſwojeje wobſchérneje diöceſy wophtowal.

Z Pariza. Krasne znamijo nabožnoho živjenja we Francózſkej je tudomny
seminar zwonkownych missionow. Tón samy je wot lěta ſwojoho założenja 1663
do l. 1848 z chka 483 missionarow wupóſlał, wot l. 1848 hac̄ do l. 1869 pał
457. Wot tuthych missionarow ſu 47 marträſkeje ſmjerče wumrjeli, z wjetſha
w poslenich lětdeſatkach. Sal marträjow (Salle des Martyrs) tohole ſeminara
je znamjenith. Su tudy koſče wſchelakich tych marträjow, wſchelake jich čwělo-
wadka, wobraži jich martrowanja a ſmjerče wot molerjow z dalokich krajow, a
druhe wopomnječa na marträjow z tohole ſeminara.

Z Francózſka. Bamžowý jubilej bu po chlym khežorſtwje jara ſwiatocznje
ſwjeczeńy. — Khežorowa Eugenia je ſebi wotmyſlika, zo chce lětſa do Jeruzalema
pućzowac̄.

Zendželska. Někotri anglikanskich duchowni ſu hižo ſlubili, zo ſo na koncil
do Roma podadža. Zendželskich protestantowje wubudzeja wjac nadžije na jednanjo
dyžli nemſch, kotsiž je samymi protestami na bamžowe pscheroproſchenjo wotmołweja.

Zendželska. Powoſtanki psched 22 lětami zemrjetoho Irčjana Daniela
O'Conella, kij je katholikam w Zendželskej na ſejme wjely prawow wudobyl, buchu
do nowoho woltařnoho rowa na kherowje w Glasnevinje pschenjeſene.

Ruſowſka. Wjele wołhudženych zemjanow we narjeczornych předy pô-
ſtich provincach pschesydluje kniežeſtvo do polodniſkeje Ruſowſkeje. Za Litwjanſtu
pschihotuje ſo tež tajke pschewjezenjo zemjanow. Tak kniežeſtvo woprawdze katholiku
wěru po času tam chle wutupi; jenož w něhduskim kraleſtwie chce ju čerpiec̄,
tola pał tež wſchelako pschecjehac̄.

Amerika. Ze wſchelakich městow píſaja, zo je tež tam jubilej ſwiatohu
wótc jara wuznamjenjeny był.

Zočnica Amerika. Na bołmonczku je archibiskop Spalding w Balti-

more 100 mórow firmował, z których bě wjele konvertitów. — Missionar jesuita Weninger dżerżesche jutry mission w Daytonie, pschi kótrymž so 14 protestantow do kina naśczeje chrkwię nawróci. — We Fort Smithu (stat Arkansas) mot-položi protestantski prédor W. T. Povell katolske wérywuznaczo. — Dióceza Newfoundland je swojego biskopa pschez smiercz zhubila; wón rělašče Müllock a bě franciskan. Tale diócesa ma 80 chrljow a kapałow, 30 duchownyh, 14 klóštrów a jedyn seminar pschi wobydlerstwie 30,000 duszow.

Chinesiska. Kaž „Missions catholiques“ pisaja, pschepanymžu 2. januara mordarjo, wot generała Tchanga, surowoho njepšteczela křeřicjanow, naśchylani a zapłaczeni, sydliščzo missionara we Néou-hang-tchéou. Wupacjichu durje a dobuchu so nute. Missionar Rigaud křeřesche z dwemaj seminaristomaj psched woltarjom. Toho pschelkochu dwójoch z mjezjom a wotrubnýmu jomu hlowu, ruch a nohi. Z nim bu sto druhich křeřicjanow zamordowaných a jich sydliščezo wurućjene a spalene. Jan Franc Rigaud z Kongregacije euzokrajnych missionow, běsche z diócesy Besançon a wotjedze 31. měrca 1862 z Francózskoje do Su-tchú=ena. Wón wumrie tak w tej samej krajinie, hdźej missionar Mabileau Marträfiku krej pschela 29. augusta 1865. Najnowsche powjescze wottam su z kónca januara; duchowny Desfleches pishe z Tchong-king-sou direktorej parizskoho seminara, zo pschecžhanjo dale traje a zo jomu kazaja, krajinu wopuschczic. Wón pak to činicz njemože, dokelž ma tam 20,000 křeřicjanow. Tež z druhich powjesczow je wěste, zo něko w Chinesiskej czynikow jara hidža a zo drje krawne pschecžhanjo křeřicjanow z nowa wudhri.

Marańsha India. W lécje 1866 běsche tu wosebje w krajinje Orissa po wjachlēnej njeplodnoſeži hłód wudhrit. Hdźj bě potom połdra milijona ludzi na hłód a z toho sczehowace khoroscje zemrjeko, pschewza zawostawachych tajki strach, zo z hromadami narodny kraj wopuschczichu a w lesach, w jězorach a we kuzach torusčki, schnaki a wschelake insektu k spokojenju swojego hłodu. Wjele pschinidze jich tež do Kalkutty, wulskoho hłownoho města Bengalskeje. Zamozni bjez tamnyimi wobydlerjemi naſyżowachu druhdy 7 — 8000 tajkich pschilhadnikow. K jaſtaranju khorých žonow a wopuschczennych holcžkow bu tam schpital założený a „jendžellskim kniežnam“ (katholiskomu rjadu) pschepodath. Tak naukuńmu te wbohe Indianki wjele wujitnaho, wosebje porjad a džekawosz. Městokral (Jendželčan) a prědstejerjo města pschilpoznachu skutk katholickich kniežnow, a chichu jim tež schulu założic. Tu połazh sebiezna zawiſcz tón chy krasný skutk. Protestantam njedaſche měra, doniž njebuchu katholiske kniežnh zaſh wotehnate; 18. januara 1867 dyrbjachu wone wuczahnhc a swoje założenjo wotedacz protestantskim damam. Policieſſli komiſſar dyrbjeſche po założu pschidac, zo bhdu 36 indijskich holcžkow, kij běch u hžo pschez 12 lét, z tymi kniežnami sobu schli do 7 mil zdalenoho klóštra „jendžellskich kniežnow.“ Mjeńſche holcžki tež to žadachu, ale njeſmědžachu. Z tamnych 36 holcžkow je hžo 30 křeřicjaných, te druhe so na swiatu křeřicenu pschihotuja.

Połónčna Amerika. Wot 25. apryla je w Baltimore provincialna synoda, na ktoruž je so 12 biskopow zechlo. Biskopia pschihotuja so pschez tajke zhromadzízny na kětuski koncil.

Maleźnoscje towarzstwa.

Sobustawny na lěto 1869: ff. 223. zankar Jan Schotka z Pančic; 224. ťublēr Delan z Wěteńc; 225. Jakub Čyž ze Stróżiszeja; 226. Hana Věrkowa z Radworja; 227. Pěr Winař z Kamjeneje; 228. Madlena Wünschez z Radworja; 229. Michal Bředrich ze Smierdzaceje; 230. Jakub Budar z Čehelnich; 231. Jurij Žeška z Kożarc; 232. Michal Wjenka z Pozdec; 233. Jurij Žopa z Pravocic; 234. Madlena Wuješec z Khrösczic; 235. Madlena Wiczazowa z Pravocic.

Dobrowolne darý: M. Bředrich ze Smierdzaceje, 5 nsl.

Smilne darý i dalewo bstaranju. Za towarzstwo Jezusowoho džecjatstwa pschez i. administratora P. Benno z Różanta 2 tol.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Řešczeni: Luisa Mathilda, dž. krawca Pfeila; Marija Martha, dž. murjerja Delanka; Laura Eugenia, dž. krawca Michała Zura. — Žemrjeczi: Jakub, s. Jakuba Niedela z B., 20 lět; Marija Hanža, dž. Michała Nowotnego z Borščic, 2 měs.; Marija, mandž. nejebob Pětra Pěšcha, 51 l. 1 měs. — Wěrowani: Michal Kravža, murjer z Wotrowa a Khatia Wiczazec z Hrubelčic; Domaš Hareuba, džekaczej w Hajnicach a Marija Prokopec z Čech; Jakub Lukasch z Budyschina a Marija Schwanec z podhroda.

Wysokoczeszenomu knijezej groſſie Francej Stolsbergej pschi wobęhnenju Worklee 1. meje 1869.

Witamy Was, hnadny knijeze! witamy jako wtrobitoho wojoوارja za prawdu a za prawa swjatohho wótca, witamy Was pschi zaſtupjenju do nasheje frjedziny, do katholskeje serbskeje krajinu. Wjeselimy so a smy pozběhnjeni z tym, zo mamy tudy Was, kotrehož slawa pschikhadej samomu do předka khwataſche. Boh zapłací Was, wysokoczeszenym knijeze, Wasz nadobny ſtuk za sprawnu wěc naschoho swjatohho wótca a žohnuj Was z časnymi a wěcznymi kubłami na Waszim nowym sydlisczu. Daj Boh, zo byſheje prawje wjele wjesolych dnów tudy doczakali a tak w nashej frjedzynje to zaczuwali, ſchtož sam naschomu wjeselubowanomu swjatomu wótcej pschihotowaschže!

Wjele katholickich Serbow.

Niedzelu 6. juniju popołdnju wot 4 hodž. budje na ſchuli w Khrösczicach katholicka z hromadzina, na kotrej ſu katholick Serbia ze wszych wosadow z tutym pscheproſcheni.

W knihiupſtwje Smolerja a Pjecha tudy je na pschedan: Wobraz Piusa IX. ze serbskim podpisnom: „K dopomjenju na poftalétny měſchniſki jubilej Piusa IX.“ Po jenym 5 np., za toleč 100.

Das Büchlein vom Papste Pius IX. Von Herchenbach. 2 nsl. 5 np.

NB. Wszych katholick druhé knihy ſo rady a ſpěšnje wobstaraja.

Katholicki Poſao

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolétna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chrkwinski časopis,

wudawany wot towarzstwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Michał Hórník.

Číslo 11.

5. junija 1869.

Létnik 7.

Nabožne wuſtawu w Parizu.

Hdyž wot towarzstwów swjatoho Vincenca, w Parizu po lécje 1830 nastatých a něčko po wšchem katholickim swěcze rozpishestrjených, wot towarzstwów za rjemieſtſkých, a wot wschelatich wuczenych towarzstwów wothladujemých, ma město Pariz hīcze wjele wopomnječia hōdných wuſtawow.

Pariz wobſedži 58 žónskich klóſchtrów, wot kotrejž maja wſchelake wjacore dobročinjace wuſtawu. Najwjacy z nich je wothladanju khorych a wočežnjenju mědoſeče poſwyczených, a wýsche toho wobſtaraja rjadowe (klóſchtryste) kniežiny khorych we 24 zjawných hōjeńiach (wuſtawach za khorych). Někotre tychle klóſchtrów su maczeſke domy, woſebje tamny dom daloko rozpishestrjených ſotrow s. Vincenca, liž maja wjele pobocznych wuſtawow. Woſebje wuzběhowac̄ dyrbi ſo rjad „ſlepyh ſotrow s. Pawoła“, kotrež ſu w poſlenich lědzeſtſtakach naſtate. Nímale wjchitke teie ſotry ſu ſlepe, rozmjra pak tola wšchē žónske a domijace džělo tak wubjernje, zo mója swoje tohorunja ſlepe wuczownich w nim rozwučzowac̄ a předſtricícerki džělachy domow býc̄. Spodživne derje je tónle wuſtar hīzo wuczil. Hdyž ſlepe ſotry ze ſlepymi ſhrofami (holcžtami) we domje abo w zahrodje khodžiež widžiſh abo naděňdžesč - li je pschi džěle, rjewerisch na prěnje poſladnjenjo, zo ſu ſlepe. Tele zjenočenſtvo ſlepyh ſotrow je założene wot jeneje parizskeje wudowy. Šlepe ſotry pschiběraja pschez to, zo tam wuwučzene holcžki najbóle wostanu. Wuſtar džerži ſo pschez wunoſchki džěla ſlepyh ſotrow a tež pschez dobročerjow.

Druhi nowy rjad ſu „male ſotry khudých“ (Petites Soeurs des Pauvres), 1840 we St. Servain w Bretagni pschez dwě džělavej žonje a jenu staru ſlužownu džowku pod wjedzenjom kaplana Le Bailleron założene. Něčko wunoſcha licžba tychle ſotrow hīzo pschez 1700, kotrež pschez 11,000 starých ludži po české Francózské chle zaſtaraja. W Parizu maja wone pječz wuſtawow (domow) z někotrymi

stami potrjebnych starzych mužskich a žónskich. Wone zdžeržuju so woſebje pſchez jałmožnu, kotrež ſotry kóždy džen po wulkim měſeče Parizu hromadža. Wone khodža po zbytne jéž do tuchnijow bohatych ludži, wuproſcha ſebi na torhoſtečach wotpadi zeleninow a warjenijow wot pſchedawaſkow, ſkladuja wſhitko na swoje wot woſlika czechnjene wozhežki a wjezu je domoj, hdžej ſo nazberane darh staroſciwje rjaduja a pſchihotuja, zo bychu starymi ludžom za jéž ſkužile. Schtož pobrachuje, ſo pſchitupi z pjenježnej jałmožnu, kotrež ſotry na wěſtych dnač pſchi cyrkwinych durjach proſcha. Tele ſotry starzych ludži potajſim nic jenož zaſtaraju, ale zalutuja jim tež prou a ponijenjo jałmožnyproſchenja, hdžj to za nich same na ſo wozmu. Schtož njeđopomni ſo tu na najrjeniſche čaſh kſcheszanſtawa? Tónle rjad njewoſteji hiſcheze 30 lét, je pak ſebi powſchitkowne pſchipóznačjo dobył a pſchibéra kóždy džen. Kak wulke zaſkužby změje wón, hdžj budže 50 abo 100 létny jubilej ſwe-čiž? Tež holch z wſchich ſtarow ſu hýž tomule rjadej pſchitupiše, hacžrunje ma ſpočat a wjetſhini z nižſich klaffow wobydleſtwa; wjele ſkužownych holež-koſ (na kotrejž dobre zađerženjo w Parizu kóžde knjeſtvo derje kedžbuje) a wjele kudsonych dželacžerkow namaka ſo bjez ſotrami.

Wulke nužy wotpomha dale podpjerace towařtvo za pſchedměſcheža (*Oeuvre des Faubourgs*), wot žónskich wjedžene; wone ſtara ſo woſebje, zo bychu džecži dželacžerſkich familiijow, kotrež we wotležanhých pſchedměſchczech w najhubjeniſhých khežlach a husto w pincah bydla, draſtu a rozwučenjo doſtali, a zo bychu familije same pſched duhovenym hubjeniſtvo zaſhwane byłe. Tele towařtvo wobſteji wot léta 1848 a wudawa kóžde lěto 15 — 20,000 frankow. — Macžerſke towařtvo (*Société maternelle*), 1788 założene, ma w kóždym dželu měſta jenu knjeni hało wjedžiczeſku, kotrež tajſim kudsonym macžerjam, kž ſwoje džecži same cjeſcha, znamjenitu pjenježinu podpjeru podawa. Tele towařtvo nahromadži pſchez ſwoje ſobſtawu kóžde lěto 60,000 frankow a podpiera ſtajnje na 900 macžerjow. — Towařtwa z mjenom „žlobiki“ (francózſych crèches, tak njenowane k dopomnje-čižu na žlobjo, w kotrejž je Ježus hało džecžatko ležať) wothladuja a zaſtaraja wodnijo džecži wot cjeſhnyh (ke kotrejž dyrbja macžerje dwójich za džen pſchitnyc) hacž do tſiletnych. Wone cžinja tak možne, zo kudson macžerje tam džecži wote-dadža a same na džele ſej ſwoj khežl zaſkuža. Dželacžerkow pak je w Parizu na 106,300, bjez kotrejñiž je wjele kudsonych macžerjow. Tich zda wučinja w pſche-mere neſčto pſchez frank; tola ſu tež tajſe, kž jenož po k franku zaſkuža. — Tež je w Parizu wjele „wucžekow“ (*Salles d'asiles*) za džecži wot 3 do 6 lét, kaž w naſhimi Budžyſhiniſe wothladařiňa (*Kinderbewahranſtalt*). Tele wuſtawu ſu wob-starane wot wſchelakich ſotrow (knježinow) a wot ſwětih towařtow. — Schulſe bratſja (*Frères ignorants*) maja dwaj domaj, hdžej neſotre ſta hólczatow nie jenož ſchulſke rozwučenjo doſtawaja, ale tež jene rjemjeſko (*Handwerk*) naukuſtu.

Towařtvo džecžipſtceželow (*Société des amis de l'enfance*) zaſtaraj woſebje te džecži, kotrež možte doma pola ſwojich starzych pſchez iich zly pſchitklaſ ſtažene byče. Wone wobſteji wot l. 1827 a džerži tu thwilu 270 džecži. — Druhé towařtwa ſtutkuja za polepſchenjo khostancow (*Sträflinge*), woſebje młodych, kotrejž rjemjeſko wučiſč dawaja, jim výelo wobstaraja a iich wobſtedžbuja.

Też wobsteji wustaw, hdżeż z jaśta puszczęjeni zhromadnje dżelaja a polepszenie za tajte holčki. Dale je wustaw za złe dżerzi, kotrež staršci sami skudzicj nimoža a tohodla je tam na lěto abo dwie dawaja. Někotre jaśta steja pod wiedzenjom sotrow ze wſchelačich rjadow.

„Towaristwo swjatoho Franca Regisa“ dżela napuszczę džiwim mandželstwom z tym, zo czym kudson a dżelaczerjam, kiž ze wſchęch róžłow do Pariza pšezechahnu, wſchitke k zwěrowaniu trébne wopisma darmo wobstaran a tak civilne a potom tež chrkwiniske zwěrowanjo tajtich czynikow mózne czini. Wobstaranjo, pšezechogenjo a legalisirowanjo tajtich wopisimow žada wjèle časa, próch a pjeniez; a tohodla wosebie běsche w Parizu předh wjèle džiwim mandželstwom. Tele towaristwo, z mužskich a žónskich wobstejace, bu założene wot sudniſkoho zaſtojnika Goſsina a je wot l. 1826—1866 hižo 43,256 džiwim mandželstwom, potakim pšezech 1000 za lěto, pšezech chrkwiniske zwěrowanjo legitimirovalo. Towaristwo djerzi sebi wosebithch zaſtojnifikow. Wjše trébnych wopisimow dawa towaristwo nowomandželskim tež draſty, domjacu nadobu atd.

Žónske towaristwo kudson khorých (Oeuvre des Pauvres Malades), w lécie 1840 wot 10 knjeniom założene, ma w tu khwili 600 sobustawow w 27 wosadach a je sotram s. Vincenca k ruch, zo by kudson khorých w jich wosydlennjach wophtowało a wosyldalo. W lécie 1865 běchu sobustawow pola 52,748 khorých 158,368 wophtanjom scđinili. — Druhe žónske towaristwo wophtuje kudson khorých we zjawnych khorowniach a podpjera we wosebithch domach holčki a hólcov, kotrež su po khorosče hiſhče k dželu skabi. Tele towaristwo naſta w revoluciji 1848 pšezech někotre knjenje, kotrež w časzu wojowanja na haſach wutrobiče woszankuňch, do hojerijnjom hič, zo bych mnohoſcji tam ranienych pomoc posficižli. Towaristwo djerzi so pšezech lětne pšezechli swoich sobustawow. — Towaristwo za wojaſow (Oeuvre des Militaires) wobstarala ſchtyri ſchule, kiž su wot 600 wojaſow, za rozwučenjom žadofcziwych, wophtowane. — Towaristwo L’Oeuvre des Tabernacles podpjera kunde chrkwe z draſtami, kotrež sobustawow towaristwa same dželaja. W druhim žónskim towaristwie ſchija sobustawow kóždy tydzień wjac hodžinow zhromadnje draſczenia za kudson a rozdawaja je potom darmo. — Wosebite towaristwo ſezele kunde ſhrotu ze wſow, kiž su do Pariza pšezechle a pšezechodnu ſlužbu njenamakaja, zaſh na wſh k wustojnym rólniskim familijam abo do kolonijow (sydlischęzow), kotrež su trappistojo we wſchelačich krajinach założili. Tam naukuń hólcu nie jenož rólniſtvo, ale tež glutniwoſc; pſchetož trappistojo živja jo jenož z khlébom (połdra punta za džen), z warjeniom w selenej wodže, a z piečom wodh; dželaja pač 10 abo 12 hodžinow a ſluža pſchi tym wjac hodžinow, wosebie w noch, hiſhče w chfkvi swojemu Bohu.

Wſchelač minicha mają tež ſchule a wustawow. Někotre towaristwa wobstaraja rožicherjenjo dobrzych knihow a časopisow, druhe zhromadžują so na nježelach k zhromadnym pobojnoſcjam, druhe zrjadują loterie a bazar (hdżeż wosobne knjenje zhromadžene darh a tunje wěcki za drohi pjeniez pſchedawaja) k wſchelačkim dobrzym ſtukam.

Skóńczenie je w Parizu wjac wustawow, hdżeż so na wukrajne missionſtvo

pschihotuja a za potrzebnoſcze missionarow staraja. Z chka žadny lub tak wjele missionarow niewuposzczęla kaž francózski, a žadny kraj nijedawa tak wjele kaž Francózski. Wierz něhdje 8000 missionarami we wſchędach dželach swęta je wjac hacz iſeczina Francózow. Lyonſko-parijske towarziswo ſ rozpoſteſtrjenju węrh mějeſche w lęce 1867 z chka 5,149.918 frankow doſhodow, z czohož bę Francózski (z wuwzaćzom Algira a kolonijow) ſama 3,582,659 frankow namaka. Podobnje je pschi towarziswo Jezuſowoho džeczatſwa a tež pschi podpjeranju ſwiatohu wótca a joho wójska; z Pariza ſo na to džela, zo by Francózski w kſcheczanskiej ſtatkownej luboſczi psched wſchitimi krajem ſo wuznamjenita. To je woprawdze wobdzianja hódone, a we wſchelakim naſtrupanju pschiſkadne!

Z naſcheje diſcesy.

Z Budhſchina. Džen 22. meje zemrje tudi po dleſčej khorofsczi na ſuchoſcini k. rycznik Adolf Junge, aſſessor tachantſkoho konſistorija, w 31. lęce swojoho žiwenja. Wón zaſtiupi do swojoho zaſtojnſtwa po njeboh k. z Jeschki a wobſtara te ſame poliſecza lěta ze wſchę kħwalbu. Tak ma wyſkodostojne tachantſke konſistorium hiz̄o zaſy staroſez wo nowoho rycznika. Katholſkich rycznikow pał je w Sakszej mało.

Z Budhſchina. Maſch hnadny kniez biskop je zańdżenu njeđelu paſtiryſſi liſt wozjewicž dał, z kotrymž ſo dla ökumeniſkoho koncila wot bamža doſpolny wotpuſt po waſchinju jubilejſkoho wupiſuje. Po ſobudželenju bamžowohu liſta na wſchę biskopow ryczi naſch hnadny kniez wo pschiwodženym konciu a wo wotpuſtu. Hało wuměnjenjo poſtaja ſo tole: 1. doſtojne doſtaczo ſwiateju ſakramentow pokuth a wołtarja; 2. wjachkrocze wurjadne wopytanjo chrkwię ſ modlenju po měnjenju ſwiatohu wótca; 3. doſpolne poſczenjo na tſioch dnjach; 4. wotedaczo jaſmožny khudžym. Woſebite pobožnoſcze za jubilejſki čas wot 1. junija hacz do ſtönčenja koncila ſu tele: 1. na bożej miſci pschiſtaja ſo modlitwa ſ ſwiatomu Duchej; 2. po dopołdnischiim předowanju tohorunja; 3. na nhſhpore ſpěwa ſo pscheloženym khrluſch Veni Sancte Spiritus; 4. tſecžu njeđelu kózdomo měſaca je na nhſhpore ſitanija wot wſchę ſwiatyh psched wuſtajenym najswięcziſkim ſakramentom.

Z pruſkeje Lujic̄y.

Z Kulowa. Šwiatoczeńſcze Božoho Češla ſwjeczeshe ſo we naſchim měſtačzlu pschi najrijeniſkim wjedrje z wulfjej phchu. Čeſcne wrota bęchu natwarjene; plertiw a wěnč czechničku ſo pschez haſh; drohi bęchu z haſzami a bręzami wobſadžane, kaž ze zelom a z kwětkami poſhypane. K čeſczi bōjskoho wumozniſka we ſwiatym woblatku bę ſo lětſa tež nowe kraſne njebojo (baldachin, třeſchica) wobſtarako. Za tule chrkwiſku wuzdobu bę kniez kaplan Wowczeſk we chkej wosadže darh luboſcze hromadžik (nimale 130 tolerjow) a naſche miłosćiwi ſotry bęchu ſ njej wuſhiwanti wobſtarake. Je zawěrno rjane wopofazmo horjaceje luboſcze k Jezuſej, hdž ſo we naſchich hubjentych časach wot wſchę ſironow tajke wopory ſ

bożej česęzi pschinjesu. — Miejske pobožnoće i česęzi swiateje Macjerje Bożeje woldzerżaku so njedzelske a swiate dny we naszej farškej chr̄ki krasnje wudebjenym swiateje Marijnym wotkariju, dżelawe dny pak we kłapackich duchownych knieżnow. Boži dom bęsche stajnje wot modlacocho ludu napjelnienyh. — Do klóschtra miločiwnych sotrow w Niſſy (Neiſe) je z nasheje wosadu zaſy kniežna jaſtupiła, Gusta Rósmijec z Němcow. Wona chce so halo serbska mučerka wudospołnicz. Taſ so stajnje pschisporja syła pobožnych duszhow, tijž swetej božemje praja a so z luboſeje i Bohu za spomoženjo sobuczlowiekow wopruja. — Kniež pschekupe Jan Hórnik je na swoim domje we wuzlobieńich rjane żelezne barbijene a pozłoczane swieczo swiatoho Iana Nepomucenſkoho stajicz a chr̄wincz swiecicz dał.

S.

Cyrkwiſke nowinki a powjescze.

Pruſka. Kral Wilhelm je městę Dynthausen 30,000 tol. daril, zo by jenu nowu katolosku, a jenu protestantsku chr̄kej twaricz mohlo.

Z Greifswalde. Ćudomna měšćjansta rada, tijž je cyłe protestantska, je katoloskej wosadze twarne měśino i nowej chr̄ki darila. Zaſładny kamień bu na dniu bamžowoho jubileja położeny.

Z Schleswigia. Ludi bu ležownoće za 16,000 tol. kupjena, zo by jo na njej klóſchtr za miločiwe sotry twaril.

Něm̄ska. W městę Eislebenje w pruskej Sakskej, hdźež je Luther so narodził a wumrjeł a hdźež wot 10 lét katoloska missjonista stacija wobsteji, je so klóſchtr benediktinskich kniežnow założił. Bože wjedzenja su spodźiwne! Priorka klóſchtra benediktinkow w Osnabrücku wopisjuje nastaczo tohole skutka, a jeje najwažniſcie powjescze su tele. Wloni bu priorcy wot macjerje jeneje z klóſchtrskich kniežnow, fotraž bęsche w tſjoch njedzelach swojoho mandzelskoho a dweju synow zhubiła a někto něſhto wosebite i česęzi najswjeciszchego sakramento ežinicz hycsche, summa pjeniez pschepodata, zo by so i założenju klóſchtra węczynoho modlenja i Itajswjeciszhomu wuziela. Kniežny proſchachu, zo chył jim Bod ſiasto pokajicz, hdźež mělo jo tole stačz. Krótko na to pschinjese jim jena pobožna knieni z Münſteru, fotraž ničo wo pscheczach kniežnow njewjedzescze, njenadžitu powjescz, zo w Eislebenje něhdusihi benediktinski klóſchtr, w kotrymž je swjata abtyſsa Herta swoje žiwenjo wobzanikała, hycsze wobsteji a zo chce jón nětczyschi protestantski wobsedżer runje pschedacz; tohodla je jeje a někotrych druhich żadoscz, zo by so tale wot 300 lét wopuscheczena a wonjczeczena swjatnica zaſy za benediktinski rjad kipiła a poſwiecila. W tymle spodźiwonym hromadutrechenju požnachu kniežnh znamjo božeye wole a priorka prówcowasche so wo wuwjedzenjo tohole skutka. Tamna pobožna knieni pschinjese nětk powjescz biskopej w Paderbornje, pod kotrohož Eisleben słuscha a tež wón wulcy zwieseleny napominasche i wuwjedzenju wotmíſlenja. Po dalisich po‐božnoszach kniežnow pschitidzechu do klóſchtra znowa wschelake slubjenja hycsze po‐brachowach pjeniez. Na 17. novembra (dniu s. Herty) pschijedże priorka z jenej kniežnu a tamnej knienju do Eislebena. (Kniežnje bęshtej pschez klóſchtrsku draſtu

so hischče z manšom wodzloj.) Wobſedzeř nadobo praji, zo z pschedac̄za ničo býc̄ njenome, dokelž dce wón twarjenja sam zdžeržec̄; tola skónčnje bu kuf na mjenu tež pschitomnoho bratra priori za 9,400 toleri wohzanienja. Wotmýšlenja knježnow běchu do tohole časa protestantam njeznate; někto pak bě so porvješč spěšchnje roznieska, tola njebečku protestantowje pschedzíwo předkwzac̄u knježnow; haj něktoſi prajachu, zo chcedža swoje holčki do jich tudomneje wubjernie ſchule (kaj kuz woni w Dénabřücku maja) radh ſlav. Totalni wobhdylerjo něhdusich hloschtrich twarjenjom su 1. hapyyla wotczahnyli; hlowne murje hloschtra hischče ſteja, kaj tež ſchthri murje něhduscheje chrkwe, kotař dotal halo brózna ſlužebche. Z pomocu dobrromólnych darow budže ſo výšno trébne za hloschtr ſvjateje Herthy píši prawječ a tež chrkvic̄ka pozběhnje ſo z procha, zo by nowa ſvjatnica byla, hdež budže ſo wodnjo a w noch khvalba boža k čeſci najswječiſhoho ſakmenta ſpěwac̄.

C ž e ſ k a. Grofa Hanuſh Kolowrat je 10,000 ſchěňnakom k tomu daril, zo by ſo nižche gymnasium w Rychnowje pod wjedzenjom piaristow wo dwě wýſhſej klaffi wudoſpołníko.

Z W i n a. Khězor je nowy ſchulſki zakon wobtwjerdzil, hac̄runje wulta wjetſchina joho poddanow wo njón z chla njerodži.

T h r o l ſ k a. Zhromadzízna katholſkoho towařſtwa, kotař bu w chrkvi w Schlandersu džeržana a na kotrūž běſche 4000 muži pschisčko, bu wot khězorskoho komiſſara groſh Manzani rozpuſtěna, dokelž ſebi wón myſleſche, zo moheť tachant veiter, kiz ryc̄ec̄ zapoc̄a, tež napſheto nowym zakonjam něchtu wunjeſč. Pschitomni běchu z tym njezaſluženym rozpuſtěnjeniom jara njeſpolojni a wuprajichu to wótſe. Komiſſar doſta wulti ſtrach a ſupasche pětnje zadn duchownoho, kotořiž joho won dowjedže. Zo je wón pukl doſtał, kaj nowym najprjedy piſac̄hu, to njeje wěrno.

T h r o l ſ s a. W Schönwiesu běſche 13. meje wuzwolenjo nowoho předſtejſtwa. Hdyž ſo potom pschijaha wot nowowuzwolených žadac̄, naſta mótre rozryhc̄ewano, kiz tsi hodžinh trajeſche. Woni chchchu zakonje jenož pod tym wuměnjeniom wopſchijahyc̄, jeli ſo w nich ničo pschedzíwo ſwědomju dobroho katholika njenamala a jeli tele wuměnjenjo do protokolla pschijidže. Pschitomny zaſtojnik (wokrjesný hejtman, Bezirkshauptmann) wulkadowaſche jim, zo je jich biskop (Gaffer, syn jeho bura, joho bratsja ſu tež burja) jenicki pschedzíwo nowomu ſchulſkomu zakonje a pschedawaſche druhé tajke kž. Dokelž ſo cži mužojo pschedz wobbarachu, bu do protokolla wzate, zo je ſo komiſſar podařmo proćowal, a zo chcedža woni zakonje jenož wopſchijahyc̄, kaj daloko wone njejju pschedzíwo božim kaznjam a porucžnosćem chrtuwe. Druž dyrbjeſthe ſtaré předſtejſtvo nařhwilnje dale wobſtac̄. Zaſtojnik hrojeſche ze ſchtraſami, ale nowy předſtejſer prajeſche: „Ja ſo njeſpječju zaſtejnſtwo na ſo wzac̄, ale chcu po mojim ſwědomju cžinic̄, dokelž je po zakonu kózdomu, potajkim tež katholſkomu ſwobodnosć ſlubjena; ſchto pak pschedzíwo ſwědomju je, ſmě mi jenož bamž a biskop prajic̄. Radſho dam ſwoju hlowu, hac̄ zo bjez wuměnjenja pschijaham.“ Skónčnje wuprajichu ſtarí a nowi předſtejſerjo, zo ma ſo ſchtraſa, kiz je jim dla zapomjedzenja nowoho ſchulſkoho porjada napołožena, wot chkeje gmejný pláčic̄, dokelž je ſo zapowjedzenjo po myſli

chleje ginejny stalo. Tak je widzecž, zo su Throlsch swojej katholskej wérje wýchudjom žwérni. — Zapótlanc za „reichsrath“ duchowny Dr. Greuter je někto po skončenju reichsratha jeneje rheež dla, kotrež wloni w zhromadžizne w Hippachu džeržesche, do pscheptyanja wzath. Tež w druhich khézorovych krajach su zaži někotři duchowni pišmow, předowanjow a rheežow dla wotsudženi.

S h r o w a t ſ k a. Njeboh kardinal = archibiskop Haulik je pschez 400,000 ſchěnałow zavostajík, kotrež drže budža zwjetſcha k wýchelakim dobrým ſtulkam postažene, hdžiž budže testament wotewrjeny. Njeboh kardinal je hižo za živjenjo wjele wopravak. Tak je khudym a ſtudentam kóžde léto wjele dawał. K założenju ſchpitala a ſchule miloſciwych ſotrow je wón 150,000 ſchěnałow daril. W lécze 1852 da nowu hólcžu ſchulu natwaricž. W lécze 1858 założi fundaciju 50,000 ſchěnałow k podpjeranju khudych wudowow. Při svojim jubileju 1861 rozda wón 80,000 ſchěnałow k podpjeranju khudych we wýchelakich městach. Ponowjenjo a wutwarjenjo archibiskopskeje cyrkwe zaplači sam. K założenju južnošlōvjanſkeje (khrowatskoſerbſteje) akademije dari wón 10,000 ſchěnałow.

Z R o m a. Grofa Schönburg je do swojoho wótnoho kraja wotpucžował. Wón pschijwiedže ſobu tež młodoho měchnika, k. Fikenschera, kijž budže pola njoho za domjacoho kaplana. Pschidawlk: Grofa Schönburg je pjatki 28. meje do Wechſelburga pschijet a k. kaplan Fikenscher je nas zařízenu wutoru w Budyschinje wopytał. — Macz barona Ernsta z Schönberga je tež někto katholske wérhwuznacžo tudy wotpozožila.

Z R o m a. Džen 13. meje ſwječeſche bamž w czechosloki ſwoj 77. narodnij džen. Wón pschistaja někto pschi kóždej bozej mſchi modlitwu za potřebnosće ſwiaťe cyrkwe. Swojim ſlužownikam wudžela wón sam kóždý měsac w privatnej klapačkѣ ſwiate woprawjenjo.

F r a n c ó ſ k a. Žódž z mjenom „general Abatucci“, kijž je ſo na pucžu wot Marſeille do Roma podnurila, wjezesche 100 ludži; bjez nimi bě 22 mlodžencow, totiž chyčhu do bamžoweho wójſka zastupicž, dalec bamžowý konſul Ferrari ze ſwobju a tež jedyn francózski oberſt. Tež ſumma pjenez za bamža je zhubjena. Ženož 39 čłowiekow je ſmjerči wucekko.

P ó l ſ k a. Liczba ſchismatiskich cyrkwowych ſtajnje pschibjera, dokelž ſo rusoſke knježerſtvo jara wo to ſtara. Tak je zaži jena cyrkj w měscze řawje do ſchismatiſkeje pschewobroczena. Tež we ſlawnym hnadmym měscze Czenſtochowje, hdžež wjiché zaſtojnifik žadhyn Ruja njeje, twari ſo nowa ſchismatiſka cyrkj, wězo za krajne (nimale jenicež katholske) pjeriezy pôlſkohho kraleſtwa. Runje tak ſtukuje ſo we wjacorých druhich městach.

R u ſ o w ſ k a. Kaž je znate, bu psched 5 létami warszawſki archibiskop Želiński do rusoſkohho města Jarosławia pschi rěch Woſky wuwjezeny. Po dokhím mjelečenju pschijesechu někto jene pôlſke nowim powieſć wo nim. Archibiskop je ſobi drjewjanym dom na pschedměſčju wotnajał a je khudze živý. W jenej ſtově ma klapaku, w kotrež kóždý džen božu mſchu džerži. Tomu poſkužuje mlodý kaplan. Zdaluje ſo ludži po móžnosći a wutkodžuje ſo ze ſwojim wujom Brin-kom, kijž je dobrowolnje k njomu ſo pschimdał. Ruski lud poſtrawia joho z pocze-

scjowanjom, skoro taž by so joho bojał, a tež woſobni (sam schismatiski biskop) joho z časami wophtuia. Knježerſtwo je jomu prajicž dalo, zo by so do Warszawy wrócić směl, hdyž by khezorej swoje priedawſche zadžerženjo wotproſyl. Tola arbiſkop je z doſtojnoscju wotmokwilek, zo wón to činicž njemože a zo budže poſleni, kotſiž so do Pólskeje wróci. Wón ménjeſche z tym, zo dyrbi knježerſtwo najprjedy wſchęch wupołożanych a ſchtraſowaných duchownych domoj powołacj.

Afríka. Superior Fabian Pfeifer z miſſije w ſrijedźnej Afriči piſa, zo je nowy miſſionar Dismas Stadlmayer ze ſwojimi towařſhemи zbožownie do Chartuma pſchiſchoł. Zaúdžene léto běſche za miſſion žohnowane; wjele džecži negrow (mírow) je ſo kſchecž dalo.

Połnocna Amerika. Sobotu pſched jutrami zemrje w měſeče St. Paul w Minnesota miſſionar Demetrius Marogna, rodženy grofa z połodniſcheje Tyrolſteje, w 67. ſéce ſwoje staroby. Měſchniſtu ſwjeciznu doſta w Mainzu a w tamniſchej diöceſy najprjedy ſtukowaſche, potom běſche 20 lét farač w diöceſy Augsburg, džecž 1846 hało miſſionar do Ameriki, zastupi tam ſchecž lét pozdjiſho do rjada benediktinow, kotryž potom tež do Minnesota pſchiwiedze. Hdyž běſche ſo pſchi wotpalenju ſchule we St. Paul, kotryž wohen běchu złónich založili, ſtrachnje wopalil, džecž na wuſtrowienjo do Floridy a ſkonczi nětko zasy w St. Paul w macjerſkim domje knježnow ſotrow ſ. Józefa ſwoje živjenjo. Wón rycerſche derje italsch, francózsch, němſch a jendželsch, a běſche wſchudzom jar a čeſeczem.

Cyrkiwiſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadów.

Z Budýſhina. Žemrjecži: Michał Milkawſch, ſ. Jakub Lawkuſa, 6 njeđ.; Franc Adolf Junge, rycznik, aſſessor pſchi tachantskim konſistoriju, 30 lét; Karl Reinhold, ſ. Jana Tr. Klinger, 12 njeđ.; Petr Pawoł, Karla Augusta Nela, mklóſki dwójnik, 1 lěto, 15 dnjow; Jan August, ſ. Karla Tr. Schereca w Dobruschi, 19 njeđ.; Hanža, njeboh Jakuba Čzocha w Kukowje mandželska, 57 lét.

Z Nadwora. Řeſčenaj: Petr, ſ. Michała Šeblaka z Měrkowa (†); Gustav Adolf, ſ. Augusta Arnolda z Měrkowa. — Žemrjecži: Haná, m. Jakuba Holbika khebětarja, w Nadworju, 52 l. 4 m.; Jakub, ſ. Milkawſcha Bachera z Kamjeneje, 19 l. 4 m. 17 dnj.; Jakub Spitank z Čornoſho Hodlerja, 47 l. 6 m. 1 dž. — Wěrowani: Jan Větka z Budýſhina, z Mariju Rjehorkec z Nadwora; Jan Khiilan z Nadworskoho Haſa, z Mariju, wud. njeboh Augusta Penthera z Khróſta; Milkawſch Möhn z Nadwora, z Hanu Winarjec z Kamjeneje.

Intſe njeđzelu 6. junija budže katholſka zhromadžizna abo rozryczęwanjo wo zhromadnych naſežnoſczach katholſkich Serbow, a to na ſchuli w Khyoſcicach po wſchporje wot ſchtyrjoch.

W knihitupſtwje Smolerja a Pjecha tudy je na pſchedan: Wobraz Piusa IX. ze ſerbſkim podpiſmom: „K dopomjenju na počtaletny mějhnistki jubilej Piusa IX.“ Po jenym 5 np., za toleř 100.

Das Büchlein vom Papste Pius IX. Von Hertheubach. 2 nsl. 5 np.

NB. Wjehé katholſke druhe knihy ſo rady a ſpěšnje wobstaraja.

Katholicki Poſor

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płacična na pósće
a w knihańi 15 nsl.

Chrkwinski časopis,

wudawany wot towarzstwa S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 12.

19. junija 1869.

Lětnik 7.

We wotpuſtku.

Skoro žada wucžba katholiskeje chrkwe njeje tał wopacžnym a njetubognym rozsudzenjam wustajena byka, taž wucžba wo wotpuſtach, najbóle tohođla, dokež so dospołnomu dorozomjenju teje sameje pschihódna próca njedawasche; tež pola katholickich křeħecjanow Inježi husto we tutej trischtrnej wucžbje jich měřh wobżarowania hóDNA njewědomnoſež. Tohođla napomina tež našch swj. wétc Pius IX., w piśmie, psches lotrž wón pschi pschiležitoſci ökumeniskoho koncila dospołny wotpuſt po waſchinju jubilejskoho wupiſuje, zo byku so wériwi psches předowatno božoho ſłowa z nowa zas rozwucžili a tał i dobhežu wotpuſta pschihotowali. Tež „Katholicki poſor“ chce swojim čítarjam z tym najwažniſche wěrnoſež wo wotpuſtu z krótka rozeſtajecž. —

Shto mamy my pod wotpuſtom zrozemicž? Skoro same połazuje, zo so psches wotpuſt něſhto spusčęza, wodawa, połožuje — a shto to? Zo bykuňtu to prawje zapſchimyli, dopomimy so na někotre znate wěrnoſeže. Na kóždym křeħe, kiz čłonjek wobonýže, da so dwoja wěc rozeznawač, wina hręcha a shtraf a hręcha. Wina hręcha wobsteji we rozhněwanju božim, kiz nam swjatosćzaci hnadu božu, božu luboſež a bože pschecželstwo rubi, abo tesame i najmijenšhom pomjeniſchuje; shtrafa, kiz je boža sprawnoſež na kóždym hręch stajka, je dwoja: wěčna, t. j. wěczne zatamanjo a časna, kiz ma čłonjek na swěcze abo w číſcu wotcerpječ. Tež wschedne lohke hręchi, kiz sebi wěcznu shtrafu njezaskuža, njeſtoſtanu tola bjez časnych shtrafow. — Psches hóDNA dōſtacžo swj. sakramento połuch wujedna so hręchnik zas z Bohom tym Inježom, t. r. jomu so spusčęzi wina hręcha a wěčna shtrafa; tež džel časneje shtrafy spusčęzi so hręchnilej, a to čim wjetſhi džel, čim dospołniſha joho želnoſcž bě. Wěrno je, i konjek je po hóDNA wotpołożenej spowiedzi zas džecžo božej luboſeže, a njetrjeba so

boječ węcznoho zatamanja, tola dopuscheči Bóh tón kniez we swojej mudrości a miloſći cjaſne khostania na njoho. „Tež hréchi tamnyh, praji s. Augustinus, kótrymž sy th, o knieje, wodał, njevoſtajis̄ ty njekhostane.“ Tež w s. piſimje namaſamih my tuſamu wérnosć. a Trientska chrkwiſka zhromadzizna wuci ju, mjenujich, zo ma hréſhnik po wodathm hréſhe a ſpuschezenej węcznej ſchtraſe k najmjeſtſhom jedyn džel cjaſneje ſchtraſy ſam wotčeřpječ, a to móže ſo ſtač we tuthm žiwiſenju pſches poſutne ſlutki, abo pſches bołoſče cjiſeča, kíž maja tam khrude dufche wuſtač. Za poſutne ſlutki, pſches kotrež ſo boječ ſprawnoſci doſč cjiini a za naſche hréchi zaſkuſene cjaſne ſchtraſy zapokuča, placzka wſahé dobre ſlutki, kíž ſebi my ſami na położimy, abo kíž nam mjeſtnik w ſpoſiednym ſtole pſchiporucza, abo wſchitke kſhižiki a khorosze, z cyka wſchitke khostace domaprytanja, kotrež Bóh tón kniez na naſ dopuscheči, hdyž je my ſeſerpuje zniſemý. W ſapokuſenju cjaſneje ſchtraſy pſchitidze nam nětko cykſej k pomocu pſches wudželenjo wotpuſtkow, pſchez kotrež ſo nam cjaſne ſchtraſy ſpuschezeja. Wotpuſtk je po tajſkim wot chrkwi wudželene ſpuschezenjo tamnyh cjaſnych ſchtraſow, kotrež bychmy my po wodathm hréſhe hiſhce ſu abo w cjiſeču wotčeřpječ dyrbjeli. Pſches wotpuſtki njevodawaja ſo potajſkim hréchi, njeſpuscheža ſo tež węczna ſchtraſa, pſchez wotpuſtki ſpuschezeja ſo jeniečych cjaſne ſchtraſy.

Móć wotpuſtki wudželeč, ma Khrystuſowa chrkij; tuſamu doſta wona wot ſwojoho bóžſkoho zaſožerja w tamnym ſlužbenju, kíž ji won da, zo budże wſchitko, ſchtož wona na zemi wotwaja, tež w njebjesach wotwazane. Mat. 16, 19. Tu pſchepoda Khrystus ſwojej chrkwi wſcho, winu a kóždu ſchtraſu hrécha ſpuschezeč. A na jenym druhim měſečje praji naſch zbožník: „Mi je wſcha móć data na njebju a na zemi.“ Mat. 28, 18. „Ráž je mje wótc poſlał, tak ſeſelu ja was.“ Jan 20, 21. Z tuthmi ſłowani pſchepoda wón ſwojej chrkwi ſwoju chku móć, dolež wón chchce praſic: Z teſſamej mocu, kotrež je mi tón wótc dał, wuhotuji tež ja was; wón da potajſim ſwojej chrkwi z tym tež zaſeſeje tu móć a te prawo, hréſhnikam za jich hréchi poſtajene ſchtraſy ſpuschezeč, dolež je wón tež wěſeſe ſam tutu móć měl. — Hdyž Jézus Khrystus dale ſwojej chrkwi pſchez s. Pětra a ſwojich japoſchtoſow kluče njebjeſkoho králeſtwa pſchepoda, da jím tola tu móć, poſutnym hréſhnikam njebjo wotewrič, potajſim tež tu móć, wſchitke zadžewki zvěhnyč, kíž zaſtupjenju njebjeſkoho králeſtwa do puča ſtuſaja. Ře tajſkim zadžewkam ſluſha paſ nětko tež tamna wiňowatoſč, ſwoj doſh hacž do poſlenjoho pjeſnježla zaplačeč, t. r. wſchitke za ſwoje hréchi zaſkuſene ſchtraſy doſpołnije zapokučeč, předn hacž móže ſo nam njebjeſke králeſtwo wotewrič. Z toho móžemy my z wěſtoſeču ſužieč, zo je chrkij wot ſwojoho bóžſkoho zaſožerja wſchitke moch hréchi a węcznu ſchtraſu ſpuschezeč tež tu móć doſtaka, cjaſne ſchtraſy. kíž zaſtupjenjo do njebjeſkoho králeſtwa zadžewaju abo wotſtorkuja, wodawac̄.

Tutu wot toho zbožniſla doſtatu móć je chrkij tež we wſchitkach cjaſach wužiwała w tym, zo je wěrnie poſutnym hréſhnikam napołożene ſchtraſy abo z džela abo doſpołnje ſpuscheža. Tak hýž ſpuscheži s. japoſchtoſ Pawoł w kſheſcianſkej wofadze w měſeču Korinthu jenomu cjiowjeſej wulki džel napołożeneje poſuth, kotrež bě pſchez wobouſdzenjo cježkoho hrécha wulki poſorts̄k dawał, potom paſ pſchez ſwěrn

dopješenjenjo kruteje połuth wěste znamjo polepschenoho živjenja zjewiš; tomu tač połutnomu hręchnikej wudželi s. japoštoł potakim jedyn wotpuſtſi, a tač wudželachu so tež pozdžischo we ws̄chitkach čjasach wot pſchedſtoſiczerjom chrkwe wotpuſtſi. W prěnich čjasach a tež hiſhče poždžischo napolóżachu pſchedſtoſiczerjo chrkwe hręchnikam jara krute, wobcejne, druhdy wjach lét trajace połutne ſlutki. Woni dyrbjachu so poſcicž, jałmožnu dawacž, khorčy wothladacž, někaſtichkuli wjeselow so zdžeržecž, njeſmēdžachu swjatožnym božim ſlužbam pſhitomni bycž, ale dyrbjachu w połutnej drascze pſched chrkwinſkim durjemi ſtejo thch, kiž nimo džechu, wo wodaczo proſhez. Běchu jich wobońdżene hręchi tajne, t. r. druhim njeznate, bě tež jich połuta tajna, běchu pač jich hręchi zjawné, druhim k pohorſtej ſlužace, bu jum tež zjawná połuta data, pſchez kotoruž mjeſečhe so pohorſtek zas zarunacž. Tajke połuth trajachu husto cykle lěto, druhdy wjach lét, haj za wěste jara cęzki hręchi chle živjenjo dołho. Hdyž pač něko połutni hręchnich pſchez swérne, podwolne pſchenjenjenjo swojeje ſchtrazh pſchez dleſhi čjaſ so wuznamjenowachu, ſkrótschichu jim pſchedſtoſiczerjo chrkwe čjaſ jich połuth abo spuscheſiczu jim tónsamh tež doſpołnje, a tute spuscheſenjo abo położenjo jich połuth mjeuwoſaſhe so wudželenjo wotpuſtſow abo z krótką wotpuſtſi. W pozdžisich čjasach njetrjebaſhe chrkę pſchi doſpołnje pſhemjenjenyah wobſtejnosczech tač krute kažnje nałożecž a njechaſche to tež woſobnie, zo njeby nikoho wot doſtačza s. ſakramenta połuth wottraſhika. Tola boža ſprawnoſež žada ſebi tež něko runijež tač doſpołne doſčezinjenjo, kaž hdy předn; njezaplači tón hręchnik něko w tutym živjenju ſwoj pſchez ſwoje hręchi načinjeny dołh, zwieje wón tónsamón w čiſciu wuplačicž; čim wjach a čim kručiſche połutne ſlutki ſebi wón tuđh napolóżuje, čim ménje změje wón w tamnym ſwěče wotčeřpječ. We wuplačenju ſwojoho dołha pſchinidže jomu chrkę k pomoc z wudželenjom wotpuſtſow; wona spuscheſica z tej jej pſchepodatej mocu jomu z džela abo doſpołnje čjaſne ſchtrazh, a zaruna božej ſprawnoſczi to, ſchtož mjeſečhe tón hręchnik pſchez wotčeřpjenjo čjaſnych ſchtrazow po prawym ſam čjinicž, z jej dowěrjenoho bohatoho połkada Jezuſowých zaſkužbow, kotoruž je hiſhče pſchiroſt pſchez zaſkužbų najzbóžniſcheje kniežen Marije a druhich ſwiatyh. Jezus Chrystus njeje mjenujen jeno ſwojemu njebeſtomu wótcej za naſhe hręchi doſpołnje doſče čjinik, ale pſchez ſwoje živjenjo, hórke čjeřpjenjo a boſoſciwu ſmjerč je wón za naſ tač bohate zaſkužbų nahromadžil, kiž ženieje wotebjeracž nje-moža, dokelž ſu njeſchemiernye. Tež ſwječi boži, woſobnie najſwječiſcha kniežna Ma-rija, s. martrarjo a połutnicu ſu pſchez ſwoje krute živjenjo a boſoſciwu martry ſebi wjach zaſkužili, hacž bě to k zapokučenju jich živjenja trébne; tute jich zaſkužbų pſchinidu druhim ſtawam s. chrkwe k wužitku, haj teſame wuczinia z njeſmērnymi zaſkužbami Jezuſowymi jedyn pſchebohatym połkadem, kotoruž je ſvjatej chrkwi dowěrjeny, zo by wona z njoho ſwojim džecžom po jich zaſkužbach ſobudželi. Chrkę nje-wostaji něko tutón ji dowěrjeny połkad hjez wužitka ležo, kaž tamny lěni wotročiſt we s. ſeženju, kiž tón jomu dowěrjeny talent zahrjeba, ale halo dobrocziwa maczec̄, kiž za ſwoje džecži ſo tež hiſhče po ſmjerči ſtara, nałożuje wona tutón połkad k ſpomoženju za wotemrjetych, zo by jum jich martry pſchirótschika abo połožika, kaž tež k wužitku za živých, zo by jum pomhała, božej ſprawnoſeži doſče čjinicž. Chrkę runja ſo tu luboſciwi maczec̄, kiž ze ſamoženjom, kiž je ji něchtón wotkaſał, dołh

swojich džecji wuplaci, t. r. wona spuscheja pschez wubjelenjo wotpuskow tamne časne schtrazy, kiz by ton hréshnič abo w tutym žiwjenju abo w císeřu woczer-pječ dýrbjač, a spojkoji božu sprawnosć pschez to, zo ponižnje prosh — wona chyka město pokutnych štutow, kiz by ji po prawym ton hréshnič sam pschinječ dýrbjač, po joho zaſlužbach wěstu pschihodnu měru z njesměrnoho pokläda chrkwe hnadnie pschimacz, tomu pokutnomu hréshniček pač joho dolh abo z džela abo dospołnje spuscheč. —

(Pschihodnie dale.)

Prěnja lětuscha katholska zhromadžizna.

Na požadanjo ze wschelakich stronow běsche redaktor Póšta katholsku zhromadžiznu abo zhromadžiznu katholickich muži ze serbickich wosadow do Khróscic na šchulu pscheproshk k wuradženju zhromadžnych serbiskokatholickich naležnosćow. W postajenym časju zemđe so tam 96 Serbow, biez nimi cíile knježa duchowni: t. farar Smoča z Njebjelcic, t. kaplan Werner z Khróscic, t. kaplan Duczman z Radworja, t. kaplan Eusežanski z Ralbic (w tu khwilu we Wotrowje), t. P. Innocenc Jawork z Marijneje Hwězdy a t. P. Tadej Natušč z Różanta. Z wuczerjow našichich wosadow běshtaj pschitomnaj t. Pjetasch z Khróscic a t. Hauffa z Różanta.

Zhromadžiznu wotewri redaktor Póšta a rozeſtaji wažnosć a wuzitnosć katholickich zhromadžiznow. Dokelž ton króč njebe žadny dženski porjad abo programm postajenj, wunješe ton samy, neto wot zhromadžnych za dalishe wiedzenjo zhromadžnych požadanj, halo prěnju naležnosć: wuradženjo wo trěbnoſci a mōžnosći twarjenja katholiskeje chrkwe w Vaczonju abo Čjornecach. Pschitomni ze wschelakich wosadow wobkruczicu, zo so tež w dalisichich stronach wschidžom za tajke wotmyšlenjo z khwalbu wuprajeja. Tohodla zjenocicu so wschitch w tej wětoſci: Twarjenjo jeneje noweje chrkwe, a to w Vaczonju abo Čjornecach je zhromadna naležnosć wschitkikh katholickich Serbow! Předhy hacž móže so t. wyschnoſci hič a prawo k hromadženju dobromónych woporow k wuwiedzenju tajkoho wotmyšlenja žadacj, dýrbjeſte so wubjerk (lomité) wuzwolicj, zo by so ton dale starak. Tónle wubjerk da sebi sam hisčeze statuth abo wustawki a móže so w swojim časju tež pomjeticic. W tu khwilu buchu do wubjerala wuzwoleni: t. kaplan Werner z Khróscic, halo pschesyda; t. Pjetasch, halo pismawjedžer; halo zastupjerjo wokłnosće, w kotrej ma so ta chrkwe twaricj: t. Bodlank z Vaczonja, t. Žynda z Čjornec, t. Kolla z Pozdec, t. Lipicž z Čjeschkec, t. Měrczinck z Haſlowa; halo zastupjerjo Khrósciankeje wosady: t. mihnik Warwirk z Khanec a t. Kubler Kummer z Čjasec; halo zastupjerjo druhich wosadow: t. kaplan Hórnik z Budyschina, t. Kubler Wagner ze Smolic, t. Kubler Liebsch z Hunjowa (budyskeje wosady), t. farar Smoča z Njebjelcic, t. kaplan Duczman z Radworja, t. mihnik Kummer z Lazka (ralbicjankeje wosady), t. Kubler Šymank z Wotrowa a t. pschelupc Hórnik z Kulowa. Po tymle wuzwolenju buchu nělotre radh nowomu wubjerkie, hdjz budje wot wyschnoſceje pschipoznath, k dalischemu štutlowanju poručzene. Radži so, zo bychu so hotowe pjenjež a wotkazanja do nalutowarniſkich knížek na daň zapisowale a w Póštu na to kwičirowało. Tež radži so wot wjele pschitomných,

zo by so, hdyž zmířený domovnost, tež subskripcija (podpisovanjo) po všech Šerbach moželo poslat, zo by so trchu vjedžalo, tak vjele ček tón abo druhí k tomu slukoj daj. Tola to a druhé zavostaja so vštitko vubjekf k dalishomu vuradzenju. W psichodnym čjisle Pósla budže zašy něčto wo tym rježane. Tež praschenjo, kde by ta wotmyslena cyrkj stacj měla, hacj w Vaczonju abo Čjornecach, zavostaja so psichodnoscji. — Druha naležnosć, wo kotrež so zhromadzina rozhrežowasche, běsche wobčežowanjo katholickich Šerbów pschečiwo kamjenistim nemškim nowinam (Wochenschrift) halo „amtsslattej“, dokelž wone druhdy jara njepšrečelsch pschečiwo katholikam pisaſa. Referent w teſe wěch běsche k. mlynk Warwic. Wón rozpraji, ſto je kralovska krajska direkcijsa dotal hjo cjinila na proſtuju katholickich Šerbów kamjenisteho ſudniſkohu wokrjesa. Tež je wón ſlubjenjo doſtał, zo na s. džen s. Marije domaphtanja katholick njebudža na ſudniſtu do Kamjenca žadan, dokelž tehdom zwjetſha do Róžanta k mſhi khodža. — Tseča naležnosć bě porjad pschi processionach do Krupki a Rumburga. Wo tym so vjele a živje rježesche, ale ſlonečne wobzanſtjenja ſtanu fo halle psichodnje. Hdyž běsche zhromadzina poltsecja hodžinh trača, bu redaktorej Pósla počnomoc data, zo by wón na s. Katorjencu zašy taſlu zhromadziznu ſlažal a dženſki porjad do pređa wozjewit. Na to wobzanſh wón zhromadziznu, kotaž da-li Bóh dobre plodh pschinjeſe!

3 nasheje dićesy.

3 Marijnoho Doča. W nashej klóſtchrſkej cyrkvi je psched několymi nježelemi wudowa Karolina Englerowa z Rusdorfa, rodžena ze Šerbi pola Šhorjelca a 36 lét stará, katholick wěrywuznaczo wotpkožila.

3 Róžanta. Posleni džen meje wopuſčci wysokoſtojny k. administrator P. Benno Kral naſhu cyrkj a ſvojich lubyh krajanow, dokelž khorosje jomu dalishe wobstarano jojo tudomnoho zastojniſtu njemóžne cjinjeſche. Na 27 lét je wón tuby halo horliwy duchowny ſlukowaſ a předy tež w Marijnym Dele a w Marijnej Hwězdze. Něko pschebywa w klóſtchrje Osseggu a je ſo tola z Boža tak daloko wuſtrowit, zo móže w kapačen za khorých zašy Božu mſhi djeržec. Bóh zaplač jomu bohacje jojo luboſcje k naſhomu ludej a daj jomu zbožowny wječor živjenja!

3 Róžanta. Na město k. Benna je wot ſwojeje duchowneje wyschnosće za administratora poſtajeny a 8. junija ſem pschięt wysokoſtojny k. P. Lüdwik Angermann. Wón bě, kaž je znate, počwóſma lěta halo kooperator pola naſ a bu psched nimale dwemaj lětomaj do klóſtcha Marijnoho Doča powołany. Nowy k. administrator je wulki pschečel Šerbów; pschetoz z luboſcje k nim je wón ſerbsku rječ doſpočnje naukuňk, tak zo w njej pređuje a tež pisa. Wón je hjo w lěće 1863 ſerbsk spisaſ a za ſwoje pjenjeſy wudak knihu z napismom: „Katholik a jojo cyrkj. Rozwucžaca kniha za katholickich Šerbów a vštitlich, koſiž katholiku cyrkj pschiſkuſhnie roſudzeč čhodža.“ Tohorunja pisaſhe wón wjele do naſchoho Pósla wosebje w přenich lětnikach, kaž „Statuizm Róžanta“ atd. Bóh žohnuj dale jojo ſlukowanjo bjez Šerbami.

3 Dreždžanskeje diócesy.

3 Dreždžan. Išeczu njedželu po jutrah, na zakitarškim svjedženju s. Józefa, bu kral. Józefinowomu wustawej wulka wjesołosć a wulke žohnowanjo pschihotowane pschez wudželenjo swjatoho sakramento firmowanja na 43 žónskich woſobow, bjez kotrymž so 31 wustawskich holičkow, 11 knježniczkow a dwě pschez woſebitu dowolnoſež pschipuſchenej namakaſhu. Firmowanska kmótra pschi wſhitlich k domej ſkuſhachč běſche najwyskhsča pſchedſtojicžerka cyloho wuſtawa, kralowna Marija. Swjath skutk bu z Te Deum a ze s. požohnowiom ſloneženj, na čož najwyskhschedostojny kniez biskop a z druhimi pschi tomnimi duchownymi pſchedſtojicžerku k wrotam pſchewodžeshe, na kotrychž svjedženska wjesołosć w ſežehowachm chronogrammie wuraz namaka: Salve episcope Conflitrum fVNdatlonis pELLas.

3 Dreždžan. Wyſokodostojnym knjezam sobubratram z dreždžanskeje kaž z naſcheje diócesy, tij su so na čeſnym dario za přjedawſchoho seminarſkoho präfesa w Kölne, t. kapitulara Dr. Westhoffa wobdžili, dawa w lipſcjanſkich cyrkwiſkich nowinach t. Potthof w Dreždžanach winoſtu rozprawu, zo je so tamna swjatočnoſež 13. haprila wotdžeržala. Nazběralo běſche so pschez 900 tol., wot kotrychž so 250 tol. na drohotny ſheluch haſko dar za joho woſobu načožich; 650 tol. so knjezej präfesej pſchepodaču k pſchisporjenju začoženſkoho kapitala miſſionskoho města in hororem s. Engelberti w Gevelsbergu pola Schwelma. Wyſche tohò běſche jedyn kaplan, tež přjedawſki ſchuler pocžejowananoho joho podobiznu wo woliu molował, ſhtož so jomu runjočasniye pſchepoda. Popołdnju w tſjoch wotdžerža so w hotelu Ernst réunion, pschi kotrejž bě něhdže 50 přjedawſkich ſchulerjow pſchitomných. Kaž tamna rozprawa dale powieda, je t. kapitular Dr. Westhoff z wulkim hnucžom tajke dopokazma džakominoho pſchipóznacza swojego doholétnego ſkutkowanja pſchijak a je so na samym dnju komité stworil, kotryž chec za dalshe wobſtačo miſſionskoho města w Gevelsbergu po móžnoſeži so staracž.

Cyrkwiſke nowinki a powjescje.

3 Wrótſka w y. Na hłownej katholſkej zhromadžiznie 3. junija běſche tudy 2500 muži zhromadžených, bjez nimi wjese wotpóſtaných z najdalſchich kónow Šlezyjskeje, Póznaňskeje a Nawęczęorneje Pruskeje. Hłowni rycznici běchu Elvenich, Wic w Danielewski (pólski ſpijowar z Kulma). Woni wuſadžiſu a wunjeſechu protestu (wobęžowanja) pſchecžiwo njekonfessionalnoſeži ſchulow (t. r. ſchulow bjez wuprajenoho woſebitohu wěrywuznacza), pſchecžiwo ryczam zapóſlance Wehrenpfenniga na barlińskim ſejmje a pſchecžiwo začhabženju měſchčzanſkeje wyſhnoſeže we Wrótklawje a Frankfurte nad Odrą. To je zaszy rjany dopokaz katholſkoho zjawnego žiwjenja we Wrótklawje.

Morawſka. W svjedženskim tydženju ss. Chrilla a Methoda (wot 5. junija) pónođa proceſsiony na Welehrad po tachantſtwach (z wjac wosadow hromadže) z Moraw, Šlezyjskeje a z džela tež z Čech. Větsa wocžakuje so tam

zaś wjac̄ wopowtarjow z dalszych krajinow, dokelż ma so tysiacletnie wopominieczo smjerce s. Chrilla sobu wopominać.

Rakuska. Biskop Rudiger w Linzu bieżę 2. junija na sudništvo t pszechyšenju żadany; ale wón njeje tam szkoł, dokelż po hiszczę placzachm konkordacze nima tańske sudništvo prawo, joho t sebi żadać. Za niektórych dny su joho tam z mocu dowiezli, ale wón njeje wotmówiać. W cyklicznej hornej Rakuskiej zběhaja so nětko wschę stanow, zo bych pszechzjiwo tajkomu mocowanju, kotrež so jich biskopej stanje, pola khejora napszechzjo knieżeństwu pomoc pytali.

Galicija. We Lwowie je Rusyn, katolicki metropolit (archibiskop) Litwinowicz po dlejszej chorobie zemrjeł.

Khrowatka. Testament njeboh kardinal-archibiskopa Hawlika wobsaha mjez druhim sczehowace postajenja: Kóždy arcmeščnik cykliczne diöcesy, kaž tež za-stupnik tajkoho dostanje dwaj złotaj; kóždy farar, professor, kapłan kaž tež kóždy drugi duchowny dostanje jedyn złoty za Bożą mschi, kij dyrbi so bórzy po smjerci dżerzecz. — Kóždomu franciszkancomu a kapucinkomu klóschtrej je wotkazane 100 dobrych schěnakow na dwie Boże mschi. — Khudym wosobnie tamnym, kij so proszcz haušuju, a we Ugramje bydla, 1000 schěnakow, wo Warasdinje bydlachym 500 schěnakow, tamnym w Karlsstadtu 500 schěnakow, tamnym w Pożegu 400 schěnakow atd., rozdzieleno so pszech fararzej pschewostaji; podpierano jenotli-woho njesmě ménje džzli 1 schěnak a nic wjac̄ džzli 20 schěn. wucznicz.

Z Roma. S. Wótc je basilich s. Jana w lateranie tamne krasne ryzwo darik, kotrež jomu žóns.e z Nachena t 11. haprylej posticichu. Drohotne, wulke truchi marmora, kotaž buchu we staroromskiej chowancej pschi Tiberie wukowane, je s. wótc do Nachena, Londona a druhich mestow za katolickie cyrkwińskie twarby postajis. — Abbe Liszt, stanowny hudebny mischtur, je so tudz do klóschtra oli-vestskich muichow na spjet wróćzik, a je s. wótczej wunoscik swojich w Rakuskiej wotbżerzanach koncertow (30,000 schěnakow) halo dar t pětrowomu pjenjeżcej pschepodač.

Z Roma. (Czas knieżeństwa bamžow.) Jenož schlyrjo zaistupnikojo Khrysufowi na zemi kniežichu hac̄ dotal w cyrkwi dleje džzli Pius IX. Běhu to: S. Sylvester 23 l. 10 m. 27 d., Hadrian I. 23 l. 10 m. 17 d., Pius VI. 24 l. 6. 14 d. a Pius VII. 23 l. 5 m. 6 d. — 21. junija skonečti Pius IX. 23. lěto swojego kniežestwa. Tohodla směny drje w dowěrje na boha prajic: videbit annos Petri t. j. budže widżecz lěta s. Petra (25 l.).

Z Londona. W Sunburgu pschi Themish bu pszech archibiskopa Manninga z wulke assistencu a w pschitomnosći wójwodny z Remoursa (wotchnatoho francózskoго prynca) rjana nowa cyrkli poswieczena. Po poslenim pastyrskim liscze archibiskopa Manninga bě w běhu jenického lěta jědnacze nowych cyrkliwów Božim sluzbam pschepodathch; t sydom druhim bu hido załkadny kamien położeny a netore z nich twarja so spěšnije dale.

Algier. Hrabja z Vogué, polkadnik towarzystwa „skulk khezechanskich školow w Orientie“ je centralnej radze tohosamoho zliczbowanjo wotpoložek, kotrež z nowa za francózstvu dobrociwosć a vobožnosć krasnije swědeči. W lěće

1868 buchu mjenujeh pschez joho ruku 433,800 fr. na algierskich biskopow pôskane. Wêsczi so bôrzh mnohe plody z tajlich skutkow luboscze w pschewobroczenju arabow rozwijaja.

Amerika. Na wszech městach Ameriki bu bamžowy jubilej swatočnje wobondzenih, zameczi pał je New-Orleans w tuthym nastupanju wschê druhé města pschez wulkotnosz a powshikomne wobdżelenjo na tuthym swiedzenju pschetrzich. Wokolo tijoch hodzinow popołdnju zhromadžicu so towarzstwa wszech farow města z hrdzbu a z khorhojemi; tał nastath procession, tał wulki, taž jón New-Orleans hiszce ženie widżak njeje, wokolo 9000 wosobow sylny, czehniesche i wobydlenju knieza archibisopa Odina, kotrejž pschewodżenj wot czkoho duchownstwa, wóz, wot schtyrjoch chlebnych koni czehninem, wobstupi. Potom hibaſche so imposantny czah i katedralnej chrkwi, psched kotrejž bësche krasny woltar natwarjeny pschez njepscheladomnu mnogoſez ludu, wêsczi pschez 80,000 hekorow, wschitej pschistojne a zmierom pschiladajo, i tomu zwonjenjo wszech zwonow a hraco wjele hercowisk zjenočenstwov tajlile napohlad njebe so hiszce: ženie na Jacksonowym naměsze pokazał. Město psched katedrali bësche wot krajnych a měschczanskich zaſtojnictow taž z najwosobrissich czkoho wobydleſtwa wobſadzene. Arcibiskop bu z choralmym spwom powitanym, a hdvž bësche so z druhim duchownstwom psched chrkwi postajit, buchu mchelafore rycze dżerzane: Mr. Bernudez, mlody kreola, ryczesche francózski w mjenje francózskich a schpaniskich katholikow, P. Rademacher pokazowasche na czećjenja a wjesela s. wóta. Potom széhowsasche Te Deum, najswiecjsche kubko bu z processiju z katedrale pschmiesene a arcibiskop poškiczesche zhromadżenej mnogoſezi japoſchtoſkle požehnowanjo. Wjez tym bë so wjezor pschiblizik a arcibiskop bu wot widżanych měschczanow ze swěcam i fałkami i wozej pschewodżanym; tež jézdni wojach jéchachu psched nim taž psched swětnym kniezerjom, a psched joho wobydleniom bu hiszce jomu taž tež s. wótej ihackrótyna „skawa“ wunjesena.

Naležnosze towarzstwa.

Sobustawh, kij na lěto 1869 zapraczjihu: II. 236. Libš; 237. Madlena Lipicjowa ze Sernjan; 238. Michał Kuczanek z Easta.

Na lěto 1866, 67, 68: R.

Cyrkwinski powěſnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Schrezeni: Jan Biedrich, syn Jana Jurja Schneidera, měſchczana a czaſnikarja; Jakub Biedrich, syn Biedricha Langi, listynscherja; Marija Hanža, dž. Jana Richtera, khæklarja w Nowych Boblicach. — Zemirjecz: Hana, rodž Schubertec, zwod. Rjeczka, njeboh Jurja Matteka zwostajena wudewa, 85 l.; Marija, rodž Wencelec z Dzejnikec, Jakuba Richtera, wumjenkarja we Nowych Boblicach mandželska, 67 l. 5 m.; Marija, rodž Schmidtec z Ezemjeric, njeboh Jakuba Janascha, žiwnescherja w Dalicach zwostajena wud., wobydlerka w Budyschinje, 86 l. 5 m.

Katholicki Posł

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolétna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wydawany wot towarzstwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Horňák.

Číslo 13.

3. julija 1869.

Lětník 7.

Wo wotpuštku.

(Skončenje.)

Wotpuštki su dwoje: dospołne a njedospołne. Dospołne mjenuju so tamne wotpuštki, pšchez kotrej so cyka časna schtrafa spuscheža, kij by hréšnik po hžiom spuschežených hréchach hříšeže wožeripiež dýrbjal. Je po tařim něčtō tak zbožownyh, dospołnyh wotpuštak w połnej měrje dobycz, runja so wón jenomu wotroſzenomu, kotrej je runje s. křečeženiu dóstal. Na nim njenamaka so nic jenož žadny hréch wjach, ale tež joho dołh je božej sprawnoſci dospołne wuplacenj. Byli wón we jentym tak zbožownym wokominkenju wumrjel, by so hnydom i wuzíwanju wěžnych wjeſołoszow pšchipuschežil, a njeho trjebal martyr čiſceža wustac̄. — Mjez dospołnymi wotpuštakami je najwoſobniſhi a najswjatočniſhi ju-bilejſki wotpuſt, nic tohodla haſo by wón hréšnikoj vjetſhe hnadi wudželaſ, časne schtrafy ſomu dospołniſho spuschežał, haſo druhe dospołne wotpuſtak, to je njemžna wěc, ale tohodla, dokelž so čas jubilejſkoho wotpuſtka z woſebithmi swjatočnoſcemi zapocžina, dokelž so w nim wětje swjatočne pobožnoſcie džerža, zo bych uſo tak wſchitk e wérnej poſucze pohnucz dali; spowiedních dóstamu w časju jubilejſkoho wotpuſtka tež wjetſhu móć. Jubilejſki wotpuſt je nětko kóžde 25 lět a traje cykle leto. Wysche toho paſ wupiſuje so pſchi wěſtých pſchiležnoſczech, taž i pſch. pſchi wuzwolenju nowoho bamža, pſchi wazných naležnoſczech ſvjateje cyrkvi, i wotwobročenju toho abo druhoho wulkoho ſracha atd. dospolny wotpuſt po wachinju jubilejſkoho abo wurjadny jubilejſki wotpuſt; taſti je tež tón na dniu 11. hapryla wot naſchoho s. wóta pſchi pſchiležnoſci ſkumeniſkoho koncila wupiſanym dospołnym wotpuſtak. W tařich wazných naležnoſczech cykloho ſkřežanstwa dospołne wotpuſtak wupiſowacž a wěriwych i dobycz u thčsamých pohnivacž, je zavérno spo-možne, zo bych uſchitk džecži s. cyrkvi, dospołne z Bohom wujednane, jedno-

hlásenie proshly so nuzne hnady a tak wuslyšenjo namakali. — Njedospočný wotpušť je tón, pšchez ktorý so jenož věší džel za hréchi zašluženeje čjaſneje schtraſy spuſčejá. Tak wudželeja so wotpuſtik wot 40, 50 dnjow, wot 7 njedželi, wot jenožho abo wjacich lét atd. Tola njeſmē ſo to tak zrozumieč, halo by japoſchtolski ſtol z tym na telko a telko čjaſa marthy čiſeča pſchitrotſic̄ chce, ně; poſtajený čas pocžahuje ſo wjele wjacich na cyrwinſku ſchtraſu prjedawſkých čjaſow, a chce k pſch. prajieč, jedyn wotpuſtik wot 40 dnjow spuſčejá tak wjele čjaſneje ſchtraſy, kaž wjele by hréchňuk po pſchifazijach prjedawſkých čjaſow za 40 dnjow pſchez jemu napočožene pokutne ſkutki zapokučil.

Na jenym a týmſamym dnu mőže ſo wjacich wotpuſtikov, doſpočných a nje-dospočných, dobyčež. By nětko něchtó jedyn doſpočný wotpuſtik w počnej mérje dobył (ſhtož pak tak lohko njeje), njeby wón na týmſamym dnu ſam za ſo žadny druhí wotpuſtik dobyčež možk, kiba zo by znova hréchi wobejchoł a wodačzo ihſamých dostał. Je-li jedynu nanajswěrníſho wſchitke k dobyčežu doſpočnouho wotpuſtika pſchedpiſane ſkutki dopjelníl, mőže jedynu druhé wotpuſtik, kž mőže jedyn na tým dnu dobyčež, kudym duſham w čiſeču pſchitwobrocječ, jeližo je je japoſchtolski ſtol k wužitku kudym duſchi dobyčež dowolik. K dobyčežu kóždohu doſpočnouho wotpuſtika žada drje ſo ſ. woprawjenjo, tola doſahá po wjacorých rozſudzenjach japoſchtolskohu ſtola jene a teſame woprawjenjo za wſchitke wotpuſtik, kž ſu na tým dnu k dobyčežu.

Kaž bu híjom předy ſpomnijene, njeje za ſlaboho hréchňuho čílowjekta tak jara lohko, doſpočný wotpuſtik dobyčež; tak wulke a woſobne ſubko žada tež prócu. Šchtóž chce jedynu wotpuſtik dobyčež, dybri předy wſchitke te wotpohladanjo měč, t. r. wón dybri w ſebi tu wolu wubudziež, zo chce pſchedpiſane dobre ſkutki runje tohodla dopjelníč a to po ſwojich mocach nanajswěrníſho dopjelníč, zo by pſchez nje hnadi wotpuſtka dostał. Tohodla ſo radži, zo by kóždy pſchi započenju dobrých ſkutkov tute wotpohladanjo wubudžil, je tež potom druhý wobnowjał. Swjath Leonard z Porto-Mauritio datavſe ſwojim wěrinym tu radu, wſchědnie pſchi raušich pacjerjach měnjenjo wubudziež, zo chcedža wſchitke wotpuſtiki dobyčež, kž ſu z pobojnoſcemi a dobrými ſkutkami, kž budža na tutym dnu dopjelníč, zjednoczene. K khyvalenju je wějče kóždh, kž tuše pobojnu radu tež wobkedybuje a tak z lohkej prócu wulke ſubko dobuđe. Njeje nuzna wěc, zo jedynu wě, hacž a lajki wotpuſtik je z tej abo druhéj pobojnoſcě ſjednoczenj; jedyn jón dobuđe, hdyh ma jedyn te wotpohladanjo jón dobyčež, kaž wón wobſteji. Šchtóž chce jedynu wot-puſtik dobyčež, dybri potom dale w ſwjatoſežacej hnadi božej býež; dokož tuta pſchinječe čílowjeket duchowne žiwenjo, býež njeje je wón mordwih ſobuſtam ſ. cyr-kwje a ujemóže ſebi jeje ſubko dobyčež; nikomu ujemóža ſo čjaſne ſchtraſy spuſčejec̄, kž hiſhćeze wěčjnu ſchtraſu ſebi zaſkuži. Nuzna wěc k dobyčežu wotpuſtka po taj-likim dale je, zo je jedyn abo ſwjatoſežacu hnadi wobthowal abo pſchez wěrnu pokutu ſebi ju zaſy dobył. Ma-li něchtó jedynu jenicežki čežki hréch na ſebi, ujemóže wón žadny wotpuſtik dobyčež; haj tež híjom kóždh ſnadin hréch, k fotromuž ma jedyn hiſhćeze něſajku býrni ſlabu naſhilnoſc̄, zadržewa dobyčežu doſpočnouho wotpuſtika w počnej mérje, dokož, doniž wina njeje wodata, ujemóže ſo tež za nju zaſkužena ſchtraſa spuſčejec̄. Hréch, ſnadin tat derje kaž ſmijertny, dybri ſo halo rožně-

wanjo bože hřibicj, čłowjek dyrbi so došpołnje wotrjec kóždoho hręcha, kóždeje hręschneje nakħilnoścę a psichileżnoścę; potom je joho pokuta wérna, a swjatościaca hnada boża budże joho wośiwick. — Kóždy, kiż chce potom dale wotpusti dobycj, dyrbi też wjschitke k dobyczu wotpustka pschedpijanie skutki swérne a došpoluje do-pjeliniecz; tohoda dyrbi jedyn tute skutki pschede wjschim derje znacj. Taſte dobre skutki wobſleja najbóle w modlitwach, wophtowanju jeneje abo druheje cyrkwoje, doſtačo s. sakramen‐tow pokuth a božoho Čžela naſchoho knieza, jałmožiudawanjo a druhe podobne skutki, kiż jo kóždy čas pſchi wupiſanju a wozjewienju wotpustka poſtaja. Swérne a doſpolne dopjelinjenjo pschedpijanich skutkiw je taſ nuzna węc, bjez kotrejż so tón wotpusti ženje dobycj njemóže. Byli tak něchtó snadž zabywski abo hewak bjez miny jedyn skutki wuwoſiajki abo popolojeźnie dopjelnik, tón njeby so nadzecj ſniel, zo je hnadu wotpustka dōſtał; tu njedosaha dobra wola ſama, tu jada so swérne doſpolne dopjelinjenjo wſchę pschedpijanich dobrzych skutkiw. — Pra-ſhamyli ſo hiſcheze, hdj ſo wotpusti dobudże, wotmowlvi ſo po wuczbje najſławni-ſich cyrkwiſkih wótcow, w tamuhi wokominkujeniu, hdj ſo poſledni pschedpijanij dobrzy skutki dopjelni. Ze po taſtim wjac̄ dobrzych skutkiw pschedpijanich abo dyrbi ſo jedyn dobrzy skutki wjac̄ krócz zaſy činięc, dyrbi ſo čłowjek, kiż chce tón wotpusti dobycj, za tym prówowacj, zo by wſchę skutki z čiſtej wutrobu, t. r. we jaſtanče božej hnady dopjelni; nuzne paſ je, zo ma pſchi dopjelinjenju poſlenjohu ſkutka ſwoje ſwđdomio wot kóždoho hręcha čiſte. — Małožmy nětko tute powiſtit-koſne wuczbę na wotpustki, kotrejž je ſwatyh wótc na dnu 11. hapryla wupiſał a kotrejž móženih dobycj w čaſu wot 1. junija, hac̄ do tamnoho, nětko hiſcheze nje-weiſtoho dnia, na kotrejž budże ſo powiſtitkoſna cyrkwiſta zhromadźizna ſwiatocj-nej wobzanliwej. Tutón wotpusti haſo wurjadny jubilejſki wotpusti móže ſo jeno junu w tutym čaſu dobycj; pschedpijane ſkutki, kiż maja ſo dopjelinic, ſu: 1. Hódne dōſtačo ſwiatejſi sakramentow pokuth a woltarja; ſo rozhni, zo mataj ſo s. sakra-mentaj dōſtači we wotpohſadanju, zo chemicny wotpusti dobycj. 2. Ma jedyn w čaſu, hdzej jedyn hewak winowatoſez nim, dwójej jenu cyrkſi abo ihapalku ſwojeje ſarſeje wosady, w kotrejž ſo hewak zjawnie bože ſlužby džerža, wophtacj a tu po ménjenju s. wótcia pobožnje ſo modlicj, nijenuej za pſchewobroczenjo wſchitkich bku-dnovieriných, za wupiſteſtrewanjo s. wéry a za mér, pſchegjednoſez a dobyczo kathol-ſteje cyrkwoje. Haſ doho ma ſo jedyn kóždy krócz tu modlicj, njeje taſ kruče poſtajene, w piſmje s. wótcia rěka „khwili“, čaſ hodžim (ſchtundu) węſeje doſaha; k radženju tež je, zo ſo wot tych, kiż móža woteicj, na wſchédnych dnjach dwójnej Boja mſcha pobožnje ſlyſhi a po značnym ménjenju s. wótcia k dobyczu wotpustka Bohu wopruje. 3. Ma ſo na tſjoch dnjach jenoho a toho ſamoho tydženja poſćeje, t. r. ſrijedu, piatki a sobotu, toſa paſ njeſm ſo tutón poſt na ſuhe dnu pſchepoło-ſej, na kotrejž mam hpschez cyrkwiſku kaſnju hižom winowatoſez poſćenja. Pod poſćenjem njezrozhni ſo dale jenož zdžerženjo wot miasajedze, ale tež jenice ſke na-ſćenjo za džen. 4. Ma kóždy, kiż chce wotpusti dobycj, thudym jałmožiui dac̄ a to po ſwoim zamozjenju; tež tutón ſkutki je za kóždoho, tež toho najkħudschoho pschedpijan; byli paſ něchtó runje taſ thudj był, zo eyle ničo daricj njeſmóže, tomu ſmje ſpowiednik tutón dobrzy ſkutki do jenoho drugoho pſheměnici abo jeliſo

za dobre džerži, wot njoho dośpelnje wotwiazač. To su te k dobyčju wotpustka pschedpisane skutki, kijž maja jo dośpelnje a nanajswěrnjego dopjelnicz a to jedyn po drugim, tak zo njebu dolhi čas injez jednotliwymi so minh; najlepje budže wěscze, hdhž so wšchitke w běhu jenoho thđzenja stanu. — Tutón wotpustk može so tež khudhym dusčam w čísczu pschiwobrocicž po waschnju zaſtupjenja. Kaf je to k groznyjenju, rozwiczi Rath. Poſol swoich čitarjow we jenym z pschihodnych číškom.

J. E.

B naſcheje diöceſy.

Z Budhſchina. Zańdżenu njeđželu bu w naſchej tachantskej cyrkwi tſihlóšný spěw z pschewodženjom piſčezelov k Vožej mřchi, kijž je wot kantora Löbmanna w Oſtrigu komponiowanym a w Brüsselu druhe čeſine myto doſtał, wot 30 spěwarjow wuſtojne wuviđeny.

Z Budhſchina. Hačrunje Poſol wšchitke nowe kſhiže abo Vože marth naſpominac̄ njemože, kijž so w Serbach stajeja, njeh tola te pomjenuje, fotrž so ne wěſtym naſtupanju wuznamjenjeja. Jedyn tajki bu piſched dlečhim časom piſchi ſchęzež, fotrž z Noweje Wjeſti na pucž do Róžanta wjedze, stajemy; wón je spomijenja hódný pschez wotpohladanjo, z fotrhmž je poſwyczeńy. Lamný rjanh železny ſwiaty kſhiž z pozločzanym Rħiħtuſom na rjanhmi kamjentnym podstawku a z pkočikom wobdaty je woſak N. R. (t. r. Miſlawych Körjenk), kijž běſte we wójnje ſobu, stajicz dał „k dopomijecžu na lěto toho Knjeza 1866“. Ma taſličez pod kſhižom ſteji: „O knjeze Ježu Chrýſcheze, my džafujemž ſo wſchitcy, zo ſy naſ zwarnowač we wójnje, w ſmjerthnym ſraſče naſ zakitał.“ Nedaltorej Poſka, kijž je tam piſched thđzenjom nimo ſchoł, ſo tajfele napiſmo tak ſpodbabaſhe, zo ſej je bóržy wotpisa. Piſchi ſkladnoſeži woſjewjamh, zo njelečo r a d y d a r m o derje napiſane a piſchihodne ſerbſke napiſma na kſhiže a wopomniſki wohſiaramh a piſchi-poſkane hnydom porjedžimh; piſchetož pod rjanh ſwiaty kſhiž njeſpiſchi hodne abo woſak piſane (druhdы ſměſhne) ſlowa ſtajecž (ſerbſke, němſke a ūac̄anske ſmy na wſach wopac̄ne widželi), to džeržimh za njeſpiſhistrojne!

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Němſka. Wſchelake protestantſke nowinj piſaja piſecžiwo tým rħožam, fotrž ſu ſo na kongressu protestantow we Wormsu piſched někotrhy njeđželemi džeržake. Najwažnische je, zo ſu ſo piſecžiwo bamžej a wophtanju koncila wuprajili. Z cyka běchu tam z wjetſha tajich protestantowje, kijž žaneje wěry nimaja; kruži lutherſch tam njeběchu. Wjedžiczerzej zhromadžizm běſhtaj professoraj Bluntschli a Schenkel.

Z Berlin. Njeđawno zemrjeta radžicjerjowa Gedicke je katholſkej khorowni (khěji za khorh) 2000 toleri a katholſkej ſhrotnej khěji 200 toleri w testamencze wotkaſaka.

Z Hamburga. Piſched třjomi lětami je tu ſwětný zakon wuſchoł, zo

starschi njejsu nuzowani, swoje džeczi kſcheczic̄ dac̄. Psihi pschiberačej njewērje tež w nižstich klasach wobydlerſtwia je so ſtało, zo wot toho časa hižo 7535 džeczi njekſcheczenych wosta pôdla 17,493 kſcheczenych. Tu je nowe pohanſtvo potajkim hotowe! Schto wotroſcze w tajſim njekſcheczanſtwe tež za swētne kniežerſtvo! Za njewēru je w někotrych krajach wſchitka ſwobodnoſć, ale za katholſku chrkej — to je něčto druhé! Haiba tafkej ſwobodze!

Z M ü nſter a. Katholſke knjenje ſu tudy pſchez loteriju nawdathch pſchitných a drohich wěcow k lepschomu ſwiatoho wócta 10,000 toleri nahromadžili. Wusſtajenjo thchle wěcow, kotrež ſo k wuzitkej chrfwje w Greifswalde ſta, wunijeſe 300 toleri.

V a d e n ſ k a. W jenym měſcze džerzejſe znath jesuita P. Roh wjedzorne rozpominanjo wo zaſtađnych wěrnoſćach katholſkeje wucžby; běſche to na džen dohovanja Božjeho Čjela. Mnogoſć poſkuharjow roſczejſte z kóždym dnjom, bjez nimi věchu tež zdželani (wucženi) nic jenož katholſich ale tež protestantsch. Tamny džen pſchiudzejſtaj do chrfwje dwaj muzej, katraž ſo njedalo ko flétki stupiſtaj a bohahanejerſch na předarja ſwarjo ſwiate město wonječeſcijſtaj. Policija běſche pſchez poſkuharjow nuzowana tónle podawſ pſchephtac̄; ale wunoſčk bě jenož tón, zo bu jedyn bohahanejſe k pjenježnej ſchtraſje pſchisudzenyh, druhí pak dla njedohanaſhia dopokazmow bjez ſchtraſy puſcheczeny. Ale hižo druhí džen po tamnym předowanju doſta tutón druhí powjeftwo z Karlsruhe, zo je ſej joho ſhy, wſchik we wóſtu, z jedom zawdał nimale w tej ſamej hodžinje, hdyž bě joho nan chrkej wonječeſcik. Tón pak, kotorož běſche policija k pjenježnej ſchraſje wotsudžila, zhubi svoje zaſtojnſtvo.

W ü r t e m b e r g ſ k a. Za biſkopa w Rottenburgu bu Tübingſki professor Dr. Hefele wot kapitla wuzwoleñh. Wón je 1809 rodžený a wot 1833 duchowny. Haſto chrfwinſki ſtawiſtar ma wón ſlawne mjeno we wucženym ſwěcje.

B a j e r ſ k a. Njedawno zemrje w Münchowje redaktor pſchecziwochrfwinſkich nowinow „Süddeutsche Post,” k. August Vogner w domje ſwojoho pſcheczela Napoleona Vecchioni, redaktora hſchecze hóřſchich nowin „Neueste Nachrichten”. Hdyž ſo poſlenja hodžina živjenja bližejſe, zaſtyska ſo Vognerzej mócnje za tróſtom, kotrež katholſka chrkej wěriwym podawa. Hdyž Vecchioni ſwojoho pſcheczela ze ſmjerzu bědziež widžeſche, pocža ſam na chtym ežele tſchepotac̄, da ſebi božu martru pſchinjeſc a džerzejſe ju chtu hodžinu pſched wocžomaj mręjacoho a modleshe ſo ſobu z nim; pſchi thym praſi Vogner: „Lubh Vecchioni! wérne je wſchitko, ſchtož nas duchowni naſcheje chrfwje wucža; zavérno wobſteji njeho a hela, a ja ſhy nětko zbožownye nad djabolkom dobję.” Nětko dasche wón bórž duchownoho zavolac̄ a Boh popſcha jomu hſchecze tu hnadu, zo možeſche ſo ſporvjedač a ſ. ſakramenth doſtač; duchowny wosta nětko tež pola njeho, z nim a za njeho ſo modlo, hac̄ wón ſwoju duſhu woteda. To je zaſh pſchitkla, kajſichž je wězo hižo wiele bhko, zo jo njewěriwi na ſmjerzny ſožu k wérje wobrocja, jeli jim Boža dohromyſlnosć k potuſze hſchecze khwilu wostaji a jeli ſu pſched ſmjerzu wot tajſich wobbačzi, kžiž jich žadoſc za duchownym ſpokojic̄ phtaja!

C ž e ſ k a. Pſched někotrymi njedzeleemi pſchitně ſeſki proceſſion ze ſemila

do Philippssdorfa, wot jenožo duchownoho wjedzenh. Knížka wo Philippssdorfie je nětko tež w češkej ryci wuſčka. Kaž je znate, mamy tež dušchnje ſtefanu w naſkej ſerbijskej ryci.

P o l ſ k a. Biſkop w Augustowje, groſa Lubieński bu zajath, dokelž haſo bamzej ſwérny njehaſthe nowu katholiku chrkwiſku wjſchnoſcž w Petersburgu pſchi- poznacž, a bu potom do nutſkowneje Riuſowskeje wotwjezenh. Ta wěc je ſo dočho wjerczała, hdyž thęzor njehaſthe wotſudzenijo tak bórzg podpiſacž, dokelž biſkop Lubieński běſche w mlođoſci joho pſcheczel był. Tola je biſkop Lubieński, kiž bě pſchi wotwjezenju z reſidençe we Sejnach hižo khorowath, na puczu do Nižnoho Nowgoroda na tyfus wuuirjet. Nětko je jenož hiſtceje jedny biſkop w Polskej, w Sandomiru, družy woſmjo ſu we wuhnaniſwie. Dwaj z nich ſtaj hižo zemrjekoſi. Kaliński a Szymański. Poſte nowinų podawaja zapisk wotchnathch a wotſudzenathch biſkopow a duchownych po poſlenim zbežku lěta 1863. Wjez nimi je: 37 duchownych, kotsiž ſu paſ w bitvach panhli, paſ wot wojevíſteho ſuda zwojbjeſheni; 5 biſkopow, 3 prälatoſcie a 218 duchownych, kotsiž ſu do zniutskowneje Riuſowskeje abo do Sibirſkeje zavjezeni; wokolo 200 duchownych, kotsiž ſu dleſhi abo krótſhi čas w jaſtnje ſedzeli; 44 duchownych, kotsiž ſu do wukraja čeknigli. Čidle ſu jenož z kraleſtwia; wjſche toho je wjele wotſudzenych z Litwy a Riuſynskeje. Wſchitkich Poſakow, kiž ſo mjenowanoho zbežka dla w Riuſowskej a Sibirſkej we wuhnaniſwie abo haſo khostancjo (ſchtraſowani) w podkopach abo w khostařiach abo nuzowani we wójjſi pſchi aſſiſtich armejach namakaja, je po ſwedeſzenju poſkiſtich nowinow na 140,000.

P o l ſ k a. Biſkop Młajerczak z Kielcow, tež administrator riuſowſkoho džela krafowſkoho biſkopu, je teje ſameje wina dla kaž Lubieński do Perma pod uraſſimi horami zavjezeny. Administrator warschawſkoho biſkopſtwa, kanonikus Zwoliński je do wukraja wupofazanu.

M o r a w ſ k a. Čeſke knihovne towařſtvo ſf. Cyrilla a Methoda mějeſche na koncu zaúdzenoho lěta 59,420 ſchěſnakow w statnych pjenjeſtých papjerach a 5122 ſchěſnakow w hotowych pjenjeſzech. Wone je hižo wjele rjanych knihow wudako.

Z W i n a. Doktorojo undomneje prawizniſteje fakulty ſu lětsa jene katholiske ſtipendium židowſkemu ſchtudentce wudžiliſi. Po ſtatutach tejele fundacie je mje- nujich wuměnjené, zo ma ſo wobdzěleny ſchtudent wótczenaſch a jandželſke powitanjo modlicz. Kak to pónidze? We Winje je nětko wſcho móžne!

R a k u ſ k a. Tſio duchowni redaſtorojo (P. Bonbank, P. Oberkoſler a redaſtor časopisa „Neue Tiroler Stimmen“) ſu w Tyrolſkej ſwojich piſnow dla wotſudzeni. Tarař Dugolin je jenožo předowanja dla na tſi njedzele do jaſtwa wotſudzeny. We Winje ſedzi duchowny f. Florencourt jenožo artiſta dla, kotrež je w tamniſtých chrkwiſkopolitiſtich nowinach wozjewil. Biſkop Rudigier we Vincu budže ſwojoho paſtýrſkoho liſta dla w krótkim pſched pſchijahanskim ſudom ſtač, jeli ſo thęzor njezmuriſi, zo by tón proceſ podražyl. Ze wſchěch ſtronow móže thęzor nětko njeſpotkojuſcž hiſtceje w ſwětym a chrkwiſkim naſtrupanju, jeli na to ſedzbowacž zechce. Biſkop paſ doſtawa nětko wjele počeſczovalchch adreſſow z thęzorſta a tež z Prusſie.

T h r o l ſ k a. Njedawno je zemjanka Aloisia z Bissingen, kotrež nan běſche

prjedy khejorjski namestnik w Throlskej, do krutoho rjada karmelitow w Insbrucku zastupila.

Wuherska. Nowy biskop za Wulki Warazdin reka Schejpan Lipownický, rodzeny w lèze 1814 a duchowny wot I. 1837. W revoluciji 1848 a 1849 woùta wón hafo farat swérne píchi swojej wosadze Komornje. Wot wojerjskoho suda bu z wjele druhimi potom k smjerci wotsudzeny, ale k jaftwej we twjerdzinje wobhnadzenu. Wón sedziesce někotre lèta w Aradze, a hdjz bu puschczeny, dosta město bibliothekara w Granje. Wottam pshinidze za fararia do Nowych Zamkow, hdjz sebi wo pozběhnenjo wosady a schule wulke zaškujby dobu. W lèze 1861, hdjz so politiski wetsik wobroczecz pocza, bu kralovskí kanonikus w Pešchaze a 1866 referent wuherskoho naměstniства a ministerjski radicjer. W lèze 1867 bu titularny biskop z Arbe a nětka diöcesanski biskop.

Wuherska. W Pešchaze, kralowskim hlownym měsce, bu zaúdzenym tydžen longres (zhromadzina) katolikow wotewrjeny. Wjehich primas arcibiskop Simor bě wotewrjenisu ryc̄j enomu swětnomu wotpóslancej pschedopodał, tola sam ryc̄j esce wón w druhim posedzenju krucze za prawa chrkve. Bisopow a prälatow je na longresu 26, zastupnikow druhoho duchownstwa 25, swětnych wotpóslanych pak 103.

Z Roma. Někotri bisopija z missionow su hido sem pshijeli na koncil; tola bisopija z Chinesiskeje a Japaniskeje su woziewili, zo wohstejnoscje křesćjanow jim puczowanjo nedorwola.

Z Roma. W ryc̄ji, kotrejž bamž w poslenim konistoriju džerjesche, začijim wónu začoń, kotrjž duchownstwo w Italiskej k wójku nuzuje, wobjarowasche cyrk̄j podczijskejzowace začonje w Ratuskej, spomni na njewěstosc w Schpaniskej (general Serrano je tam nětka regent), wobskorjowasche začadzenjo Rusowiskeje pschedzimo polskim bisopam (bamž je bjez zjenoczenja z nimi) a khwalesche krutu wobstajuscí bisopom a duchownych Poliskej.

Z Roma. Njedawno bě tu swjatočne requiem za njeboh bamža Rjehorja XVI. Za kójdoho wotemrjetoho bamža so mjenujich tak dolho swjatočne Bože služby džerža, taž dolho je jedny z kardinalow, wot taifkoho bamža wuzwolenych, hyskeje živy. Kardinalowje z časow Rjehorja XVI. su hyskeje 12 živi, mjenujich: Mlattei, Patrizi, Amat, de Angelis, Vanicelli-Cajoni, Bonald, Schwarzenberg (w Praži), Corsi, Asquini, Paracciani-Clarelli, Caraffa, Mario-Sforza.

Z Roma. Swjath wótc je wónu schtyri dny na swojim jenicžtim lětnim hrodze w Castell Gandolfo pobyl. Wón bydlí nětka najradšho we vatikanje, dolež so bjez druhim joho služownikam tam najlepše lubi. Wobydlenja ma wón hevák zpuniſte a lětnje we druhim romskim pałastu quirinale bôle na wubjek.

Belgiska. Komora je namjet za dobry spóznała, po kotrjimž maja so študenczi duchownstwa wot wojerjskaje služby wušwobodzic.

Francózsa. Po zlehnenju zdejša, kij je we wjac̄y piestach někotre dny trał, puczuje khejor Napoleon po kraju a — ryc̄j jarę rjenje a lejnje. Tak wotmowjesci wón na ryc̄j bisopow w Beauvaisu: „Ja budu stajnje słowa bisopow z poczeczowanjom słyscę, kotsiž pshich słowa pobožnoſe ryc̄a, a bjez pschedzacia budu jich swjate wuczby wopominac̄. Hdjz výchu modlitwy bisopow wusłyschanie

byłe, by była wera cęsečena, lud zbożowny, Francózka wuska a kęzejaca." Pěknje ryczach khežor dce tež pôslance na koncil pôslac; a wojskow wón najsterje tež w Romje wojski, hačrunje někotre nowinu hinał bledža.

Połnoca Amerika. Wot 16. do 19. meje běsche wuska zhromadzizna katolickich towarzistwów we Chicago. Wotpôslancejo běchu najprjedy pšči swiatocžnych Božich službach pschitomni.

A u s t r a l i a. W měsíce Melbourne běsche 23. apryla přenja provincialna synoda (zhromadzina) w Australiji. Učeje hisceče dokho, zo běsche w chlym tymle dželu světa jenicži japoščotolski vikar; někto pat běchu na synodze schesézo biskopja pod pschedsydštom archibiskopa Boldinga. Někotři pschitidu tež na koncil; pšči jubileju ſ. Pětra a Pawoła w lècze 1867 běchtaj w Romje dwaj biskopaj z Australije.

Naležnosće towarzistwa.

Štowna zhromadzizna našeho towarzista, na kotrež so wosebje zliczbowanie wotpoloži, budže džensa za tydžen w tachantskej schuli popołdnju w dwémaj. Sobustawy na lèto 1869: II. (236. despotuško: Kubler M. Libšč z Radworja; 239. Marija Rjehorjowa ze Stržiščeža; 240. Marija Bjarschec z Khełna; 241. Marija Wjenkowa z Khrósczic; 242. Michał Lukash z Khrósczic; 243. Michał Rjencz z Taseńc; 244. Michał Pożer z Euseja; 245. Hanža Kubanek z Khrósczic.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Pschczęci: H. K. Chrystiana, dž. khežkarja Kruga z Dasic; Jan H., s. schewca K. A. Salma z B.; Marija F., dž. khežerja Jurija Nowotnika z B.; Fr. A., s. Karla Poppe z B. — Weronowanaj: I. Ć. Rječka z Dječhoree a Hania Khr. Miedlec tam. — Zemirjetaj: Franc Pohl, schrympat ze Židowa, 36 l.; poħonej Jakub Kuba z B., 46 l.

Pschichodnu sobotu w 11. hodž. dopołdnja budža statuty „wubjerka za twarjenjo cyrkwoje w Czornečach abo Baczonju“ pola podpisano ho doruradžene a podpisane, zo byli so potom wychnosći pščepodacž hodžite. Tym kijezam wubjerkownikam, wot katolickieje zhromadzizny wuzwolenym, kotsiž pschincz njemoža, budža te statuty w pščichodnych dnjach k podpisaniu pščipostlane.

Michał Hórnik, redaktor Pojka.

Riana knižka wo Philippssdorfje, z dweju němskeju lětneju rozprawow wot kaplana Storha wujtajna, je wuska pod mjenom:

Hnadowny wopyt swjateje Marije we Philippssdorfje.

(Tecz pšči dobýtka je za cyrkę we Philippssdorfje postajeny.)

Takista je za 5 mil. na pščedan pola knihkupcow Smolerja a Piecha w Budyschinje, pola pščekupcow Goeniga a Welsa w Kulowje, pola M. Horniga w Khrósczicach a pola kaplana w Nadworju. Tež expedicije Pojka ju rady kózdomu wobstaraja.

Czisťčak L. A. Donnerhał w Budyschinje.

Katholicki Postan

Wukhadža prěnju a třecu
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płacična na pósce
a w kniárnī 15 nsl.

Urkwiniski časopis,

wudawany wot towarzstwa S. S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Michał Hórnik.

Číslo 14.

17. julija 1869.

Létnik 7.

Wuſtaruki wubjerku k pschihotowanju założenia cyrkwię w Czornecach abo Baczonju.

§ 1. Wubjerk ma wotpohladzanie, twarjenje cyrkwię w Czornecach abo Baczonju pschihotowac̄ a za nahromadzenjo trébnich frédkow po móžnosći so starac̄.

§ 2. Hało tajke frédki maja woſebye dobrowolne darv w pjenezach a druhe, mjenowane wotpohladzanie spěchowace podpjery ſlužic̄.

§ 3. Wubjerk wobsteji z tſioch ſlužbu cžinjachych a z najmjeňsha schyrnacze druhich ſobustawow wubjerk. Prěniſki ſu: a) pschedsyda, kotryž posedzenja powoła a wubjerk z wonka zaſtupuje; b) piſmanowiedzér, kotryž najbóle protokoll wjedže a po porucznoſci wubjerk dopisuje; e) poſkadník, kotryž pschihadzace pjenejne darv pschijima. Druži wubjerkowich wuzwola ſo z czorneczanſkoho ſchulſkoho woſkresia a wyšče toho znajmjeňsha po jentym ze zbytknoho džela khróſczanſteje woſadu a z kóždoho katholickoho ſerbſkoho farſkoho woſkresia. Wobſtejach wubjerk wuzwola ze ſwojeje ſredzizm horniſkich ſlužbu cžinjachych na jene lěto a wudoſpołnia ſo ſam pschez pschivzac̄ nowych ſobustawow na město wotkhađach.

§ 4. Prawo wobledžbowanię nad wubjerkom wukonja tachantske konſistorium w Budyschinje.

§ 5. Wubjerk džerži kóždolētnje z najmjeňsha dwě posedzeni, hdzej wjetſchina hlosow wusudža.

§ 6. Pschihadzace pjenejny khowaja ſo wot poſkadníka pod ſtajnym wobledžbowaniom tachantskoho konſistorija w Budyschinje a wupožcjuja ſo na pschihodne waſchnjo. Uſezimy (urkundy) a knižki, na tajke wupožczenania wuſtajene, změje jenicej tachantske konſistorium w zakhowanju.

§ 7. W swojim času trébne poſtajenjo města, hdzej ma nowa cyrk̄ na-

twarzena bęć, stanje drje so wot wubjerkę; tola podleži teſame wobkruženju tachantskoho konſistorija.

§ 8. Rozwijazanjo wubjerkę stanje so, hdyż je wotpohladanjo toho samoho doſpěte.

§ 9. Męli so wubjerk dobrowolnje předły rozwijazac, hac̄ je jeho požadane wotpohladanjo doſpěte, dýrbi won nahromadzene średki tachantskemu konſistoriju abo druhej wijszoſci ȇ tomu koncej pſchepodac, zo by wotpohladane twarjenjo cyrkvi w Čornecach abo w Baczonju so pſched wocžomaj džeržalo, doſpělo a wuwjedko.

Nycz bamža Piusa IX. w konſistoriju 25. junija 1869.

Czeszowni bratſja! Nowy wukaz, kotryž je katholſkej cyrkvi, jeje niewotwiſioſci, jeje swobodze a jeje prawam a tež statej samomu jara njeſcheczelski, a kotryž je wot ſubalpińskoho (t. r. italskoho) kniejeſtiwa wudath a wožiewieni, ſmy nužowani, w teſle Waſchej wijsokiej zchromadzinyne wobżarowac. Nyczimy paſt tudy wo tamnym zakonju, z kotrymž je injenowane kniejeſtiwo po telko a ſkoro njeſliczomimy, na cyrkvi, na jeje ſwjeczenych ſlužownikow a na jeje ſwiatnich wuwiedzonych napadach a cžinnych kſhiwach chylo klerikarjow (kandidatorow duchownſta) wojerſkej konſtricji podcžisnye. A ſchtó by njevidział, ſak zahubny a cyrkvi njeſcheczelski tónle zakon je, kotryž tamne wot Kríjeza Chrystusa cyrkvi spožegene prawo nadpaduje a jej zadžewa, ſebi trébnych a kłmanych ſlužownikow wuzwoleń, kotiž ſu tola wot toho samoho Chrystusa ſtajeni, zo bychu jeho ſwiatu cyrkvi zakitali, wupſcheſtrevali a za zbožnoſci duſchow do počnoſcie čjaſow ſo starali. Zda ſo zawérno tónle zakon jeniecy na to wuſhadzec, zo by w njezbožownie Italskej, hdy by možno bylo, katholſku cyrkvi z körjenjom zapuſczik a zaniczik.

Zawérno, nam brachuja ſłowa, zo bychmy taſkile zakon z nowa wotsudzili a zacžisnyli. Kóždy wě, ſak njeſymy pſchi wjedzenju naſchoho japoſchtoſkoho zastojniſta ničo zakomdžili, zo bychmy ſwoju pſchistuſchnoſci naſhorliwiſcho dopjelnili, a ſak ſu wſhitch naſchi czeszowni bratſja, předſtejeſzherjo cyrkvi w Italskej ȇ wulfje khwalbie ſwojego imena najſprawniſhe ſkóržb a proſtwy wuprajeli, zo bychu taſki zakon ſtajni ujemóznych ſejiniſli.

Zo bychmy ſo tola, czeszowni bratſja, pſchi teſle pſchiležnoſci zdžeržecz mohli, tamne jara cjeſke horja a kſhiwach wobżarowac, z kotrymž je naſtha ſwiatu cyrkvi nětko tež w khejorſtwje Rakuskej a kraleſtwje Wuherſkej na najzaſoſniſcho zrudžena a domapytana. Tež powieſcze, kotrež wo wobſtejnosczech w kraleſtwje Schpaniſkej ȇ nam ſo pſcheczihce, njeſawaja nam žanoho troſhta, ale napjelnujuja nas ze zrudobni a žakoſeju.

Tež rusowske kniejeſtiwo poſkraczuje, katholſku cyrkvi pſcheczehac a ſkoro ze wſhitch diöceſow, ſamo z naſzowanjom moch, ſwojich biſfopow wotſtronjowac, tych ſamych do wuſhnanſta ſlac, dokež eži na hłos a na poruczoſcie namęſtniſa Chrystuſowoho tudy na zemi po pſchistuſchnoſci poſluchaja a poſluchac chedža, a wone (kniejeſtiwo) njeđowola, zo bychu cžile biſkopja mjez tamnoho kraja wo-

puszczyli, býrnje najwjetši wužitk chrkwe to žadał. A hiszceje bóle zadjewa wone, zo mohli wériwi tamnoho kraja z nami a tuthm japoštołskim stołom swobodnie wobchodźecz.

Tola pschi najczeszych czerpjeniach, z kotrymž smh domapytani, je nami t njemakomu trójszej tamna pschez wschitko kwalobna pasiłysska starosć, z kotrejž przedstęsciejerjo chrkwe katolisku węc zmuzicze załataja a z kotrejž załadki naszceje swjateje wěry njezranjene wobkhowaja a jenożcej chrkwe wobrócz phtaja pschezimo wschelakim leczenjam a przedkrzaczam, pschez kotrej bjezbožni čłowjekomje swoje bledy rozhcerjeja. A my nadzijamy so w pschichodnosći, zo chce katoliske duchownistwo nadobne pschiklady swojich biskopow po možnosći sczehowac a po nich so złożowac zechce.

Biez tym napominam hpschech zaſh z nowa wschitkich kſcheszauow a nje-pscheczelow tuteje swjateje chrkwe, zo býchu skonečnje jemu ſedzbowali, tak žałosnje Bóh swojich a swojej chrkwe njeſcheczelow schrafuje.

My pał, czesczowni bratſja, njeſcheczawam, z najmurnijschimi a najpokor- nijschimi modlitwami Wótcia smilnosće proſhez a zapſchisahac, zo by wschitkich wob- żarowania hódnich bludzachych mot pucza zahubjenja na prawu ſcheczu wernosće, sprawnosće a spomoženja wrócił a zo by katolisku chrkej na chcej zemi z nowymi a hiszceje jaśnijschimi dobyczemi pschech bóle debik a wobohacik.

3 naszceje diöcesy.

Z Budyschina. Zańdżenu sobotu popołdnju běſhe hlowna zhromadźizna naſchoho towarzystwa ss. Chrylla a Methoda. Pschedysda t. farar Kuczan k wotewri zhromadźizmu z poſladom na to, shto je towarzystwo hjo dokonjalo. Poſladnik t. direktor Scholta pschedpoloži zliczbowanjo zańdżenego lěta, kotrej bu wot dweju wubjerkownikow pschehladane a za dobre spónzate. Dotalne zamoženjo towarzystwa a dochody wužinjachu 315 toleri 15 nsl. 3 np.; wudawlow běſhe 197 tol. 27 nsl, tak zo bě pschi spoczątku lěta 117 tol. 18 nsl. 3 np. w poſladnickich. Sekretar a redaktor Hórník rozpraji, tak je so z cziszczeniom a rozhcerjeniom towarzystwowych piſmow mělo. W krótkim wuda so zaſh zeschiwk „Ziwijenja Swjathch“, kž je so jenož dla nuznoty w cziszczeni tak dolho zakomendzil. Snadž budzie možno, pschichodne lěto dwaj zeschiwkaj wudacż. Zež wza towarzystwo, zo by so pschi zhromadnoserbiskim skutku wobdzeliło, wudawki za „Ważnaj listaj z lěta 1868“ z bamiżowej adresu na so. „Ważnaj listaj“ buschtaj darmo rozdawana a może je, shtož jej nima, kódyž czas pschez redaktora dostacż, tak dasoko zbytne exemplarz dosahaja. Po statutach wuzwoli so nowy wubjerk na tsi lěta a buchu do-talni knieža z nowa do pschikuſtynosće wzaczi; z czimž so zhromadźizna skončzi.

Z Budyschina. Zańdżenu sobotu buchu tudy wuſławki abo statuth do-wuradżene a podpisane, kotrej je sebi po načiſku redaktora „wubjerk za twarjenjo chrkwe w Čornečach abo Baczonju“ dał. Tónle tħbjezi su wone z pschewodnym listom naszcej chrkwiniscej wjehnosći, tachantskomu konſistoriju tudi pschepodate. Uſi ma so z němſkoho pschelozent talle: „Wyſokodostojnomu konſistoriju s. Petra

w Budyschinje. Wot wjele lét spóznawa so potrébnoscž, zo bychmž za katolikow w krótkoránskim džěle khróscjanſkej wosady chrkwe a woſebitu faru měli, dokelž ſu czi ſami wot ſwojeje farſteje chrkwe jara zdaleni a runje tohodla wobſtajne wotebjeraja. Móžnoſcž, taſkej potrébnoscži wotpomhačž, njeda ſo přež, hdyž ſu někto wobſedžerjo ležownoſcžom tamneje wokolnoſcže į wulkim woporam zwolniwi a tež druzh do khróscjic zafarowani na wotpomhlym ſluktu ſo wobdželicž ccedža, dokelž móže ſo pſchez wufarowanju někotrych wſow hevák trébne powjetſchenju chrkwe a pohrjebniſcheja zalutowacž. Zo pač by ſo horniſchej potrébnoscži w ſwojim čaſu wotpomhačlo, je ſo 6. junija t. l. z duchownych a njeduchownych wobſtejach wubjerk „i pſchihotowanju założenja chrkwe w Čornečach abo Vaczonju“ poſtaſil. Wubjerk dowola ſebi z tutym, ſwoje ſtatutu i wobkručenju pſchedpołožicž a proſh tež, wſokodostojne konſistorium chyko jomu ſwoj hnadný zakit a pomoc pſchiwobrocžic. W Budyschinje, 10. julijsa 1869. Wubjerk i pſchihotowanju założenja chrkwe w Čornečach abo Vaczonju. Po porucžnoſcži wubjerkwa Michał Hórník, kaplan.“ Wufstanki ſame pač podpiſachu czi wubjerkowich, koſiž buchu na katolickej zhromadzini w khróscjicach 6. junija wuzvoleni, mijenujich: Jakub Werner, kaplan z khróscjic halo pſchedsyda; Jakub Pietasch, wucjer z khróscjic halo piſmanawedzeř; Michał Hórník, kaplan w Budyschinje halo naſhwilny poſkadnik; Michał Schewcžik z Vaczonja; Mikkawſch Zhynda z Čornec; Mikkawſch Kofka z Pozdec; Jan Lipicž z Čeſchkec; M. N. Mleczink z Haſlowa; Jakub Kummer z Čjasec; Jurij Wanrik z Kanec; Michał Wagner ze Smolic; Handrij Ducžman, kaplan z Radworja; Jakub Symanek z Wotrowa; Mikkawſch Smola, farar z Njebjelcžic; Michał Kummer z Laza; Jakub Libsch z Hunjowa; Jan Hornig z Kułowa. Dokelž je ſebi wubjerk naſchoho Póſla halo ſwoj organ wuzvolil, zhorja naſchi cžitarjo wſchě piſma a kwitirowanja, kž naležnoſcž wubjerkwa naſtupaja. Pſchihotodne pſchinjeſemj drje wotmołwjenjo konſistorija.

Z Budyschinia. Tutje budže we wſchěch chrkwiach naſheje diocesu ſwiatocžne Te Deum ſpěwane z džakownoſcze, zo je ſakſkej kralovſkej ſwojho prynce pſchibyl. Zeje kralovſka wſokofcž, pryncesna Maria Anna, mandželska prynce Žuriya je zaſtženu ſobotu wjecžor w 12. hodžinje ſynka porodžila, kž je we ſwiatej kſchězených 13. t. m. (dnju ſ. Anakleta) mijena Jan Jurij Pius Karl Leopold Marija Januarius Anaklet doſtał. Halo přenjoho kmótra je joho nan z časom ſwiatoho wóteca proſh a je tónsamž to z radoſcu na ſo wzal. Druzh kmótsja běchu: zwudowjena křežorova Karolina, kral Leopold a kralowna Marija z Belgiſſeje. Bamžowý zaſtupník běſhe joho nuncius (póſlane) arcibiskop Januarius Miegliš z Mnichowa poſtajeny. Tutón je mlodomu prynce ſwiatu kſchězenemu wubželil z affiſtencu naſchoho hnadnoho k. biskopa a někotrych duchownych w pſchitomnoſcži chyko kralovſkoho dwora.

Z Budyschinia. Kaž z wěſtoſcži wěmy, ſiej někto tež dwě Serbowych pſchi nowym, po poſlenjej wójnje założenym Albertowym towarzſtwie i wothladanju khorých wojaſow; to ſiej Hana Kudželic ze Smječkec a M. Kuežanec ze Smjerdžaceje. Wonej ſiej ſlužbu pola khorých w ſchpitalu w Chemniſku tſi měſacu wukloj, kaž wſchě druhé wothladařki tohole towarzſwa. Protektorka (zakitařka) towarzſwa

je princepsna Albertowa, predstojerka hłownego towarzystwa w Drežđanach paš knjeni Simonowa. Poslenischa knjeni je rodzena Serbowka z Hnatschec pola Budyschina a ryczi hiszczęce derje serbski. Serbska rycz je jej w poslennie wojnie wiele pomahała, hdżż mózgach so wona z pomocą teje sameje w khězorskich, wosiebie czeskich lazaretach ze wschelakimi slowianskimi ranienymi wojakami derje zrycęcej. Knjeni Simonowa je swojich zaślužbow dla z rjadami a drohimi wopomnieniami wot naschego krala, wot rafusko krala a prusko krala wuznamjenjena. Teje wobraz (znamjo) běže tež we illustrowanych nemskich nowinach, hdžż paš ju z njeprawom za Němcovku wudawachu, dokelž hiszczęce njewiedzachu, zo možl nechtó, kij so po nowej swětowej (européskiej) módze drasci, serbskeje narodnosće byc.

Z Budyschina. Hacžrunje zwada z nemskimi Lutheriskimi nowinami žadny wužit nima a my tohodla hžo wjachtrózne njepšeczelſke popschimanijo katolikow z mjezcom pſchepusčezichm, nuzuje nas hako katolickich tola drežđanska „Constitutionelle Zeitung“ pſchez swoje nowe napady na nasch konſistorium w Budyschinje k někotrym slowam. Wona pſchinjese ſredju 14. juliya dopis „aus der Lausitz“ a myſtificirowace „Eingesandt“ z „Budyschina“. Prěniſki dopis je pſhczewo lipſkowſkim cyrkwinſkim nowinam, kotrež jenož wobzarowachu tamnu znatu historiju wo jenym serbskim kantoru. My njeſimy za hōdne džerzeli, tamnym nowinam (E. Z.) porjedzenjo prěnjoho dopiſa pſoſlacz, taž daloko běchu tam kž wocžiſhczane. Dopiſowar je sam jara derje wjedžał, zo w Serbach nichto tamnoho čłowjela za „swjatoſtoho“ džerzak njeje a zo je to jenož ironisch abo žortnje tu a tam tak prajene bylo. Tamny k. dopiſowar čeyſche jenož katolickich wuſměſhcz a tohodla tak barbjesche. Tež romſch abo „ultramontansch“ t. r. katolicki swětni a kłoschtyrscy duchowni njeſi tamnoho kantora zakitali atd. Spomnjene „Eingesandt“ je wiele wažniſche; wone njeje na žane waschnjo z Budyschina; dokelž z wuwazcom tachantskeje konſistorialneje kencle njemože nichto po slowie citirować, ſhtož je konſistorium towarzistwe někotrych wucžerow wokolnosće Oſtriža wotmowlisko. Tole „Pſchi-pſoſlane“ njeje z Budyschina, ale drje wot jenoho tamnych wucžerow. Prěnje ſlowo je potajkim kža! W textu samym powjeda dopiſowar wo tym w l. 1865 zakonžnym towarzistwe wucžerow wokoło Oſtriža a wo tym, taž ſu wokolni duchowni a konſistorium w Budyschinje tele towarzistwo ſudzili a taž je konſistorium z pſchepyanjom a disciplinarnym processom (kotryž ſu jara zaſlužili) hrzgžlo na tele punkty: „zo tamni wucžerjo nimaja kſhczęzaniſku poniznosc, zo woni katolickie ſchulſke wosady hanja a za to Lutheriske khwala (wſhak my katolickich tola pod tym samym swětnym zakonjom stejmym a dyrbimy wucžerjam dawac, ſhtož zakon postaja!), zo dale do „Constitutionelle Zeitung“ pſsaja hako do nowinow, kotrež ſu pſhczewo katolicki cyrkwi, jeje wucžbam, zarjadowanjam a ſlužownikam njepšeczelſch zmíſlene, a zo ſu ſkončnje protestantskomu pädagogicej Dieſterwegej pſhi joho 75. narodnym dnju zbožo pſcheli a z tym podhlad (Verdacht) njeſwérh pſhczewo swojej cyrkwi wubudžili.“ My nimam kte podložki, kotrež ſu naſhomu tachantskomu konſistoriju předkležale a njeryczimy tohodla wo tamnym towarzistwie, kotrež joho ſobuſtawh same tak jara khwala. Jenož taž wiele bjerjemh ſebi prawa, hacžrunje naſch Poſol njeje officialny za diöceſu, zo prajimy: Hánbu čzinja ſebi samym

wuczerjo, kotsjí psched cítařstwom, z naležnosćemi katholickich chrkwiow a škulow njeznaćym, swoju a naštu duchownu wyschnośc tak zjawnje hanja a wusmęscheja! Nic jenož jako duchownym, ale tež jako katholickim křesčjanam je nam wohidne, za ſy a za ſy tajſe njerozomne wobſoržowanja ſkyſhceč. Hdze ſebi Lutherſey wuczerjo tajſe něchtó dowola pſchecžito svojim konſistoriam, krajskim direkciam? Wohidna je nam dale ta nježačownosć, zo někotſi wuczerjo, kiz su wot lěta 1850 w katholickim wuczerſkim seminaru zwjetſcha wot katholickich duchownych wuczeni, někto tak často swoje złoby wutſchaſuja runje na — katholicku duchownu wyschnośc a na katholickich duchownych pſchecženje. Wemý, zo ſu tež bjez naſčimi wuczerjemi, bjez mlodymi a tež bjez starichimi, wosebje thmi na něhdifšim Lutherſkim krajnostawſkim seminaru pſchihotowanymi hiſtceje mužowje, kotsjí tajſi zjawnym pohorſck dawac̄ nochedža, kotsjí ſu z pſchewědczenjom katholick a kotsjí z katholickej chrkwiu a ſchulu derje měnja. Tohodla by derje bylo, zo byhu katholick duchowni naſčej dioces̄ z tuthmi katholick zmýſlenymi wuczerjemi naſčej duchownej wyschnoſezi ſerbskoněmſku adresſu podali a tak psched zjawnosću zac̄ijsnly zakhadzenjo někotrych tamnyh wuczerjom. Wuczerjo, kiz ſu z a cjeſic̄ swojeje chrkwi, dyrbja ſo ſpōznac̄ dac̄ a wotdželic̄ wot tamnyh, kotsjí wjach lět hžo tajſi ſtandal cjinja k wulſej ſchodziče za chrkej aſchilu, za naštu wyschnośc a za naſche wosad̄! Proſchu svojich duchownych kollegow a katholickich knjezow wuczerjom we Šužich, zo dchylí mi w bližichim cjaſu w tej wěci swoje myſle a rad̄ ſobudželic̄.

M. Hórník, redaktor.

Z Marijneje Hwězdę. Džen 13. juliſa wotpožiſtej w naſčim klóſchtrje dwē knjeznic̄ klóſchtrſke ſlub̄ abo profeſ. Jenia je Marija Čejzeč z Wotrowa a druhá je z Čezech.

Z Wotrowa. Naſch k. farař Wels je ſo zařđenou wutoru do ſupjelov Salzbrunna (pola Waldenburga w Schlezhynſkej) podař, zo by ſo tam z Božej pomocí wulſtowat.

Chrkwinske nowinki a powjescze.

Schlezyn ſka. Nowy pſchehlad wrótslawſkoho biskopſtwa podawa tele powjescze. Diocesanow (katholickich wobhyleri) je w biskopſtwie 1,870,804, duchownych 1473, muſich w klóſchtrſkich rjadač 117, knjezow 1066, chrkwiow 1033, ſiſialnych chrkwiow 293, zjarnych ſhapakow 470. Škulow je 1799, aktívnych (w ſlužbje) katholickich wuczerjom 2941, ſchulerſkich džecži 286,965. Nabožne towarzſtwa a zjenocženja, ſchule a křeže za křorých a druhe dobrocžinjace wuſtawu ſtajnje pſchiberaja.

Poznań ſka. Polakam w Pruskej ſo tež to njeſlanje, ſhtož by jim ſkuſhako. Wosebje ſkorža woni na ſejmje a pola knjezefſtwa husto na njeđostatki pôlskich wyschich ſchulow. Někto ſlubi ſiim knjezefſto nowe gymnasium we Wongrowcu, ale žada, zo by chle němſke bylo. A tola hođi ſo narodna pôlska ryc̄ runje tak derje jako wucžaca kaž němſka; ſhtož hiſtceje někto universita w Krakowje a Lvowje, kaž cjroda pôlskich gymnasiorw dopokazuje. Šlowjanam, kotsjí

dawki a wojałow po tej samej mérje kaž drugie ludy dawaia, so tak něhdježkuši zdělanosć čežka čini a njeprawda stanva!

Z K ö l n a. W tudomném domje (bislopſej chrkwi) je so 13. t. m. njeznath čežowek sam skóncoval. Pschez to woniečecjena chrkci bu nazajtra, kaž je to poruczene, z nowa posvječenja wot swječacoho biskopa Baudria.

Z P r a h i. Rjeđezu 11. bu tudy svjedzeñi ſi. Chyrilla a Methoda swječenih, woſebje z processionami, kotrež do chrkwej tejuſe ſvjateju w pschedměſce Karlinje čežnjetchu. — Brénjomu a najwjetſhomu pražskomu arcbiſkopej Arnoſtej z Par-dubic w Duvalu ſtajenih wopomniſi bu jara ſvjedzeñch posvječenym.

M o r a w ſ k a. Šwjedzeñi a ſvjatočny thđzeni ſi. Chyrilla a Methoda na Welehradže běſche lětſa wulſtony. Šwjatočnu Božu mřchu mějeſche biskop z Brna. Prěni džen' ektavu je we Welehradže na 80,000 čeſcizeriom ſi. Chyrilla a Methoda pobyle.

R a k u ſ k a. Biſkop Rudigier w Linu bu wot pschijahanskohu ſuda jeno-keſoſne (dokelž někotrych katholſchych zmýſlených wuzankych ſtatnih rječnik) dla zkoſeže ſpylanohu mučenija zjawnoho počoja (öffentliche Ruhestörung) k dwěnjedželskomu jaſtwej wotſudženym. Štatiň rječnik běſche poč lěta ſchtrazy namjetoval. Tola ſchtož je tónle biſkop „zawinyl“, ſu wſchitc katholſchych biſkopja a wſchitc wěriwi činiſli. Šchtož je wón wot placiwoſće konfordata a zakonjow, wo civilnym a dživim mandželswje, wo ſchulach a druhim we swojim wot ſwětnoho knježerſtwa tamanyh paſtýřskim liſeže rječał, to je wucžba cyleje katholſkeje chrkwe! Wotſudženjo biſkopa pač zavereno njebudže k ſchodzi ſvjateje chrkwe, kaž ſtawizný we vjele pschikkadach mučja.

Z L i n c a. Po swojim wotsudženju pschez pschijahancow je biſkop Rudigier (wón njebe psched ſud pschijahol) bórzhy khězorej protest póskał, w kotrémž ſo psche-čiwo wotsudženju haſo něczomu njeprawnomu kruče wupraja. Khězor je skóncouje pschez miniftra wožiewicz dał, zo wón biſkopej pschijudženu ſchtrazu a wſchě ſchěhwki teje sameje ſpuschči. Biſkop pač ſo ſpicežuje, wot khězora hnadi brac̄ a žada jenož prawo.

Z R o m a. Předoruſki italiſki minister Cantelli je ſem pschijel, zo by pschez ſrijedžicjerſtvo woſobných a wažených ludži z bamžowym miniftrom jednac̄ ſpylan dla ſwětlyh naležnosćow; tola wón njebudže ſkýchany, dokelž bamž budže ſtajnje protetirowac̄ pschečiwo njeprawej, kž je ſo jomu wot Viktora Emmanuela ſtaſko.

Z R o m a. Njeďadno ſu zaſy wulſke kruchi drohotnoho marmora namakali w starym zasypnym ſklađe pschi Tiberje. Pschi tmy běchu tež híſhce džele tamnoho wulſkoho marmorowoho ſtolpa, kotrž chec bamž k dopomijecu na pschichodném ſoncil na hórci psched chrkwi ſvjatoho Pětra in Montorio ſtajic̄ dac̄.

Z e n d ĥ e l ſ k a. We wſchěch chrkwiach londonſkeje (westminſterskeje) diöceſy bu paſtýřſki liſt arcbiſkopa Manninga čitaný, w kotrémž ſo wón ſylnje wobčežuje, zo wſchinoſc na 2000 katholſkich džecži w tak mjenovaných džělacžerſkich khězach protestantsch wocžahnyc̄ dawa.

Z e n d ĥ e l ſ k a. Namjet miniftra Gladſtona k lepſhomu iriſkých katholikow je w delnim parlamente wjetſchinu doſtał a w hornim tež protestantowje jara za njón rječa, někotſi wězo z bojoscje psched ſenianskimi (iriſkimi) revolucionarami.

R u s o w s k a. Knježerstwo je wschě katolské farske ūbka na so szahnyku a farorjam jara snadnu zdu wustajisko. General Potapow we Wilnie (Litwjaniskej) je zaň wschelake kłoschtry a chrkwię zbehnyk, pschez jedyn nowischi wukaz 31 chrkwiow.

R u s o w s k a. Nowinu radza, zo by schismatiska grichiskoruska cyrkę tež jedyn koncil dżerzaka. Wone wozjewieja tež nowy zakon, po kotrymž synojo russkich popow njetryebaja wjach duchowni abo chrkwiniec služownich bycž, ale zo smiedža do wschęch swetnych službow a zaſtojnswow zaſtupicž abo kajkeſkuli powołanjo ſebi wuzwolicž. To je ważna kroczel! Pschi wschim tym wobkhowaja synojo popow prawo k wophtowanju duchowniskich ſchulow a wschě druhę prawa, kiz tam duchownstwo ma, n. psch. zo njetryebaja do wójska zaſtupicž.

Połnočna Amerika. W stacze New-York je knježerstwo 50,000 dollarow pschipolazalo k dotwarjenju synotneje kheje, katraž budże wjedzenju milosciwych ſotrow pschepodata; druhe 50,000 dollarow da knježerstwo někotrym drugim katoliskim wustawam (institutam) w měsce New-Yorku.

(Jesuitojo.) Po najnowishim schematismje je ſo liczba jesuitow wot 1. 1844 podwojila; nětko je jich hiž 8584. W Europje zwonka Italſkeje, potaſtim we Francózskiej, Němskej, Rakuskej, Belgiskej a Hollandskej je jich 2190. Něczijski general jesuitſkoho rjada Petr Beck narodzi ſo 8. februara 1795 a zaſtupe 29. oktobra 1819 do rjada.

Naležnosće towarzystwa.

Sobustawy na lěto 1869: II. 246. Hana Balantowa z Nachlowa; 247. Hanža Lehmannowa z Radworja; 248. Wórschla Kuczanowa z Nalbic; 249. Marija Mirkowa z Konjec; 250. Jan Buk z Wětrowa; 251. Miklawšch Vjedrich z Haslowa; 252. farař Franc Niedel z Luka pola Karlsbada.

Smilne darh (k dalewobſtaranju): H. B. z R. za ſwiatoho wóica 5 nsl.

Chrkwiński powěſnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Kſchcjenaj: Ida Marta, dž. Fr. W. Vorſtendorfera z B.; Michał August, ſ. ūblerja Jana Gudy z Dalic. — Žemrjetaj: Hanža, rodž. Scholcjez z Radworja, Handrija Benscha, pôlnika na Židowje mandž., 53 lět; Jan Pracht z Dalic, 44 lět.

Z Radworja. Kſchcjeni: Marija, dž. Augusta Nawki z Mikkec; Jan, ſ. Miklawšha Haſche z Kamjenej; Miklawšch, ſ. Jakuba Pjecha z Nowoho Bronja; Hanža, dž. Jakuba Woczejska z Voranec; Marija Selma, dž. Vjedricha W. Forkera z Čornoeho Hodlerja.

Dokelž je mi tachantske konsistorium porucznosć dalo, zo bycž nowoho wjedzicjerja za procession do Rumburga postajit a wobkruczik, proſchu, zo bycžu ſo czi, kotsiž čedža a kotrydž to nastupa, na džen ſ. Marije Madleny po ſemſchach tudy na ſchuli z hromadzili, wo tej wěch rozyrczeli a mi swoje požadanja wozjewili.

Khróſczech, 12. juliya 1869.

Jakub Barth,
kanonik a farar.

Katholicki Poročil

Wukhadza prěnju a třeću
sobotu w mесacu.

Cykolētna płaćizna na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Českowinski časopis,

wydawany wot towarzystwa S. S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cislo 15.

7. augusta 1869.

Létknik 7.

Bamž njemóže wo wérje zmolicz.

Katholicka wuczba wo njezmolności c̄yrkwi je złożuje so na Khrystusowe słowa: „Th sy Pětr t. r. skala a na tule slaku natwarju moju c̄yrkej a porty hele njebudža ju w pshemocowacj;” potajkim na bōjske slubjenjo, zo te na Pětra założene zjenočenstwo wēriwych ženje njeprzechstanje, wērwa c̄yrkej Khrystusowej býc, zo tohodla naschi z nastupníkom s. Pětra, romskim bamžom, we wérje zjenočeni biskopja ženje wot kschesčanskeje wērości wotencz, ženje wo kschesčanskiej wérje zmolicz njemóža. A tale wuczba so hschecze wobkrucza pshcz Khrystusowe slubjenjo, zo budże swjath Ducha japoštołów w schitku wērości wuczicz a zo pshci nich wostanie do wēczości; taž tež pshcz te slubjenjo, zo wón sam pshci nich wostanie w schitke dny hacj do skórczenja swęta.

Telle pshcepokazanijo katholickie c̄yrkwi wopatrazuje so potom pshcz historisku (stawiżnišku) wěstości, zo je wot japoštołówskich časow hacj na džensnišchi džen wilka mnogości kschesčanskich biskopow we wschitkach krajach byla, kotliž su romskoho biskopa hało nastupnika swjatoho Pětra a hało hlowu kschesčanskiej c̄yrkwi pshcipóznali a z nim we pshczieności wēry stali, a zo je tónle pshcz romskoho biskopa hromadudżerzanu zwjazk wēry w nastupaniu kschesčanskiej wēry pshcz wschitke lětstotki jenasi wostał, taž zo njeje ženje žanu wuczbu wēry zac̄išnyle, kotruž věchu joho předownych hało kschesčansku pshcipóznali, ani ženje žanu hało kschesčansku pshcipóznal, kij by wot předowníkow zac̄išnjena byla.

Dokelž pak je Khrystus Pětrej projit: Ma tebję, Pětrje, natwarju moju c̄yrkej, a nic na wopak: tebję na c̄yrkej, dokelž dybci po Khrystusowej woli Pětr c̄yrkej džerječ a nic c̄yrkej Pětra; dha su w katholickiej c̄yrkwi pshcocy po naturisku tajsele wobzanknenjo cžinili: „Hdyž su naschi z bamžom zjenočeni biskopja w kschesčanskiej wérje njezmolniwi, dybci tež bamž w tymle swojim zaſtojujtwje

we wobkhowaniu kſchęcžanskeje wěry (w Chrystusowych wucžbach a porucžnoſeſzach), z krótką wo wěrje njezmólniwy bhej." Pſchetož, taſ ſpóznajem⁹ z prawom dale, hdh by ſtała kruče njeſtała, niemohla tež na nju twarjena kheja (chrkej) kruče ſtać; hdh by bamž we rozſudzenjach wo kſchęcžanskich wěrhwucžbach něhdh zmolicz mohł abo woprawdze zmoliš, dha móhli tež tamni z nim we wěrje pſchejeni biſkopja zmolicz a býchu zabudžili; w thymle padže by chrkej, na Pětra natwarjena, z bludom pſhemocowaną býla, ſchtož ſo tola po Chrystusowym ſlubjenju ženje ſtać njeſmőže.

Dokelž paſ ſo ženje ſtało njeje a ženje ſtać njeſmőže, zo by bamž we ſwoim zaſtojnſtwie (haſo bamž) něſto druhé haſo kſchęcžansku wěrhwucžbu poſtaſik a wucžik, hacž ſchtož je we pſchezechnej wěrhwědomnoſci z nim ženoczených biſkopow: dha njeje ženje žana pſchicžina (wina) býla, tule zaſtojnſku njezmólniwoſci ſač ſtamja w rozeſtajeniu a wobkhowaniu kſchęcžanskeje wěrhwucžbh haſo woſebitu ſadu naſcheje wucžby wuprajicž. Wěſte paſ tohodla je, zo je tale zaſtojnſka njezmólniwoſeſz bamža w rozſudzenju wěry pſchez wſchitke lětſtotki wot chrkweſ faktiſch (ze ſtutkom, woprawdze) pſchipóznata býla. Stajnje ſu ſo katholicki biſkopja wſchitkých krajow a ſwětadželov pſchi naſtawachych njevenſtoſeſzach a zwadach wo wěrje na hlowu chrkweſ do Roma wobrocželi, a te wot bamža zaſtojnſch wo wěcach wěry date wulkadowania a rozſudzenja haſo wuprajenja w chrkwi pſchewhacoho Duha ſwiatoho a haſo woſewjenijo pſchezechneje njezmólniweje wěrhwědomnoſceſ pſchipóznaſi wali a pſchinvali. A kaž ženje žadny bamž wěrhrozſudzenjo předawſcheje pſchezechneje chrkwinieje zhrromadžizny (koncila) přeł abo zac̄iſnyk njeje, taſ njeje ženje žana tajſa zhrromadžizna wěſte wot jenoſho předawſchoho bamža date rozſudzenjo wo kſchęcžanskich wěrhwucžbach zac̄iſnyka abo pſheměnika, a runje taſ njeje ženje žane wěrhrozſudzenjo chrkwinich zhrromadžiznow haſo wěſte a njezmólniwe wot chrkweſ pſchinvalate bylo, njebeſcheli wot bamža wobkručenje.

Hdh by tohodla pſchichodny koncil tamnym wot někotrych mudrowachych wučených nadrobniye wuphtanym njevenſtoſeſam kōnc činicž chęk a wopominanu zaſtojnſku njezmólniwoſeſ bamža wo wěrje pſchez woſebite wuprajenjo pſchipóznaſi; dha njeby z thym ničzo nowe wunjeſt, ale by jenož z wěſtymi ſlovami wuprajik, ſchtož je kſchęcžanska chrkej hižo 1800 lět w ſwojej wěrhwědomnoſci noſyla a we ſtutku a zadžerženju wobſtajnje pſchipóznaſaka.

Tule naležnoſeſ dyrbi w naſchim čaſu kóždy katholik derje znacž; dokelž nje katholikojo jara njerozomniye wo tej ſamej rycza a piſaja. Hacžrunje my jenož zaſtojnſku njezmólniwoſeſ bamža wo wěrje wucžimy, bledža woni, haſo býchmy joho njezmólniwoſeſ we ſwětnych wěcach abo njeſmőnoſeſ bamžowoho zhręſchenja atd. wuznawali!

3 naſcheje dičcesy.

Z Budyschina. We francózskich wulſkich nowinach Le Monde z Pariza wot 21. junija namakachny ſpomnjenjo na katholickich Serbow, woſebje na přenju lětſtchu zhrromadžiznu w Khręſcicach a na wubjerk i pſchihotowanju założenia fa-

tholické chrkwoje w Czornebach abo Baczonju. Schtož je česčje bóbne, to nadeňdeže tež w dalotich stronach pšchipóznacjo!

Z Budžichina. Šenjez farar Wels piše nam 1. augusta ze Salzbrunna, zo je bohužel píchech híšeče jara skáby a dýbawh. Lékar jomu radži, zo by tam znajmierňa do 20. t. m. vostať a wotwéze mloko piť. Tež nam wóndanjo piše, zo je tam nowa chrkwička twarjena, ktoraz ma so nazymu poswiecjič. Daj Boh, zo by so ī. farar Wels wusirowil! Na duchownych nam hízo pobrachuje.

Z Khrósczic. Serbski procession, kiz wot nas do Rumburga na „portiunkula“ khodži, wiedże wot netka Jakub Wujesch z Khrósczic. — Na ī. Kawrjenca budže tudy katolska zhromadžizna.

Z Scherachowa. Zanžený schtwarzki swjecžeske wjelezaškúžbni ī. wuežer Franc Žózef Stoh svój polstalétni zaſtojniski jubilej. Na thymle dniu, na ktoromž bu pšched 50 létami halo pomocny wucžer w Czechach zapokazany, běchu jomu džakowne pšchipóznacja a wutrobne zbožopsčecja ze všchech stronow pšchihotowane. Mano poſtrowi joho spěvačke towarzystwo z rjantmi spěvami a potom ſežehowachu wſchelake deputacie a wſchelach jednotliwi ze zbožopsčeczemi a jubilejksimi darmi. Kralovská majestosć běsche jomu pſchez ī. hamitmana Seiferta złotu medailu za službnoho rjada pšchipóška. Tachantswo halo tollaturne kniejshtwo pſchepoda jomu zbožopsčecja a dar pſchez ī. kanonika kantora Hoffmanna; dale wosada pſchez deputaciū złoty čzaſník, nětoti pſcheczeljo złoth čzaſníkow vječazk, kollegojo pſchym album z fotografiemi, spěvačke towarzystwo rjaný stol, schulske džeczi porcellanowý service, joho předadwski schulerjo někotre spěv a kompoſicije atd. atd. Po pſchepodacju týchle a druhich čestnych darow běsche džakowna spěvana Boža mischa, z muſiku pſchewodžana. W jenej započa so swjedženska hoſčina, pſchi fotrejj běchu wſchelake deputacie, chrkwična a schulscz, krajni a měščejansch zaſtojnich, hoſčo ze Šaſkeje a Czéškeje. Wſchelake ſlawh buchu wunjeſene a na posledku bu tež na zaſtojennich po zaſhypanych hevjerjach pola Drežbjan spominane, za ktorichž so 10 toleri nowda. Boh daj, zo by čeſczeny ī. jubilar híšeče dale zbožownje ſlukowan za ſchulu a chkej ī čeſczi Božej a swojeje dushe zbožnoſci. K zbožopsčeczam pſchizantuje so z tuthim tež redaktor, ktorž je w swoim čaſu pſchilejnoſcz měl, jaſtužbni ī. wucžerja Stoha bliže požnacj a tež joho pſcheczelnoſcz wužiwacj.

Z Dreždanskeje diöceſy.

Z Dreždjan. Dotalný wucžer pſchi ſchuli „na Queckbrunnen“ ī. Franc Lufft, ktorž so hízo dleſchi čas dla swojeje starobrj a khorowatoscze zaſtupowacž dashe, bu na swoju proſtiwu pensioniowan. Wucžerjo pocžesčiichu joho híšeče wſchelako pſched dniom pensioniowania, kiz běsche sobu joho 73. narodných džen. Na joho město nastupi ī. wucžer Heinrich Schmidt, ktorohó ſlužbu pomocny wucžer ī. E. Künzel doſtanje.

3 pruskeje Lujzich.

Z Kulow a. Wuporjedzenjo wěže (tórma) pschi naschej farſtej chr̄twi je nětk z Boha zbožownje dokonjane. Knjez tſchárfi mischthr Franc Lammer ze Schérachowa je tele straschné dželo, kotoromž běſchtej dwě leczatej kódzi z čahami potřebnej, ze swojimi dželaczeremi za poſchesta nježeli tač derje wuwjedł, zo z nim jara ſpokojom ſmij a joho k tajkomu dželu wſchém wosadam poruczeč mójem. Pomiſenowane wuporjedzenjo nascheje wěže wucžini po pjeniezach nimale 320 tolerjow. Nam nětk hiſceje do rukov hlađa wuporjedzenjo chr̄twine je tſchí, ko traž bu wot zatraschnoho vichora 7. decembra 1868 tóſchto roztorkhana. — Z dowolnoſeču ſchulſtich wýſtich wotdzerzuje ſo ſchulſke rozwučenjo we naſchich měſchczanskich ſchulach we leču w měſacach meje, junija, julija, augusta a septembra jenož dopołdnja a to kóždy džen wot ſcheczich rano (hdjež ſo ſchulſta Boža mýcha zapocžina) hacž do jědnaczych. Po tſeczej ſchulſkej hodzinje je zastawſ abo pawza wot poč hodzinu a je ſchulerjam dowolene, ſo psched ſchulu na pohrjebniszechu pſcheladzeč a kuſk poſnědač. Popołdnju tohodla ſchula njeje. Tele nowe zarjadowanjo ſchulſkoho rozwučenja je ſo z teje winh ſtało, dokež je popołdnju pſchewulka horecota, džecži z mučnoſeče ſpja a mało wuknu a starschi je doma a na polu k dželej trjebaja. — Naſchi měſchczanscy wucžerjo ſu k lětnej zdže z měſchczanskeje poſkádnich pſchidawł dostali: knjez rektor, hačo najstarschi wucžer, 20 tolerjow a druži tſjo wucžerjo po 10 tolerjach. Pozdžischo budže tale wucžerſta zda hiſceje powyhſhena.

Zadzerzuju wěſtých katholſkých wucžerjow (kaž ſo zda) we Sakſtej, kij we Lutherſtich nowinach na ſwój duchowny tachantſti konſistorij ſwarja abo tola k tajkomu ſwarjenju podkoſki poſliczeja, ſo nam we Pruskej chle njeſpodoba, by pač tež poła naš zmolom pſchepytane a khostane bylo. Schto dýrbimy prajicž wot katholſkých kſcheczianow, kij ſwojich ſamſiných duchownych hačo „romſtich“ a „ultramontanow“ ſchtapaju? Z tajſim pſchimjenom dcedža ſnamo duchownym po waſchnju najhóřſtich njeſpchezelow katholſkeje wěry ſmužku napójimyž, hačo bychu woni wóte-noho kraja njeſmeli a hačo bychu róznodželeni byli wot swojoho ludu, kotoromž tola pſchez narod, krej, ryč, dželo a wěru pſchiluſcheja. We Sakſtej a Pruskej manž my katholſch jeno katholſkých měſchniſow, nic „romſtich“ a „ultramontanſtich“. Schto dha praji ſerbſki bur wot ptacžka, kij ſwoje ſamotne hnědo wobmazuje? Su tamni mužojo wěrnje katholſch, dýrbia tež z katholſtmi džerzeč, předh wſchoho pač ſwojej katholſkej wýſtinoſci poſluſhni bhež, ko traž zavérno níkomu kſchividu nječini a kóždoho radu kſchecz budže, hdjž zdwórlivoje a pſchiſtojnje k ujei pſchiladža. Njeſju pač tamni mužojo wjac katholſch, ale ſteja na ſtronje naſchich njeſpchezelow, dha dýrbimy jim radzieč, zo bychu z katholſkeje chr̄twje wuſtupili a (jeli zo wucžerjo ſu) ſwoju katholſku wucžerſku ſlužbu zložili, dokež jim katholſch starschi njeſmőja wjac ſwoje džecži z počnym dowěrjenjom a z dobrym ſwědomjom k rozwučenju a wočehnjenju pſchepodač. Njeſkatholſch zmyſleny bhež a katholſki khléb jěſcž, to derje pſchez jene pſchicuč njecha. We nětčiſtich čjasach bóle hacž hdjž Khrystusowe ſkovo placi: „ſchtóž zo mnú njeje, tón

je pscheziwo mi." Katholisci wuczer a duchowny dyrbitaž schulerjam a wosadom z najlepšim pschilladom do prečka hicž a dyrbitaž pschezelej, nic njeprzeczelej, bhež. Žolež a hněw pscheziwo duchownej wjehnosći we lutherških nowinach wusypacž, to so njeprzihodži a njemóže nichto kwalicž. Nekotri katholisch wuczerjo we Šafške su psched dlěšhim časom staromu Diesterwegej k narodnomu dniu zbožo pscheli. Rjebohi Diesterweg běše prečkateř lutherškoho wuczerškoho seminara we Varlinje a zjawný pscheziwnik křesćjanstvej wěry, čzohozdla joho pruski kralowski minister ze služby zdalowa. A tutomu wotsadzenomu njeprzehesčanškomu Diesterwegej su někotri katholisch wuczerjo telegrafisich zbožo pscheli a za to su z prawom wot tachantskoho konſistorija w Budyschinje we hamtskim liseče mjelečjo lochli porok dostali. Woni pak wububnowac̄hu abo dachu wububnowac̄ tónle porok we nowinach a njechadža so tež džensa hřeče do mera dacž, kaž najnowischi njeprzehesčelski nastawě we drezdanskih nowinach wupofaže. Lubi knjeza! Selizo was na swěče niežo hōrsche njenadenđe, hacž to, schtož je na was píjhishko wot tachantskoho konſistorija, mōžecže so wj waschomu Bohu na kolenach džakowacž! — Měscheja so pak netk do zwadu wuczerškoho zbožopſcheža dla nowotne wěch, tiz čeſcť katholisch wosadow ramja. Zrudny podawek we wěstej serbskej wjih so z wotpohladanjom we lutherških nowinach jcheročko bije a wala so wina na wěru, chrkej a duchownych. Tokte kž njeisu pschi tym lutowane; pschetož popijerana a selena dyribi wěc bhež, hdynž dyribi čzitarjom we wulkih městach trochu zapſchimacž. Ze tohoda na času, to čzinič, schtož čeſczenh knjez redaktor we 14. číšku našchoho Póšla prečkostaja. Katholisch duchowni a wuczerjo we Hornich Lucicach chyli hromadu stupicž a neměškeršku adresu na wjehodostojnij tachantski konſistorij zeffajicž, we kotrej wobžaruja, zo sprawne wotsudzenja tutoho konſistorija we lutherških nowinach so zjawnje hanja a wusměšeja, a zo wěstn zrudny podawek we serbskim kraju so z wlosami pſhiečahue, katholisku wěru a katholisch křesćianow psched swětom wonječesčicž. Tak budže načzinjeny pohorský z džela psched Bohom wotrunan. A k tomu daj Boh zbožo! Za tých pak, kž z nami, z našej wěru a z našej wjehnosći derje njeměnja, chcemž we nětřicim jubilejskim času nutrniye so modlicž, zo by jim swjath Duh pruži bojškoho swětla do wutrobow padacž dat, zo býchu spóznali, schto je prawe a njeprawe, k spomoženju a k schlodje!

Z Kulow a. Wulka žłosč je so we našej wosadze ſtała: w noch wot 21. na 22. julija kranhču na pohrjebnischem pschi farſkej chrkwi w Kulowje a na němcjanškim puču wot dweju zelezneju křižow znamjo našchoho Zbóžnika. Znamjeni, kž runje wobnowjenej a pozločanej běchtej, je žłosnič z džela wotschrubowak, z džela z křižom z kamjenja wukamał. Boh daj, zo by rufa, kotaž je tajte rubjeniwo wobeſchla, ſterje a lepje zaſkuženu ſchraſtu doſtała!

Chrkwinske nowinki a powjescje.

Z Altenburg a. Na 4. julija bu nowonatwarjena chrkwicžka za tudomu katholisku wosadu wot k. fararja Stolle z Lipska pod assisienciju dweju duchownej z dowolnoſćiu našchoho biskopa poſwyczena. Hacž dotal běchu so ſemſche za měſac

jedny króz we wotnajathym býdle dżerzałe. Pieniężny i twarej běchu nawdate: z Bajerskej 2400 toleri, wot měschczanskeje rady 200 tol. a 3000 tol. zhromadžene wot njeboh kniežny z Echerolles a druhich. Wosada ghe je nětk wosebje za tym praco-wac, zo by hacj do toho časa, hdež budże tudj wosebiti duchowni, pschihodnoho čłowjeka namaka, tiz by pišczeče hrak a tym 11 dżeczom kschesčiansku wucžbu wudželał.

J. K.

Z Varina. Džen 4. augusta bu tudj nowa klóschthrſka chrkę dominikanjow w Moabice (Thurmstraße Nr. 57) swjatocžne poświeczena. Po pređowanju běsche Boža mſcha a Te Deum; njedaločo chrkwe třelachu z mjerzlemi. Pschi hoſćinie běchu jara wosobni hoſćo pschitomni, a buchu ſlawy wunjeſene na bamža, na krala a kralownu, na nowy klóschthr atd. Hlejče, bjezthymzo so w rakuſkim khęzorstwie a tež w naſtej Sakſkej tak hawtuje pschecžiwo klóſchtram a z chka pschecžiwo faznjam a wucžbam katholſkeje chrkwe, steji to w Pruskej chyle hinak!

Němſka. Centralny wubjek katholſkich towarzisow Němſkeje pscheproschuje w nowinach na lětischiu kłownu zhromadžiznu 6.—9. septembra do Düsseldorfa. — Biskopja Němſkeje zhromadžia so přeni tydžen septembra we Fuldzě.

Z Pruska. W pruskim krajeſtwje, hdež nětk z pschivacžom provinch Hohen-zollern (tiz diöceſy Freiburg w Badenskej ſluſcha a 64,000 katholſkich licži), 8,118,696 katholifow býli, namakaſa so w 14 diöceſach ſzéhovace klóſchtry. Ze 14 muſtich rjadow maja jesuitowje 14 klóſchtrow (ze 138 ſobuſtawami), franciſkanarjo 20, miłosćiwi bratsja 10, dominikanarjo 2, lazaristojo 5, duchowni ſwj. Ducha 2, redemtoristojo 4, trappistojo 1, alexinarjo 8, bratsja kschesčianskich ſchulow 3, kudsoni bratsja 2, kapucinarjo 3, kongregacija ſwj. Filipa Neri 1 a benediktinarjo 1. Z 35 žónſkich rjadow a zjenočenſtow maja wurschlini 9 (ze 244 ſobuſtawami), hilzbjetki 10, ſotry dobroho paſthryja 6, ſotry ſwj. Madleny 2, ſchulſke ſotry 29, borromejetki 89 (ze 576 ſobuſtawami), vincentinarki 34, franciſkanarki 80 (ze 1051 ſobuſtawami), ſlužownich khrystusa 58, ſotry ſwj. Hedwigi 4, ſchere ſotry 56 (ze 306 ſobuſtawami), ſlužownich ſ. Marije 4, benediktinarki 2, klarisſy 2, karmelitki 3, kongregacia Notre dame 1, rekoletinki 5, salvatorki 1, ſotry kudsonoho djeſeča Jezuſa 20, ſotry kschesčianskeje luboſeje 12, džonki ſwj. kſchilja 14, kniežny ſ. Marije 3, augustininki 5, Chriſtenske žónſke 1, cölith ſ. Herth 1, klóſchthrſki institut za žony 1, ſotry z domaphtanja ſ. Marije 3, klementinki 57 (ze 298 ſobuſtawami), ſotry wot böjskeje pređkwidzownoſeje 14, ſotry ſ. wutrobi Jezuſa 1, terciatki ſ. Franca 6, francózſke kniežny 1, ſotry du Sacre Coeur 1, khatyržinki 2 a hilzbjetki z woſhladanju khorých 3. Z chka je w 49 rjadaſ abo we 567 klóſchtrach 5682 ſobuſtawow. Wysche toho je w diöceſy Fulda 5 klóſchtrow a někotre we vitariacie Raczer w Schlezyńskiej, kotrež pod diöceſu Olomuc ſluſcheja.

J. K.

Z Winia. Biskop z Linza je nětko we Winje pola khęzora pobyl. Wón je jomu wſcho nadrobniſe rozeſtajał, ſtož joho wotsudzenjo naſtupa. Wot bamža je wón dla swojoho zabžerzenja pothwalnų liſt doſtał.

Z Krakowa. Wot 20. julija hacj do džensniſchoho dnja su wſchitke nowin polne z powięſciami wo klóſchtrach. Njeſtatholſte a wosebje židowſke nowin

su so zańdżene tsi njedżeli żakośnje starali, swoje pjeru w jēdojtej żłosći namocżecz. Z kheżorſtwa wala so nětko hžo njepſcheczelſtwu pſchecziwo klóſchtram a katholſkej chrkwi do wſchitſkich krajow, a kōnc thch djabolſkich nadpadowanjow njeje hjschęze wi- dżecz. Witana, haj wot njepſcheczelow chrkwie zbožnoſhwaleńa pſchiležnoſcz i tomu bęſche tale. Sudniſtwo w Krakowje bęſche 20. julija denunciaciu (ſkradźne pſche- radženjo, najſferje wot zwonika, kž bē ze ſkužbų puiſchęzeny) doſtało, zo so w klóſchtrje dotal w czesči ſtejachč karmelitačkow kniežna namaka, kotraž je tam „w czemnym jaſtiwje“ džeržana. Tu dyrbimy najpriyedy pſchiſpomnicz, zo to ničo njeznae njebē, zo je w tamnym klóſchtrje wot l. 1848 jena na duchu khora kniežna, z waſchaw- ſkoho klóſchtra dla wuſtrowjenja ſem poſkana Barbara Ubrykac. Viſitator, kaplan, lekar a jeje pſcheczelſtwu ſu to wjedželi. Iena žona z Hornjeje Schležynſkeje (z Hinterdorſa, taž „Breslauer Hausblätter“ piſaja), kž ma dwē ſotſe w tym ſamym klóſchtrje, je wobkručiła, zo ſu jej wo tamnej khorę kniežnje w pſchitomnoſci dru- hich pſched wjèle ſētami wjach króč powjedali. Lekar Dr. Wróblewski wobſwědeča we wulkich nowinach „Czas“, zo je jomu tehdom, hdž wón hako lekar w klóſchtrje ſtućowaſte, w lęcze 1861 Barbara poſazana byla; tež zo je wón radžił, ju do domu wrótnejch poſłacz, ſchtož paſ je pſchecziwo klóſchtrskim statutam bylo. Tež „Ozieniſk Poznański“ (ſchtož ſu tola liberalne nowinu) praji, zo je wſchelakim pól- ſkim familijam znate bylo pſchebhywanjo khorę kniežn; woni njeſju tohodla na ſudniſtwo ſchli, dokež njeſju ničo ſchrafahōdne w tym ſpóznali, hdž kniežnu w klóſchtrje, kotryž ma klausuru, wobkhowaja a do tajſeje kheże njedža, hdžez ſu druzh na duchu ſlabi abo wrótne. Sudniſtwo poſka paſ tón króč w „liberalnej“ Ratuſkej komiſſiju do tamnoho klóſchtra a ta ſama dashe ſo pſched zańrjeniu kniežnu wjescz. Kniežna bęſche na erotomaniu wonrótnika a za tym bęchu jeje rycze, hdž komiſſija pſchinibže. Jeje cala bęſche taž wſchē druhe ſydhym kročzelow doſka a ſchęcz ſcheroča; ale czemna, dokež bē wokno z połojch zańurjowane, zo we czeszu wjetſcheje džiwoſcje njeb̄ hroźnje won wokač a ničo won mjetacz moħka, taž horich atd. Komiſſija namaka ju eyle nahu (jeli budže to wěrno), dokež wona družby draſtu do kručow dręſeſche a eyle zwottorha. Zadym džim, zo ſu ju kniežn̄ toho- dla někotry čas w tajſej džiwoſcji mjenje zaſtarali. Pſchephtanjo, kotrež ſo nětko z nětžiſcej a z předawſcej wyschiscej (na tsi lěta wuzwolanej) wjedże, poſkaže, taſ daloko kniežn̄ abo tola jich wyschisce ſchraſu zaſluža. Za to paſ, zo ju njeſju i dru- hym wrótnejm poſkali, njeſoža kniežn̄ žanu ſchraſu doſtač, dokež to njeporuczeja jich regule, kž krajna wyschisce tež jara derje znaje. Zo paſ ſtrone kniežn̄ tu khoru w tajſej nuzh pſchec h wostajili njeſju, to móże kóždy ſebi myſlīciz; pſchetož ſtajne pſche 20 lét w nahocze a mazanoſci, w czemnoſci a zhmje atd., taž ſo bubnuje, ta khoru njeſoħka žiwa wostacz. Komiſſija da khoru zwoblekač a do hoſpitala dowjezeč, hdžez ſo, taž praja, z njej trochu polepſhuje. Duž chcemy wocjałac, taſ wjèle winh na tej dwē kniežnje wyschiscej pſchinjefu, a potom zaſy ſudžieč, ale nic z tajſkim džiwim pſchekhwatanjom, taž je we winſkich a druhič nowinach husto widžimy! — Taž karmelitački klóſchtr, taſ ſu tež druhe w Krakowje a woſebje tež w Praži wot třechow hacž do pincow pſchehladowali, ale njeſju ničo njezatoňſte nadeſchli. Lud bē ſo w Krakowje pſchez pſchēhnae powjescze i

tomu zawiesz̄ dał, zo někotre wjedzorj pshed kloschtrami wulku haru czinieſe a někotrym wołna wubi, hdzej wojach w prawym česu njevoſarachu. Najhóre je ſo jesuitſkomu zechlo, hdzej I. rektora nadpanychu, bijachu a jomu ruku złamachu. W Krakowje podpiſuſa njemērne hločki na židowſku radu proſtwu wo wotehnacjo jesuitow. We Winje (tež w mjechczanskiej radze) a druhdze piſaja a wołaja: Prejz z kloschtrami! Alle pomaku, hólc, zakonje je hiſhce zaſitaja a wojerſta pomoc tež hiſhce ſkutkuje. Hdj býſhce do Boha wérili, moheſ ſnadz was hiſhce něſhco druhe ſkludzic!

Jendžel ſka. Ladž Spencer, mandželska měſtoſrala w Triftej, je katholſte wěrywuznacjo wotpozoſila. Kaž nowinu piſaja, thce tež jejny mandželski k nam pſcheſtupic.

J. K.

Naležnoſcje towarzſtwia.

Sobuſlawy na lěto 1869: 253. ſubler Michał Lebz z Kulowca; 254. ſubler Petr Libšč z Dubrjenka; 255. wuczer M. Hida z Kalsic.

Cyrkwiński powěſtnik ze ſerbskich wosadów.

Z Budyschina. Kſchęzeni: Franc A., ſ. cigarnika Wencela z B.; Gustav Ernst, ſ. murjerja Augusta Krala z B.; Hana, dž. murjerja Michała Kramže z Hru- bjeſcic. — Wěrowanaj: Karl Fiedler, džekaczej w Hajnicach a Marija Schmidtec z Čech. — Zemrjeczi: Lina, dž. cigarnika Wražidka z B., 7 mſ.; Wjacław Józef Nether, barbat a hěznik z B., 44 l.; Jakub Nowotny, wuměňak ze Štorejze Vorscheje, 70 l.

Z Wotrowa. Kſchęzeni: Hana, dž. Miklawſcha Ćzornaka (Borgmana) z Wotrowa; Marija, dž. Michała Nobla z Wotrowa; Miklawſch, ſ. Jakuba Naba z Neuhofa; Michał, ſ. njehob Michała Nowaka z Wotrowa; Michał, ſ. Miklawſcha Matki z Wotrowa; Hana, dž. Jakuba Balcera z Wotrowa; Petr, ſ. Miklawſcha Nedý ze Žuric; Madlena, dž. Jakuba Buka z Wotrowa; Wörſchla, dž. Jakuba Schěraka ze Žuric; Hana, dž. Jakuba Dzikawka z Wotrowa; Jan, ſ. Michała Kaschpora z Wotrowa; Michał, ſ. Miklawſcha Ćzja ze Žuric. — Wěrowanaj: Michał Lukasch z Serbskich Pazlic a Hana Bräuerec z Wotrowa. — Zemrjeczi: Marija, dž. Jakuba Stranca ze Žuric 6 l.; Madlena, Jakuba Schöfky jaw. mandž. z Wotrowa 77 l.; Hana dž. Milt. Ćzornaka z Wotrowa, 8 dnow; Marija Madlena, Jurija Nicze z Ždłowejce jaw. mandž. 69 l.; Jan Ducejman z Wotrowa, 79 l.; Michał Kołek ze Žuric, 76 l.; Petr, ſ. Milt. Nedý ze Žuric, 17 dnow; Michał, ſ. Milt. Matki z Wotrowa, 2 m.; Hana, dž. Jakuba Balcera z Wotrowa, 2 m.

Wo pſchezu lětufcheje přenjeje katholſkeje zhromadzizny budze 10. augusta t. j. na ſ. Ławrjencu druha tajka z hromadzizny k wurađenju zhromadnoſerbskich naležnoſcžow, a to na ſchuli w Chróſcžicach popołdnju po ſchtyrojoch. Na tu ſamu ſu katholſcy Serbjia wſchitſkich wosadów z tutym lubje pſcheproſcheni.

M. Hórnik, redaktor.

Ediſhciał L. A. Donnerhał w Budyschinje.

Katholicki Pósl

Wilkbadzka prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyholētna placizna na pósće
a w knihární 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wydawany wot towarzystwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinie.

Redaktor : Michał Hórnik.

Cislo 16.

21. augusta 1869.

Létnik 7.

Druha létuscha katholicka zhromadžizna.

Po wozjewjenju w katholickim Póslu běsche na s. Čawriencu 10. t. m. zaří
katholicka zhromadžizna na schuli w Chróścicach, na kóruz běsche so w postajenym
času 84 muſtich zechlo. Bjez nimi běchu čile duchowni: t. kaplan Werner z
Chróścic, t. kaplan Duczman z Radworja, t. kaplan Eusejanſki z Malbic (w tu
čimili we Wotrowje zaſtupnik fararja), t. P. Innocenc Jawork z Marijneje Hwězdý,
t. P. Tadej Natusch z Różanta a kaplan Hórnik z Budyschina. Z wucžerjow
naſtich wosadow běchu pschitomni: t. Pietaš z Chróścic, t. Hauffa z Różanta
a t. Kral z Radworja. Zhromadžiznu wotewri kaplan Hórnik a wjedžesche ju na
požadanoj pschitomných hacž do kónca. Najprjedy bu wurađene, zo maja so tež
pschitomni pschizantknycz tej adresy, kóraž bu w poſlenimaj čiſlomaj Pósla namje-
towana; pschetož nic jenož duchowni a wucžerjo, ale tež druzh katholick dýrbja
swoje měnjenjo w tej znatej naležnoſći zjawiſe wuprajicž. Žestajenjo adresy, kž so
potom t. duchownym a t. wucžerjam t. podpiſanju pósčeze abo wupołoži, wobstarajia
t. Werner, t. Eusejanſki a t. Pietaš. Potom bu cyrkwiſta naležnoſć Čornec
abo Baczonja naſpominana. Dokelž pak wubjerk wotmołwienjo wot wyſokodostojnoho
konſistorija hiſhce dostał njeje, njemóžeshe wón dotal žanu zhromadžiznu džerzeč
a njemóže nětko žanu officialnu (zaſtojnſtu) rozprawu dacž. Pschi tej ſkadnoſci
pschitidze ryc̄ na to, hdze by so wotmyſlena cyrk̄ twaricž měla a ſak wjele ka-
tholickich duschow by něhdze nětko w tamnej wokolnoſci bylo. W naſtupanju prěnjoho
praschenja rozeſtaji t. Werner, ſchtó za to ryc̄, zo by cyrk̄ w Čornecach ſtała.
Nětoci druzh pschitpominaja, ſchtóz so za Baczon praſicž hodži. W naſtupanju
druhoho punkta podawa redaktor Pósla pschehlad katholikow tamnej wokolnoſci,
taſkij so z poſlenjoho ludaliczenja wot 3. decembra 1867 wupokazuje. Tehdom
mějachu Baczon 63, Pozdech 58, Čornec 49, Gulszech 28, Čejſchlech 25,

Haslow 21, Liboń 21, Banach 20; Nowy Łucz 20, Wutolejich 15, Wuczech 30, Wętrow 15, Zaręcz 11, Łahow 6; shtož je do hromadly 382 katholikow. Skerje paf je jich něshto wjach, dokelž so pschi zapisowanju husto stanje, zo so wupjel-nienjo rubriki zabudze. Hdyž t tutym pomjenowanym wsam hischeze rozpjerschenyh katholickich pschiliczym, směm̄ prajiež, zo by za blízki pschichod chrk̄ej w Čzornech abo Baczonju za wobydleſtwo 400 ludzi katholicka chrk̄ej jara wulka dobrota byla. Kamjenc, kotryž w krótkim fararja dostanje, zmieje lědom 300 ludzi do swojeje woſady pschipoſazanym; pschetož w Kamjencu běſhe tehdom 188 duschi a w ſchpi-talu 18. Tež wotrowſta woſada njeje wjetſcha; pschetož ze zafarowanym wjow maja Wotrow 260, Žurich 76 a Nowe Město 10 katholickich; wjach jich hafle je, hdyž zaſchułowane pschivoſinym: Kanach ze 74, Kaschec z 43, Krépice z 32 dushemi. K tomu ma so pschispomnicz, zo džel z thchle wsow do klóſchtra ke mschi khodži. Wokolnoſez Čzornec abo Baczonja paf nima nihdze bližko t chrk̄wi! Hdyž tam chrk̄ej budže, njebudže tam katholicke wobydleſtwo wjach wotebjerač, taž je jo do toho časa pschech stało. Duž napinjamy wſchitke swoje moch, zo by so t Božej cjeſci a t spomoženju dušichow žadanju katholickich Serbow dopielniſo! Po wopomnjenju teſele naležnoſče pschindze rycz na processiony do Numburga a Krupli. Pschi tym bu woſiewjene, zo je kublež t. Jakub Wujesich nic jenož za procession do Numburga poſtajeny, taž bu hizom spomijene, ale tež za processionaj do Krupli. Praschenjo, hac̄ njeby pschihodniſche bylo, zo by pschichodniſe procession do Krupli džen̄ priedy abo pozdjiſcho woteſchoł, zavostaja so węzo wotmoſwjenju a wobzanknjenju tych, kotſiž tam khodža. Dale bu pschedpoſoženym a cžitanym rožaz krajſkeje direkcije wot 29. junija t. l. kamjenſki „amtſblatt“ naſtupach. Mlynk t. Wawrik z Kanec běſhe z druhimi gmejnſkimi předſtejcerjemi so na „amtſblatt“ wobcežował hizo psched dleſchim časom; dokelž paf piſowne wotmoſwjenjo njedosta (hortne bu poſlenjej zhromadžiznej woſiewjene), běſhe won 18. junija znova někotre čiſka „amtſblatta“ t dopofazanju sprawnoſče swojeje ſkóřebh pschipoſtał. Krajſka direkcija spóznaſe, „zō amtsblattowe waſchnjo piſania wo podawlach w katholickej chrk̄wi atd. a woſebje joho pschispomnjenja tajke ſu, zo wot katholickich cžitarjow halo wuſměſhenjo katholickich wuſtajenjom atd. wobhadowacž ſo hodža a pschez to poſtorsk̄ dawaja. Tež krajſka direkcia pscheye, zo by poſož wot žaneje ſtrony ranjenh njebył, a zo by cjeſcenjo, kotrež ſej wſchelake wěrywuznacža hiez ſobu dokžni ſu, ſo njewotčahnylo. Wona tohodla z wěſtoſzu wočaſuje, zo redaktor kamjenſkoho amtsblatta tole z wočow nje-puſtzej a zo pschi ſobudželenjach wo katholickej chrk̄wi a podobnym kóždy čas ob-jektivne a pschitoſtne džerječ ſo poprōcuje. Hewak by krajſka direkcia myſlicz dyrbjała, zo redaktor Rudolph Krauſche ſamotnoſez ſwojich nowinow halo amtsblatta za kamjenſke ſudniſtwo wotpoſožič žada. P. F. ze Gutschmied.“ Hac̄ runje je ſo hizo džakownyh liſt za tajke sprawne wuſudženjo krajſkej direkcii poſtał, wupraji katholicka zhromadžizna hischeze jemu ſwoj džak z poſtanjenjom. Někto buchu hischeze někotre praktiske praschenja t jednanju předpoſožene, ale hac̄ na pozdjiſche wobno-wjenjo wotſtorčene. Zhromadžizna wupraji woſebje žadocž, zo by radī zasł ſo t wuſadženju zefchla, hdyž by na pschiklad wěſtih za pschichodny ſakſi ſejm (Landtag) pschihotowanym namjet wo ſchulach t tomu pschiležnoſcz podał. W tym padže nje-

čamuy my katholsch Serbjia posleni bycz z peticju, taikaz budze węsče tež z luther-
skich stronow na sejm skana. Po poltseczahodziniskim traczu bu zhromadzizna wot
přihedshyd wobzanknijena. Na zaſhwidzenjo!

Statistika katholikow w Saksej.

Halle nětko je nam móžne tudy drobnisschi pſchehlad katholikow w Saksej podacz, taikaz je so nam po poſlednim ludalicienju 3. decembra 1867 poſticzil. Katholikojo tworja w Saksej 47. džel chłoko wobydlerstwa, píshetož jich je jenož 51,470. Kož je znate, ſkuſheja woni do dweju diöcesow, kotrejuž kóžda ma swoje woſebite konſistorium, jena w Budyschinje, druga w Dreždjanach. Budyschinska abo Lužiſka diöceſa (w lécze 1821 pſchez wotewczaſo Kulowa a katholickich woſadow za Zhorjelcom pomijenshena) je džel stareje miſhnijskeje diöceſy, kotrež je w czasu tak mjenowaneje reformacie katholickiej wérje swérnyh wostał. Hłowa tejele diöceſy je (haſo administrator eccles. per utramque Lusatiam) wot l. 1567 kóždročnych infuilirowanych tachant předny kollegiatninho a wot tohole czasa exemtnoho (pod bamžom njepoſrednieje ſtejacoho) kapitla, kotrež wot zańdzenoho leſiotka ſem najbóle doſtojnosc̄ biſkopa in partibus doſtava. Dreždanska diöceſa, tež ſaſſka herbſko-kraina mjenowana, je w předny niemale čyle protestantskich krajinach znova naſtate miſioniswo nowoho a nowiſchoho czasa (najprjedy mějachu jenož Dreždany a Lipſk duchowniske ſtacije) a tohodla rěla hłowa tejele diöceſy japoſchtoſki vifar, kajkomuž ſo tež doſtojnosc̄ biſkopa wudžela. Tak běſchtaj n. pſch. w tym samym czasu biſkop Schneider w Dreždjanach a biſkop Lot w Budyschinje. Čsi króz hžo běſchtej wobě mjenowanej diöceſy pod jenym biſkopom zienoczenej, najprjedy pod njeboh Ignacem Bernhardom Mauerinamm, potom pod njeboh Dittrichom a nětko pod naſchim hnadnym kniežezom Ludwikom. Podawamy tutón zawod, dokež Poſol druhdy widzi, zo we katholickich chr̄twinſkich statistickach a we drugich kniſach wot wučených ludzi najnowiſchoho czasa druhdy wopak wo Sakſej piſaja.

I. Budyschinska diöceſa (krajſka direkcia Budyschin).

A. Hejtmanſtwo Budyschin.

	Sudnistwo.	W měſcze.	Na wſach.	Z cyła.
1.	Biſkopich	74	93	167
2.	Budyschin	1181	2352	3533
3.	Kamjenc	207	5552	5759
4.	Kinsbork	21	25	46
5.	Nowosalec	22	136	158
6.	Połęžnica	21	28	49
7.	Rakech	—	781	781
8.	Schjerachow	2060	712	2772
	Do hromadž	3586	9679	13,265

Pschi spomnjenjo. Bjez tutymi katholikami je pschez 9000 Serbow.*). Wyshe toho je we wojsku, wokolo Drežđan a druhđe po Šakšej wjele Serbow rozpjerscheny.

B. Hejtmanstwo Lubij.

	Sudništvo.	W městcje.	Na wsach.	Z cyła.
1.	Bjarnaczych	67	118	185
2.	Ebersbach	—	274	274
3.	Großjhönau	—	1057	1057
4.	Herrnhut	—	97	97
5.	Lubij	141	102	243
6.	Ostriž	1351	6055	7406
7.	Reichenau	—	965	965
8.	Wösporf	7	24	31
9.	Žitawa	1413	1305	2718
	Do hromady	2979	9997	12,976

Cyka diöceſa potajkim 26,241 katholikow.

Pschi spomnjenjo. Zo je w tutej diöceſy něčto (200) mjenje dyžli w lěcze 1864, leži z džela we tym, zo běſche w lěcze 1867 wjach katholickich mlodžencow pschi wojsku dyžli psched wojnu.

II. Drežđanska diöceſa.

1. Krajska direkcia Drežđan w hejtmanstwach (po mnohoſći katholikow zrijadowanych): Drežđan, Pirna, Freiberg a Míšchno 13,340.

2. Krajska direkcia Lipſt w hejtmanstwach: Lipſt, Grimma, Töbelin a Ročlitz 4118.

3. Krajska direkcia Zwicau w hejtmanstwach: Chemnitz, Zwicau, Plauen, Annaberg a w Schönburgskich knjeſtwach 7771.

Cyka diöceſa ma potajkim 25,229 katholikow.

Pschi spomnjenjo. Cykwje a khabačky tuteje diöceſy su jenož w městach. Wobydleſtvo pak roſeže w městach tuteje diöceſy pschez pschicžahowanjo pschech bôle, tak zo budže wena drje hižo we pschichobnym ludalicienju wjetſcha dyžli budýchinska. Za to pak je katholickie wobydleſtvo budýchinskeje diöceſy wjach wobſedžace, bôle stajne a kompaktne, wosebje w Serbach a potom wokolo Oſtriža.

3 nasheje diöceſy.

Z Budýchina. Schtwórik psched thđzenjom pschijedže Doho Majestosć naſký král Jan do Budýchina a bu wſchubžom svjatocžije witany. Bydlenjo běſche sebi na naſchim tachantſtwie pola k. biskopa wuzwolik. Tohodla běſche tachantſtwi tež zwonkownje rjenje wupřichene. Pschi nutshodže wiſasche wot wěncow wobdaty taſfile chronogramm: Ioannes reX MarChIo nVper Ioanne GeorgIo nepote Vere feLIX tVIIs BVDIſſae LVſatIſ VIve Laetare saLVe;

*) W kulewſej wosadže (w Pruskej) je jich pschez 3000; druhe serbske wosadžy w Šakšej a Pruskej su wſchilke protestantske; wſchich Serbow je na 180,000.

t. r. Jan król markgrofa niedawno pszez wnuka Jana Jurija woprawdze zbożowny, twoim Łužicjanam w Budyschinje budź żywy, zraduj so, witaj! Tam bu won wot hnadnho l. biskopa z duchownstwom a wot officirov powitanym. Na to pschedstajichu so królowych, stanowych (Łužisch) a měschczansch zastojnych atd. Nazajtra słyschesche król Božu mischu w domjacej khałach a potom wobhladowasche něotre instituth atd., hacž pschipoldnju zaſh wotjedze. Niedzeliu na to běſte won w Žitawje kemschi a scjehowacu wutoru w Scherachowje.

Z Budyschina. Něotre dreždanske a druhe nowinu maya nětko ſcheinanja pschezimo klóštram. Njeſichezelam katholſkeje chirkwe jara derje cíni, hdvž móža jo trochu wutschafcz; duž drje tak bórzy ze swojim hantowanjom njeſchelamu.

Z Budyschina. Kaž zhromadži so w někotrych naſchich woſadach za zawoſtajenych po tamnyh we podkopach plauenſkoho „grunda“ zaſypanych a wot zapopadnjenych gazonow ſpalenych hewjerjach. Wtajki ſtuk z prawom khalimy. Schtož so zhromadži, móže so potom haſo „dar katholſkich Serbow“ wotpóſlacz, kaž je so něhdy za Gottleuba ſtaſo! Niža je tudy wjèle wjetſcha, dočelž je po woſoko 270 zaſypnjenych wjach ſtom wudowow, ſyrotow a starých ludzi, kotrymž bu pszez te žałosne njezbožo zežiwięc wzath. Redakcija Poſla je tež zwolniwa, darh katholſkich Serbow za thćele zawoſtajenych hromadžic a potom z tamnymi na wjach zhromadženymi darami k dalewoſtaraniu zjenoczic.

Chirkwiske nowinki a powieſcje.

Pruska. Pszez swojim wotjedze z kupjelow Emsa je król Wysem jara zwjeselach dar zawoſtajik. Tamniſcha zapocząta katholſka chirkwe njemóžeſche dla po-brachowanja pjenięžnych ſredkow dale twarjena byę. Pszez królowy dar 10,000 toleri je nětko dotwarjeno węſte.

Wadenska. Psched něčto nježelemi je w Konstanzu krajſki radžicjer Baumſtark do katholſkeje chirkwe pschedſtupiſ. Won narodži so w lécze 1831 a běſte syn profesora na universiće we Freiburgu; joho nan běſte katholſki, macz paſ protestantska. Syn wuznamjescze so po dowuſnjenju prawizniſta haſo njeſtronifki ſudnik a pschedzel luda. W lécze 1855 wza ſebi katholſku mandželsku. Joho lětſa wudath ſpis wo pschedproſheniu na koncil je dwanate wudaczo dočzakat a je hižo do tſioch vheži pschedkoženy.

Z Prahi. Zańdżenu ſredu wotjedze wottudh z woſebithm cžahom wulki procession na Welehrad do Morawſkeje. Archibifkop wjedzesche tónle procession, a wjèle luda, zemjaniſwa a duchownſtwa bě ſobu.

Z Prahi. Swieczech biskop Krejci je wóndanjo w Romje swój 50letny měſchniſki jubilej ſweczil. K podpjeranju kladnych w Prahy je 4000 ſchěnaſow dał, z kotrychž ma jo daň kózde lěto na joho jubilejſkim dnju wudželecz.

Z Lublanu (Laibach). Młody doktor pschednosčeſche tu w jenym hoſczeniu swoje ſwobodomjylne zaſady a ſkončzne rječny: „Wtajki njeſoczaſam předy měr, doniž na kózdy měſcje, hdzeg nětko chirkwe ſteji, njebudze ſama trawa roſc.“ „A

wy", pschistaſi jedyn z pschitomnych, „a wy budżecze ſo potom haſo woſoł na teſle trawje paſcz.“

Z Krakowa. Wo Borborje Ubrykac (rodzenej 1817) piſaja poſte nowinę „Kurjer Codzienny“ tole. Wona běſche z měſiačka Węgrowa a zaſtupi po ſmierci ſwojeju starſteju haſo 16lētna holcžka do klóſchtra kniežnuw viſitkow (wot domaphtania) we Warſhawie. Tu ſhorje czeſzech a hdž běſche ſo zwonka klóſchtra wuſtrwika, chyſche ſo tam zaſh wróćzic; tola ſtatutu tobole rjada njeđomola tajſe znowazastupjenjo niſkomu, kiž je junu wuſtupiš. Dokelž chyſche potom do kručiſchoho klóſchtra hiež, proſteſche wo zakitanjo kniežnow viſitkow a doſta wot nich trěbne wobſwedeženjo i k boſh karmelitkam do Krakowa. W lécze 1840 wotploži profeſ. Po někotrych lětach pocza ſhorowac̄. Ze ſtrowoho čiſa je tam hiſteře liſt wot 29. hapryla 1843 ſobudželen, w kotrymž Borbora ſwojej ſotſe Leontinie piſa, zo je zbožowna, ſtrowa a ſpojona we ſwojim powołanju; wona khwali Boha z džakom a zda ſo jej, w tječim lécze jeje klóſchtrſkoho žiwijenja, kaž by tam jedyn džen byla; dale porucza ju s. Józefej, fotrohož najwoſebniſchoho patrona pschi wuzwolenju powołanja imenuje, napomina ju i podaczu do božeje wole atd. Zo by czeſkoho hrécha dla ſhorjela abo kruče džeržana byla, je wudawjanje džabokſkeje hje, dokelž ſo tam žadyn tajki njeſtuk ujeje ſtał. Abo ſměnū zhubbjenjo rozmra wſchudzom hrécham pschipiſac̄? To hiſteře ſebi ujeju pschečzivo ſwětnym ludžom dowolili, pschečzivo wbohim kniežnam ſebi hnydom zwaža tajſe a druhe zło wudawac̄, předy hač je pschephtanjo ſkórežene! Nětko je dopoſazane, zo ſu kniežn̄ za tu ſhoru po móznoſći ſo starali. Na lekarjowu radu, kotryž ſlěm wonjemdrje neje Borbora za ſchłodne wupraj, bu wona do woſebiteje całe tknijena, ale do žanoho čiemnnoho jaſtwa. Wona ujeſteſche tam wſhō tak kaž te druhe khude a kruče ſiwe kniežny; tola wona, hdž vžiwioſež na nju pschitnž, wſhítko ſkóncowa a roztorha, ſamo khachle, kožo a draſiu. Tohodla paſ ſeji ſchath podawachu kaž druhim kniežnam. Dwójcy wona w tych 21 lětach wotkhorje a bu tehdom bóržy do towarziswa druhich kniežnow pschipuſhczena. W čaſu džiwiyoſče paſ, hdžez nictó do jeje całe njeſmedžesche, běchu kniežny nužowane, jěſcž za nju pschez male woſknieſhko podawac̄; jědž bu jej pječ ſrōč za džen podawana a ve pschech wubjerniſcha hač ta druhich kniežnow. Tež za čiſtoſež całe bu z čaſami ſtarane. Hrozne rycze, fotrž nježbožowna kniežna wjedzieſche, kaž by wot zkoho ducha wobſhyjenia byla, ſu za te druhe kniežny wulka zrudoba byla a wonie ujeju ſnadž tež tohodla wot lekarja ſo narhejcz dale, zo byhu ju do ſchpitala za wrótnyhot wotwjezle. Byſthe toho je i wuſhczenu z klóſchtra diſpenſa trěbna. Wo zlym wotpohladanju abo ſurowoſci wjehſteře pschečzivo kniežne Borborje žana rycz ujeje. Borbora je tež nětko w ſchpitalu, hdžez ſtej ju wóndanjo dwě jeje ſotſe z Warſhawu wophtaloj, wjach ſrōč do vžiwioſče ſo wróćila; hdž ju tam zeſpinaja, tehdom njemože, to ſo wě, tak draſtu torhač a koncowac̄, kaž w ſwojej cali. A ſchtož wjele dopokažuje, wona žada ſama nětko zaſh do klóſchtra! Po nahladach krakowskoho ſudniſtwa je ſo objektivne Borborje zjanne mocowanjo (öffentliche Gewaltthätigkeit) ſtał, ale i ſubjektivnomu ſkutkej abo i winje a wotſudzenju tych kniežnow, z kotrymiž ſudniſke pschephtanjo wjedu, je hiſteře daloko. To dyrbimy hiſteře wočakac̄, ſchto ſo w

thym padże stanje. Bjez tym pak su w kieżorstwie, hdżej kłoschtrę po zakonju wobsteja, taž drugie towarzista, ministerialny rozkaz wozjewili, po kotrymž ma kóždý minich a kóžda kieżna, tiz z kłoschtra czeluje, krajne prawa wuziwačz taž drugih swětni krajenjo. Dokelž pak so tola kłoschtręske sluby Bohu činija a nic kieżorwym ministrami, njemôža cíle wot slubow wotwiazačz a jich nowowozjewjena „swo-boda“ wostanje ujewužinana! Džak woni za to njedostanu.

W u h e ī ſka. We Peczuhu dari tamniſchi kanonik Jonas 6000 schénałow towarzistwej rjemiesniſkich, zo mohlo sebi wosebith dom kupic̄, a 4000 schénałow mitoſcziwym bratram, zo mohli za te pjeniezh kupiele natwaric̄ za rjemiesniſkich a drugich khorh.

S ch t h r s k a (Steiermark). Do Marija-Celle je wot 1.—8. julija t. l. 150,000 pučowarow pschischko.

T y r o l ſ ka. Z farſteje wshy Agumis podawaja nowiny hnijacu powięſcz. Tamniſchi horliwych wuc̄er Pawoł Noggler sfhorje straschnje na zahorjenjo plukow (Lungenentzündung). Schuleriske džec̄zi, tiz swojego wuc̄erja jara lubowachu, po-czachu nětk Boha jara nutrnie, haj tafrjee z mocu wo joho wustrowjenjo proſyčz. Hjzo přeni džen, na kotrymž žana šhula njebe, zhromadzic̄hu so wone bjez kažania ze swojeje swobodneje wole w schulskej stwē a modlachu so za khorho wuc̄erja. Haj wone žadachu pschipomoc chleje wosady; dokelž na dwemaj njedzelomaj dachu pschi zjawniej Božu skujbie za njoho proſyčz. Wone proſchachu tež, zo by jich duchownyh Božu mſchu za khorho woprowač. Džec̄zi zamoiſtich starskich dawachu jačmožnu na swoje měnjenjo a wschitke žadachu tamniſchego kapłana, zo by z nimi jenu hodžinu k stacjonam šchoł hac̄z k jenej khabalcy s. Marije. Wosadni ludžo wobledžbowachu tajke džec̄zi z hnuczom a wjesokosc̄z; pschech rělaſche: „tele proſiwy Bóh zawěrnje wuslyſhi!“ A woprawdze: wuc̄er Pawoł Noggler wotkhorje. Ale žane pjeru njewopisze nutrne wjeselo dobrých džec̄zi a hódnoho wuc̄erja, hdžz so zaſh w schuli widzachu. Tak kraſne kwětki roſių jenož na kſcheszanskej roli; w njekſheszanskich schulach njemožemy tajke něžtce woc̄zakowac̄!

I tal ſ ka. W měčeze Vari (pschi adriatiſkim morju) swjetczachu 24. julija swjedzeń swojego patrona s. Miklawicha z Tolentina w tamniſkiej z ludom pschepel-njenej chrkwi. Nadobo zapopadzehu so diapečije (baldačinh, wobivěſki) na wulfim woltarju. Bjez tym zo něčtoſi pschitemni kódžnic̄ (matroſojo) horje lezechu, zo býchu palace fruchi zwotorhali, hdžej možachu so lochey wuhafchowac̄, tkočesche so zaſtróžena muhoſež k cyrkwinym durjam. Pschi tym bu 14 parſhonow powalených, tiz buchu pak hnýdom do smjercze zateptani pak po někotrych hodžinach (ſchtundach) zemřechu. Wysche toho je wjele ranjenych.

Z R o m a. Adventski a pósny prebač (kapucinac̄) je wot hamža porucznoſež doſtał, zo by so na pređowanja we kac̄zanskej (nic italskej) ryczi pschihotowač, dokelž změje wjele czuzych biskopow a duchownych bjez poſlucharjemi, tiz tehdom konila dla w Romje budža.

J e n d ź e l ſ ka. Lady (knjeni) Murray, džowka wójwody z Montrose je do katholiskeje chrkwe pschestupila.

T u r k o w ſ ka. Katholiska chrkje w ranisýchich krajac̄h pschihotuje so na koncil

nětko pschez džerženjo provincialných koncilow, na kotrychž so woſebje jedna, ſak býchu ſo ſchismatischen (wot bamža wotdželeni kſcheczenjo, kž ſu we wucžbach věry nimale z nami pſchezjene) zaſh z katholſkej cirkwi zu zjenoczili. Taſti koncil džeržeſche hžo archiſkop we Smyrnje (w Małej Alſii), hždež běchu diöceſh Smyrna, Korfu, Naxos a japoſchtolski viſariat Konſtantinopla zaſtupjene. Armeňiſki patriarch wotewri 17. juliua w Konſtantinoplu koncil zjenoczených armeňiſkih kſcheczanow. — Pschech wjach bołhařiſkih Šlowjanow zjenoczuje ſo z naſher cirkwi. Biſkop Popow ſwjeczeſche 9. meje w Adrianoplu zaſh nowu cirkie za nich. — Trappiſtojo doſtachu wot ſultana dowolnoſcz, zo ſmědža ſo w Turkowſkej zaſydlcz a woni ſu nětko pschez 1000 kórcow puſtoho kraja w turkowſkej Khromatskej kúpili, kotryž chedža do plodných roloſ pſheměnicz.

Počnóna Amerika. Bjez tým zo ſkoro wſchitke knježerſtwa w starých ſtaſtach Evropy ſo procuja klóſhtry poſkózowacž abo je pſcheczehacž, zadžerža ſo krajne a měſtečanſke wjichnoſeče wulkeje počnócoameriſkeje republiki chle pſcheczelne. Nic jenož, zo klóſhtryſke rjady, kaž wſchě ſwětne towaríſtwa po zakonju ſwobodoſcz wužívaja (hžet toho, zo by ſo ſtat do nich měſhał), ale wonie wjach wſchelakim rjadam, kž ſo za wſchelake potvěbnoscze luda (kaž ſchule, kžere za khorhch a zefarjených atd.) myto a podpjeru w pjenjezech dawaja. Taſk je zakonje dawaca zhromadžizna (ſejm) ſtata New-York w poſlenim poſedzenju tele darch za katholſke wuſtawu pſchizwolika: za dotwarjenjo ſhrotuho domu miloſciwych ſotrow (kaž ſpomniſhmy) 50,000 dollarow, potom za Franciſkuſhopital 5000 dollarow, za ſhrotu dom ſ. Józefa 5000 dollarow, za aſyl dominikanárokow runje taſk, za ſotru najswjeczijſcheje wutroby w Manhattanvilli 10,000 doll., za ſhrotu dom ſ. Schęćpana 5000 doll., za ſotru ſ. Józefa 5000 doll., za dom dobroho paſtýrja 15,000 dollarow.

Počnóna Amerika. Z chla je tudž nětko 119 mužſkih a 330 žónſkih klóſhtrów. Skoro wſchě rjady a zjenoczeniſtwa ſu w nich zaſtupjene. Samo trappiſtojo wobſedža tu dwě abtowni w ſtatomaj Kentuck a Iowa.

Daležnoſcze towaríſtwa.

Sobuſtawu na leto 1869: II. 256. Hana Pjechowa z Krépjet; 257. živnoſcjer Jan Handricka z Pančic.

NB. Želi mžje něktó prěnje čiſko Poſta toho leta, kotryž ſebi jón njeſhwowa, ſnabž parowacž, je lubje proſcheny, zo chytl je k wužitkej towaríſtwa nam zaſh daricž. Prěnje čiſko my mjenujech wſchelakim woſebje na knihlupſkim pucžu na poſazanjo ſegelemu, tohodla je nam wuſhivo.

Cyrkiwinski powěſtnik ze ſerbſkih woſadow.

Z Budyschina. Kſcheczeny: Jan Anton, ſ. krawca G. Adamsa z B. — Zemrjetaj: Jan Jakub, ſ. J. J. Larafa z Džezniſec, 2 l. 7 měſ.; Jan Jurij, ſ. Boſcjiſa Boſli z Budyschina, 5 měſ.

Katholicki Posł

Wukhadźa preňu a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolétna płaciźna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Górkiński časopis,

wudawany wot towařstwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 17.

4. septembra 1869.

Lětník 7.

Hischcze słowęjko wó koncilu.

„Hladajcze so psched falschymi profetami, kiz i wam pschiindu we nowoczich drastach, znuteska pak su torhace wjelki; z jich płodow jich spónajecze“ — tak napomina nas Boži syn. Kajsi džak smy jomu za tule wuczbu dožni, hdhž wi-dzimy, zo woſehje w naſchim čaju tak wjele falschnych profetow na swęcze poſtawa, kotiž haſo po zdaču dobrí pschez ſlubjenjo wopacznje zbožnoſcze a pschez zekjane ſtaranjo za zbožo čłowiekow wjele njezboža pschihotuja!

Rozświetlenjo, ſwobodnoſcz, poſroczenjo a druhe rjane mjenia ſu ta wowcza draſta, pod kotrejz čile falschni profetowje ſwoju wjelcu naturu potajeja, kiz wēdomnje abo njewdomnje z djabolkom zjenoczena ničjo druhe njezada, dyžli wukorjenjenjo hischcjanſtwa a katholiskeje chrkwy; pschetož jich wotmýſlenju ničjo bôle napſcheczivo njeſteji, dyžli ta wot Božoho syna i ſwiatoczenju čłowieſtwa założena chrkej.

Njeſpoznamy w tym tón samy ſlutk, kotryž je djabók hižo w paradizu wujedk, hdhž ſewje prajesche, zo budže wona pschez wužiwanjo załazanego płoda Bohu runja, bjezthymzo ſo z tym do najkuſchohho hubienſtwa čiſny, z kotorohož njebh žane wumoznenjo bylo, hdhž by je Boh sam we swojej ſmilnoſći njeſpoſtał? Zawěrno, to je ta ſama īka, kiz ſo w paradizu djabolej tak derje radzi a kiz wón wot toho čjasa ſtajnie nałožuje a pschez ſwojich pomocnikow, zlych ludzi na zemi, nałožowacž dawa.

Njeſmenni ſebi myſlicž, zo běſche tamne zjenoczenſtvo filoſofow we Francóſkej w zaſidženym lětſtoſku, kotorohož ſtarý ſo zjawnje „bratſja Beelzebuba“ mjenowachu a katholisku chrkej a cyle hischcjanſtvo zaničić hchchu, poſlenje taſke zjenoczenſtvo. O ně! Tamni filoſofowje drje ſu wumrjeli, ale jich kniez, kotoruž ſlužachu, djabók ſam, je hischcze žiwy. Jenož joho ſlužownich ſu netko druzh.

Tez waſčnjo napadowanja je ſo pschemeniko. Dolež zjawne wjach nje-

džesche, spytuje to djabok někto z leščju a skradžu. Tola traje wojowanjo we wszech krajac dale a wjedze so z tajkej wutrajnoscju a wobstajnoscju, kotaž by lepscheje wchódna byla a kotaž dyrbjaka derjezmýslenym pšchikkad bycz we wojowanju za cyrkę.

Wojuje pak so wosebje pšchez schpatne pisma, často ze zelžanym mjenom katolickich, zo bychu kž a pšchiskodženja pola katolikow sferje pšchistup mèle. Zo tajch wopak njepekuliruju, wuzi nazhonjenjo.

Zlym wojuje so druhdy lepje, dokelž jim zpžadža so wschtik tež njesprawne frédky dowolene, kaž kž, jeb anšta, pšchiskodženja. Čim kroblischo kža, čim sferje nadžija so woni dobhezja. Tomu napščecživo pak cyrkę njemóže a njesmě žadny druhí frédk nakožec, dyžli móć wérnosće.

Hacžrunje je mnogošč zlych sama na sebi hižo wulka, pomha jim tež wulka čxjóda línkic a njerodných, kotsij w času tajich wojowanjom wotpohladanja zlych spěchuja. Woni drje jenož zređka halo nješčeczelovo chtkuje a dobrých wustupuju, ale mjezy, kotrež jim bože a cyrkwiniske faznje stajeja, su jim pschejara wuzke, a dokelž jim djabok a još pšchitwisk rozichérjenjo thckle mjezow lubi, dha podpjeraja woni joho wotmýslenja hacž do wěsteje měry, najbóle tak dolko, hacž wulke podawki jim wocži wotewrja, hdje prćowanijsa zlych sfónčenje wjedu. Wjele z nich potorhnu so sobu do zahubjenja, wjele pak jich tež wérne wobrocženjo wobzanknje. Takte běše wojowanjo zlych pščecživo dobrým pščech, tak sfónči so wone we wulkej francózírce revoluci a tak sfónči so tež někto zaſh!

Zawiedzenju zlych a jich falschnych profetow njemóže a njesmě cyrkę boža próznie pšchihladowac; wona po božej porucznoscji rozwučjuje swojich wériných a tež wschtikich druhich, kotsij chcedža jeje hłos sfyshez, hžez pšcheitača, we čim prawe rozwětlenjo a pokročenjo čłowieſtwa wobsteji, a tak ludy k wérnomu zbožu a zbožnosczi pšchitac móža. Wona rozwučjuje wot spocžatka pšchez kščecžaniku wucžbu a předowanja, pšchez paſtýſte lístn biskopow a bamžow, a sfónčenje pšchez powšchitkowne cyrkwinie zhromadžizm abo koncile.

Za derjezmýslenych dosaha rozwučenjo pšchez jenotsliwoho dužownoho, ale wone njedosaha pščecživo nješčeczelam. Tu wubudža wone jenož hněw a zazkobjenjo. Tohodla wižimy, zo w někotrych krajacach duchownych subja a schtrafuja, hdž čiſtu wérnosć praja a lud tak rozwučza. Z tym chcedža wszech dobrých t mjelečenju nuzowac, tych zlych pak kroblisich sczincz.

Wjetšhu waznosć dostawa cyrkwiniske powucženjo, hdž wot biskopow wulhadeža, dokelž we nich mami nastupnikow swiatych japoščtołow. Tola nješčeczelovo Boha a cyrkwe nječeſeza ani katolickich biskopow a jich wuprajenjo, ale tež jich woni wotjudžuju. W drugim kraju zaſh wjedu tajkich biskopow sta mili do wuhanſtwa. To ma tak dolko tracž, doniž w tamnym člym katolickim kraju žadny biskop wjach njebudže, žadny wozjewieť wérnosće a napominař pšched falschnymi profetami.

A dokelž móhli pšchi tym lěta dolkim zapusczenju pšchez satana a joho ſužownikow tež derjezmýsleni, kotsij pak njeſiu wo wérje doſč rozwučeni abo hewat doſč kruče stejach, ločny zabrudžec a khablacz, dha je hižo pšched lětami tež b a mž,

naměstniš **Khrystusow** na zemi, kotoruž hało najwyschomu wuczerzej chrkwe njezmóniwosęz we węcach tſcheszanskeje węry pſchisteji, tohorunja swój hłos pozběhnič a we tak inienowanym ſyllabuſu ciky rynk wopacznich a bjezbóžnich wuczbow falſchnych profetow hało tajkich vominenowaſ a pſched cikym swětom zaczisnħ.

Tole wiskutkowa, zo wſchitc wěriwi a drugi derjezmýſleni lidžo jaſuje wiedzachu, kotre ſu wuczby falſchnych profetow a pſched kotorymi maja ſu hladacj. Woni běchu někto zakitani, zo njebyhcu wědomnie abo njewědomnie pſchivisnich falſchnych profetow byli. Dalischomu rozſchěrenju a zapuſczenju pſchez falſchnych profetow běſhe tak mócnje zabžewane pola wſchitc, koſiž ſu dobreje wole.

To pak ſpóznachu a zaczuchu tež pſchivisnich hele na zemi. Woni widzachu, zo ze zaniczeniom węry a tſcheszanswa nihdh do prědka njepónidže, doniž Rom a bamž wobſteji. Eměny ſo potajkim hiſchęze džiwal, hdjh widzimh, zo ſo heſſe moch ze ſłowom a tež z brónju pſcheczivo Romej a bamžej pozbězechu?

Hubjeniſho džigli duchownym, kij buchu wotſudženi, hörje džigli viſtopam, kij buchu do wuhnansiwa pôſlani, by ſo bamžam zechlo, hdjh buchu joho do ſwojeſe moch dôſtač móhli.* Wſchak je doſež znate, zo bu hjo wjac̄ ſrōč wotmýſlene a ſphytane, bamža ſkóncowac̄.

Tola džač bozej prědkwidzownoſci, bamž je dotal ſamostatny ſwětny knježicę a wobſedzi hało tajki nic jenož město Rom, ale tež kruc̄ kraja, cžohoždla ſo wotſudzenjo a wuhnansiwo dilitrowac̄ njeſhodži. Tohodla dyrbjeſche Rom pſchez rubježníkow dobytih a bamžej poſlenje ſamofiatne wobſedzenswo wzate byč. Boh dopuſcieži drje wſchitke pſchicotowanja, ale wón pochnu katolickich a tež druhowěriwyc̄,* zo z džela ſami k zakitaniu ſwiatoho wóteca pſchikhatachu k wotwobroženju njeſpſcheczelskej moch, z džela pak z pjeniezami bamža a cyrkę božu podpjerachu. Thmle sprawnym prćowanym njepobrachowasche žohnowanjo; pſchetož rubježníkſe črjódh buchu pola Mientany nazymu 1867 pobite, tač ſo někto njeſju žadhn nowy poſpħ zwaſili.

W potajnym pak węzo džela ſo na bjezbóžnym ſkatku cžemnoſce dale. Dokelž dha někto zwonkowna móć žane wuhladh na dobyčežo nima, wojuje ſo bjezthm na duchownym połn dale, wobſie pſchez njeſpſcheczelſte piſma, kotrež njeſchetaſowaſ, bamža, cyrkę a wěru a wſcho, ſchtož z tym hromadu wiſa, hanic̄ a wuſměſhici, a pola wěriwych a njewěriwych wohidne ſejzinič.

Hało dopočazmo toho budž prajene, zo ſamo w Sakſkej bamža, dokelž ſo wot katholikow zakitac̄ a sprawnje wobarac̄ dawa, wobſkoržowachu hało kriewjelac̄noho thgra a mordarja, bjezthmzo tamne rubježne črjódh za ſwoje zakhadzenjo žanoho poroka njedoſtachu.

Njeſpoznajemh w tym falſchnych profetow, wo kotorihž Iſaias praji, zo zlo dobre a dobro zle mjenuju, zo pęcczivoſež do njepocžink a njepocžink do pęcczivoſce pſheměnějca?

„Hladajče ſo pſched falſchnymi profetami — z jich plodom jich ſpóznajec̄,“ praji syn Boži.

(Słonečenje.)

*) Wjez bamžewymi zuavami ſluži pſchez 200 protestantow.

3 nasheje dićesy.

3 Budyschia. Zo je crkje we wokolnosći Bacžonja wulka potrebnosć, su pschech spóznawali. Tak je wschelakim Serbam znate, zo je jena knjezna w kłoschrje Marijnej Hwězdze krucze a węsče twarjenja crkwe w Bacžonju so nadzijala. Węsche to knjezna Michaela Madlena Koflic (Scholcic) z Bacžonja (rodziona 23. junija 1790, kłoschrerz zdraſčena 6. augusta 1816 a profeſta wot l. 1817), kotaž je hacj do swojeje smjercze 1845 wschelake crkwinke draſty a potrebnosće za pschichodnu crkje we Bacžonju z wulkej prouči pschihotowala. Daj Bóh, zo býchu jeje próstwy pola Boha nětko podpjerarjom crkwe w Čornečach abo Bacžonju wubudzile! Nam plací tale powjesz za dobre znamjo wotmýſlenoho ſutka.

3 Budyschia. Kunje je wuschol a pōsczele so sobustawam naſchoho towarzſtwia sedmih zechiwk wjetſich knihow „Živjenja Swjathch“ wot H. Dučmana. W nim nadenidzjeſt najprjedy dokončenjo wotdželenja: Poſlenje wopory pod knjeſtowem pohanswa w romſkim khězorſtwje (w lětach 805—311). Tu su wobſchernischo tute živjenja wopisane: s. Kathryna, s. Gileas, s. Pamfilus, s. Petr Apſelam, s. Lucian. Na to ſčehuje nowe wotdželenje: Šwieczi boži z časow prěnjoho kſcheczanſkoho khězora Konstantina Wulkoho (313—337). Tov su czile ſwjeczi bliže naſpominani: s. Blazij, s. Schthyrcezo wojach, s. Alexander, ſwjata Helena (pschi thym so namakanjo a povhſchenjo ſwjatoho kſchiza wopisuje), s. Miklawſch, s. Sylvester. Druhe nowe wotdželenje rěka: Čas zjenosčenoſtia knjeſtwa Konstantinowych potomnikow (337—395). Tudy pschedwojedu ſo najprjedy ſwjeczi puſtnikojo a mnichojo, kaž s. Pawoł, s. Pachomius, s. Antonius, s. Abraham, s. Hilarion, s. Makarius, potom pak wojowarjo napscheče bludnowěrīwym Arianam, kaž s. Eusthatius, s. Mózes, s. Trumentius, a ſkončźne wopory z perfikſich pscheſzehanjow, kaž ſwjataj Bonas a Barachisius, s. Simeon, ſwjata Tharbula, s. Alekſimas atd. Tež je kruch prěnjoho pořazowaria pschidath. Smj pschepoſzani, zo budže ſo tež tónle zechiwk woſebje ſpodobacj.

3 Budyschia. Nasch Poſol je w poſlenich thđenjach z někotrych stro- now popſchimanj býk; tola my thch napadowarjow tón krócz pschepuſchczimy, doſelj woni naſhe ſłowa falschnje pschekozuja a wulkaſuja a nam ſo nochce, jich dopiſy w czuzch nowinach porjedzecj. Tak je na pschikkad jedyn w drežbanſkikh nowinach na ſtronje 120 naſchoho Poſka ſtejace ſłowa „Alle pomaku, hólč atd.“ pschekozit: „Aber langsam, ihr Buben,“ hačzrunje poſleniſche ſłowo tola woſnamjenja němjeſte: Burschen, Jungen, junge Leute! Buben = hólčiſta. Tola doſč!

3 Budyschia. Nasch hnadny k. biskop je ſo zaúdzenu pónřezu do měſta Fulda podač na zhromadžiznu biskopow Němſkeje. Biskopja ſu ſebi tele město k swoim zhromadžiznam wuzvolili (kažek chedža kózdej dwě lécje džeržecj), dokež je tam row ſwjatoho Bonifaca, japoſchtoła Němcow.

3 Wotrowa. Nasch k. farar Wels je ſo 19. augusta z kupyelow Salzbrunna z Boha ſtroniſhi domoj wróciſil. Kaž ſchichimy, chce ſo doſpočnoho wuſtrovenja dla do Schwajcarſkeje podacj.

Z S e r n j a n. We zańdzenym měsacu dōsta našcha wjes nowu phchu. Naſche hnadne knjeſtvo, wyſolodostojna knjeni abbatissa Edmunda Mai w klóſtrje Marijnej Hwězdje dari nam mjeniowych na město staroho ſwjatoho kſižja jedyn nowy a jara krasny. Za to budź tudy najwutrobnischi džak wuprajeny. Wěſcze budžemih my kaž tež naſchi potomnich pſchi pacžerjach pſched ſwjatym kſižiom z džakownej modlitwu na hnadnych dawacžerjow spominacz.

Z M a r i j n e j e H w ě z d y. Dla ſtajnych wobſtoržowanjow we wſchelakich nowinach je 19. augusta generalny statny rycznik Dr. Schvarze z Drežđan naſch klóſtryr pſchephtowal. Wón je ſo pſchez pſcheskychowaniu bkludneje a na dućh khorę laiſteje knježny Dionyſije (rodz. 1810 w Schlaedenwerthu a wot 1838 profeſti), kaž tež ſlužownicow a drugich ludži, tiž ſu ju často wiđeli, chle pſchepotazak, zo ſu tamne nowiny na klóſtryr khalí a ſo pſchiskodželi. Dionyſia njeje na žane waschnjo ſkoržika, hako bchku w klóſtrje zlē z njej zahadželi; wona ſej tam khwali a čjaka w ſwojej bkludnoſći na to, zo budže ſama abthſa. Pſched lětami, hdhž bě wona druhdy džiwja, bchku ju po lekarjowej radze a po doſtatej diſpensi do wuslawa za khorých na duću do Prahi wotwieječ, ale wona je tehdom t. probſia a hnadnu knjeni jara proſhla, zo bchku ju w klóſtrje wobkhownali. To je wſcho woſko klóſtra derje znate; pſchez t. Dr. Schvarze ſu netko wſchitko tež w dolokich ſtronach zbonili. Někotre nowiny pał ſo pſchec hylčje ſpoſojoč noſchedja.

Z d r e ž d a n s k e j e d i ſ c e s y .

Z C h e m n i z a. Pónđelu 30. augusta ſweczeńſe t. Jan Weiß, preni wučer tudy, ſwój 50lětni zastojniſki jubilej. Joho Majestoscz ſpožci jomu ſlěbornu medailu zastužboho rjedu.

Z p r u ſ k e j e K u ž i c h .

Z K u l o w a. Naſcha wosada je njeſměrnje muklu ſchlobu čjerpička, t. kaplan Petr Scholka je nas wopuschčíl a doſtanje nehdze w Schlezynskej faru. Wóh wě, kaſkohu dućownoho netk doſtanjemih. Tak wjele je wěſte, zo je tudy Serb wjele wujitniſchi hako Němc; pſchetoz wosada je z wjetſchinu ſerbſta a ſpomědnich ludži je ſerbſkich njeſpoměrnje wjele wjach hako němſtich. Za wosadu a dućowniſto je njeſprawnoscz, jeli Němc ſem pſchindže. Serb pał móže tež Němcam ſlužic! Wot missionarow ſo žada, zo rycz thch do ſpołonje rycza, t kotrymž ſu poſkani. My Serbia žadamy tež ſerbſkoho dućownoho; pſhetoz w dućownym naſtupanju je ſerbſta rycz runje tak wosobna kaž němſta. O njezbóžne ſpočinianjo thch, kotsiž ſu kulowſku wosadu w lěće 1821 budyschinſkej diſceſy wottorhneč a Brótſkamej podczisnycz pomhalo!! Božo pomhalo!

Chr̄twinske nowinki a powjescje.

3 Barlina. Nowinh powjedachu, zo je 8. augusta psched nowym dominikanskim klóštrom hara byla, zo su tam wołna rozbili, durje wukamali atd. Tehdom pak to niczo wérno njebešte; nowinh chchdu z tym jenož barlinski lud i taſtomu něčomu wabicz. To so jim radži, někotre dny poždžischo bu klóšthyr na tajte waschnjo wobſchodzen. Maczinenju ſchłodu (3000 toleri) zapłacji někto město Barlin.

3 Mničowa. Zańdżený měsac bu tu prěnje civilne mandželskwo psched měschčanskim ſudniſtwom wobzanknjene, hdzej běchu ſchely wſchelake wuznacja zaſtupjene; ſudník bě katholik, werowanaj běchtaj deutſchkatolikaj, jedny svědk bě protestant a druhí žid.

3 Prahi. Pschi poſlenim wulſkim processionje, kotryž mot jow do Welehrada jědzesche, wobdželi ſo z Prahi pschez 400 ludži a na puczu hacž do Hradisčeja w Morawje zroszeje wón na 700. Mot tam džesche procession 18. augusta pěſchi pod wjedženjom archiſkopa kardinala Schwarzenberga. Archiſkop Fürstenberg z Olomuca bětše hido we Welehradje. Luda zhromadži ſo tam tehdom wokolo 16,000. Prědowanja běchu čeſke a němſke.

3 Krakowa. Tej dwě knježnje karmelitch, kotrejž běchtaj dla pschedyptanja w ſudniſkim jasiwje, ſtej zaſy puſčczenej a do swojoho klóſchtra wotwiedženej. Knježna Borbora Ubrytec je tej w ſchpitalu dale na duchu hora. W krótkim wožemi drje ſudniſtwu w Krakowje, hacž je woprawdze motſudženja hódnemu winu na thmaj knježnomaj namakało. Vyrnje pak tej cyle njewinowatej bylej spóznatej, ſu nje-pſcheczelovo klóſchtrou a katholiskeje chr̄kwie ſwoje wotmyſlenjo docpeli pschez tu haru, kij ſu po wſchim ſměcze načinili.

3 Regensburga. Zańdżený měsac bětše tudý zhromadžizna němſkoho hudebnoho towařiſta ſ. Cäcilije. Pschez 400 pſcheczelow chr̄twinskeje hudebny (muſiki) bětše pſchijeho, biez nimi tudomny biskop, potom ſwječzach biskop z Pölna a khaſalni miſchtrojo wſchelakich biskopſkich chr̄kwiow. Bamž wondželi telegrafisch žohnowanjo prěcowanjam tohole towařiſta.

3 Roma. Sal za koncil budže w połnōctnym džele vatikanskeje chr̄kwi, i lěwicu mot wołtarja nad rowom ſ. Pětra. Mot tohole wołtarja pónđe 8 ſchłodzenkom i zaſtupjenju do ſala. W połchrku budža tam ſydeła we 8 rynkach, z kotrychž budže pschedy jedny wyschi hacž druhi. Čežený budža z tapetami wupſchene a tež z vobrazami bamžow, pod kotrymž ſu předadwſche koncile džeržane byle.

3 Roma. Mot 1. februaria 1870 budże tudý wustajenica chr̄twinskich wěcow ze wſchěch krajow. Wona ma tak dolho tracž kaž koncil.

3 Roma. Najnowsche powjescje praja, zo ſu jenož ſydomnačzo biskopija ſo zamoknijeli, kij na koncil pſchincz njemóža.

3 Italska. Swobodne murjerſtwo je tu jara rozhřejene. Hlownej loži (kaž woni ſwoje zhromadžiszczo imenuja) we Florencu ie 150 loži poddathch, z kotrychž 21 we wulraju ſkutuju, woſebje w Egipſkej a Turkowskej. Neapel ma 7 loži, Palermo 7, Florenc 4, Venedit, Genua a Milano po 2; w Sicilskiej je z

chka 20 loži, we Benedigiskej 4, w Sardiniskej 6, w Lombardiskej 5 a w Piemontskej tež 5.

T e n d z e l s k a. W Londonje je nětko 50 katholickich chrkow, kotrež su svate dnj pschepieljnene. Katholickie wobydlerstwo pak tam tak pschibjera, zo thsach wériwych dla pobrachowania chrkow abo wulkeje zdalenoscje mot nich njemóža Božim skužbam pschitomni bhež. Tohodla napomina archibiskop Manning z pasiňskim listom swojich poddatych, zo býchu nowe chrkwe, ihapak a schule twarili. Pschez wopory luda a duchownistwa bu w tamnišcher diöcesy wloni 11 chrkow natwarjenych.

R u s o w s k a. Nadrobne powiesze wo zbehnienju katholickoho biskopstwa Mińsksu tele. Dzien 3. augusta pschinbže grofa Sievers, pod kotorohoz naležnosće katholikow a židow skuscheja, do mesta Wilna. Tam powoła wón bisłopa z Mińska, t. Wojtkiewicza, kaž praji, na rozrhczenjo. Bisłop nicžo zlo sebi njemyšlo, jéžesche tam bjez pschewodžestwa. Ale we Wilnie wozjewiczu bisłopej grofa Sievers, guverneur Potapow a general Bagration: „wola khézora Alexandra II. je, zo ma katholicka diöcesa Mińsk zańc.” Kathwilne wjedzenjo diöcesy bu prälatej Zylinskemu pschepodate, kotrež hacž dotal tež diöcesu Wilna zarjaduje, hacžrunje ť tomu chrkwinch postajenj njeje. Bisłopej Wojtkiewiczej bu bydlo pschipołazane w hrodze wuhnatoho bisłopa Krasinskoho a jomu prajene, zo so za diöcesu Mińsk wjach staracz nima. Na to prosheše bisłop, zo by směk na krótki čas do Mińska puczowacž ť zarjadowaniu duchownskich naležnosći. Tole bu jomu najprvdy do-wolene; tola viceguverneur Nikitin w Mińsku běsche bjez tym guverneurej do Wilna powiesci pošlał, zo chcedža tamnišchi katholikojo swojoho bisłopa pschi joho pschikhadže ťlawnie powitacž. Tohodla powoła guverneur Potapow znowa bisłopa Wojtkiewicza a rjetih: „Dowolnosć ť puczowanju do Wilny njemóže so dacž; w bližszych dnač pojedu sam do Mińska a potom móžecze mój pschewodžer bhež.” Tola Potapow jéžesche nazajtra do Grodna a telegrafirowske do Wilny, zo je wotmyślene puczowanjo do Mińska puschčiš. Duž sedzi nětk bisłop Wojtkiewicz kaž jatj we Wilnie, runja samogitskemu bisłopej Wołonczewskemu. Tež tutón bu, kaž w swojim času pisachmy, ze swojoho sydłowocho mesta do Kowna, kotrež njesmē wopuschčiš, powołaný a nima nicžo wjach rokłazowacž; guverneur jomu ani njedowoli, zo směk nowych młodzencow do swojoho seminara bracž. Duchownych je tam hžo jara mało. Hdżez duchowni wjach njeſiu, tam pschewjedu potom lud ť ſchismatisej wérje. W Mińsku je tež kapitl zbehnieny, bisłopſta chrkę je nětk farſta. We Wilnie pschemenjeja jenu katholiku chrkej po druhiej do ſchismatisej.

P o k n ó c n a A m e r i k a. W Brooklynie njedaloko New Yorka pošwieczę bisłop Loughlin 18. juliia přenju chrkej za francózskich katholikow; tón samy dzien bu w Hobokene zakladny lamien ť nowej kloschtrſkej chrkwi rjada passionistow położen. — Jesuita Weninger, ťlawny missionar a spisowac̄, prawy japoschtoł Němcow w Americh, je so ze Chicago na missionske puczowanjo po nowej železnich Pacific (tj. přeři pschez połnocnu Ameriku wjedże) do Kalifornije podal. W tamniškim měscze San Francisko ūtukują jesuitowje jara zbožownie; wjsche toho maja collegium we San Jose. Tež franciskanarjo tam su. — We Milwaukee budža kapucinſki kloschtr twaricž.

3. Jeruzalem. Marquis (grofa) of Bute, kotorož wobroczenjo i naſzej cyrkwi smi psched dleſhim časom wozjewili, je sem pschipuczowat z džalomnoſće za to, zo je jomu Bóh jaſne ſwétko katholiskeje wěch zefihadzeč dák. Tohođla je wón tudi tež wulkotny ſchpitäl za wusadnych zakožil. Tohorunja je missio-narej Belloni za ſhrotnu hčeju w Bethlehemie 10,000 frankow i kupjenju poſow daril.

Australia. Bifkop Maigret ze Sandwichskich kupow pschijedže niedawno do Francózſteje, zo bh ſo wottam do Roma na koncil podač. Hdyž čensche z kupow wotpučowac̄ a na mórskim brož ſtejeſche, pschinidže wjele tamniſtich wot njoho kſchęznych ludži i njomu a woſaku: „Wótce, wostań z nami, niewopuſcę nas!” Hdyž proſtwy ničo njeponhaču, dachu tola biflopej liſt ſobu do Roma, w lotrhm̄ bamža proſcha, zo bh jich biflopa dohko pſchi konciu niedzeržak, ale joho bórzy zaſh na jich kuph poſtač. Čonle missionski biflop je w lécze 1834 z Francózſteje do Australije wotjeł a njeje hac̄ do létuſchoho hſchę ſanu Jeleznici wiđač.

Maležnoſće towařſtwa.

Sobustawý na lěto 1869: 1. 258. kublér Handrij Guda z Hornjeje Kiny; 259. gymnaſiaſt Jakub Schkala w Prazi; 260. kublér Jakub Kral z Kočinje; 261. kublér Miltawſch Wjenka ze Šerbiſtich Pazlic; 262. kublér Ernst Veniſch z Njebejelcje; 263. rězbar Jan Pětſchka z Budyschina; 264. Pětr Kral z Bronja; 265. Miltawſch Žofka z Bronja; 266. Jurij Gróšanec z Euha.

Dobrowolne darý: Miltawſch Wjenka z Pazlic 2 nsl.; Ernst Veniſch z Njebejelcje 15 nsl.

Smilne darý (i daſevoſtaranju): z Wotrowa za zawoſtajených po zaſypnjených w plauenſkim grundze 3 tol. 13 nsl. 5 np.

NB. Jeli móže nechtó prěnje čjiſko Poſta toho lěta, kotorž ſebi jón njelhowa, ſnarž parowac̄, je lubje proſhem, zo chek̄t je i wujičkej towařſtwa nam zaſh darič. Prěnje čjiſko my mjenujen wſchelatim wosebje na knihupſkim puežu na poſazanjo ſejelem, tohodla je nam wuſhko.

Cyrkwinski powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

3. Budyschina. Kſchęzena: Marija, dž. žiwnoſćerja Pětra Delanta ze Štöneje Borsčje. — Žemrjecji: Marija Hebwig, dž. zantaria R. A. Klingita z B., 1. l. 3 n.; Fr. Franc, s. R. Poppa, 11 n.; Jan Bohuwěr Bisold, ſchtrýmparski, 20 l. 6 měs.; Pětr Mužit, měchýzjan, hčejnik a pôlnik z B., 67 l. 3 m.

3. Radworja. Kſchęzeni: Marija Madlena, dž. Jana Kryeča z Brémje-nja; Marija Madlena, dž. Miltawſcha Žofki z Bronja; Vius Joachim, s. Šejepana, Boſela z Měrkowa; Jakub, s. Jakuba Pežbory z Kamjenej. — Žemrjecji: Mi-litawſch, s. Jakuba Pežcha z Nowoho Bronja, 18 dnj.; Marija, m. Miltawſcha Gre-horka z Lutowęza, 67 l. 6 m. 3 thd.; Jurij Frencel z Lutowęza, 62 l. 5 m. 15 dnj.; Marija, m. Jana Škilki z Čornoho Hodlerja, 66 l. 7 m.; Miltawſch, s. Miltawſcha Wawrija z Radworja, 7 l. 24 dnj. — Wěrowanaj: Michal Grehorik z Radworja, z Marija Raſhporec ze Zdžerje.

Katholicki Poroč

Wukhadźa prěnju a třećinu
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wučowany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Ciso 18.

18. septembra 1869.

Lětnik 7.

Hischcze słowęsko wo koncilu.

(Skončenjo.)

Měnia drje derje a sprawnje z rožwětlenjom, ze zdžekanoſcju a ze zbožom
čłonjekow čzile fasshni profetowje, kotsiž jich najwyschšeho a wot Boha staje-
noho wjercha, jich najwyschšeho wucžerja, paſthyrja a duchownohu wótcia tak radn
wotstronicz chedža?

Dwaj knieza wojuijetaj wo knieſtvo na swěcze, Bóh a djabół. Zo pak čzile
fasshni profetowje Bohu njeſkuža, spóznaje ſamo ſlepý; potajkim wědomnje abo
nijewědomnje djabolej; pſchetož: „Schtož njeje za mnje, tón je pſchecživo mi.“

Hdyž wustojny a swědomith wójskam jedžicéř zakutano wótcnoho kraja, ſwo-
joho kraſla a knieza, joho poddanow a jich zamoženja doměrjene doſtanje, pſchihotuje
ſo wón staroſcziwje k wójnje a njezakomđi ničzo, ſchtož wědomnosc̄ a nazhonjenjo
porucžatej. Doniž njeje wobronjenjo doſpolnje ſkončenje, ſtara ſo wón jenož wo
taſke zarjadowanja, zo joho njeſpſchecžel njeby nahle nadpanh k a jomu ſchodzič moħł;
wón ſo jenož wobara a hafle po dokonjenju wšchěch pſchihotowanjow wustupi ſam
hako pſchimach a nadpadowach, zo by njeſpſchecžela pſchecž jenu rožjudnu bitwu po-
razh k a tak ſwojemu wótcnomu kraju žohnowanjo měra zaſy wudobhł.

Podobnje kaž tuđu w swětnym naſtrupanju, stanje ſo nětko w duchownym.
Pſchecž dolhe lěta je ſo wjerch naſcheje ſwiateje cyrkwe pſchecživo nadpadam ſwo-
jich njeſpſchecželom takrje jenož wobarał, hdyž ſo ſtarashe, wot wěriwych kſchesčja-
now, poddanow ſwojoho njebeſkoho knieza, wſchitku ſchodu zaſwiedzenja a naty-
knienja pſchecž wucžby fasshnych profetow zdalowac̄; nětko pak dyrbi pſchecž po-
wſchitkovny koncil t. j. zhromadžiznu biskopow cyloho katholickeho ſweta w
zjenočenju z bamžom hłowna bitwa bitva býč.

Zo výhymy trochu zapſchijeli zhromadženiu wědo mnoſc z koncila, dopomünym ſo,

zo hižo jedyn duhomu we swoim założeniu dobre a złe stronu ciałowięcej natury a wutroby, kaž jeje duchowne potrzebnośce w někotrych latach często lepiej spóznaje, dhyli někotrykuli drugi ciałowej za czas ciałohoj i wjenja.

Schto pał je nazbonienjo duchownego pſchećzino nazbonieniam biskopu, kij ma należnośce a potrzebnośce ciałohoj kraja wobledzbowacz a spokojez?

Kajke nazbonienja a wedomnośce halle zjenośca so w parſhonie swiatohowotca, kij hižo wjèle lét należnośce a potrzebnośce ciałohoj sweta pſchewidzi, je w swojej japoſchtolskej horliwoſci ženie z woczow njepuſtacj a w tym nastupanju taſrjec wſchēdnie z Bohom so wuradzuje?

Katholiske kſcheszaniſto ma pał na 1000 biskopow a wſchitach su wot bamža pſcheprōſheni na koncil, a wſchitach, kij njeſtu pſchez khorosz, starobu, muhnanſto abo druhu zadzenki wotdzerzeni, budža pſcheprōſhenju najwyschōho paſthrja radę poſluſhni a pſchińdu na koncil.

Kak bohate spóznacjo ciałowiekow a jich potrěbnoſcjom, kajka nazbonienoſce we duchownych naležnoſcach, kajka pobožnoſce a poccziwoſce budze w tejle zhromadzijne zjenočenam?! Može so, hdhy jenož z ciałowięczoſho ſtejſchacza to wopominimy, tejle zhromadzijne druga porno ſtajicz a z nej so mēricz?

Dopomimy so něko hſcheče, zo je tejle zhromadzijne halo tej wuczacej chrfci po zjawnym wuprajenju Chrystusowym Duš swiaty pſchidath, kotryž i u wobiebie wjedze, regiruje a wſchitku wérnoſce wuci, kotryž thce pſchez tule zhromadzizni ciałomu ciałowiestwu wozjewicz, schto ma so we wſchelakich wedomnoſcach, hdzež so z božim zjewieniom dōtkaja, halo wérnoſce pſchizwacz a wuznawacz, abo schto ma so halo blud wostajicz a zdalowacz. Niedyrbja wuprajenja tajſeje zhromadzizny kódej wérnoſce phtacej wutrobie najwyschōmu wéstoscz a spokojoſce poſſicj, kotraž so na swęce mifliscz hdzi, a niedyrbja wone najwēcziſhe prawidlo za naſhe roſudzenjo a cžinienjo bjez?

A hdhy tale zhromadzizna īku a jebanstwa faſchonyh profetow wotchrje a je z wotſudzeniom zaciſnje, njeſpoznaſje w tym kózda wériva wutroba wotſudzenio, kotrež je Boh sam něhdź na nich wuprajil?

Njebudža ſredki, kotrež tale zhromadzizna ī pſchisporjenju a ſpečhowanju kſcheszaniſteje wérny a kſcheszaniſkoho živienia wukaza, nie jenož ciałowięczej naturje pſchisprawne, ale tež chle pſchihodne ī doſpęczu wotmyſlenoho poſtajenia pola wſchitach, kij su dobrej wole ī nałożenju thchle ſredkow?

Schto moħł jenož něchtio z toho preč, bjez toho zo by ſobu njezapřeł w ērnoſcž, mudroſcž a wſchitohom oč Ježuſa Chrystusa, kotryž je najwyschōshi, hac̄runje njevidzomny wjercz swojeje ſwiateje chrfci a kotryž pſchi njež do ſkonczenia cžasow wotſacz ſwiatoczne pſchisſubi?

Zelizo by to wſchitko njeodoſahalo, nas wo w ažnoſczi koncila pſchepoſkaſc, spóznawamh tu ſamu tola ze zadzerženja nje pſcheczelow chrfci.

Cžile ludžo khwala radę naſh lětſtock halo cžas rožwěſlenja a džerža so za powołanych, cžly ſwēt, kaž praſa, rožwěſlicz. Pſchi mudrych, rožwěſlenych ludžoch so tola ſamo rožymi, zo wot wěch, na kotrež — ničjo abo wjèle njeje, tež wjèle harj nječinja. Kak dha so něko cžile rožwěſleni napſchećzo koncilej zadžerža?

Woni wobaraja so psched nim tafrjec z nohomaj a z rukomaj. Wot wolumienjenja, w kotrejž nijewobronjeni schedzjive Pius IX. katholiskomu swetej wozjewi, zo tke koncil dzerzeč, njeje woslanjo tamnih rozswetlenich a wschitkic njez pschedzelow chrkwe wo konciliu a pschedziwo njom u hischeze pschedstalo; haj wone je wjèle wótrische a hórsche, cim bôle so džen wotewrjenja tohole koncila bliži.

Najpriyedi načožuju wschë možne sredi tke, pschisłodženja, wsmešchenja a podhlada napšchedzo koncilej a dawaja regentam, ich ministram a ludam radu, zo býchu na wscho waschnjo jomu zadžewali.

Potom zaši poznamjenja njevažne a hlupe wéch halo pschedmjet (Gegenstand) wurdżenjow na konciliu a wopisuja hijo do předla nadrobne, što budže na konciliu wucžinjene, — bjezthymzo to hischeze ničto njevě z wuwaczom tých někotrych bohawucženich, kotiž buchu wot bamža k pschihotowanissim džekam powołani a z pschisahu k mjeleženju wo nich zwiažani. Tola na stronje rozswetlenich wiedža kóžde nowinh jara wjèle wo tym powjedac̄ abo wjèle wjac̄ tke po tej zaſadze, kotruž je jedyn z njezpschedzelow chrkwe swojim pschivisnikam pschedporucžil, mjenujich: „zo dyrbja so jenož throble na katholisku chrkę pschisłodžec, něchtó pschedy wiſajo wostanje.“ Hdy by so jim potajkim tež wschitko njevěrilo, mysla woni, něchtó so jim tola wéri a wotpohladzanie je došpēte, — katholiska chrkę je tola hanjena a ponizena.*)

Pschi ihm ma so taž pola psow, najmjeńšhi blawtarjo cžinja najmjeńšhu haru; taž su často najmjeńšhe nowinh najhórschi pschisłodžerjo. Eža a pschisłodženjo cžinic, je lóžscha wéč dželi wérnosćiwi dopołazma; hóž dpołazma njeisu, tam dyrbja jim pschisłodženja dopomhac̄.

Z tohole wojowania pał, tkiž jo pschedziwo koncilej wiedže, předyhac̄ so wón zapoczjnje, spóznajemy nětko najjaśnišcho joho w ažnoſć!

Wérnosć wostanje drje runje taž wérna, bhrnje ju jenož jeniciki cžlowieč wuprajil, taž hdyž ju mnogoſć jenomyslnje wozjewi; tola pschedzenosc̄ mnogoſće dawa wérnosći wjac̄ moch a wážnosće, naſladnosće a wsukłowanja. Hdyž někto hijo ſłowo bamža samoho taſtu móć na cžlowieče zmýšlenu ma, što zamoža halie roſiubženja koncila, zhromadnych biſkopow katholiskoho sweta w zjenoženju z nim?

Na powiſhikownym konciliu stupi wucžbam falsohnych profetow nic jenož enotliwih wozjewic̄ wérnosći napschedzo, ale c̄hla móć w èrnoſće a jenoſće Božje c̄hřeje. Tudy budže tamna bludna, wot falsohnych profetow rozſhérjo-

*.) Zo so z chka na katholisku chrkę taž wjèle tke, rjedybri so nam džiwne zdac̄. Móže dha ſebi djabot, wótc tke a tka wot ſpecjalka, hinač pomhac̄? Njedybrijak wón, hdyž býchu cžlowiekojo cžistu wérnosć w katholiskej chrkwi, jeje wucžbach a zarjadowanach zhonili, tafrjec „banrett cžinic“ a jwoje dželo nimale zaſtajic̄? — Zo so tke a pschisłodženja na katholisku chrkę rezidžerjeja, njeje žadhn džiw, ale ze stronu djabotka c̄hle naturiske a we „ſwejim rjeſe.“ — Syn Boži praji: „Woni budža ménice, zo Bohu ſlužbu wopekaža, hdyž was morja“, a wopravdze ſu ludžo na wéče, tkiž býchu biſkopow a duchownych ratſho ſtoncowali, hac̄ jenož hanili a zaſtiwali, hdyž by krajny zakon ich zaſtebjenosc̄ mjez̄ njeſtajat.

wana myśliczla porażena, hało býchu mjeniujch wszych czełowielowje jich ménjenja byli, hało by nichczo wjach z Nomom a z bamžom njedzerzał, pschetoż tudi budże runje najweseñi swědkowie, biskopja cykho swęta pszechzivo nim wustupowacż a dopokazowacż, zo je lępschi a duchoownje strowisch i dżel czeł w j e s t w a c hle hinachoho ménjenja.

Na koncilu wustupja bamž a biskopja, czile prawomóci naſtupnicz japoſchtołow, wědomni tamneje wot Chrystusa jím dateje poruczenoſcze: „Dzieje a wuczeze wszych ludy” z wažnoſczi pszechzivo tamnym zelhanthm profetam, tiz su ſo wuczeřskoho zaſtojnſwa k swojemu a ludow czasnomu a węznomu zahubjenju ſami zmocowali, bjez toho zo by jím Bóh to poruczil a bjez toho zo býchu potajkim z trébnej bozej hnadu wuhotowani byli. Koncil dopołaza thymle faſchnym profetam, zo ſu woni psched Bohom (a na tym wschitko zaleži) ſlepi wjedziczerjo ſlephch, wo kotrychž syn Boži praji, za wobojo do jamy panu.

A runje tole je, ſchtož faſchni profetowje abo tola jich miſchityr, djabół ſam, derje ſpónaje; pschitož wón njeje wot wejerawſchego. Wón je hižo 18 powſchitkownych koncilow (tejko je jich dotal bylo) doczkał a kóždy króz tajte ſkutkowanja widział; duż je jomu tež pschichodny tał wobcežny, zo hižo do czasa hacž do najhubjeniſkich nowinow jęd pszechzivo njomu pluma.

Każduli wažny pał koncil je a wostanje, njedyrbi tola z tym nikak prajenj bjez, hało by wón nadobo a z jenym razom wschitko wobroczik a pschemeník. Kajke woſebite ſzehwki pschichodny zmęje, wě jenož Bóh ſam; na kóžde waſchnjo pał dadža ſo na njón teſame ſłowa nakožicž, kotrež Simeon we templu wo Jezuſu praji: „Wón budže k padęj a horjestaczu mnogich.”

Wschitlim mjeniujch, kotsiž ſo wufudzenjam koncila poſkuſhnie podczisnu, budże wón k wobkruczenju we měrje a poccziwoſczi ſlužicž, potajim k duchownomu horjestaczu. Thym pał, kotsiž chcedza w liwkoſczi, ſlepoſczi a złoſczi wostacž, budże k padęj, dokež ſo njebudža wjach z njewědomnoſczi zamokwicz mōc, ale ponieu počnū czeſkotu nowoho hręcha pszechzivo Duchej ſwiatomu, tiz budże pschez koncil k nim ryczeſz.

Zo by wójskawjedziczer, wo kotrymž horieka ryczachinj, bitwu dobył, ſo žada, zo kóždy we wójsku ſwoju pschisluſhnoſcž cžini po ſwojich mocach a po ſwojej ſlužbje. A pschi tym je czeſko rozjudzicž, ſchto dobyczo bōle ſpečhuje, khamnoſcž wjedziczerja abo wutrobitoſcž woſakow.

Zo by nětko koncil woczałowane płodj, wužitk a żohnowanjo pschinjeſk, njeje trjeba, zo by kóždy parſchonsch na nim ſo wobdželiš, ale zo býchu wszych ſwoju pschisluſhnoſcž cžinili, kaž j i m pschi wojowanju pschisteji. Za kóždoho pschistejace wobdželenjo pschi koncila pał je, kaž nas ſwiaty wótc ſam wuczi, horliwa modlitwa.

Jeli ma ſo bitwa dobycž, dyrbia wjedziczerjo mudre rozkazy dawacž, woſach pał te ſame z poſkuſhnoſczi a mužnoſczi dopjelnicž.

Najſhi duchowni wjedziczerjo, wótcjo koncila, budža ſwoju pschisluſhnoſcž cžicž, budža ſwetej wěrnoſcž, prawo a prawdu wozjewiecž, za to rukuje pomoc ſwiatoho Duchha. Duż dopjelumy tež my ſwoju pschisluſhnoſcž, zo by Bóh ſkutkowanjo a płodj koncila żohnował.

Za wójskawjedziczerja njeje skóńczenie wsho jene, kajte brónje ioho wójsko w ruch ma, dobre abo hubjene; cžim lepsche brónje, cžim wěsczischa nadžija na sławne dobyčzo.

Nasch najwyschšchi duchowny wjedzicze, swjath wótc, je nam najlepsche duchowne brónje do rufi dał. Dokelž mjenujich, cžim cziszcischa nascha wutroba wot hréchow a jich szczéhwów, cžim mócnischa nascha modlitwa je, wupisa wón jubilejski wotpust, píšez letyž mőže so fózdy wot hréchow došpołnje wuciszcic, jeli poruczane wuměnjenja derje dopjelni.

Cžimy tohodla po napominanju swjatoho wótca, a plodý koncila budža wulke a žohnowane!

P. Innocenc Jaworł.

3 nascheje diócesy.

Z Budyschina. Nasch hnadny t. biskop Ludwik je so 8. septembra zbożownie z Fuldy wrózil a da jutse „skoro zhromadnych nemjstich biskopow” z kletkow wožewicz. Wone je tež w serbskej ryczi cziszcjane wuscho. Wosebje wobara wone psichodny koncil psichezimo falschnym wobistorżowanjam a posiaja skóńczenie, zo ma so wot 8. decembra tśidnjowska pobožnoſć į najswiecisznej wutrobie Jezuſowej we wšchęch farſkich cyrkwiach dizerječ.

Z Marijnoho Doka. „Dresdner Jurnal” podawa į změrowanju hantwarzow wunoski psichephytanja, kotrež je w naschim klóschtrje zaſtupnik statnoho rycnika wjedt dla tam „zajateje knježnhy”. Tónle kommissar je pschi zanknjenych durjach biez swědkow wjach hodžinow z tutej knježnu ryczał a so psichepočaž, zo ſu wſchelake nowinu na klóschtr hž pomjedale. Knježna ſama je ze ſylzami prajiła, zo ju jara zrudzi, hdyz po 20 lětach jeje psicheſtipjenjo zjawnje wobrhcžuju. Dalische jobudželenja kommissara ſu z krótką tele. Knježna Gólestina je nimale 53 lět stara; 1. septembra 1840 je klóschtrſch zdraſczena a je 29. augusta 1842 swjatočne ſlubh woipočožila. Do klóschtra je ze swobodne wole ſchla, hdyz běſchtaj wobaj jeje starſtej zemrjeloj. Cžohodla je pozdžischo z klóschtra czekala, nohce wona powiędzaž; wona praji, zo je tehdom czěmno w jeje dujšti býlo a zo njeje wjedzala, ſchto cžini. Kaf ſpěchnje a biez psicheladženja je wotmýſlenio į czeknjenju psichisčko, ſczehuje z toho, zo je jeničch w spónnej ſułni, jecžch a z rubischčom wodžeta klóschtr wopuſtchčila. Tak je tehdom w zymnej, mokrej a wěſtikatej noch wokoło bldžika a na ranjo do jeneje khěžki, kž do Kloſterfreiheita ſluſcha a chle pschi klóschtrje leži, so ſkapala. Dokelž bě tak wobleczena a swoje mieno prajicž nochchysche, běchu ſebi myſili, zo je wona paduch Krause z Čech, kž tehdom tam do žónkeje drasth zwobleteanh wokoło czahasche. Pschiwołanomu ſudniſtomu ſlužownikej pak so knježna bórzy wuzna a proſchesche tež, zo by ju w klóſchtrje wožewiš a wona tak zaſh do klóſchtra psichisčka. Po pschiwołanju tehdomiſchho klóſchtrſkoho aktuara a jeneje ſlužownich bu wona we wozu zaſh do klóſchtra do- mjezena. Tu buchu jej někotre disciplinarſke khostanja abo ſchraſh (taž krótki čas jaſtwa w pschistojnej cali, poſčenjo, klečenjo) napołożene, cžomuž je so wona do- browolnje podczisnyka. W tym naſtupanju praji wona kommissarej: „Hdyž je

wojak swojemu królej nieswérny, wotsudzą jeho i smierci; ja bęć też mojim ślubienjam nieswérna, a tohodla dyrbiach khostana być, pschetoż tajki je zakon." Wona wobkruci, zo je po tamnych disciplinarnych khostanach zaś do przedawnych wobstejeniow zaśtupiła a zo jej niesiu jeje pschecipienjo dale začymać dali. W tu khwiliu je kniežna khorowata. Dokholētna khorosz we żoldku je ju jara woſlabiła, zo je zwjetſcha we kożu abo na khonopeju. Psched schyrjom i létami khodžesche wona hischče do zahrody, hdźeż su ju też swětni ludzo widzeli, kaž je wobswědczene. Wona je derje wothladowana a je komiſſarej wuprajila, zo sebi njeſchaje, kłóſtchr wopuſchczic. Niedawno pač je sebi žadala, zo býchu ju do jenoho schpitala miloſciwych sotrow wotwjezli, i cžomuž kłóſtchr trébne dispensy (dowolnoſcje) wobſtara.

Cyrkwiſke nowinki a powjescze.

Němſka. Na 20. kłownu zhromadžizmu katholickich towarzistw Němſkeje, kotrež bę jara wophtana, pschedźe do Düsseldorfia tež archibiskop z Kólna. Po rozprawach wo skutkowanju wſchelakich towarzistw buchu tele wobzanknienja wozjewjene: Napominanjo i dawaniu pětrowoho pjenježka a pschecipienjo i bratſtwu ſ. Michała; wuprajenjo dowěry na předſtejach koncil a wozjewienjo nadžije, zo jomu swětni kniežiczerjo njebudzą zadżewać; wuprajenjo pscheciziwo pscheciczhaniu Poflakow pschez rusoſke kniežeſtwo, pscheciziwo antikatholickim (njeſcheczelſkim) pismam a pscheciziwo ſchulam bjez wěrhywuznacza. Pschedźodne lěto budže najſterje we Brótſlawje zhromadžizna.

Schwaceařka. W Sursee w kantonje Lucern wotdzeržachu 25. a 26. augusta towarziswa schwaceařskich katholickew kłownu zhromadžizmu pod pschedźodźstwem groſy Schever-Boccarda. Bamžowh nuncius i Agnozzi poczeſcji zhromadžiznu ze swojej pschitomnoſcju a džerzeſche pſchi tež pschilejnosczi swjedženiku Božu ſlužbu. Biskop z Basela, do kotrehož diöceſy Lucern ſluſtha, póſta zhromadžiznie z Kiffingſkich ſupjelow, hdźeż jo wuſtrowja, swoje pscheczo a požohnowanjo. Wuradžowane buchu woſebje naboožne a towarzistwowe praschenja naſchoho cžasa. Wjele ſpodbabanja namakachu rycze wo konciliu, wo swobodze cyrkwi, wo žadanym swiatoprajenju Mikławicha z Glüe, wo katholickej horliwoſci, wo podpierejanju kłudych, wo rozſchěrenju dobrých knihow, wo rjemjeſtinickich towarzistwach, wo jednotach ſ. Vincenca atd. Cęž buchu pschitomni zwieseleni pschez horliwih list, z kotrejž towarziswo „italskeje mlodoſcie“ w Bologni swojim schwaceařskim bratram swoje poſtrowjenja a pschecza póſta. Katholich z Němſkeje bęchu pschedproſchenjo i zhromadžiznie w Düsseldorfje póſkali. Woſebje ryczachu tež někotſi zaſtupnic „Piastowych towarzistw“, kotrejž je tam pschez 200. Rycze na zhromadžiznie bęchu němſke, francózſke a italske, kotrež su we Schwaceařke zaſtupjene. Pschedźodne lěto budže zhromadžizna we Freiburgu.

Polska. Z Cęjenſtochowh piſaja: Pučzowarjow i hnadnomu měſtej na „Jaſnej horje“ bę lěſa wjach, hacž ſmy ſo nadzecz móhli. Na 30,000 pschedźe ze wſchelich ſtronow Póſkeje, tež z Litw, Galicieſkeje, Póznanieſkeje, Schlezynſkeje atd., zo býchu tudy pschez macjer božu ſwoje proſimy i naſhomu zbožniſej ſtali. Bęchu wſchē

ponołanja zaſtupjene a wuſladačnyj bohate zemjanſke knjenje pôdla khudych burow, kotrejmiž bě nuza z wočow widzecz. Chrkej ſama bě jara ſwiatocznje wuhotowanja; kózdy woltar bě nowu pſchidostak; klapka pač, we kotrejž ſo ſ. Marija woſebje čeſczi, zyboleſche ſo wot drohich kamienjow, ſlebra a złota, kij je tam katholſka darmiwoſcz wot starých hacž na naſhe čaſh woprowala. Bohlad do tuteje klapki bě zaměrno hnujach. A dokoł ani niſtacžko ani klóſkhye čzrody czuzhych hoſpodo- wacž njemóžeſche, wotpočowachu tylach w noch pod hoſkym njebjom. Běſche-li tež někotry duch po puču tradał, dha pſcheſta ſo tajke, hdźż pučowarjo do naſchoho niſtacžka zaſtupicu; tu dawaſche ſo jim, ſtož mózachny na chrobje ſami paro- wacž. Tajki procession je zjawný protest napſhęczo myſli njewěriwych, zo je wěra a nabožniſtwo we wutrobje katholſkoho luda haſka a njech tola bože dla njewěrja, zo je ſo hižom cely svět we jich hacž potepit.

Z Warszawę. Kaf jo we Pôlskej a Litwjanſkej katholſtu pſchęczeha, je znate; iſkycze nowy a zrudny dopofaż. Hižom pſched někotrymi lětami zant- nhchu ſo chrkwe wokolo měſia Radosłowic a zaſarowachu ſo do ſamoſho měſia. Tu dôſtanje na dobo tamuſhi farař Karwowski wot generała Potapowa z Wilna wopisimo, zo ma podpiſacž, zo we joho woſadze žadny katholik wjac̄ njeje. Dokoł wón haſo ſwědomith paſtý ſwojich duſchow to cžinicž njemóžeſche, wotſadži joho general, daſche joho do Wilna wotwieſej a poſtaji tam druhoho duchownego, kij po joho woli ſcini. Na to bu chrkej zantknena a wſchitka katholſta boža ſlužba krucze zaſazana. Karwowski ſmědjeſche drje ſo pozdžiſho wróćicž a joho za- ſtupník bu zaſh pſchęſadženj. Tola njejmě ſ. Karwowski ani kſchęcicž, ani pohrje- bacž, ani ſemſche džerjeſcž, dokoł je podpiſane, zo we woſolnoſci ničjo wjac̄ ka- tholſke njeje. Tutón wuſaz rubi 2600 duſchanu duchowniſke zaſtaranjo a wuſtají je wabjenjam k pſchęſtupjenju do ſchiſmatiſkeje chrkwe.

Z Italſka. Swodobne murjerſtwo je tu jara roſchērjene. Škownej loži (loža woni ſwoje zhromadžiſczo njenuja) we Florencu je 150 loži poddathch, z kotrejž 21 we wukraju ſtutkuja, woſebje w Egipſtej a Turkowſtej. Neapel ma 7 loži, Palermo 7, Florenc 4, Benedig, Genua a Milano po 2; w Sicilſtej je z cyka 20 loži, we Venedigſtej 4, w Sardinskej 6, w Lombardſtej 5 a w Piemontſtej tež 5.

Z Rom a. Větſa wotkryte marmorowe poſkady we emporiu ſu hiſtceje jara bohate; we poſlednim čaſu pſchenjeſe ſo na 800 tajlich žadnych kamienjow do jenoho vatikanskich dworow, hdźż ſo pſchetyrjebaſa pſchi wutvarjenju. Hižom 26 chrkwów je w ſamym Romje z tutym marmorom pſchi jich wuporjedzenju wudebjenyh. Z bližka a z daloka je naſh ſwiaty wótc na 120 proſtnych liſtow wo marmor za nowe a stare chrkwe dostał, a dopjelni ſo po žadanju Piusa IX. kózda prôſtwa, kaj daloko poſkady dosahaju. Wónby ſadži Bendzelcjan na tajki kamień 50,000 frankow, nimale 12,000 tol. Joho žadanjo woſzerti ſu ſwjatomu wótcej, ale wón wotmołwi: Mý drje ſuň khudži, ale pſchedawacž tohodla njebudžemh; mý roza- wanym radſico naſh marmor darmo, zo býchym chrkwe wſchęc̄ krajow z nim pſ- ſhiciž móhli.

Z Roma. Město Rom ma něko 220,532 wobydlerjow, mjez nimi 32 kar- dinalow, 26 archiſkopow a biſkopow, 1366 ſwětnych duchownych, 2959 mnichow,

2256 klóšterjskich kniežnow, 831 seminaristow, 10.207 wojałow, 637 protestantow, 4682 židow.

Z Roma. Ké pschihotowanju a pschiprawjenju městnoſčow za wustajeniu chrkwiſtich wěcow w času koncila je bamž 20,000 frankow wustajík. Wustajeniu budže w kſkiſnej khôdbje karthauſkoho klóſchra pschi starých Dioſklicianowych kúpjelach. My tuje měſtnoſč derje znajemy a dopomnimy ſo rad na te krasne 100 ſtołpov, kiz tu khôdbu tworja.

Z Roma. Za wysoki ſtołp, kiz budže ſ dopomijeczu na koncil stajeny, je hižo základ (grunt) wukopany psched chrkwi ſ. Pětra in Montorio; tónle wopomniš dyrbi psched ſkónčenjom koncila hotowy býč, zo býchu chžh biskopja poſwieczeniu pschitomni býč móhli.

Południſcha Amerika. W republič Chile, hdyž běſche katholſki duch woſlabnyk a zaſpanoſč w nabožniſtich wěcach kniežesche, zaſkožuju ſo nětko tež we Santjago, Koncepcione a druhich měſtach towarzſtwa inkodých a najbóle woſobných mužow, kiz chcedza prawa katholſkeje chrkwi psched kniežerſtвom a druhdze zakitačz. Woni podpjerachu nowowuzwoleñho biskopa we Serena, hdyž wón pschecživo načíſtej pschisahi protestirowaſche, kajkuž bě jomu kniežerſtvo pſchedpokožilo.

Połnóčna Amerika. W New-Orleansu bu w juliju zaſkadný ſamjeń położený za wustaw ſotrow wot předkwidziwoſče (Sisters of Providence), kotrej woczehnjenjo khudých indianſkich (brunyh) holečkow wobstaraja.

(Spodžiwe wumozjenjo 11 lětnoho hólczeca) piſče ſo z Obervolfacha we Bajerskej. Wón poda ſo injeniujeh do zwónich, zo by tam z cykli mocu zwoniſ. Na dobo pak pschetonrh ſo khapa, na kotrž je zwón pschimvazaný, ſčpala (Schwengel) prafný do hólczeca a cíſiný joho pschez wuſlado na chrkwiu třechu, po kotrej ſo wón dele ſuwaſte a taſ zbožownje na zemju padný, zo ſebi dale žaneje ſchody njeſežini, hac̄ ruku złama. Wón běſeſche ſam domoj. To běſeſche zavérno zaſkitano pschez jandžela pěſtona!

Naležnoſče towarzſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1869: 267. gýmnaziast Jan Jurij Nowak z Prahi; 268. Madlena Žurec ze Škoneje Borscheje; 269. ſtudent duchownſta Gustav Jurij ſku- baſch z Prahi.

Ra lěto 1868 zapkači: 356. J. J. Nowak.

Dobromíſne darý: M. Ž. z B. 10 nsl.

Smilne darý (ſi dalewobſtaranju): 20 nsl. z Wotrowa za zaſtoſajených po zaſypnjených w plauenikim grundze.

Chrkwiſki powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budyschina. Řeſhōjenaj: Jan Bruno, ſ. bětnarja Gruhla z B.; Augusta ř., dž zankarskoho Seidela z B. — Werowanaj: Pětr Mit, měſečzan a khěžnik a Marija Madlena Brylec z Hrubjelczie.

Cíjachčiak L. A. Donnerhaſ w Budyschinje.

Katholicki Posał

Wukhadźa prěnja a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wudawany wot towařstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 19.

2. oktobra 1869.

Lětník 7.

Cžohodla hanja w naschim času kłoschtry?

Někotre měsach dołho cžini so žakojsna hara we wšchelakich nowinach a ludo-wých zhromadziznach napsheczo kłoschtrskim wustawam. Zda so, halo tele herje-kanjo a schézuwanjo napsheczo kłoschtram njebh chchlo předy pscheſtacž, doniž wšch kłoschtry zběhnijene njeſſu. Kóždy rozmorný čłowjek dyrbi so prashecz: Schto dha je wina tejele wuskeje harh a tohole zahadzenja napsheczo kłoschtrskomu živjenju? Su dha z jenym dobom wšchě kłoschtry někomu něſhto zlo cžinili? su dha wone něčeje prawo ranili? Nic te najmjeňsche zlo njeſſu nikomu cžinili, wjele wjac wopozazuja wone wjele dobrówkow najbole tym, kž wokolo kłoschtra bħdla. Znate je wšchitkim, zo wobydlerjo kłoschtrow nie jenož pschez džerženjo evangelskich radow a statutorow so k wjetšej dospołnosći proučuja, ale zo wone tež pschez jałmožnudawanjo, pschez wuczenjo džęczi, pschez wothladanjo khorých wjele dobroho čłowjekam wopozazuja. — Tale hara, tele zahadzenja napsheczo kłoschtram dyrbi druhdže swoje körjenje měcz. Zo byčnyh zhonili, zwotkel tele njepsheczelstwo napsheczo kłoschtrskim rjadam pschiidže, dyrbimy sebi tych čłowjekow wobhladač, kž tač njemdrje cžinja a z cyłej hubu blawkaja napsheczo kłoschtram.

Najwjac wot tojkich, kž su połni njepsheczelstwa napsheczo kłoschtram, pschi-skuscha k tym, wot kótrhých so prajicž hodži, zo njewiedža, schto cžinja. Wot młodosći sem su husto hanicž a swaricž skyheli napsheczo kłoschtrskim rjadam, su cžitali we hubjentých knihach węch a powjedanja wo kłoschtrskim živjenju, zo jich hrózba napadnje, su sebi pschez to jene scherjenjo do hłowny stajili, napsheczo kotoruž so netk wobaraja, hdž na kłoschtry rycž pschiidže. Cžile ludžo, kž čjas živjenja žadyn kłoschtry widżeli njeſſu, wjele mjenje kłoschtrskie živjenjo, dadža so wot druhich čłowjekow, kž wiedža, schto cžinja, napsheczo kłoschtram schézuwanacž. Cži najhórschi njepsheczelowje kłoschtrow su mjenujec čži, kž ze pschemyslenej lózo-

ſežu napſhęcžo klóſchtram zaſhadžęja. Tole su czi wotrjeknjeni njeſpſhęcželowe ſeſhęcžanskeje wěry a klóſchęcžanskoho živjenja. Woni wiedža derje, zo ſu klóſchtrę ſylne hrody, twjerdžizny katholskeje wěry, zo we klóſchtrach klóſchęcžanske živjenjo ſo haji a evangelske rady ſo džerža haſko ſredki wjetſcheje doſpołnoſće, a tohodla zaſhadžęja z njemdrej złójemu napſhęcžo thmle wuſtarawam katholskeje wěry. Woni ſebi myſla, hdźż ſu klóſchtrę powalili, zo budža potom lóžo cyku katholſtu wěru zahnaćz móć.

Družy njeſpſhęcželowe klóſchtrow maja swojej wočzi złóżenej na klóſchtrę ſeſhęcžanski ſu kubka. Klóſchtrę ſeſhęcžanski ſu kubka a bohatſtwa, kotrež po jich měnjenju klóſchtrę wobſhnu. Woni ſebi myſla, zo budža ſo, hdźż budža klóſchtrę złóżenjene, potom dželicz móć do jich kubkow abo zo jim něſhto wot tohole zamоženja pſchipadnje. Tola cžile wbožy ludžo njech nam praſa, hdźje je ſo to ſtała pſhi złóżenjenu klóſchtrow? Njech tola tajch do Italſſeje du, hdźż ſu klóſchtrę złóżenjene, a njech ſo praſheja, ſchto je lud z tym dobyk; woni zhońja, zo runje tam lud pſhez dawki ſo žałosnje pocziszczejuje a zo tam wulka njeſpokojnoſć knježi. Stari khudži ludžo a družy wokoło Nowej Eale w Delnej Luižy a Trebnic (w Schlezynskiej) ſpominaja hiſhęcže džensniſchi džen na rjane cžaſy, hdźż tam klóſchtrę hiſhęcže wobſtejeſche. Ja njecham ryečež wot toho, zo je branjo chrkwiſtich a klóſchtrę ſtich kubkow rubjenſtvo a we ſydney kažni tak derje zaſazane, kaž rubjenſtvo abo paduſtwo lóždoho druhoſho kubka.

Potom hiſhęcže ſu tajch njeſpſhęcželowe klóſchtrow, kij we mjenje ſwobodnoſće (frejoth) napſhęcžo klóſchtram zaſhadžęja. Cžile praſa: Klóſchtrę za nětčiſte cžaſh wjach wujitne njeſju, haj wone ſu ſchłodne; pſhetoz pſhez klóſchtrę ſlubu ſo cžewojeſkam ſwobodnoſć wozmje. Tola cži, kij tak bleža, njeſju žani pſhęcželovo ſwobodnoſće, ale ſu pſhęcželovo tyranſtwa za katholſtich. Woni chedža, zo býchu wſchitcy tak zmýſleni býli, kaž woni zmýſleni ſu, jenož tajkim pſheja woni wſchu ſwobodnoſć. Ale nam katholſtik býchu woni rady swoje knjeſtvo cžuež dali. Woni žadaja za ſebje ſwobodnoſć we zjednoczenjach abo towarziswach; hdźż paſ my katholſtich po thich radach, kotrež je Khrystus haſko ſredki wjetſcheje doſpołnoſće dał, živi býcz chcemy we klóſchtrę ſtich zjednoczenjach, dha ma tajkich ſwoboda (frejota) kónc. Woni žadaja ſo hotowac̄ a drasćic̄ po najnowſtich a druhyd prawie ſměſhnych módaſ, tola pſhilstoyna draſta klóſchtrę ſtich wosobow (parſhonow) pſchinjeſe jich k ſměcham. Za tajku ſwobodnoſć, kaſtuž nam cžile wuwołani falschni liberalni (ſwobodnozmýſleni) dačz chedža, ſo my podzakujem. My žadamy ſwobodnoſć tež za nas, zo móže lóždy po ſwojej wěrje žiwy býcz. We połnöcnej Američy knježi ſwobodnoſć; tam žane intolerantne (njezijesliwe) zakonje klóſchtrę njezběhaja, ale lóžde wěrywuznacžo wužiwa tam doſpołnu ſwobodnoſć. Tam paſ tež klóſchtrę wſchelſtich rjadow kežęja a lěto wot lěta pſhispori ſo tam mnohoſć klóſchtrow. Haj tam ſo nic jenož zakozenju klóſchtrow žane zadžewki njeſtajeja, haj tež mytuje z nadobnymi darmami ſwetna wýſhnoſć žohnowane ſtukowanjo klóſchtrę ſtich rjadow. We New-Yorku je na pſhisklad měſhęcžanska rjada klóſchtrę jeſuitow thſach dolarow dała (mi ſo zda 12,000) za to, zo býchu duchowni z tohole rjada haſko pólni kapłanowje we cžaſu poſlaniſe tamniſcheje wójny we wójſtwje ſkuſili. Paſ wólbyp-

nje rječja potiskim tajch njeprisneceljeno kloštrom, kako njevhchu so kloštrih znijesti ze swobodnosću!

Kaž je znate, čini so tež hara napriscenje thmaj dwema kloštrima, kiz we kujich staj. Za sebi müssu, zo je na času, zo my katholisch Serbja so wuprajim, kak smy wo thm zmijleni. Dokelž tale weč tež na sejmje (Landtagu) k rječi pschindje, dha čcemy pschez podpisano jeneje peticije, kotraž na sejm so posjezele, wuprasci, zo staj nashej dwaj kloštraj, kiz po zakonju wobscijitaj, katholiskej fundaciji (Stiftungen), zo dyrbitaj so tajsamaj po woli fundatora zdjeržecj, zo staj tajse kloštraj za čelu wokolnoſcј jara wužitnaj, zo my kako katholisch, kiz po zakonju rune prawo z druhimi wobshnjem, protestiruje my napriscenje kog domu ranjenju našoho prawa, tohodla tež napriscenje zbehnjenu kloštrom, kiz su katholische wustawu atd.

Słowo katholiskim krajanam a Serbam.

Krajenjo! Serbia! Naschi a nasheje katholiskeje wery njeprisnecelovje hibaja so mócnje we ludowych zhromadzijnach a peticijach (kotrež do našich katholiskich domow pschinjescj so hižo skhroblichu), zo bhchu po móznoſći nam naš posleni a jenicki kloštrih rubili. Tohodla je najvhjischki čas, zo so tež my ze spanja zbehnjem a sebje samih a to swoje wobaramy, jeli nic bôle, dha tola runje z tajej zmuzitoscju a mutrajnoscju, z kajtež našchi njeprisneceljeno je nadpaduja. Mamu wšichtku pſchicinu (winu) a pſchisluſch noscј, zo to činimy.

Mam pſchede wšchem pſchicinu; pſchetož komu wot nas je kloštrih schlodu činil? Schto wot nas zmjeje wužitk wot zbehnjenia kloštra? Kak wjele kudih a z njebožom domaphtanich, kotiž dotal w kloštrje kôdy čas po móznoſći pomoc namakatu, bhchu po joho zbehnjenju pſched wrotami podarmo po pomoch so wobhadowali, hdh bhchim tudh (kaž to we jara wjèle zbehnjenyh kloštrach woprawdje je) na joho měsće snadž kaſernh abo jaſiwa abo někaju fabriku meli, schtož wšichtko jenož k duchownomu ſtaženju wokolnoſcј služi, a nic k zbožju a žohnowanju, kaž to nětko z kloštrom je. A hdh je w našim času hižo někotrymžkuli jara njeſlubo, hdh džomka serbskeju starſkeju w kloštrje pſchistup namakacj njemože, kak budje halle potom, hdh z čela žadyn kloštr jim tudh wotewrjeny ſtaž njebudje? Tohodla, lubi krajenjo, mam pſchicinu, po móznoſći ſobusktowacj, zo by kloštrih w našhei srđedziniye zdjeržanu wostał.

Mam pak tež pſchisluſch noscј, zo to činimy. Majprjedy 1. je pſchisluſch noscј wery a nabojnoſcje za nas, zo po móznoſći so procijenju kloštrih zdjeržecj, tule ſchulu wery, poccžiwosće a pobojnoſcje, k česci Bozej, k lepſhomu katholiskeje wery a k našhomu samnomu wužitkej.

Potom 2. žada to wot nas čeſečownoſcј našich předownikow a našha samna čeſeč. Pſchez 100 kloštrow je so w času tak mijenowane reformatije w Sakſej zhukilo, a čjohodla? Dokelž bu wokoło nich wšichtko protestantsle. Naši kloštrih pak je wostał, dokelž našchi serbski předownički, kotiž wokoło njoho bhduku, pſchi katholiskej werie wostachu a pſchez to kloštrih samón zdjeržachu. Serbia! Kra-

jenjo! njeđajmih tomu pschez naschu liwkoſež zańc, schtož naſchi mótojo w tał ejež-
kich a zrudnych časach podpjerac, zakitač a zdžerječ wjedzachu. Taſta liwkoſež
by nam zawérno psched Bohom a rozmornymi člowiekaſi mało ejeſcež pschinjeſta.

Dale 3. žadatej to wot nas rozom a luboſež k bližschomu. Nichtó njeſmē
změrom pschihladujo swojoho ſuſoda wot rubježnikow wurnbicž dacž, hewač pschinđe
jara lochko tež na njoho rjad. Njeſpchečeſelojo, kiž nětko klóſchtr w naſchej ſredži-
zneje pschinjaja, njevojhlađuja to haſo swoje poſlenje dželo, ale haſo bližiſhu kroczel
k jich wotmyſlenomu kóneč; hischeže wjele radscho býchu woni naſchu chrkej a na-
ſchu wěru, haj eke wot Boha ziemjene (positive) kſchesčjanſtwo zaniczene widželi.
Djabołek pak njeſmēm dobrovolnje ani porſt poſkiežic, ale dyrbimy boryž pschi
ſpočatku ſo ſpieczieč.

Skóńczenie 4. napomina nas k tomu zjawnia njeſprawnoſež, kotrūž pschez
zadžerzenjo naſchich njeſpchečeſow zhonimy. Krajinę zaſoń nam praji, zo mamym
my katholisch rune prawo z protestantami. Njeſt tohodla katholik ſphyta, ſo do
protestantskich naležnoſćow měſheč a pola nich něchtó zahanječ — wězo nječimi
to žadyn ſprawnie zmyſleny protestant napscheče ſam katholikam — ; toſa tamni
mjenowani njeſpchečeſow měſheja ſo do najzniutſtowſtichich naležnoſćow naſcheje
wěry, hdjž cheedza nam naſche klóſchtr wzacž. Kaf mamym wo klóſchtrach myſlječ,
wuciž naſ naſcha katholiska chrkej, wo thym njeřebamym žane rožswětlenjo wot
faſhnych profetow.

To dha ſu, lubi krajenjo, klowne pschiežinh, kiž naſ pohnuwaja, za zdžerzenjo
klóſchtra wſchitko činič, schtož w naſchich mocach ſteji. Poſczejmym tohodla my ka-
tholisch (kotſiž ſuń wo tutej wěch ſobu rječeč powołani a pſchede wſchitkimi ſhſcheni
býež zaſkužimy) tež ze swojeje ſtrony peticiju (proſtiwu) na ſejm (landtag), w kotrejž
proſymy, zo by ſo nam, kiž my kaž wſchitcy drugi dawki a woſakow za kraj da-
wamy, po prawje a prawdze ſtalo napscheče ſaſhim njeſpchečeſam, zo by naſ
kniejeſtſwo (regierunga) w naſchej wěrje a we wſchitkim, schtož k njej ſkuſha a z njej
hromadu wiſa, zaſtitko a potaſkim tež naſchej klóſchtraj we ſakſkej ſuńich zdžeržako.

W naſtupanju tuteje peticije je nětko kóždy katholiski Serb (kaž běſche to tež
pschi addressy na ſwjatoho wóteca k jubileju 11. apryla t. l.), kotrž je 21 lét
starý, lubje proſcheny, zo by ju podpiſał, kajkohožkuli je powołanja. Čzeladnich,
kotſiž ſnadž runje doma njeſſi, hdjž poſok z peticiju pschinđe, ſu proſcheni, zo
býchu ſwojomu hoſpodařej poſnomoc k podpiſanju w jich mjenje dali.

Wopomin kóždy, zo ſo proucijem ſa ſwoju wěrju, za prawo a prawdu
a čini haſo katholiski kſchesčjan po swojej pschikuſtnoſeži a po ſwojim ſwědomju.

P. Innocenc Jawork, kaplan w klóſchtrje. — M. Čgorſich, kubler w
Zaworje. — Michał Hamuš, ſorčmař w Zaworje. — Milkawich
Wawrij, kubler w Zaworje. — Michał Barjeň, gmejniſki předſtejer
w Zaworje. — Bernhard Berger, hoſczeńcař a hornjoſkužiſki zapoſlanc.
— Jurij Wawrik, mlynk a gmejniſki předſtejer w Kanecach. —
Michał Hórnik, kaplan a redaktor w Budyschinje.

W o nadpadach na klóschtry.

Niepschestawace falschne wobslorżowanju klóschtrów pschez něotre nowiny je naſchu swētnu wýſchnoſcz k tomu donuczili, zo je naſchej klóſchtraj pschez kommisſara pscheptyac̄ dalo. Tola z tym, ſchtož ſtaſ kommissaraj po prawdze woziwički, ſo niepſchečejojo hiſhce ſjeſpoſkoſiſcu; woni powołachu na njeđzeli 19. ſeptembra w cirkuſu w Dreždjanach ludowu zhromadžiznu (pſchischi bě na nju wokolo 4000 ludži), hdzej klóſchtry za ſtrachne a ſchódne wuprajichu a wobzañknuh, zo maja ſo kroczele czinič k zbehnjenju ciſtercienſkeju klóſchtrów w naſchej Euzich. My wobzarujemy, zo je kniejerſtwo tajku zhromadžiznu dowolic̄ dyrbjaſo, kotař mějeſche ſobu te wotpohladanjo, zo by wozjemene wuſudzenjo kniejerſwa w naſtupanju naſcheju klóſchtrów z njeđowěru woſkabiła a tak mějenjo luda kažyla. Tohodla je na czasu, katholikow ledžbničch ſeſinieč, na čzo tamni nowinarjo a rycznich dželaja, kaž tež mjenje rozwučenym tu žakoſnu njewědomnoſcz, kotař we hlowach niepſchečejoſow pſchi nadpadach na klóſchtry knieji, trochu rozeſtajec̄. Czile niepſchečejojo rycja a piſaja wo wěcach, wo kotrejbi chle niečo njerozymja; a niewuezeny lud woka jim ſlawu a wuſměſha ſobu, ſchtož tohorunja njerozymji. Tak ſu tež w Dreždjanach njerozom pſchi nadpadach na klóſchtry bledžili a za to hrimotacu ſlawu doſtawali.

1. Wěſty Dr. Döhn praſeſche w swojej zawodnej ryczi (pſchirunaj dreždanske nowiny abo tež Bautzner Nachrichten, čiſlo 219), zo z chla nimka te wotpohladanjo, w swojej ryczi wo klóſchtrach pſchecžiwo katholiskej chrkwi wuſtuwovac̄. Podobnie ryczesche tež pſchedſyda zhromadžizny, Dr. Delbrück, kaž by ſmeł klóſchtry hanic̄, bjez toho zo by naſchej ſwiatej chrkwi kſhiwdu cziniš. Ale nie wěſtaj taj kniezaj, zo ſchtož zarjadowanja chrkwoje pſchima, ju ſamu pſchima? Wſchak je wěrywuečba chrkwoje, zo je nježenjenſtwo abo kniežniſtwo, kajtež w katholiskich klóſchtrskich rjadach wobſteji, neschto doſpolniſche dyžli mandželiſwo a zo te tſi klóſchtrſke ſluby (dobrowolna thudoba, ſtajna cziftota a doſpolna poſkuſhnoſcz pod duchownym wýſchichim) nabožne žiwenjenjo powjetſcha, kajtež tohodla chrkci kóždy czas pſchipóznač a dowolic̄ dyrbi. Hdzej potajkim chrkci klóſchtrſte žiwenjenjo joho w yſoko h o w o t p o h l a d a n j a d l a , k iž žane druhe njeje dyžli doſpolnoſcz, pſchidac̄ dyrbi, niepſchima potom wopramdze ju ſamu, ſchtožuli žiwenjenjo w klóſchtrskich rjadach nadpaduje? — Zo klóſchtry kóždy czas ſobu k chrkwi ſluſhachu, wueža nas dale ſtawizny. Czohodla wobrocžachu ſo khejorowje a kralowje pſchi założenju klóſchtrów pschech na chrkci, zo býchu dowolnoſcz k tomu doſtali? Czohodla ſteja w nowiſkich czasach we konfordatach bjez chrkwi a jednotliwymi krajemi poſtajenja, kij założenjo abo wobſtažo wſchelakich rjadow naſtuſpaja? Czohodla wobbladowaſche chrkci pschech a wobſeſje pſchi zaſjedzenju a wobkruczenju kſhesęzanſtwu założenjo rjadow a klóſchtrów hato wažnū nadawki, a czohodla hrzeſeſche wſchitlim z wuzanknjenjom, kotsiž z hrubej mocu klóſchtrſte kubla na ſo ſzahnhu? Zenož tohodla, dotež ſu klóſchtry chrkwe wuſiaw, kotrež k njej iſuſcheja a tohodla wot njeje zaſkitane buchn. Hdzej potajkim k. Döhn na naſchej kniežnajcej klóſchtraj ſwarjeſche, je woni nic jenož jej pſched ſwojimi poſkuſharjemi

wohanek a tych samych i prćowaniem za zbehnjenjo kloschtrow wubudzak, ale won cjinjescze to samo w swojej niewiedomnosci tez pschezimo katholickej chirkwi a wérje. Won drze prajesche, zo kloschtr k chirkwi nieskusczeja, dokelz su starste dylki kschesczanswo a chrkce, a spytowasche to Drezzanskim naruciez abo uakczej. Ale z tym je won swoju wec pohorszik. Geli mieniuch kloschtr njesu kschesczanske, ale po hanskem wustawem (institutu), kiz je po joho heupym ménjenju bamz z Tibeta w Asii pschenies, dha hani won hisczeze hörje nic jenož chrkce, katraž kloschtrystwo zakozi, ale tez wschitke knieżerstwa (regierungi), kotrej chirkwinske rjady dotal zakitowachu. Won hani hlowu nascheje swiateje chirkwie, won hani najwuczenijsich a najswiecjsich mužow, kotsiz su rjady zakožili, w nich živi byli a tak člowiestwu poskužili, won hani wjerchow zaždenoscze a pschitomoscze, kotsiz su kloschtr zakoželi, w swoim kraju domosili abo zakitali, dokelz su z tym po joho ménjenju po hanstwo spěchowali. Won hani tez Sakstu, dokelz wona hijo pschez 200 let we Lujich dwaj tajkej, někto pschez 600 let staraj „pohanskaj“ institutaj čerpi, kaž je předhy českemu králej slubila; won hani wéru swojich katholickich krajanow, schčiuwa pschezimo jich wustawam a nadpaduje jich rune prawo, jich swobodu swedomja a nabožniſtwa (wérhwyznacza), ktrui smědža woni w Sakskiej w tej samej mérje žadacz, kaž t. Dr. Döhn a joho pschivisnich!

(Połacząwanjo.)

3 nascheje diocesu.

Z Budyschin. Kaž so nam powjeda, nož so peticija pschezimo kloschtram tež do katholickich domow. Naschi katholisch Indžo njebudzja ju podpisowac, ale pokazaja tym durje, kotsiz z tajkej peticiju pschiindu!

Z kloschtra Marijnoho Dokra. Tudomny institut za škrotki, w kotrym je někto 26 škuleriskich holczlow, je do domu z boka abtorowne (abtei) pschepokoženy, hdzej su jara pschihodne siwz z nowa pschipramjene. Pređstojeczka tohole instituta, kotrž je wulka dobrota wosiebie za tamnišchu wosolnosć, je jena z kloschtriskich kniežnow.

Z Wotrowa. Na 19. oktobra budže sto let, zo je Wjacław Mózes Kobalc tudy administraturu (wobstaranjo božich skubow) nastupil. Tehdom (w lécze 1769) bu tež twar nascheje farskeje chirkwie zapocząt w lécze 1772 dokončenym. Njeboh Kobalc je tudy z chka 43 let (najprjedy nastupiwschi halo administrator a schthri lěta pozdžischo halo farar) był. — Naszej farskej schuli je njeboh Hans Duczman tudy 200 toleri za khude džeczi wokazał a toho runja 150 toleri i wobstaranju wjetshich zwonow. — Do nascheje wosadu su psched lětami tež zaſarowane: Neudorf, Fělich, Rjeradech a Nowe Město. Pschipokazani pak su sem katholisch z Porchowa, Ramíjowa, Frankenthala, Breneje, Halischtrowa, Fědlowa, Prothca, Polčznicich atd. Wszech zaſarowanych a pschipokazanych je po poslenim ludaliczenju 620.

3 pruskeje Lujicy.

3 Kulow a. Na 3. oktobra, to je: prenju njedzelu oktobra, wobeidze so we naszej kulowskej farskej cyrkwi swjedzeni swjatoho rozarija z dojskym wotpuskom pschez chely thdzen za bratrow a za sotry Marijnego arbratstwa, kiz i swjatej spowiedzi a i swjatomu wopravjenju dzeja. Lónsamsny dzen, kaž tež nje-dzeli za thdzen (na fermischu), woświecza so pschi Marijnym woltarju po dopoł-dnijskich božich sluzbach a po serbskim przedowaniu paczertki a skapuliru. Schtóž chce paczertki a skapulir woświeczone a żohnowane mēcz, dyrbi je tehdh we rutomaj dżerzecz, a schtóž chce swój skapulir wobwiescheny mēcz, dyrbi potom i swjatomu Marijnemu woltarej pschitupicž. Horjewaczo a zapisanjo do bratskow swjatoho rozarija a swjatoho skapulira so na farje stanje, hdzež tež kóždy zapisanu bratsku cedlku we serbskej abo němskej ryczi dostanie. We zańdzenym lęze 1868 běsche do arbratstwa swj. rozarija 129 a do bratskwa swj. skapulira 524 zapisanych. Wobé dwé bratskwe stej założonej i cjeszci swjateje kniežnych a Maczerje Bożeje Marije, zo by wona i pomoch stala tym, kiz pola njeje wuczel pytaju a jeje za-stupnymy próstwam so nutrniye poruczeja.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

3 Barlina. Tudy bu 12. septembra zhromadzyna pscheczivo klóschtram djerzana. Tola wona so njeporadzi, dokelž běsche tež wsele wutrobithch katholikow we prawym časzu pschiscklo, kotsiž postajenju namjetowanego „liberalnogo“ psched-sydy pschez swoje sobuhłosowanjo zadżewachu. Barlinjen su jara pscheskapnjeni, zo je bjez nimi katholska strona tak sylna a zmuzita.

Pruska. Bjez wjac hacz 700 klóschrami w chlej monarchii je 13 jesu-ičskich klóschtrów; w diöcesy Kóln 5, Wrótława 2, Trier 2, Münster 2, Paderborn 1, Gnežno 1. Tam so jesuitow tak njeboja, kaž něhdzejkuli družbže.

3 Augsburga. Njedawno zemrjeth farar Egger w Dinkelscherbenje je tudomnomu duchowniskomu seminarje 7000 schësnakow wotkazali założenju swobodnych mestow.

3 Prahi. Njeboh sekretar pschi krajnym sudnistwie I. Swoboda je 19,000 schësnakow i założenju kheje za khorých w pschedměsce Karlinje a 19,000 schësnakow i fundacijam za kudzych studentow po lětnje 100 schësnakach wotkazak. To je nadobny skut!

Rakuška. W Grazu běsche 15. septembra katholska zhromadzyna, na kontru běsche 4000 katholikow pschiscklo. Psched zhromadzynu djerzejche dopokonja wjerchbiskop Božu mischu. Wotewrjenku rycz mějesche i. baron Buol, potom ryczachu biskop a někotsi wosobni swětni ludžo, kaž grofa Blome, Dr. Rathrein atd.

Wuherska. Wobydlerjo města Kanija we diöcesy Besprim su wobzan-nyli, w swojim měsce schérhym sotram klóschtr natwaricž. Besprimski biskop dari i tomu 40,000 schësnakow.

Italska. W tej samej měrje, w lotrejj mnichowje a klóschtrské kniežny

wotebjeraja, pschibjeraja złostnich. Przedawscze kłosztry w kraestwie su z wjetsha do jasnow pschemenjene. Dopotazane je, zo je w někotrymžuli przedawscim kłosztri w jenotliwych calach cjródka jatych złostnikow!

Z Roma. Najwažnišha staroſez je někto tudy wo koncil. We ſ. Pětrowej chrkwi a druhđe ſo pschihoth czinja, zo by wſho tajkeje zhromadžizny dostojeńe bylo. Revolucionarjo pak ſo tež prouču, zo býchu koncilej zadžewali. Policija tež jara kedažuje pschi wubjerenju dželacjerow w chrkwi ſ. Pětra; někotři podhladni (verdächtig) ſu hjo wupořazani.

Z o k o d n i s c h a Amerika. Kniježerstwo republiſi Chile je arcbifopej we Santiago a tjom vifkopami we kraju dořahacu pjenježnu pomoc poſticežlo, zo mōja ſo na koncil do Roma podac̄.

Naležnoſće towařſtwia.

Sobustawu na ſeto 1869: II. 270. gymnaſiaſt Franc Merežink w Praž; 271. Jakub Wels z Hrubjeležic; 272. ſchoſat Michal Kella z Marijnoho Doka; 273. kanonik kantor Józef Hoffmann z Budyschinia.

Dobrowolne darh: J. Wels 5 nsl.; k. kantor Hoffmann 15 nsl.

Smilne darh k dalewobstaranju: dwaj tolerzej wot jenoho muža ř. z ř. za Rhonske missionske towařſtwio.

NB. Zberka za zavostajených po zasyppiených je tudy ſkónczena, dokelž ſu katolickich Serbja darh na druhich městach wotedawali, a poſeželeny ju pónadželu krajſtej direkcií.

Cyrkiwski poweſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budyschyna. Kſchęženai: Wylem Mař, ſ. ſtužbarja Großmanna z B. (zavš †); Marija, dž. Antona Müllera z Mařchewa. — Žemrjetaj: Jan Anton, ſ. ſrawca G. Adama z B., 7 njezd.; Marija Rosalia, dž. Jakuba Vitusa Krala, žiwonoſcerja a rychtaria w Mařecach, 7 lét 13 dnjow.

Z Radworja. Kſchęženai: Haňza Helena, dž. Jana Lorenca z Radworja (†); Jan, ſ. Jana Žura z Kheina; Michal, ſ. Jakuba Wiczaja z Čjornoho Hodlerja; Michal, ſ. Jakuba Kreczmarja z Khefowa. — Žemrjecji: Jan, ſ. Miklawšcha Haſche z Kamjenej, 3 měs.; Jakub, ſ. Jakuba Lebzboru z Kamjenej, 1 měs. 12 dn.; Marija Madlena, dž. Jurija Hendricha z Eupoje, 4 l. 7 m. 14 d. — Werowanai: Miklawšch Nowak z Bronja a Madlena Wiczyczec (Lehmanec) z Koſlawa.

W krótkim zestaji ſo peticija w nastupanju kłosztrów po myſli naſtaſkow tuttoho cziſla naſchoho Poſla, kofraž ſo katolickim Serbam a Němcam k podpiſanju pschedpołoži a potom na ſakſki ſejm do Drežđan wotpōſčezele. Želi pak by ſo katolicka z hromadžizna wo tej naležnoſći žadala, by ſo mi tajke pschedeczo z listami z wjac̄h stronow wozjewicž mělo. Chce-li nechtó druhí zhromadžiznu powołac̄, toho runja rady joho pschedproſchenjo do Poſla ſtaju.

M. Hórník, redaktor.

Katholicki pismo

Wukhadza prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cylolētna płaćizna na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwiński czasopis,

wydawany wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Michał Hórnik.

Cislo 20.

16. oktobra 1869.

Lětník 7.

Wo nadpadach na kłoschtry.

(Skončenjo.)

Mly katholicki wěrimy, jeli chee so Dr. Döhn powuzicj dacz, wo tejsle měch
chle hinač. Mly wěrimy, zo katholicki rjadh njeſtu pohanſkoho ſempſchitzenja, kaž
wón wobkručza, ale bójſko hō, dokež je začožer naſcheje ſwiateje wěry Jézus
Khrystus je začožil. Wón njeſte drje kłoschtryſiwo runje poruczil, kaž tež mandzelſtvo
njeporuczi, ale wón je tamne powołanjo pſchez ſwoj ſamimy pſchikkad a pſchez
ſwoju zjawnu wuežbu, kotrūž móže kóždy we ſwiatym piſmje namakač, haſo
doſpołnoſcę pozuamieniš, kotrūž dyrbja či zapſchijec, kotrymž je date (Mat. 19.)
Khrystus pak běſche w doſpołnej k'udobje (Mat. 8, 15), w k'nejzniſtej cjiſtoſe
a w poſkuſhnoſci (Fil. 28) živh, wón wjedzehše žiwenjo ſebje zaprěčza a
w oporneje luboſeže w zjenoczeniſtwje ze ſwojimi japoſchtołami a chchſhe
je, kaž chrkę wueži, haſo wjehſche duchowne žiwenjo pſchedſtajec. Wón dawaſche
tamnomu młodžencej we ſwiatym ſeženju, kotrūž aktyshe doſpołny bhć, tu rado, u
zo by joho w tajimile žiwenju ſežehowal a jomu podobny byl. (Mat. 19, 12. Mat.
16, 24). Hdyž ſu nětko džensnischii džen woprawdze tajich živi, kotsiž, kaž bě to
hijo wot Khrystusowoho časa waschnjo, po dokhim pſchekladzenju tele woporne
žiwenjo Jézusa Khrystusa pſchez te tři ſwiatoczne ſlubjenja a pſchez zhromadne
žiwenjo, kaiſež wón z japoſchtołami wjedzehše, ſežehuja a tatie na tu radu, kotrūž
bě wón tamnomu młodžencej dał, poſluchaja, móže ſo to njeſchęſczanske nje-
nowacj, njeſte to k'chęſčansko hō, ale pohanſkoho ſpočattha?? Wězo iſtóż wot
kłoschtryſkoho žiwenja niežo njevě, hacž ſchtož je wot zložimyſlenych k'chęſčak abo
we njeſchęſčelskich njerozwuzených nowinach cítač, abo kž je h'jchče toho měnjenja,
zo maja kłoschtryſch konjace abo kóžkace nohi a kž bojaźnie čini, hdyž do bližkoſcie

katholickoho klóschtra pschiindje, tón pschipisuje klóschtry nic jenož pořanam, ale dja-
boj samoumu, kotrež tam híšcheje scheri a skutkuje!

2. Dr. Döhn wobkrucja, so je wubjerk, kotrež je tu zhromadžizm pomokał,
swobodnoſez wěry na swoju khoroj napišal, a runje tak wupraji so Ŀ. Del-
brück, zhromadžizna chyka na stejštečni powijskowaneje čłowječeje a duchowneje ſwo-
bodę klóschtryku nařznoſez roziindžic. Hdýž je tomu tak, czechodla njechacze dha
nam katholikam w Sakſkej tule ſwobodu popſchec, czechodla rycieže pſchecžwo
wustawam, kotrež ſobu katholickej wěrje pſchikuſcheja a z nej najnutnitscho zjeno-
czene ſu? Kajka je to ſwoboda, hdýž druhich, tiz nejeſtu toho ſamoſho měnjenja
wo wěrje a nabožniſtwje, do podhlada (Verdacht) ſtajech, jich nabožne zwuczenja a
ſkutki ſmečne činiſch, jich žiwenjenawaſchnjo, kotrež je cyrkzej za dobre ſpóznała,
hačo njechecžanske a ſraſhne předſtajec a pſched wulſej zhromadžizmu woprawdze
namjetujes, zo by ſo ze wſhemi ſredkami na to džekalo, zo by knježerſiwo a za-
ſtupjerſtwo luda z mocu do předka ſchlo a taſkich ludzi kaž jich wustawy na wěczne
z kraja wuhnalo? Kac dha by bylo, hdý by nechtó nechtó podobne pſchecžwo
Dr. Döhnej a jojo pſchivniſtam činiſil, hdý by nechtó zjawnje wuſtupil a we
wětrej ryci knježerſtwo a lud wobdzekal, Ŀ. Döhna z jojo ludzimi we wěcah ſwě-
domja a nabožnych naſtiadach na hinaſchi pucz poſazac a jojo, jeli ſo njeſtſheměni,
z Dreždjan a ze Sakſkeje wuhnac? Schtož njechajch, zo bychu tebi činiſili,
praji ſtrouh rogom, to nječin tež druhomu, a Chrystus, jeli jojo Ŀ. Döhn híšcheje
česce, praji to ſamo we thyle ſlowach: „Schtožkuli chceče, zo bychu wam ludzo
činiſili, dyrbicie ſim tež činiſic.“

Hdý by wuwaczo bylo, ſwobodu ſwědomja a wěry knježnam we naſhimaj
kužſtimaj klóſchtromaj wobmjezowac̄ abo ju chle rubic̄ a tutej klóſchtraj potkó-
cjič, by mělo jenož te hdom nařdaczne prawo, hdý bychu ſo wone tam powołaniu
podali, kotrež by nechtó njezaſonſke a njehmanske wot nich ſadało abo hdý bychu
žiwenjenjo wjedli, tiz by ſadanjam ečasa a ečlowjeſtej luboſczi woprawdze napschecžiwe
bylo, ſchtož pak njebudze uichtó ničc dopofaſac̄. Schtož ſo w klóſchtrach ſtanje,
je wjele bóle taſke, zo bychun je nie jenož knjezej Döhnej a jojo pſchivniſtam, ale
wſhittim, tiz híšcheje ničo wo klóſchtryku žiwenjenju njevježda, Ŀ ſcěhovaniu
radječ mohli. Knježnih maja kruh dženſki porjad, ſtaſaja rano zahe a zapoczi-
naja džen z modlenjom, kotrež ſo we wětých hodzinach dale wjedze a tohodla
„hodžim“ (Stundengebet, Tagzeiten) rěka. Porjad, zažne ſtaſanjo a modlenjo,
zjenočene z čaſcziſkim rozpominanjom ſu pak pſchecžwo trébne wěch za kſhesczana,
a jenož njevěriwi móža ſo pſchecžwo tomu wobarac̄ a je zacžiſnycz. Štajne
ſebjezapřečzo, huſciſche poſčenjo a poſkutne žiwenjenjo, kajkež w klóſchtrach wobſteji,
ſu tež wěch, kotrež ſadhn kſhesczan zacžiſnycz nje može; ſchtož do tohole wſhoho
ničo nježerži, z čežka moralisti (ſittlich) wofanje a w kſhesczanskim žiwenjenju ſo
wudoſpolni. A hdýž knježnih naſheju klóſchtrow wot knježerſwa nježadaja, zo by
knjezej Döhnej a jojo pſchivniſtam zaſazala, do hoſčencow abo do theatra kholječ,
dha njeſměža čile čim mjenje te mjenowane ſkutki ſebjezapřečza na knjež-
nach porokowac̄ a je pſchimac̄. Hdýž ſo dale wſheliach na klauſurje (pſche-
hywanje w znutſkownym klóſchtrje abo cati) poſtorkuja, nježyrbja ſebi ju tak kruſu

pschedstajic̄ a myslic̄, zo wobhleffi najcheju kłoschtrom żenie proh pschedstupic̄ nje-smędža; wschitkum, tij sebi pscheja abo tak potriebaja, je wulkia kłoschtrowa zahroda ī pschedhodżowanju wotewrjena, cale móža wumětřene bjež a su w strovym położenju, tak zo wjele kniežnow we swojich calach woſtanje, hac̄zrunje smędža na zhromadnych wukhadach džel brac̄. Zo býchym „wozbožerjam luda“ wschitku starosc̄ wo strowotu wotewzali, pschiſpominam̄ hisc̄eje, zo najwach kniežnow pschi wšc̄ej klausurje wysoku starobu doſpěje. Njeje-li wschelakim kłoschtym rjska draſta kniežnow prawa, dha njecham̄ zabyc̄, zo smędža so swětni ludžo tež po spodobanju draſc̄ieč a njetrriebaja sebi to wot nikoho dac̄ predkpisac̄. A hdjž so skonc̄zne wjele ludži wobrzejuje na zhromadne žiwenjo, zhromadne blido a zhromadny domjach porjad, dopominam̄ jenož na to, zo džel su tež we swěcze zjenočenſtwia a towařiwa, pola fotrychž je zhromadne hospodařiwo a zhromadny domjach porjad, bjež toho zo by jo někomu wuzdako, tole porokowac̄ abo njeſmilnje ſudžic̄. Nježo njeje potaſsim spodžiwe, nječlowjeske, njezakouſte abo njemoraliske we naſchimaj kłoschtromaj, khiba zo chce něchtó nadpadowac̄ cōlibat (njezenjenſtwo, kniežniſtwo) a te tsi kłoschtymskie ſlub̄, fotrež pak so tola pschimac̄ njehodža, dokelž su wot Khrystusa ſamoho, kaž ſym horjeka ſpomnił, radžene.

Wt̄ katholickim móžem̄ zo wjeſelic̄ (a wjeſelim̄ so tež), zo tutej naſchej kłoschtaj we Lžižich mamy. Wona ſtaj nic jenož ſtaraj čeſc̄ownaj wopomnilaj z lepšeho čeſia, ale wonaj pschinoſchataj wjele ī powiſhikownomu zbožu a wopofuzujetaj wſchitkum tudomným katholikam wulku ſlužbu. Wonaj zdjeržujetaj na bozne žiwenjo a dawataj swětnym ludžom ſtajnje natwarjach pschiftad; wonaj ſpēhujetaj zjawné rozwučenjo pschez wučeſki w kłoschtymskich ſchulach a wukonjataj ſtajnje ſtutki luboſcze ī bližšhomu z podpieranjom wjele khudých, khorých a pomoc̄ potriebnych; wonaj ikuſitaj Bohu ſtajnje a narunataj takrjec to, ſchtož drugi žwona kłoschtra drje tež činic̄ dyrbjeli, ate z lenjoscze, z luboſcze ī swětej a ī čaſnomu chle zanjechaja. Čyke rozeſtajenjo w ryczi ī Dr. Döhna a jeho pschiwiſnikow je potaſsim nic jenož pschecžiwo kłoschtrom, ale pschecžiwo katholickej cyrkwi, w fotrež ſu naſtak a fotrež na wcho waſchnjo ſluža. A dokelž naſche kniežniſtwo katholickej cyrkwi prawa a zakit ſlubi, budže wone pschecžiwo žadanjam ī Döhna a druhich taſkich ludži tež wěſcze naſchej kłoschtaj pschi ſlubjenym žiwenju a zakonjſkej ſwobodže zdjeržec̄.

neſlasi učitati s. L.

3 naſcheje diöceſy.

3 Budjchina. Zańdženu ſrjedu buchu w tachantskim konſistoriju eile duchowni knieža halo kantonkojo investirowani (dwaj z dreždanskeje a dwaj z kužiſkeje diöceſy), mjenujec̄: ī. superior (farar) Franc Bernert z Drežbau, ī. superior Franc Stolle z Lipſka, ī. farar Jakub Kuc̄zank z Budjchina a ī. farar Karl Ludwik Junge ze Seitendorfa. Kollegium kanonikow wobſteji několiko z dž. ſac̄zoch kniežow, tij ſu: hnadny kniež tachant Ludwik Forwerk (biſkop z Leonopolis), ī. senior Jakub Pech, ī. kantor Józef Hoffmann, emeritirowanym radžueč a farar ī. Petr Nowak w Dreždanzach, ī. farar Jakub Barth w

Khrósczicach, t. dwórski prédar Emil Heine w Drežjanach, a schtyroj nowowyzwołeni. Raisskerje budźe w bližichim času tež scholaſtikus wuzwołenj, tak zo budźe kollegium kapitularow (do kotorohoz tachant, senior, kantor a scholaſtikus skuscheja) zaſy doſpołne.

Z Budyschyna. Dokelž je t. farař Wels we Wotrowje pschech hiſcheze khorowath a wuſtrowjenja dla do Davosa we Schwaſcarſkej pojedźe, bu naſch kollega, t. Jakub Herrmann, tachantski vikar a dopoldniſchi prédar, wot konſistorija jako administrator fary na jene lěto poſtajeny a je ſo wcžera do Wotrowa podat. Knjez kapłan Eusejanſki, kiz běſche wot februara pomocny duchowny we Wotrowje, je ſo někto zaſy do Kalbic wróćik.

Z Marijnoho Doča. Na ſpočatku toho měſaca je ſo w naſchim klóſchtrje pſheměnjenjo ſtało. Dotalny f. probſt Konrad Preiš, kotrež je wjele lět tudh ſlukował, je do Tiſchnowic w Morawſkej (hdzejz chedža w ſwojim času zbehnjeny ciuercienſki klóſchtr zaſy znova założic) ſo pſcheydlik. Ma jeho tudomne měſto je t. Wendelin Müller, dotal prior w Ossegu a předny kapłan w Marijnej Hwězdze, ſem pſchischoł.

Z klóſchtra Marijne je Hwězdzy. Dženja 13. oltobra dopoldnuja buſchtej dwě kandidatcy, Hanža Nowakc z Riebjelejic a Marija Hauffic z Róžanta — poldra lěta dalischoho wuwięženja dla w Ossegu pobýwſhi — do naſchoho konuenta dowjedzenej a wuežerých novicow (ſchtóz je knjezna Agatha Krawzic z Khrósczic) pſchepodatę. Dokelž buſchtej lěſta hžo dwě laiſkej kandidatcy (bělej knjeznic), Maledena Koſerec z Worklec a Hana Wowežerkec z Hranich, jutry do konuenta pſchivzatej, dha ſu lěſta schtyri ſerbſte kandidatki z woſtoñoſeje klóſchtra, a to jenož tele, ſem pſchisicht. Někto manž tu hžo 16 Serbowkow.

3 Dreždzanskeje diöceſy.

Z Pirny. Hacžunje bu naſcha nowa c̄rkve hžo 8. decembra z. l., hdžz bě wulki wichor dženj předawſchu klapaku jara wobſchłodzik, wot t. fararja Krecžmarja požohnowana a božim ſlužbam pſchepodata, pobrachowasche jej tola ſwieczina pſchę biſłopa. Ta ſama ſta ſo někto njedželu 26. septembra a běſthe kraſny ſwjedženj za naſchu wosadu. Hžo sobotu pſched tym pſchijedże hnadny t. biſłop a bu wot fararja, wuežerja a ſchulſtich a c̄rkwiſtich předſtejerjow na dwórnich pſchitomny a pod zwonjenjom do nowej ſchule wjedženj, zo by pruhowanju pſchitomny był. Měſtno pſched c̄rkwi, faru a ſchulu bě z čestnimi wrotami a twarjenja ſame z pletwami wuphjschene. Wjezior w ſedmich bu woprawdžity ſwjedženj z poſhodžiſkimi počnym zwonjenjom pſchijowiędženj a na to knjezai biſłopej, na farje pſchenocowacому, we ſarskej zahrodze pſchi poſwětlenju z piſanymi latarnjemi wjeczorne zaſtanicžko ſpěvane. Hnadny knjez džatowasche ſo z hnuthymi ſłowami. Spomnjenu njedželu rano w ſcheczich zwonjenjach „jandžel toho Knjeza“ z tórmą, kiz bě z tſionii khorowjemi debjeny, a hdžz běſtaj hiſcheze t. farař Bernert a t. katechet Bok z Drežjan pſchijelcoj — t. ſchulſki direktor Scholka z Budyschyna bě hžo wot ſoboth pſchitomny — započza ſo ſwieczenjo z modlitwami duchowniſtwa

pschi zanknjenyh duryach a z wólkadom wołoko chrkwe, na czož po wotewrjenju duryow biskop z duchownstwom do rjenje wupyschenoho znutskownoho zaſtupi. Znutschowne swieżenjo trajesce do $\frac{1}{2}$ 10. Potom bęſche swjedženſki czah, w kotrejz buchu swjate reliquije z farh mot l. fararja wołoko chrkwe a na to w chrkwi njesene. Na przedku dżechu noscherjo khorhowjow (otrejz je kłoschthyr Marijneje Hwězdy darif), kſchiza a zaſweczenyh swēcow, hjezthymzo 10 bělozwo-blekanhych holcžow psched duchownstwom kwetki ſczelechu; jich ſczechowaſche wosada. Pschi thymle czahu ſo zaſh ſwjatočnje zwonjeſche. Swjate reliquije buchu nětko do wokańnoho kamjenja zapoložene a na to dwanacze tak njenowanych japoſchtof-ſkich kſhijoz na ſczenach poſwieczenje a tak ſtončicu ſo ceremonije poſwieczenja. Po wotſpewanju kherluſcha dżerjeſche l. biskop z llętki ſwjedženſke pređowanjo, w kotrejz zawodze tež na dobrocjerjow (tež l. farar Krecjmař ſam je wulku ſummu darif) a dobrocjerſki chrkwe ſpominaſche. Po tektu we zjewienju ſwia-тоho Jana 21, 3. ſtaji wysokodostojny rycznik praſchenjo: „Czohodla dyrbi nam naſh boži dom luby a drohi bjez?“ a wotmołwi na to: dokelž je 1. dom modlenja, 2. dom powučenja, 3. dom wopora a 4. hnadne město. Na wſchit-ſkich poſtluharjow czinjeſche tole krasne a jaſbowanja polne pređowanjo hloboki zacjıştchę. Potom bęſche biskopſta boža mſcha pod affiſtencu ſchtyrjoch duchownych, z chora pak ſpewachu z měſchanymi hlosami pod wjedženjom wucjerja tſihloſnu muſiku z pſchewodom pſchęſelow. Pschi graduale a offertorium pschednijeſe kniežna Meta Neubner ec wot jeje nana, zaſkužbnoho wucjerja w Budyschinje k tomule ſwjedženjej woſebje komponirowanaj tačanskaſ ſoloſpewaj (Ave Maria atd. a Haec dies atd.). Po bożej mſchi zaſpewa l. biskop Te Deum, kotrej-czyła wosada horliwje dale ſpewasche. Z požohnowanjom ſtonci ſo tale ſwia-тоčnoſez $\frac{1}{2}$ 2. Po dwemaj bęſche w hoſćeniu k złotomu worjolej hoſćina, na kotrejz bęchu kralowſke a měſciejanske wyschysche zaſtojnſtwia pſcheproſchene. — Nazajtra 27. septembra bęchu zaſh ſwjatočne bože služby, pschi kotrejz hnadny kniez po rjanej ryczi pjanacjom ſakrament firmonowanja wudželi. Na chorje bu kemschach kherluſch ſpewan̄; pschi offertorium ſpewasche kniežna Neubner ec wot jeje nana komponirowane „Veni sancte Spiritus“ a l. Neubner potom ſam (wječzor prjedy ſem pſchijewſhi) wot joho syna, nětko organiſta w Hermann-ſtadtū (w Siebenbürgſkej) zefajane „Benedictus.“ Štonczenie bęſche zaſh pschi zwonjenju wſchę zwonow Te Deum a požohnowanjo z Božim Ćželom. Tež pſchindje tón ſamý dzej rano hiſčeze l. budyski farar Knežank, kiz bę njezdzelu ſwojim trajanam w Drežđanach ſerbſke pređowanjo džeržat. Pſchipoſdnju bęſche hoſćina na farje. Hdyž bęchu wołoko tjoſch ſpewarjo a ſpewarſki po pſcheproſchenju pſchez hnadnoho knieza biskopa na ſchuli ſo zhrromadžili a tón ſamý z cikym duchownstwom hac̄ do $\frac{1}{2}$ 5 tam pſchebhywaſ, poda ſo wysokocześcienym paſthy pod wjele džakownymi pſchecženim a pschi zwonjenju na dworniſtchezo a wotjedze pſchewodziany wot l. fararja Bernerta a l. fararja Kuečauka, zaſh do Drežđan. Tak minyku ſo za naſchu wosadu wajne dny. Daj Bóh, zo moht naſch najdostojniſhi, za duchowne zbožo jomu dowěrjenych wěriwych ujewuſtawajcy staroſćiwy wyschyschi paſthy hiſčeze někotrej wosadze naſchoho wótenoho kraja taj e

radostne dny pschihotowac! My pak sej lemb našhomu najwjetšhomu dobro-
czersei swoj najwutrobnischi džaf. Boh ohnuj našte proštwh za lubowanohó
k. biskopa tudy a něhdyn we węcznosći!

C.

Z Drežđan. Zańdżenu njedželu bu tudy poħrjebanh k. emeritirowanh
wucżer Lufft, kotryž běsche 7. t. m. zemrjeſ.

3 pruskeje Lužic.

Z Kulowa. Na swjedżenju swjat ho rózarija a w ołtarje (týdženju)
toho samoho běsche w naszej chrwi nimale 4000 Indži k swjatej spowiedzi. Kaž
druhe lita, běchu tež lěta někotsi sakscy serbscy duchowni hało spowiednikojo na
pomoc pschijsli (k. kapłan Werner, k. tachantski vikar Herrmann, k. kapłan Nowak,
k. kapłan Hórník), schtož běsche czim trébnische, dokelž je tudy lěta jedyn duchownyh
mjenje a spowiednych pschibyra. Za jichyri njedžele je tak mjenowaný morwý
wotpušk t. j. wotpušk, kotryž so wot sobustawow bratstwa s. rózarija za wote-
mrjete sobustawow woprowac hodi.

Z Hródką. Nasjha khapalka je w tutym lěče wot wschelatich stronow
wosebne dary dostała. Tak rjanu monstrancu a 6 cynowych swęczników z
Wrótsławow, rjanu božu matru wot klóštryjskich kniežejow z Kulowa, ministrantku
drastu z Neissi, tež 1 kaſulu a křečejiſtu schulu. Wot jenoho Kulowčana 2
rjanej swęczecji a wschelake druhe dary.

Z Warszawa. Eudomna katholicka schula, kij bě hacž dotal privatna,
je někt wot kniežestwa w Frankfurcie za zjawnu wucżenju wuprajena. Taſama
je wot 90 džecži wophtowana.

Chrfwinske nowinki a powięscze.

Wuherska. W Peschce džerzi zhromadžiznij a jałozuje njeweriwe towarzystwa
znath Ronge. Někoſi židža jomu w tym pomhaja.

Z Roma. Swjath wótc chce kózdomu biskopej, kij na konci pschiidže,
reliquju k wopomnjezu jobu domoj daricž.

Z Pariza. Farat Castelas we La Fare zhoni, zo je něchtó z joho
zaswarzowanych na jétra skhorjeł a zo nikoho nima, kij by joho hładał, haj zo so
nichtó njezwazi, do joho blízkoscze pschiincz. W tajkej nuzj wopofaza so tónle
farań hało paſthř, kij žiwenjo da za swoje wowch. Wón wopuschczi faru a
pschijsdli so do domu wopuschczenoho, pschi lotrymž wón wosta hacž do wu-
mrjeza. A dokelž so tež morwoho hřečeje bojachu a nichtó joho k rowu njeſz
nochysche, poħrjeba joho farań sam. Po schesczich dnach wumrje tež farat na
jétra, kotrež bě dostał, a tež joho nichtó poħrjebacž nochysche. Wjchitko jo bojesche
a zasj běchu někotsi duchowni, kij joho w swoich duchowniskich draſtach k rowu
donjeſechu.

Z Pariza. Wumotaný predař P. Hyacint' Lonyon z rjada karmelitow

njeje jene poročowanjo, joho predowaniow dla jomu wot duchownoho wyschchoho date, zniesci; mohe a je na to z krytym listom wotmołwic. General potom poruczji, zo nima wjach predowacj a za 10 dnow so do swojego klojchtra wróćcie; pschi schtrafe censurow a wuzanknienja z chrkwe. Ale zabłudzeni hordy muž je netko do Ameriki wotjeł.

Schpaniška. Tudy hiſhceje pschech żadny prawy mier njeje, z časami su nowe zbezki we wjchelakich mestach.

Endželska. Protestantiske nowiny „Church News“ pisaču wondy w nastawku pod napisom „Naši blud“ tafle: „Na sobustawach tak bohate ritualise woſady w Londonje a we cykym kraju su wero do wérneje pschitomnoſcje Chrystusa w najwycieczszych sakramencje zaſy pschivzali a wuznawaju ju tež zjawnje. Woni konia hłownu a kolena tam, hdzej my te lubozne Agnus Dei skychimi, hdz̄ ta pschecyzista hɔſtija so zbeha a psched Bohom a c̄lowieckami so woprue; je ich netk hiſhceje wjele, kiz njebychu wo tym wjedzeli? Wiedzesche psched 50 létami pola nas nechtó wo tym? Schto by sej tehdem na to pomyslit, zo budzemy w naſchim času wo wſchdnej bozej mschi powiedacj! C̄hee nam nechtó predk džerzeč, zo hiſhceje tak dakoko njeſm̄, dha wuznajemy, zo sm̄ we bludze, a hecmy so nadzječ, so budze we pschichodnoſcji lepje. Naſche wotpohladzanie njeje, pschestupic, ale endželsku chrkę i wjsoſoczi katholiskeje wery a kultusa (Bożeje ſlubby) pozběhnječ, zo bychmy nadziju na zaſyjenoſcienio dobyli. Džimy do predka a wſchitkim pschedstajm̄ swiaty sakrament. Naſiſi lud powuczymy, ſak dyrb̄i sakrament ſrjeđizna wſchitkeje pobožnoſcje byc̄. Wotpotožnym wſchitku anglikanſku zymnoſcę a dwelowanjo. — We naſchich naſpomnienjach sm̄ so jenož na swiaty sakrament wobmjezowali, dokelž w ſtutku je wſchitko ſnadne w poruňanju z tutym. Lud so zwolnime ſchromadzi i modlitwie a i predowanju. My manu predowanjom a mjeničich pobožnoſcjom doſc̄. Ale bjez wſchdnoho a wjachkrócznoho celebrirowanja (božeje mschi) na Jane dalekroženjo myslic nje možemy, a tohodla dyrb̄i naſchi duchowni wſchidne božu mschi džerzeč a lud dyrb̄i pschiuč ſwojemu kraju ſlužic a česnu stražu (wach) ſtajic wokoło njoho w sakramencje luboſeje. Predowanjo manu; njeſlējmy so, zo by sakrament te jomu pschituskne město zaſy doſtał, nic jenož tudy a na nělotnych wosebnych mestach, ale wſchudzom. Hdzej budze potom wera na wero pschitomnoſcž bóle a bóle pschipóznata, hecmy so nadzječ, tež palacu lampu a tabernaklowy zawiesić zaſy wohladacz, kiz nam praji, zo Bóh wſchitke dny pola nas je hac̄ do ſkönzenja sweta, a zo sm̄ pschez joho pschitomnoſc̄ wſchitke ſłodke hnady a żohnowanja zaſy doſtali, kotrež su nam ſatrilegiſte (boharubienſke) ruch psched 300 létami wzali!“ — Zawęſcze ſpodzivne wuznaczo wot protestantiskeje stronu. K.

Połnōcna Amerika. We Cicago wudželi biskop Dr. Lüers z Fort-Wayne bjez druhimi 150 konvertitam (wboroczenym) ſwiate firmowanjo.

Połnōcna Amerika. W New-Yorku budze netko nowy pohanjski tempel mwarjeny. Bohath chinesiski pschekupe je trébne pjenyez i tomu dak.

Połnōcna Amerika. Nowiny „Katholik Standart“ pisaſa, zo je ſ. Israel Hatch, měſciejanosta wulkoho města Cincinnati, i katholiskej chrlwi pschi-

stupil. Wón běsche předh kříth njeprjedeczel katholskéje wěrh. — W Huntsville (St. Alabama) je 31. juliia předawši předáre presbyterianow (selky) k. Erwin ze swoimaj synomaj katholské wěrywuznaczo wotpoložil.

Počněna Amerika. W měsće Baltimore bu 1. augusta nowa cyrkje pošvoczena we pschitomnoſći tſjoch biskopow. W tutej diöcesy bu lěta 260 dotalnych protestantow do cyrkwi pschitwzatých. — Wulke dělo křeče misionaram w Americi pschez pschitzahowanjo z Chinesiskeje, pschetož lěta je ſo we Kaliforniji 110,000 Chinesow zaſydlilo, kotsiž tudy febi czeſke dělo pytaja a dostawaja. Křečejanſka wěra je jin hiſcheze njeznata.

Aſia. Japoſchtoſki misionar Gernot piſche z wjeczorneje Kochinchiny, zo tam woſehje někotre klóſthyrſke kniežny pilnje ſwiatu wěru bjez pohanami rozhřeje. Wſchitke pak pschetrjechi ſotra Mieu, kotaž je hido 400 katechumenow rozwucjowanala, kiz buchu w leže 1868 pschez ſwiatu křečejanu katholskéje cyrkvi pschidželeni. Z cyla bu tam 800 ludzi křečejaných a we 34 ſydlisčech ſu zaſy nowi katechumenojo (wuežownich). Nan kniežny Mieu, z mjenom Trum-Nego, twari rjann cyrkji. W ežasu poſlenjoho pschecjehanja wuznawsche wón ſwoju wěru a pomhaſche misionaram, tak zo bě joho živjenjo a zamoženjo často na hracjach; tola boža ruka wotwobroči wſchitke njezbožo.

Chinesiſka. W Tienſinje ſu lazaristojo zaſkadnji kamjeni k nowej cyrkwi ſwiateje Marije poſozili, w pschitomnoſći whſotkých zaſtojnikiow a japoſchtoſkoho vikara k. Guerru z Pekinga. Tam maja křečejanſch konſulojo nahladnoſez a mōc.

Maležnoſće towarzſtw.

Sobustawy na lěto 1869, ff. 274. kaplan Michał Nola z Oſtriza; 275. Marija Čzemjerina z Čzemjeric; 276. Petr Bjarsch z Čzemjeric; 277. Theodor Rječzla z Budyschina; 279. Michał Czj z Wuczkec; 278. Petr Žur ze Smječkec; 280. Jan Knebel z Haſlowa.

Cyrkwinski powěſtnik ze ſerbskich wosadów.

Z Budyschina. Křečejanaj: Jakub Handrij Paweł, s. Ignaca Franca Trusleya, kōzniaka z B.; Otto R., s. dželacjerja Fischera z B. — Wěrowanaj: hubler Mikławſch Petranc z Čornec a Marija Čyžec ze Strožiſčza.

Njana knižka wo Philippſdorfje, z dweju němſkeju lětneju rozprawow wot kaplana Storchha wuſtajne je zefajana, je wuſtka pod mjenom:

Gnadowny wopyt ſwiateje Marije we Philippſdorfje.

(Czeſzki džel dobytko je za cyrkji we Philippſdorffje poſtajeny.)

Ta knižka je za 5 nsl. na pschedan pola knihkupcow Smolerja a Pjeha w Budyschinje, pola pschedkupcow Horniga a Welsa w Kulowje, pola M. Horniga w Křečejanach a pola kaplana w Radworju. Tež expedicije Poſta ju radn kōzdomu wobstaraja.

Katholicki Posł

Wukhadža prěnju a třecu
sobotu w měsacu.

Cyloletna pláčizna na pósce
a w knihařni 15 nsl.

Ewangelicki časopis,

wubawany wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cislo 21.

6. novembra 1869.

Lětnik 7.

Kojski czelny wuzitk manu wot naschoho klóschtra?

Po mojim nazhnjenju je našch lud derje zmyšleny pschečzivo našchomu klóschtrej, a taž je sejshcęz, budže peticia za našch klóschtry z wjele podpísmami wudebjena. Tola, taž so powjeda, namaka so tam a sem jedyn, kotryž za tule naš wschittich katholickich nastupacu węc zahorjent njeje. „Ja nicžo wot klóschtra nimam”, praji taiki, „mi je tohodla wšcho jene, hacž klóschtry wobsteji abo nie.“ Ja njecham znova na to pokazowac, schtož bu we poslenim čjisle našchoho Posłka wo tejsle węch prajene, hdjež je dopokazane, zo wopravdze my katholicki křeschčenjo wšchu pschečzinu a pschitschnosć manu, za wobstejenjo klóschtrów so starac̄. Denož spomnicz chcu tudý, zo hornische wuprajenjo žadyn rozomný a wo swojej wérje rozwuečených cziniež njemidže. Taiké wuprajenjo počaze, zo so jedyn denož za so stara, njech so druhomu dže, taž pschech čjce. Zelizo by wjele tak zmyšlených bylo, tež wo druhich węcach, zawérno! my njebydym daloko pschitsli. „Schto stara nje twarjenjo Čzornječzanskeje cřekwoje? ja tola tam ke mſchi nje-klobžu“; „schto stara nje šchula? ja žanyc̄ džeczi tam njepončzelu“, možte tež na ſesame waſchnjo nechtó prajic̄. Tak njerzejži žadyn dobrý křeschčan, kij ſuboſcz k bližšomu ma, hale won so stara za powſchitkomne zbožo.

Zelizo ty žadyn czelny wuzitk wot klóschtra nimasch, dha ma jón tola wjele druhich. Zo pak wopravdze našch klóschtry wjele dobroho čini, to dýrbi tudý na někotrych pschitkach so dopokazac̄. Wjele dobrotom, kotrež z njoho wundu, je nam njeznatnych; pschetož won nječini taž někotri bohac̄i židža abo druži, kij z wilje trubu wschudžom wočko trubic̄ dadža, hdjež ſu někotre ſta za dobre wohledanja wubali.

Schto čini našch klóschtry dobroho najprjedyh za džeczi? Won je na ſwoje křosty ſcholu z třiorti klassami za holcy zakojík a zdžerjuje tuſamu tej.

Staršchi njetriebaja nic krosčka za wucžbu, kotaž so wot klóschtyskich knježnow dawa, zaplaćicž. W teſle ſchuli wucži paſ ſo nic jenož cžitacž, piſacž a ſicžicž, ale tež ſchicžo, ſtrykowanjo a wuſhiwanjo. Kóžda holca, kotaž ze ſchule pſchinidže, može, jelizo je džekawie hodžimy pilnje wophtała, swoje ſchalt sama zefcicž abo zaplatacž. Zo we teſle knježnjacej ſchuli džecži něſhto naukuń, dopofaza ſo z toho, zo nic jenož džecži z tohole ſchulſkoho woſtrjeſa ju wopytua, ale zo tež dōſſkho džecži z druhich tež dalskich stronow ſo ſem poſćelu. Do teſle ſchule khodža paſ holci, kiž doma pola ſwojich starſkich bydla, a potom tež khude ſyroti, kotehmž klóschtir nic jenož ſchulske knihi a papjeru dawa, ale kotrež wón eyle zežimi. Džen wote duja rozdželi ſo wilka poſruta khleba za khude ſchulske džecži, wjac króč za leto pjeķu ſo za nje woſuſki a t. d.

Schto dha cžini klóschtir khudžym, kiž woſko klóschtira abo tež daliſcho bydla? Za khude žonh, kiž ſu w klóschtyskej ſlužbiye byli, zaplaći a wobſtara klóschtir hſopodn we ſeukonje; wone doſtanu z klóschtira jěſč, tak doſko hač ſu ſiwe. Tola tež wſchitc khudži, kiž do klóschtira pſchinidu a proſcha, doſtanu jaſmožnu. Kóždy džen widži jedyn khude žonki ze ſchlicžkami a horneami, we kotrýmž je jěž, z klóschtyskich wrotow won hič. Kiemjeſnič (hantwaſč) doſtanu w wrotach pjeniežny dar. A zo tale darniwoſći klóschtira nic jeno za bližkich, ale tež za dalskich je, možecze z toho ſpóznač, zo mi jedyn kniez prajeſche, kotrý 4 hodžimy wot klóschtira bydli: Kóžde leto doſtanu khudži, bjez kotrýmž je tež wjele Serbow, we naſhimi měſtačku woſko 100 toleri jaſmožny.

Schto dha je klóschtir dale cžiniſ ſchto hiſhcze pſtach cžini za thch, kiž do njezboža padnu? Hdyž bě we ſečze 1866 wójna, je wón na ſwoje khóſuy za thch we wójniue ranjenych wjac ſtrowo k wobydlenju pſchihotował, je toža a poſteſečza ſupował. Klóschtir je thch ranjenych wojakow, bjez kotrýmž běchu najbóle Serbja, jara derje wothladał, je dwē mikroſečiwej ſotje pſchinicž daſ, je iich zdžeržał a jim wſchitko darmo daſ, tak doſko hač tam woſtač možachu a chyčhu. Klóschtir je dwémaj wot thchle ſerbſkich wojakow jara dobru ſlužbu we klóschtyskim dworje daſ, w kotrež wonaj hiſhcze džemniſki džen ſtaj. Schto dha klóschtir thm wotpaleny cžini? Wón jim po možuoſczi pomha. Tež dwē pſched krótkim wotpalenej ſwójbje w Pańczycach doſtanjetej wot klóschtira drjewo k twarjenju, haj doſtanjetej kóždy džen jěſč a picž z klóschtira. Tež wobydlenjo za taſkich klóschtir wobſtara.

Schto dha maja držy wot klóschtira, kiž pſchi klóschtyskich lěſač abo tež dale bydla? Woni moža (kaž ſchjach, dwójcy za thdžen) we klóschtyskich holach ſuhe drjewo zberacž, ſchtož pola druhich knjeſtrowo wſchudžom dowolene njeje. Tež ſtanjo da klóschtir za tunje pjeniežh hrabacž we ſwojich lěſach, ſchtož tež wſchudžom dowolene njeje, pſchetož to leſej derje nječini, kaž wucženi hajnikowje praja.

Hdyž naſh klóschtir drjewo pſchedawa, maja ſupch te wołożenjo, zo njetriebaja bórzy zaplaćicž. Klóschtir cžaka poſ ſeta a hiſhcze dleje na zaplaćenjo. Klóschtir je, kaž je znate, wjac wot ſwojich ſubkow pſchenajak a najenkojo (pachmanjo) ſu, kaž ihm ſchjach, prawje ſpokojom z klóschtrom. Čžohobla? Wón iich

ženje nječijskeži. Hdyž jich njezbožo napadnje n. psch. pschez kraph, dha klóschthr jim tež něšto najenškoho pjenjeza (pachta) radh spuskeži. Za pschiindžech psched połtsečza lětom z jenym mužom z pruskeje Schlezhnskeje hromadu. Tónle, kotriž bě hacž do Bisłopic na železnich jěl, džeshe pěšci do klóschtra. Na pucžu zetka jenohu muža z Porchowa, z kotrižm so do rhcži da. Hdyž rhcž na nash klóschthr pšchiindže, khwalesche tón Lutherſki Porchowcjan klóschtr a prajesche, zo zo wón z klóschtrom jara społojom. „My Porchowsch pachtujemj jene klóschtrské kublo, lotrež jom wobšyňje, a smy z pachtom społojom; hdyž je hubjene lěto, spuskeži so nam něšto wot pachta.“ Činja to tež wschitich druzh zemjenjo?

Zo klóschthr tež za chrkwo je a schule wjèle čini, to móže něčto druhj wopyšacž. Schtó dha je w najnowškim čjasu nowu schulu we Kamjencu natwarit? schtó založi tam faru a schtó budže fararja džerzeč? Neje to nash klóschthr? Zo klóschthr tež chrkwiſte draſih nic jenož czym chrkwiſam dari, ale hdyž so proſhy, tež nashim serbſkim, wot toho móže jena serbſka farſka chrkwej powjedaež. Jelizo bychu druhje chrkwe pola nas proſhyli za chrkwiſte wěch, klóschthr by jimi wěſcje je dał.

Tola njech je doſč; jenož prashecz so cheu: By wschitko tał bylo, hdy by so klóschthr zbehnyť? Wěſcje nic. Tohodla mamy wschitich winowatoſež za wobſtejenjo klóschtra ze wschitkimi mocami so prćowacž!

3 nascheje diwcesy.

Z Budyschina. W poslenim čiſle smy zabyli napisacž, zo je město assessoria nashoho tachantskoho konſistorija zaſy wobſadžene. Nowy assessor je k. rycznik Pawoł Seyfert, syn k. sudniſkoho (hamtmana) w Schērachowje, kniže nad Dobroſhicami.

Z Budyschina. Na ſj. Symana a Judy bu w tachantskim konſistoriju dotalny kanonikus a farar k. Jakub Kucza n k pſchedsyda nashoho towarziswa, ja kapitulara a ſcholastika powiſhchen.

Z Budyschina. Weżera wotpołoži pſched tachantskim konſistorijom synodalne a statne pruhowanjo kandidat duchowniswa k. Adolf Brendler z Oſtriza.

Z Budyschina. Nashe towarziswo je tež lětsa protyku, wot kaplana Duejmana wuſtojnje ſpiſanu, wudalo a pſchedawa ju po $2\frac{1}{2}$ nsl. W protyčnym džěle je bjez druhim tež chrkwiſka protyka wschitkikh serbſkich wosadow. W zaſawnym pſchidawku namakaſh najprijeđi rjane powjedanežko „Muſchka ſwiatojanska“, hdyž je w rjanhm pſchitlazhe powjedane, kaf ſpodžiwnje Boh pomoc pojčeze. Za hoſpodařstwo je tón króč naſtaſk wo khorſežach pežolow. Vjez wjèle krótschimi powjedanežkami ſu woſebje zajimawe: Marija, wicež hřeſhnikow; Proſherka; Zawiszcze zda; Muder wuſudženjo dweju ſkóřbow; Riemej džela na czym hřeħach; Kjheſežanſka mudroſež abo předowanjo pſched rubježnikami. Nekotromužkuli budže toho runja luby pſchelad europiſkich krajow a wjeřchow, laž tež zapisł duchownych a wicežow w Sakſkej. Proſhyň pſcheczelow nashoho

towarstwa, zo chchli tułe katholisku protokolu prawje rozszhericž a na nju ledžbosč wobročecž.

Z Budyschina. Kož skyschimy, su katholisch Lusiczenjo němiskeje wołosnoſce (Distriza) peticiju za wobstaczo kłoschtrow hižo dopodpisali. Tež peticija katholiskich Serbow so pilnje po wsach nosi a podpisuje. Prawje tak, to je znamjo katholiskoho živjenja! Podla kłoschtroskoho praschenja pschiindže na sejmje tež swieczenjo swjathch dnow k ryczam. Smi wczypni, tak wupadnje; ale tak wjele je węste, zo mamy prawo żadač rune prawo z protestantami! Budżemny widżecž, hacž budże załoń tež wo katholiskich swjedzenjach ryczecž. Snadž budże możne, pschichoduje wjach wo teile węcy pisanč. Derje, zo mamy Bošč; tak móžemh so rozryczeč wo naležnosćach, za kotrež swētne nowinu žanoho mesta nimaja!

Z Königsaina. Zańdżený tydžený běsche 100 lětne wopomnječo swjedzenja nasheje farſteje cyrkwe. Božu mschu djeržesche z wulſej affistencu k. kanonik a farař Junge ze Seitendorfa, swjedzeňske předowanjo pak k. dwórski kaplan Maaz z Drežđan. Tež w naschich Serbach bliža so někotre cyrkwinste 100 lětne swjedzenje a je čas na pschistojne swjeczenjo tajſich wopomnjeňskich dnow myſlīcž.

Z Wotrowa. Nasch k. farař Wels, kiz chchse do Schwajcarſteje dla wustrowjenja jecž, je po ſekarjowej radze něk w Drežđanach wostał a bydlí w tamniſcej katholiskej hojerni (khorej khęzi).

Z kłoschtra Marijneje Hwězhy. Na ſf. Symana a Judy zemrje nahle pschi wohedze běla kniežna Martha, rodžena z Čech.

Z Brunjow a. Grodowski kaplan k. A. Münster je zaſy do Westfalskeje wotczahnhyl. Wón běsche pscheczel Serbow a běsche serbsku rycž z knihow lepje ryczecž a pisanč naukuhył, hacž někotryžkuli ſtudowaný Serb. Skawa jomu!

Z dreždanskeje dičeſy.

Z Pirny. Piat 22. oktobra popołdnju pschijedžechu ſakſte Majestosće a Wysokoſce kral a kralowa, princ Žurij a princesa Žurijowa z Weesensteina k nam a wobhladachu ſebi naſchu nowu katholisku cyrkę. Kniežtiwa zaſtupicu pod zwonjenjom do cyrkwe, hdzej bu jim wot k. farařa Kreczmera swjeczena woda podata. Na chorje ſpěwaſcie ſo z pschewodom pscheczelov krajný hymnus (khērluſch): „Nam krala žohnuj Boh!“ Bjez tym wjedžesche k. farař wysokich wophtowarjow k woltarjej, modlesche ſo psched wustajenym Majstwoſčiſhim a wudželi pschi ſpěwanju khērluſcha „Swjath, swjath, swjath“ požohnowanjo. Na to wobhladowachu ſebi kralowſke kniežtiwa cyrkę, wosebje woltarny wobraz wot znatoho wustojnika Schwarze a krasne pſcheczele, kiz ſu wot Jehmlichha w Drežđanach twarjene. Wosebje lubjesche ſo jim tež fara a ſchula. Pod zwonjenjom wróžichu ſo zaſy do Weesensteina.

C.

Cyrkwińskie nowinki a powięscze.

3 Varlina. Tudy bu interessantny proceż skończony. Magnus Knappe, przedar baptistow (protestantskeje sełth) bęsche wloni na żeleznich jędzo knižki rozdżelał, w kótrychž bę katholicka cyrkla hroźnje hanjena. Hdyż bę na to dla każejna połaja bież weryfikacjemi wobłoszczony, zamolwiesche zo z tym, zo njeje wuczeń muż! W prěniej instancji bu do jenomēsacjono jaſtwa zaſudzony, kotrež bu w appellacji na dwieńjedzelske poniżene. Kassacija (zběhnięcie wotſudzenia) bu nětko tudy psched najwyššim tribunalom (judom) začiśnijena.

3 Varlina. Pschi wóshim njemdrjenju pszechcziwo kłosztram (zaž thcedża wulku zhromadzizmu dżerzecž) su sebi katholick wotmisiili, tež we měsće Brandenburg nowy kłoszthr założicž z wustawom za syrotki.

Němska. Katholicka zhromadzizna we Wissbadenje (w něhdvjszej Nassauſkej) bę wot 1000 katholikow, bież nimi wiele żenjanow, wophtana. Ryćznych na tej samej bęchu tachant Heinrich z Mainza, inspektor a redaktor Niedermayer z Frankfurta, ręznik Falk z Mainza a měschezanksi radziecer Baudri z Kólna. Hdyż bę so wo wschelakich katholickich towarzystwach ryčało, wuprassi jo zhromadzizna za resolucije (wobzanknienja) poslenieje hłowneje zhromadzizn němskich towarzystwów w Düsseldorfje.

Němska. Jedyn duchowny piša do „Schlesische Kirchenzeitung“ takle. W auguscie z. I. naděńdzech w schpitalu we woſebitej stwé žónsku O. T., kotaż so po krótkim rozryczenju jako liwka katholicka wupokaza. Hacż runje bę z derje katholickie wosady, bęsche tola pschede wjacysłtne pszechewianjo jako gubernantka (wuczerka) w židowskiej swójbje, kotrež bę so z czekom a z dujszu poddała, tak daloko pschisħla, zo po swojim wuprojenju wot 13 lét semi wjac̄h pola snjatoho woprawjenja a 8 lét w cyrkli była njebę a zo mi, hdyż ju na schtrafu liwkoſcze we wérje kędzbum sczinich, wotmokwi: „Z čjoho dha węſcze, zo stej njebo a hela?“ Haj zo by napominanja wotbyła, začaza sej wophtana. Tola spytach z nowa ju wophtac̄ po někotrym časju a proschach ju jenož, zo by jenicek „strowa-ž-Marija“ zo minu spewała. Wona to činjiesche a ménjeshe so snięło, hacż dha myſlu, zo je wona to zabyla. Potom ryčaż z njej wo wschelnych węcach. Hdyż bęch jej pschi wotkhadże katholicku knihu k čitanju požcił, bęsche z tym wschitko skażene. Wona wrócił mi tu knižku z próstwu, zo bych ju z tajkim pschelutował, pschetož „jeli by po teſle knižch schło, by wona zatamania była.“ Ja wostajich ju někotry čas napoko. Tola nětko so jeje předny lochka khoroszcz pohórschi. Wona dosia wulke holoscze nutskownoho raka dla. Za zwazich sebi zaž wophtanjo. Z mojnej pszechczielnoſcju rjekných: „Z džiwanjom na waſchu ſlaboſcz chcemoj so jenož krótko jedyn wotczeniasch modlicz.“ Tola lědmo bęch zapoczął, začaza sebi wona daliſche spewanjo, zo za najlepsche dżerzach ju wopuschczię. Čim horliwıſcho so za nju modlach. Tola wona bu pszech khoroscha. Duż spytka drugi duchowny swoje abo po prawym jeje zbožo. Wo jeje dotalnym zadżerzenju powuczeńy, prówowasche so wón ze wóshoj duchownej mudroſcę ju wobročić. Wona joho pszechczielnie witasche a zdashe so womiechcjič. Tola skończynie začaza sebi tež joho wophtanjo, hacżrunie hodžina (ſchtunda) jeje ſmierzeče so bliżeſche. Nětko wobaj.

¶ Bohu a ¶ macjeri milosrđe za vbohu zabludženu dušchu prošchachmoj. Tu so dopomnich, zo běch něhdý čitat, kaž je jena žona vobročenjo svojoho hruboho muža sebi wuproštka, hdnj žoho bjez joho vjedženja do japoščotkiwa modlenja (bratstva pod tým imjenom, němski: Gebetsapostolat) pschiwacž da a modlitwu k božskoj wutrobje spěwasche. Spytach tónle frédk a zapisach tu khoru bjez jeje vjedženja do japoščotkiwa modlenja ze slubjenjom, zo chce sam za nju, kaž došlo budje živa, kózodženiku modlitwu wuspěwacž. A džakowane bójstek wutrobje, to pomhäsche. Na 13. septembra poda so imenovaných druhí duchowny k njej, spomni na blízkosć jeje smjercje a napominasche ju z nowa k dostacžu svjatých sakramentow. Wona pschislubi, zo chce je nazajtra žadacž, ale njepostoji hodžinu, ktrouž čehske hřešče pomjenowacž. A hlejže, nazajtra $7\frac{1}{2}$ pôšta sama po měschnika. Tuto namaka ju na stôlčku sedžo a za nim žadacu. Z dostojoňm pschihotowanjom a z najvjetschej pobožnošću dosia wona s. sakramentu mrějach a wróči so k Božej wutrobje, potomhač vě dothe lěta wokoło bludžila. Ale běsche tež najvjetschi čas. Z Bohom wujednana a zjenoczena zemrje tón samy džen popoldnu w iščesczích. Kažta radošć vě nad jeje vobročenjom a kaži tróščti jeje zbožna smjercz za nas, z kaſkej nowej dowěru na najvjeczischemu wutrobu Ježuſa a svjateje macjerje Marije nas napjelni, možecje sebi myſlīč. O zo výchu wšchitých čłowěkowje a woſebje wšchitých duchowni spóznali móć a dobrotu bójstek wutroby Ježuſa a njewoblakowanej wutroby Marije!

Khrowatſka. W Karlowicach je serbski narodny kongreß (zhrromadžizna), kž ma nutškovne naležnosće grichiskozjenosceneje cirkve serbskeje narodnosće zrjadowacž.

Rakuſka. W Triescze zemrje psched někotrymi njedželemi zemjan Rivoltella, kž běsche swérny katholik. Bjez wſchelakimi joho wotkazanjeni su tež telc: za jemu nowu cirkej 20,000 ſchěnakow, za kudlych w Benedigu 20,000, za kudlych w Triescze tež 20,000, kapucinskou klóſchtrej 10,000, wustawej hlučoněmych we Goricy 5000, dobročeršlim wustawam w Triescze 10,000, jenej ſhuli 5000, fundaciji za kózodlētne stipendije 240,000 ſchěnakow atd.

Turkowſka. Sultan nětko jara rjenje čini psched kſchecčanskimi wjerchami, kotsiž k njomu na wophtanjo pschijedu, kaž pschecčiwo francózské khežore, rafuskomu khežore a druhimi. Ale pschi wšhim tým tamaja kſchecčenjo joho a woſebje joho zaſtojnifikow knježenjo!

Z Rom a. Čsjo anglikansch (protestantsch) duchowni su sem pschischli, kotsiž checđa na dniu psched wotewrjenjom koncila do katholiskeje cirkve pschestupičz; jedny z nich je w Žendželskej hako spisovať derje znath.

Z Roma. Wiele czých biskopow je hžo sem pschijelo a kaž so powjeda su dotal jenož 60 biskopja starobyl, khorosće a druhich ważnych minow dla banięs pisali, zo pschinęc njemoža. — Na město wuslužených woſakow su z czých kraju zasł nowi pschischli, tak na pschikkad 170 z Kanada w Americh.

Z Roma. Kaplan Böddinghaus z Münstera je sem pschijek a banięs w mjenje 720 tamnišich knjenjow dar 10,000 toleri k wudawкам za koncil z adresu pschepodał. Tež z Francózskéje wiele darow pschikhadža k podpjeranju wiele kudlych biskopow, kž z missionow na koncil pschijedu.

I t a l s k a. Ministerstwo žada klerikarjow, w lěće 1848 rodžených, do wójsta. — Knježerstwo jedna ps̄hez swojoho wotpoſlanca w Romje z bamžom dla pomjenowanja abo wuzwoleñja biskopow.

F r a n c o ſ k a. Z Lyona je proſta na ſwjatoho wóta, wot duchownſtwa a wot mnogoſče ſwětnych podpisana, do Roma woteſchla, w kotrejž ſo proſh, zo by ſo ke kwalibje Božeſ a ſczeſci ſwiateſe Marije we jandželskim powitanju za ſlowomaj „Swjata Marija” ps̄chiftajilo: *Virgo Immaculata* (njeſoblaſkowana knježna).

E n d ĥ e l ſ k a. Arcbiſkop Manning je w jenym ſwojich poſlenich předowañjow w Londonie zjawiſe prajík, zo ſebma tſecžina wobhylcerjow (kotryhž je tam nětko hižo ps̄hez tſi milijon) cirkel wopytuje, ſo mnogoſče tak mjenovaných kſchecžanow njeje kſchecžena, zo je džiwič mandželskow žaloſnije wjèle atd. Z Londonom ſo ujeměnjam!

A m e r i k a. Bratr leſta ps̄cheftupjenohho ſudniſkohho radžicžerja Baumſtarck z Konſtanſa, professor Herrmann Baumſtarck na wyſoké ſchuli we St. Louisu je 12. ſeptembra tež katholſke wěrhwuznacžo wotpočožil. Woboj ſtaj ps̄hez ſwoje ſchtfidije k ſpoznacžu wěroſeſe ps̄chiftkoj, kotrež je Boža hnada žohnowala a k zjawnemu wuznacžu dowjedka!

P o l n ó c n a A m e r i k a. Nětežiſhi präſident zjenožených ſtator, Ulyſſes Grant, ſluſha drje po ſwojim wěrhwuznacžu k Methodiſtam, tola poſazuje ps̄hji kózdej ps̄chiležnoſeſi ſwoju ps̄chilhlnosę k naſherj ſwiatej chrkvi. Tak běſche wón ps̄chitomny pruhovjanam we wuſtawie jesuitow w Geortownie a dawasche ſam myta pilným wučowníkam. Hdyž njeſawno w Pennsylvania pola generala Kane ps̄chebhwasche, ps̄cheproſh k ſebi biskopow Mullenę z Erie, Rhana z Buffalo a Shamahanna z Harrisburga, kaž tež abtov Wimmera a Seidenbuſcha; wón dasche týchle hofczon na extraczahu darmo k ſebi dowjezč. Ps̄hji nawróćenju dasche Grant w měſeče St. Marhs zaſtač a rozhycžowaſche ſo tam z několymi woſobnymi katholſkimi. — Bifkop z New-Yorka ps̄chivjeze 12,000 dollarow pětrowoſeho pjenježla do Roma.

P o l n ó c n a A m e r i k a. Po nominach New-York Tablet je w zjenožených ſtatach (republích) nětko 5 katholſkich archbiſkopow, 40 biskopow, 3000 duchownych, 65 wýſhſich ſchulow a ſeminarow, 200 konventow a 5 milijonow katholſkich wobhylcerjow. W lěće 1806 běſche tam jenož bifkop, 53 duchownych a 65,000 katholikow.

A f r i k a. Na 17. novembra budže tak mjenowana Suezka abo egipſka wuzcžina, ps̄hez kotruž je Francóza Lefſeps na akcije kanal wyrýl, přeni króz wot 60 lódzi (ſchifow), na kotryhž budža woſobni hofcz egiptſkohho měſtoſkrala ze wſchoho ſvěta, ps̄chejedžena a ſwijatocžnje wotewrjena. Kaž je znate, je tale wuzcžina bjez dmeſmaj morjomaj bjez ſrijedźnoſtrajným a čeřwjeným, w runej ſmuži ps̄hez 16 mil dolha, kanal pak měri nětko 21 mil; hleboli je znajmjeſtſha wſchubžom 10 ſochči, tak zo móža wjetſche lódze ps̄chejecž. Na wuzcžinje naſtanje tak nowe ſiwenjo, kotrež budže tež kſchecžanstwu ſpomožne. Tak ſu tam hižo katholſki kňoſtſtyr z wuſtawom za ſyrotž zaſožili.

Naležnosće towarzwa.

Sobustawy na lěto 1869: ff. 281. Michał Ćzunka z Kheyna; 282. Jakub Schotka z Budworja; 284. Jakub Jarjenk z Budworja; 285. Petr Kofka z Budworja; 286. Michał Bryl z Budworja; 287. Jakub Bryl ze Staroje Cyhelnich; 288. Jakub Bjarsch ze Schunowa; 289. Wörschla Sch. ze Sernjan; 290. Michał Wagner ze Smolic; 291. Marija Micłec z Černoho Hodlerja.

Dobrowólne dary: W. Sch. ze Sernjan $2\frac{1}{2}$ nsl.; P. T. $2\frac{1}{2}$ nsl.; J. C. z R. 5 nsl.

Smilne dary k dalewoßtaranju: Pětrowy pjenježl wot H. S. 6 nsl.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Kschejeni: Marija Hanža, dž. dzěkacjerja Beckerta z Naschowa; Marija, dž. premierleutnanta adjutanta Adolfa Schlaberga z V.; Emma Martha, dž. wojsarja Petra Hasche z V.; Milkawich, s. kravca Milkawicha Naręzjala z V. — Zemrjeta: Hana, dž. Milkawicha Kahle z Radworja, 31 lét. — Wěrowanaj: Jakub Hasche, měščjan a khezej z V. a Hana Polanec z Mnischonca. Z Khróscjic. Zemrjeta, 24. oktobra: Hana, dž. Jakuba Hornila z Worklec, nimale 25 l.

Z Radworja. Kschejeni: Michał, s. Milkawicha Scholty z Radworja; Jurij August, s. Jurija Bjarscha z Kheyna; Jan August, s. Milkawicha Čerlichia z Měrkowa; Petr, s. Jakuba Hasche z Radworja; Michał, s. Jana Kocze z Brémjenja. — Zemrjeta: Marija Augusta, dž. Jurija Hendricha z Kupoje, 1 l. 9 m. 3 týž. — Wěrowani: Handrij August Duczman ze Skoneje Borscze, z Mariju Měšcherjec z Měrkowa; Jan Mikl z Kukowa z Antoniu Pawlinu Ryktarjec z Kupoje; Jan Schrama z Radworja z Hanu Kaschporec z Měrkowa.

Z nařadem towarzwa ff. Chrilla a Methoda je wusčka a pschedawa so za $2\frac{1}{2}$ nsl. počta ff. Smolerja a Pecha, kaj tež w expedicjach Katholoskoho Přesa:

Katholicka prototypa za Hornju Lužicu na lěto 1870.

Schtóž chee přeni a druhí lětnik teje sameje dospołnosće dla měćj, móže jón dostacj.

W mjenje towarzwa a k wužitkej katholiskej wěcy prosymy naležne wo rozschenjenjo prototypi, dokelž smy tójskto exemplarow cziszczeć dali! Wjetši nařad, tunisča wěc; ale — pschedacj so dybri!

Katholicki Miesiac

Wychadza preñju a třeñu
sobotu w mësacu.

Cyfotétna placižna na pôsobe
a w kniharni 15 nsl.

Chrœwinski časopis,

wydawany wot towarzstwa S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michal Hörnik.

Cislo 22.

20. novembra 1869.

Létnik 7.

Katholicka cirkel w Chineſſeji.

Chineſſe khejorstwo je najwjetſche*) kniežestwo na zemi; dokež ma na 73,399 milach 450 milijonow wobydlerow. Še tuthy pšchińbu hischce kraje Mandžhurska, Mongolska, Thian, Tibet, Korea a Vieukhienuske kupy, kotrež drze maja wojebitich, ale pod chineſſiskim khejorom stejachich kniežerow z 147,447 mileni a z 27½ milijonami wobydlerow. Po taifim wopschija tute khejorska tseczina cyloho čłowiescia na zemi.**) Dokež je nowiſhi čas tež za katholiku cirkel w tuthich krajinach wjetſchu swobodu pšchinieſt, chci wobstejenia a stadije za katholikow w raniſtej Afiji bliže rozeſtaſic.

I.

Hizom we 13. a 14. lëtstotku buchu wot baniža Innocenca IV., taž tež wot banižow Hrjehorja X., Iana XXI., Miklawšha III., Miklawšha IV. a Klementa V. missjonarojo z rjada svj. Franciska a Dominika do Chineſſeje poſlani, zo bých tam kſchesčanſku wicežbu předowatí. Zich procowanja njebeli vjez plodow; pſchetož založichu dójlichto wojadow, a w 14. lëtstotku bu archibiskopski stoł we hlewnym mëscie Petingu založeny. Ale tutón rjamy kežew kſchesčanſta bu ſtaženy, hako kniežitwo Wiongolow, fiz hacž dotal tam kniežachu, pſchejia, a ſwójsba Ming, kotrež hischce do něcžiſchoho časa knieži, w 14. lëtstotku k kniežetwu pšchińbze. Tuczi khejorowje wobzanknichu, Chiueſſiſku w žanym zwiaſku z wutrajom njewostajicž a žanohu czuñku do kraja njepuſchcicž; tohodla tež kſchesčanſto a jich

*) Kraja ma Rusowska hischce wjele wjacy, ale mienje wobydler.

**) Na zemi bydlí po nowiſtich powjesczach 1374 milijonow čłowiekow, a to w Europje 293 mil., w Afiji 805 mil., w Afrile 191 mil., w Americh 81 mil. a w Australiſſi 4 milijony.

wupschestrjenjo pschez missionarow hnydom zakazachu. Wschitke prćowania katholickich missionarow do Chinesiskeje pschiincz, běchu podarmo, a kózdy, kotryž mjezj, kiz buchu sylne wobronjene, pschenidze, bu popanjenn a najbóle sfónowaný. Hakte za 200 lét po tuthym njezbožownym zakonju bu katholickim missionaram zaš móžne, scjenjo wérneje wery tudi pređowacž pocžecz, bhrnje z wulkimi wobežnoſcžemi. Mjenujich swjatih Franciskus Xaverius, hako bě w Indiskej a Japanskej milijony pohanow k wérje žiwoho Boha pschiwbročil, poda ſo na pucž, zo by tež w Chinesiskej pređowal. Poſpyta drje joho portugalski najwyschši kralowski zaſtojniki na kupje Malakka, haczrunje kſchesčjan, ze wſchitkimi ſredkami wot toho wotdzeržowacž; ale žane pređstajenja, žane hroženja, njemžachu swjatoho Francisca wotdzeržowacž. Wón poda ſo, nimale ſam, na kódž, a wступi w blízkosći Chinesiskeje na kupje Sancian na kraj, zo by wot jow do Chinesiskeje zaſtupil. We božej woli bě hinač wobzanknjene. Tutón japoſchtot Indiskeje dyrbjesche na tutej ſamotnej kupje, hdzej mjeſeche pſched wocžomaj hórkí kraja swojeje horceje žadoſcze, swoje ſwjate žimjenjo wobzanknycz. Ale joho žadoſcž, kſhesčjanſtwo tam z nowa zaſchępicz, pschenidze tež na joho potomnych rjadownikow. Po njeſuprajithy a ſtrasthých prćowaniach radzi ſo někotrym jesuitam ſredž 16. lětſtoka do Chinesiskeje pschiincz a tam japoſchtotske dželo z nowa zapocžecz. Schtož tehdom žanej moch na zemi móžno njebe, te hijon na ſta lét zanknjene wrota Chinesiskeje wotewricz, doſpěchu někofsi khudži katholickich missionarojo pschez swoju wucženofcz a pocžiwoſcž. Za krótki čas radzi ſo jim, zo woſobni Chinejowje a najwyschši zaſtojnich khějorſkoho dwora kſhesčjanſku wéru pschiwzachu. Ale wulke zadžewki ſo jim pſchi jich ſtutkowanju napscheczo ſtajachu. Chinesiſch khějorojo wobnowiachu pschiſkaznje, zo žadym cuznik pſchi ſmijertue ſchtrafje do kraja njeſme. Haczrunje tute krawne zakonje we chlej kruſozci wobſtejachu, pschińdzechu tola hacž do ſamoſho Pekinga; woſobni běchu to P. Ricci, P. Schall a drugi, kiz pschez wucženofcz pola ſamych khějorow radži widženi běchu. Hſtchče džensniſchi džen namalaſch knihi, woſobniſe wo astronomiji (hwězdarſtwje) a fysich (pschirodopſpytu), wot tuthyſ ſlawnych mužow w bibliothekach woſobnyh chinesiſkich wucženych. Pschez swoje viſma a rozrhcžowanja dobyhchu woni w Pekingu wjèle ludži, a to woſobniſe najwucženich a najwyschšich zaſtojnilkow, bjez tym zo jich towarſchojo w někotrych njeñſkikh měſiach kſhesčjanſtwo pređowachu. Ale bórži poſtanhu hako najwyschši napschecžiwoſtich pohanscy duchowni a wſchitcy, kiz pſchi pohanskich templach ſlužbý mějachu. Čzi zbehnýchchu ſo sylne pschecživo kſhesčjanſtwo a ſchějuwachu lud. Wot khějora bu z nowa kruče pſchiſkazane, zo dyrbi kózdy, kiz kſhesčjanſtu wſchistupi, hnydom k ſmijerči wotsudžený bjez. We hlownym mječje Pekingu, hdzej missionarojo we wulkej cjeſeji ſtejachu, drje tute ſurowe zakonje wumjedžene njebuchu, ale w provincach zbehnýchchu ſo krawne pschecžehi kſhesčjanow. Tohodla móžachu missionarojo tam jenož z kradžu ſtutkowacž. Najbóle kjejeſche katholickie missionſtwo pod khějoram Kanghi, kiz 1661 trón naſtupi a 1722 wumrje. Wón bě lubowar wědomnoſcžow a powoła hſtchče wjac jesuitow do Pekinga a njewobaraſche tež wupſchestrjenju kſhesčjanſtwo. We lěcje 1630 běſche katholicka wucžba hijon we ſhdom provincach wupſchestrjenja a 13,000 katholikow bu nalicžene. We lěcje 1650 běſche

jich licžba hžon 150,000, kž so w lčcze 1675 na 300,000 pščisporti. We spočatku 18. lčtostka běše tu na 500,000 wěriwych a 70 jesuitow skutkowacu w Chineſíſej, pódla níč, tež franciſkanarjo, dominikanarjo, auguſtinarjo a lazaristo-wje.*). Wot romískoho ſtoła buchu we lčcze 1790 wýsche tých hžom wobſtejachch biskopſtwow, biskopſfe ſtoły w Pekingu a Nankingu założene. Prěnje lēta 18. lčtostka běchu za tudomne katholske miffiony jara ujezbožowne. Krawne pščeſzehanja wěriwych buchu wýchedne. Dasiwa běchu połne kſcheczanow, a kž wěru njezapřehu, buchu ſurowje cžwelowani a ſkonečnje ſmijerci podacj. Wýscoch zaſtojnich a ſamo ſobuſtawh khežorſteje ſwojih namakachu so lēta dolho w jaſtwach a njebuchuli ſkoncowani, buchu do pŕjih ſrajinow zapołazani. Wezo, zo mějachu europiſch miffionarojo najbóle czeřpječ a najwjetſchi džel wot nich wumrje marträſteje ſmijercé. Tak woteběraſche ſyla wěriwych lēto wot lēta. Bifkopowje, kž jako marträrojo njeumirjechu, podležachu khoroc̄zam a ſtarobje, a druzh njemóžachu so na jich město ſtajez. Na konci 18. lčtostka mějachu eži bifkopowje, kž běchu so hiſhce w potajnoſći zahowali, ſóždy wjac w provinciow paſtyskich zaſtarac̄z, t. r. ſrajin tak wulſte, kaž wſchě němíſſe kraje hromadu, a mějachu pſchi thym huſto jenoho europiſkoho a někotrych chueſiſtich mějachnikow k pomoc, kž dyrbiachu so wýše toho, njechachu-li morjeni býc, pſched wočimi pohanow pilnje zahowani džerzeč a jenož z kradžu w noch ſkutkowac̄z.

Zo bě wýsche toho za katholske miffije tudy njeurjeknita ſchoda, hdž jeſuitſki rjad wot bamža so tehdom zbehnij, nječeje ſo uſpomniciž. Doko mjeniujch zbytkni jesuitojo, kž w Pekingu pſchebhachu, wotemirjechu, pſchiindzechu konc 18. lčtostka lazaristojo na jich měſio. Dokelž pak buchu tucži wot khežorſtoho dwora bôle a bôle zdaleni, dha licžba katholikow jara woteběraſche, zo w lčcze 1800 jenož 290,000 wuezinjeſche, a to běchu najbóle ſhudži dželac̄zerjo, dokelž běchu wýscoch najbóle marträſteje ſmijercé wumrjeli abo wotpamylí. Ale najzrudniſche čajh hiſhce za Chineſiſtu cyrkj njeběchu nimo; dokelž w spočatku 19. lčtostku je katholska cyrkj tudy bôle ſchfodowata. Wjele jich ſwoju frej za wěru pſchela. A dokelž bě tu jara mało kſcheczanſtich duchownych, wohlada někotryh kuli čas živjenja ſedom jedny króč duchownoſho a někotrý z chla ženje. Hiſhce mějachu drie lazaristojo w Macao a na kupyje Pulo-Pinang francózſch miffionarojo ſemi-narh; ale te njemóžachu wjele wufuklowac̄z, dokelž běchu za mlodých Chinesow jara wotežane. We Evropje buchu w tym časú nimale wſchě klóſchtriske rjadh zbehnijenc a ſurowa wójna knježesche býc ludami; tohedla ſtejſeſche jara zrudnje za chineſiſke miffionſtwo, a zdaſte ſo, zo je wſchitka tutu frej podarmo pſchelata. Ale Bóh zas pomhaſche. We lčcze 1822 naſta „Chonske miffionske towarzſtvo,” a tute wobroči ſwoje ſkutkowanjo mjez druhim tež za podpjeranjo miffionſtwa w Chineſíſej. A tutomu towarzſivej pſchizanſkij ſo 1843 towarzſtvo „swj. džec̄zat-

*) Lazaristojo ſu zjenoczenſtwo duchownych za miffiony, założene 1624 wot ſ. Vincence z Paula a maja ſwoje mieno wot priorſtwa (klóſchtra) ſw.ataho Lazara we Parizu.

stwa Jezusa," tiz so wosebje za to stara, zo so wustajene dżeczi počanskich star-
szych wulsciežija a w kſcheszanskej wérje wočahnu.*)

Ricžba missionarow w Chinesiskej so zas pschišpori, a to wosobnje z rjada dominikanow, franciskanow a jesuitow. Tucži móžachu drje so, jenož drascjeni kaž Chinesojo a pod wulski straſchnoſćem tam podacž, tola pak sebi to zwazichu, hacž runje někotis tu kholatocž ze živjenjom zaplačichu, priedy hacž móžachu z cikla te najmješčhe wulskitowacž. Ale kajke namakahu tam? Jenož we jara malo městnach běchu wosadu, tiz mějachu duchownoho abo katechetu. Na drugih městnach, hdjež běchu priedy ležejace wosadu býke, njeběſche anic zbytk wot nich pytnič, na někotrych potrjechichu jenož jednotliwe kſcheszanske ſwójby, a dýrbjachu so tute jenož kradžu wophtacž, za njebhahu počani jich pytnili, hdjež so žana nowa katholſka wosada zas začoži. Hacž runje to jara pomalku džesče, pschińdze tola nětk zash wjac živjenja do tych hifcheze wobstejach, abo z nowa začožených wosadow, zo móžachu so někotre biskopſtwa wobſadžicž.

Wysche teju hížom pomjenowanemu a hifcheze wobstejacej seminarow, w Macao a Pulo-Pinang, buchn tež wifjichse wuečeñje za holcžki w ſrijedzizne Chinesiskeje začožene. Pódlia so tež někotre žóniske klóſchtrje rjady na missionſtwje wobdželichu. Tohodla widžimy tu spodživiu wěc, zo hacž runje hifcheze te hrube začonje wobstejachu, po fotrhcž mějesche so kóždy katholſch wérivoh ſkono-
wacž abo z kraja wupolazacž (a krawne pſcheszéhanja tež ženje z cila njepſche-
ſtach), tola zas kſcheszansko so rožkherječ pocža.

Po zarjadowanju starých wosadow móžesche so hakle na wobroczenjo poča-
now myſlíc, a tute ujelubjeſche pod nětčiſhimi wobſtejenjemi wulſe dobytki. Ale
tež tudy bu wot Boha priedy ponihane, hacž sebi to něchtó nadžiſeſche. We ſečze
1840 pschińdze bjež Chinesami a Kendželejanami k wójni. Chinesojo pſchěhrachu
a 1842 pſchi mérje bu mijez druhim wučinjene, zo dýrbjachu ſi městow zjawi-
nomu wifikowanju za wſchě narodů wotewrjene bjež. A w ſečze 1845 bu hifcheze
bjež Francozami a Chinesiskej zwjazk ſečinjeny, zo móže so kſcheszanska wéra
zjawnje předowacž, zo móže kóždy Chinesa k tej ſamej pſchistupicž,
a zo dýrbja jo kſcheszanske cyrkve, tiz su wot cžasa khežora
Kuanghi natwarjene, ale prečž wžate, zasy kſcheszananam pſchepodač. To le drje bě khežra krocžel k lepſchomu! Tola ſmedžachu cizh missionarojo, kaž
pſchekupch, jenož w tych postajených ſi městach zjawnje pſchebhywacž. Ale něchtó
njetrjeba ſej myſlíc, zo buchn tute nowe khežorske začonje wſchudžom wobkēž-
bowane. Dokelž runje tute, kaž prijedawſha wójna, běchu nowych njepſchecželov
zbudžili. Tohodla widžimy, zo bórž po tym zaš frej kſcheszananow zemju barbi
a zo so jaſtwa pjenjachu z kſcheszananami. We provinçh Kwangſi bu francozſki mi-
ſionar Chapdelaine z wjele druhimi chinesiſkimi wérivymi 1855 ſkonecwanym. Z
toho so spóznaje, zo we nitskownej Chinesiskej, hdjež francozſke ſchufi rucž nje-
ſkyschachu, wjele polepſchene njebě. Hakle nowa wójna, tiz 1857 wudýri, dokelž

*) Kaž je znate, hremadža so w naſich wosadach za wobej tutej towarzſtwje
wopert, tiz maja, kaž spóznojecze, jara wulſi wužit.

chinesiski khézor horjela pomjenowane zwiažki njedzeržeske, a w kotrejž Vendželczenjo a Francózomje na njoho čehnjechu, pschinjese wjac swobody za kchesczanstwo. We lécje 1860 pobichu tuczi chinesiske wójska a dobychu tež hlowne město Peling, tak zo dyrbjeske khézor z kraja četnycz. Něk bu mér sczinjenj, a katholskej cyrkvi bu došpolna swoboda w cyhym chinesiskim khézorsinje pschilubjena, a schtož khézora samoho nastupa, tež hacž do džensnišchoho dnja swěrnje djeržana. Wézo, zo z tym prajene njeje, zo býchu krawne pschesczhanja, wosobniye we wotležanych provincach, hdjež khézorsch naměstnikojo knježa, chle pschestake. Khézorska moc kóždy čas njedosaha, zo býchu hnydom so tajen pschestupikojo krucje khostali (schtrafowali).

(Pschichodnje date.)

Z nasheje diöcesy.

Z Budýschina. Džensa wudželi našch najdostojnišchi knjez biskop Ludwik dwemaj młodžencomaj subdiakonat abo prěnu wyschšich swjecziznow. Staj to k. Adolf Brendler z Ostriža a k. Jan Hornig z Drežđan. Pschichodny schtwórk dostanjetaj diakonat a sobotu presbyterat (měštništvo). Kaž sthichimy, wostanie k. Adolf Brendler potom jako pomocny duchowny w Budýschinje a k. Jan Hornig pschindže za kaplana do Seitendorfa pola Ostriža.

Z Budýschina. Z Prahi nam pišaja: W naschim serbskim seminaru je lěta jenož 23 schtudowachy młodžencow, bjez nimi 11 Serbow, mjenujich: G. J. Kubasch a Jan Lazar z Lejna w 3. lécje theologije, Jakub Scholka z Wotrowa a Petr Lipicž z Lubochowa w 2., Jurij Čyž z Nowoslic w 1. lécje. Gymnasium wophtuja: Jakub Scholka z Khrósczic, Michał Petranc z Čorneč, Franc Měrčík z Bělczeč, Jurij Nowak z Njebjelječic, Miklawš Piwarc (Bräuer) z Worklec a Michał Knježek z Krépjec. Tež w Komotawje schtuduje jedyn Serb: Józef Eidlér z Khrósczic, kž je w najwyschšej klasy tamníshoho ghymnasija.

Z Budýschina. Tudemne katholske towarzystwo rjemiesnicki (Gesellenverein) swjeczeske njedželu 7. novembra swój druhí założeniški swjedžen w salach tselerneje, kotrýž běsche wot měštečanskich a wjeſných jaru wophtan. Zapoczątki swjedženja běsche wječzor w schesczich. Najprjedy spěwaſche chor dwaž spěwaj pod wjedženjom k. mischtra Almerta. Na to běsche prěnja džiwadkowa hra, we kotrejž so hrónčko abo „motto towarzystwa“ předkstajeske. W tym wustupi jedyn rjemiesnik staroho časa a jedyn nowoho, kotrýž sebi něčijiske katholske rjemiesnike towarzista khwali; k tonu pschistupja potom czi tijo hrájerjo, kž te hrónčko woznamjenjeja a wulkaduja; prěni rěka „wéra a pōczwosć“, druhí „dželawosć a pilnoć“ a tsecži „wjeſokosć a žort.“ Potom běsche swjedžensiška ryč, kotrůž něčijischi präses k. tachantſki vikar Dienst djeržeske. Wón wustojnje wulkadowasche hžo spomnjene hrónčko abo motto a rozentaji, kaf je towarzystwo tele swoje hrónčko abo motto w běhu lěta dopjelniako a dawasche skončzne hlownu rozprawu. Z posleniſcheje wuzběhujemý najwažniſche powjeſče. Budýschinske towarzystwo rjemiesnickich je najwjetske w Satsjej, ani drežđanske

nima tejsko sobustawow; pschetož we pscherézku měsiche 60 tovarišchow a 30 čeſt-nych sobustawow. Z nich běchu 29 tovarſtvo wopuschčili, kotsiž jomu loni na thmle dnu pschituskachu a dwaj běchtaj zemřeloj. Cuzých rjemjeſniſtich, kotsiž ſu sobustawow tovarſtwa (ſtož ſo pschez male knižki, kiz kóždý z nich ma, dopokazuje), běſche 134 pschez Budyschin puczowalo a pola präſesa (pschedsydy tovarſtwa) tovarſtwowych dar (dwaj ſlěbornaj) doſtało. Tovarſtvo běſche chtě lěto hac̄ do zařdenoho měſaca ř. tachantſki vikar J. Herrmann z wilkej pröcu a ſwěru wjedt a pschi ſwojim wotkhađe do Wotrowa něcežiſhomu präſesej psche-podał. Zhromadžiſtih běchu kóždu nježelu wjeczor w jenym hofcencu pod wjedzenjom präſesa, kiz jím wſchelake pomučne pschednoſchički džerjeſche, a wjſche toho tež ſobotu, hdžež ſo tovariſchojo ſami zhromadžowachu. Rozwuczowané bu woſebje wo historiji (ſtawigach), ryczi, geografiji a we ſpěvanju; nětko moja zaſh druhe za živjenjo trébne wědomnoſeže na rjad pschińcz, zo by ſo wſchitka ſchulſka wuczba z časami wobkručiła a po možnoſci dale wjedka. Skončenje džakowasche ſo ř. präſes Dienſt thm kniezam, kiz běchu w tovarſtviye zastupo-wac̄ pomhalí abo je hewak podpjerali. Nětk ſežehowasche druhá dleſcha džiwa-dlowa hra pod mjenom „Do Catherine“, w kotrej dwanac̄o rjemjeſniſch wufu-pichu a wuſtojnje hrajachu. Po ſkončenju tejele zabawy, kotaž ſo wſhem jara ſpodobasche, běſche zhromadna wjeczeř za thch, kotsiž chchchu woftacz; běſche pak jich wokoło 200. Pschi wjeczeri buchu wſchelake ſlawy abo pschipitki wunjeſene a tovarſtviu tež rjana khorhoj ſlubjena, kotruiž checža měſčezanske knieuje a kniežně wuſhivac̄. Cylk ſwedzeni wobzanku ſo z balom. Najwažniſha nowinka wo thmle kvalibyhdnym tovarſtviye je pak ta, zo je ſebi wone, kaž tajke tovarſtwa w druhich měſtach, na garbařſkej drózh khežu kupiło, zo njetrjebalo wjach po hofcencach czahac̄, ale zo by ſwój tovariſhny dom mělo, hdžež by ſo rjemjeſniſki mloženc kaž doma czul a hdžež moja tež tſi koža pschihotowane byč ſo pscheno-cowanju pschipuczowach. Hoſpodařtvo abo kuchnju ſnadi w ſwojim čaſu mi-ložciwe ſotry na ſo wozmu, kotrej bychimy tež hewak za kudlych khorych tudy trjebali a radh ſem powołali! Ale, lubi čitarjo, ſpomnjeny dom njeje darjeny, wón placži nětko hižo 4300 toleri a z trébnym wutwarjenjom a pschiprawjenjom pschindže na 6000 toleri. Kac̄ dha može tovarſtvo tajku khežu kupic̄, byrnje pjeniez njeſeło? Wone pjeniežny klepa abo chchch praſic̄ wo nje klepa pola do-brocžiwhch a za wužitne wěch zahorjenych ludži. A dokesz ſo z wjele kamjenjom kheža natwari, hromadži wone darjene kamjenje (pjeniežne dary) a tež požczenec kamjenje, mjenujen wudawa pječtoltorejke akcije, kotrejž ſo kóžde lěto něſhto wu-loſuje a wuplačzi. Tele akcije moža ſo pola präſesa ř. Dienſta a tež pschezce inuje za bližich a dalotich pichczelow doſtač. Wězo džel danje ponjeſu najeňkojo wobhdenjow, kotrej tovarſtvo wſchitke za ſo njetrjeba; ale tola budže wone hižo a wjefelscho dyhac̄, hdžež jomu kamjeni pschewulkoho dotha z wutroby panje! Nětko jym wſchitko „pscheradžik“ a budu ſo wjefelicž, jeli mi pschiležnoſč dac̄e, waſhe ſmilne wutroby pscheradžic̄ t. r. na pjeniežne dary za tovarſtvo tudy kwiſtirowac̄. Duž ſkonču z pscheczem, kotrej pola sobustawow tovarſtwa haſo poſtrowjenjo a wotmoſtvenjo na tajſe poſtrowjenjo placži: Boh žohnuj čeſtne

rjemješto! Boh je žohnuj! (Gott segne das ehrbare Handwerk! — Gott segne es!) Redaktor.

Z Brunjow a. Nowy duchowny, kij je halo hrodowſki kaplan z Westfalleſkeje ſem pschiſtoł, reka k. Wylem Gramer.

3 dreždjauskeje dićesn.

Z Dreždjan. Tudy je ſo 1. novembra katholſke towarzſtvo ſwiateje Čačilije założilo, kotrež chce woſeblje pschiſtojuj a pschiſtodny cyrkwinſki wjachyhlóſny figurirowaný ſpěw, gregorianski choral a khérliſchny ſpěw ſpěchowac̄. Pschedydstwo wucžinjeja: k. kaplan Maaz, k. dwórski organiſt Šretſchmer, a k. wucžer Šperling. Sobuſtaſy ſu wukonjace (ausübende) abo ſpěwarjo a potom podpjerace. Ktym pschiſtoł je toleč, z ejimž ſo lokal (ſal), hdzej ſo ſpěwarjo wuwičuju, tež noty a knihi atd. placza. W tu khwili wuviđeduje towarzſtvo ſpěw na wěſtych njedzelach we nowoměſčanſkej cyrkwi, pozdjiſcho budže drje ſo tež w dwórskej cyrkwi ſkyczeč dacz. Wujitne by bylo, hdh býchu we wſchitlich ſerbſtich wosadach naſchi knježa wucžerjo cyrkwinſki ſpěw ſpěchowali a w nim rozwučzowali. Nähdežekuli ſo rjenje njespěwa! „Kaž je bylo, tak dyrbi wostac̄“ ujeje pſchech derje prajene! Tež by rjenje bylo, hdh býchu knježa wucžerjo we ſwobodnych ujeporučených konferencach hromadu ſtupili, a za wſchitke ſerbſke katholſke woſady a cyrkvoje jene choralsne knihi zefajeli, zo býchu ſo khérliſche po času w ſchudžom jenak a to derje ſpěwale. W lutherſtich wosadach ſu předn tež wſchelako ſpěwali, hac̄ ſu ſkonečnje pſched lětami ſchtyro wucžerjo hromadu ſtupili a nowy „Choral-Melodienbuch“ zefajili. Z tajkim zhromadnym ſtukom býchu ſebi knježa wucžerjo wulki džak zaſkužili!

Z Lipska. Njedzelu 14. novembra běſche tudy koncert k wužitnej katholſkoſte ſeſtivale ſ. Vincenca, hdzej nekotſi woſobni ſpěwarjo a ſpěwarſki z tudomneje opery (džiwadka) ſobuſtukowachu.

Cyrkwinſke nowinki a powjescje.

Něm ſka. Po poručnoſći pruskoho krala ſu ſo w joho krajach 10. t. m. na Lutherowym narodnym dnju pobožnoſče a próftwy za Lutherſku cyrkę ſtaké.

Něm ſka. Bajerske ministerſtvo ujeje mission jesuitow we Eichſtadt ſowoliko.

Z Wina. Skonečnje założuju tudy a w druhich měſtach khězorſtwa katholſkopoliſtiske towarzſtwa, kotrež maja prawa cyrkvoje pſched ſwětnej wjachyhlóſci a w zjawnym živjenju na staroſeči. Dotal běſche „liberalna“ (ſwobodomyslna) ſtrona pſchez swoje towarzſtwa tam jara móena.

Schwajcarſka. W Bernje je ſekta tak mjenovaných Irvingianow abo „japoſchtołka cyrkę“, kaž ſebi ſamí rěfaja z ceremonijemi, kij ſu katholſkim po-dobne, a z duchownystwem tak mjenovaných wucžownikow, japoſchtołow, jandželow a arcjandžlow. Njedawno cžeku jedny thchle jandželow do Ameriki, mjenujich jedyn cžajnikar (staroſerbski: uruhačař); svoju mandželsku a doň (50,000 frankow)

wostaji tón jandžel doma a druhoho „jandžela“ žónsku a něchto pjeniez wotwjeze sobu do nowoho wótenoho kraja. Z djabolskej wujkoczoſcę mjeđeſte tónle jandžel khudých ludži ziebač! Tajich džiwných jandželom je doſč na swěče, nic jenož w Americh!

Z Roma. Z kózdym dnjom pschithadzeja cužy biffopja. Pschihotowace džela za koncil su hotowe a wuczinjenja kommissijow pschedkladuja so po rjadu bamžej, kž je kózdy džen wjach hodžinow pschehladuje. W běhu foncila budža tež někotre swjatoprajenja.

Francóz ſka. Po poslenich zapisach je w tuthym khězorſtwje 37,107,212 katholikow, 816,619 protestantow, 89,017 židow a 22,786 wſchelakich druhich měrow abo njewerow.

Rusow ſka. W Petersburgu su pschi katholskej chrkvi ſ. Katherini ſchesko pređarjo, dwaj pôlſkaj, dwaj němstaj a dwaj francóz ſkaj.

Naležnoſće towařſtva.

Sobustawy na lěto 1869: II. 283. (chtóž je w poslenim čiſle pismikſtajeř pschekocíž a zarinovat) Michal Scholtka z Budworja; 292. Miklawš Měří z Kulowa; 293. mlynk Schliž ze Swinjatínje; 294. Jakub Kral z Veteńich; 295. khěznit Jakub Bräuer z Budyschina; 296. Michal Čyž z Wotrowa; 297. Michal Scholtka z Konjec; 298. Jan Krawc z Trupina; 299. khěbětar Michal Věrl z Nadworja; 300. Madlena Wawrikowa z Nadworja; 301. Michal Schwejda z Khróſczie.

Na lěto 1868 zaplači: 357. M. Sch. z R.

Smilne dary k dalewoſtaranju: 1 tolet za bamža pschez ſ. Werneru z Khróſczie z napisom: „Te dushe twojich wěriwych — We cziszu hiſhceje czerpjacich — Wumyj Ježu a jim daj — Tam bbržy widjez boži raj.“

Z naftakdom towařſtwa ſ. Cyrilla a Methoda je wuscha a pschedawa so za $2\frac{1}{2}$ nsl. poča ſ. Smolerja a Pjecha, kž tež w expedicijach Kátholiskoho Poſta a pola flamarjow, kotřiž moža ju kózdy čas pschez nas tuniſkho dostací:

Kátholifka protvka za Hornju Lužicu na lěto 1870.

Chtóž chec přeni a druh i lětnik teje ſameje doſpočnoſće dla měří, može jón dostací.

W mjenje towařſtwa a k wujſiskej kátholiskej wěci proſhyň naležnaje wo roſčejenjo protvki, dокelž ſmy tójski to exemplar o w čiſtcez dali! Wjetſki naftak, tuniſha wěc; ale — pschedací ſo dybí!

Katholicki Posol

Wukhadza prěnu a třecu
sobotu w měsacu.

Cyloletna płaciźna na pósće
a w kniărni 15 nsl.

Ewangeliski časopis,

wudawany wot towarzstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cisło 23.

4. decembra 1869.

Létnik 7.

Słowo k rozpomnienju za Serbow.

Stari Romscy, kotsiž buchu z maleje zhromadzizny někotrych paſthrijoſ po čjaſu najmocniſchi lud a najwjetſchi kniežiczerjo, mějachu pschiſtowo: Concordia parvae res crescunt, discordia maxima dilabuntur (Z pschezienoſcju male wěch roſtu, z ujepſchezienoſcju najwjetſche rozpadu). Woni mějachu prawje a ſu pſchez 1000lětne wobſtačo jich kraleſtwia wo thym ſo pſchepokazali. Kubi serbsch krajeno! My drje uimam⁹ tele pschiſtowo, ale joho prawdu ſmy tež hižo čaſto nazhonili. Naschi wótočojo ſu zhonili, kajka to wěrnoſež je, zo z ujepſchezienoſcžu najwjetſche wěch ſo zahubja. My, jich ujemožy potomnicy, ſmy w najnowiſchim čjaſu wjach-krócz zhonili, a nadziamy ſo hiſheče bôle zhoneč, kaf z pſchezienoſcžu male wěch roſtu t. r. kaf ſmy, hacžrunje je nas mało, ze zhromadnym ſkutkowanjom hižo někotre ſpominjenja hódne wěch dokonjeli. Je trjeba, pſchikladh pomjeno-wać? Dopomučze ſo na ſkładowanjo za wotpalenych we Gottſtebje. Ja moļt powiedacz, kaf jara je tónle rjany ſkutk wýſoko poſtajenym kniežam ſo lubiš, a z kajkej čeſcžu woni hižo tohodla na Serbow ſpominachu. Pomysleže na lońſche ſkładowanjo za ſwiatoho wótcę, a kaf ſu potom wulke wukrajne nowinę a čaſo-piš ſo tohodla kwalobnje wo Serbach ryczel, kotsiž ſnadž hewak njejedzachu, zo ſu Serbja na ſwěcze. Dale ſmy ſebi pſchez pſchezienoſc a zhromadne pro-cowanjo mér wohſtarali pſchecžiwo nadpadam jenyh žnatych nowinow. A něko najnowiſchi ſkutk naſcheje pſchezienoſcze — peticija za naſch klóſchtr z wjach hacž 1200 podpiſmami? Ta ma doſpołnych a pſchepokazach wunoſt̄ a wužitk. Kaf dha to?

Naschi ujepſchezelojo nětk derje wjedža, zo jich hłos pſchecžiwo klóſchtrami po prawym ničo ujepłaczi, dokež woni z chla žane prawo nimaja, wo naležnoſczech katholiskeje wěrh ſobu ryczeč. Tohodla bē pſci jich cikci wulke harje jenož te

wotpohladanju, zo bychu so katholikowje rebellsy sežinili. Schtož chchdu rad wotstronicz a po prawje wotstronicz njemožachu, to budža, tak mysladu woni, katholikomje dobročinje a hlepje jim wotstronicz pomhacž. Haj woni zjawiſe prajachu: wž katholsy, sežinče zapocžatk z peticiju pſcheziwo klóſchram, naſcha pomoc njebudže wam pobrachowacž. Na to smy nětko z peticiju za klóſchtry z wjac̄h dyžli z 1200 podpismami*) wotmowlisi. Dokelž woni to prawje derje wjedža, su tež, tak so ſkyschi, za najlepſthe džerželi, zo bychu ſebi fiasko (njeporadzenjo) zalutowali, swoje cykle wotmyleniu puſchezič a klóſchtry na pokoj moſtajicž. Dokelž pač naſche wotpohladanjo bycz njemože, naležnoſež, kotraž je womerje, bjez potrebnosće do wojowanja pſchinjeſež, je naſcha derje pſchihotowana peticija, kaž so dale ſkyschi, w tu khwilu **ad acta** położena a budże jenož tehdrom na ſejm do Drežđan wotpóſlana, hdj by tola něſhto tajke tam k ryčam pſchischo, na cžož ſo z peticijemi pſchisluſhnuje wotmowlvi.

Hdjž mamy tajkele pſchislađi pſched wocžomaj, ſchto naſche pſchezjene a zhromadne ſtukowanjo zamože, ſchtó ſebi hiſcheze zwéri, naſche katholiske zhromadžizn a druhe prćowanija, z kotrymž chcemy myſliciſku za pſchezje-noſež a zhromadnoſež wubudzieč abo wobkruezič, — za njewužitne, haj za ſměſhne wuprajicž, bjez toho zo by pſchestaſ, katholiski Serb bycz, kaž ſo ſkuscha?

A hdj by něchtó pſchez to hiſcheze wo wužitnoſci tutnih naſhich prćowanijow ſo pſchepoſazacž nochek, ſnadž moža cžash a podawki pſchinieč, hdjž budže jomu lubo, zo ſu drugih z tajkimi wěcam i zapocžatk ſežinili, předyn hacž je wón sam jich wužitnoſež a potrebnosć spózkal.

Zo w předawšim cžasu tajkele wěch njebechu, njeſmě uikomu pſchicžina (wina) bycz, je zacžijmež abo hanicž. Hdj bychym ſo tajkoho prashecz chchli, cžohodla wjac̄h runje tak nje h o ſ podari, kaž jo ho nan abo džed je cžiniš, dha by nam zwěſeze wotmowlit: „dokelž ſu ſo cžash pſheměniſe; ſchtóž chchek nětko hiſcheze tak hospodaricž, kaž tehdrom, tón njeby do přečka pſchischoł a by zhubjeny był.“ Haj tak je tež tudj. Cžash ſu ſo jara pſheměniſe. Schtož bě předyn njewužitne a njetrébne, to njeje nětko bjez wužitka, ale je dobre, pod wěſtmi wobſtejnoscžemi tež trěbne a budže to po cžasu hiſcheze bôle.

Schtóž dopokazmo žada, pohladaj na Vajersku a na to, ſchtož ſo tam nětko podawa. By w Vajerskej dobra wěc pſchi wólbach na ſejm dobyła, hdj by runje wjeſný lud fruže hromadu njedžeržat a by dha k tomule hromadu džerženju pſchischoł, hdj by ſo tak wjele to w a ſt w o w njezaſožilo a tejko ludowých zhromadžiznow njedžeržako, w kotrychž buchu ludžo wo zjawných naležnoſcžach

*) Dokelž je w Sakſtej 9000 katholickich Serbow, možeſte peticija ločen wjac̄h podpismow měcž, hdj běſte 1. wſchudžom a 2. wſchitki wotroſezenych podpisana byla, kaž běſte Posel proſyl. Vichí tajkich wěcach hlađa ſo jenož na mnohoſež podpismow, nic na powołanjo abo ſlužbu podpismowaria! Wyshe toho njeje peticija do wſchěč wosadow ſlana. Geli budže wopravdze hiſcheze na ſakſkim ſejmje wo zběhnjenju abo webstacju klóſchtra — ryčane, zefajimy hiſcheze jenu adresu za budysku a radwořsku wosadu a poſtaramy ſo wo podpisma.

derje powuczeni? A hdyż chęć nęktó prajici, my njejsių Vajersch t. r. nas njeje tak wjele, dha wosianje tola pola nas runje tak wérno kaž pola nich, zo pszechjenoscž sylni a zo pschez pszechjenoscž tež małe węch rostu.

P. Innocenc.

Z tuthm nasiawkom smy chle pszechjene a pschejem, zo by so derje roz-
pomnił. Smi nedawno dleski wustojny nasiaw wot k. wuczerja H. dostali
pod napisom: „Zalożeće katholske towarzstwa!” We wschelakim nastupanju su
tam podobne myśle wuprajene, kaž manu w hornischem nastawku, a skóńczenie je
namjet stajen, kotorhoż wozjewienjo smy na khwilu wotstorcic za dobre spóznałi,
dokelż chemicz pribyh hiszce z někotrymi duchownymi so rozrhcic a tež nowy
fakty swobodnišchi towarzistwowy założ (Vereinsgesetz) wozjakač.

Redakcija.

Katholska cyrk w Chinesiskej.

(Połączowanjo.)

II.

Katholska cyrk je so tež wot toho czasa w Chinesiskej khetro rozschrila.*)
Chle khęzorstwo, njeliczimyli te kraje, kiz drje Chinesiskej sluscheja a lętny dant
khęzorej placicich dyrbja, je do 20 japoischolskich vikariatow rozdżelene, ktrymž
runje tak wjele biskopow przedkscieji. Wot tuthm maja někotsi jenocho biskopa
hako koadjutora k pomoc. Tam a sem drje su so pschez pohanste zbezki abo
europiske schęzuwanja napady na katholske cyrkwe a ich sluzownikow stale, kiz
drudh k tomu wiedziechu, zo buchu duchowni a wosadni martrowani a tež mo-
rjeni a cyrkwe spalene; tola bęchu te skerje wina k rozschrjenju katholskej wérn,
hač zo buchu ju podtłocicich móhce. Wschudżom nastawaja nowe wosady a po-
hani psjindu z czródami, zo buchu ktheszczanstwo na so wzali. A hač runje
nam, hdyż je něk swoboda ktheszczarstwu dobyta, tudy protestantscy missionariojo
wschelakich wuznaczow napşcęco skutkuja a našcu wérnu na wsche mózne waschnjo

*) Wot toho czasa, hač je posleni mér ktheszczanstwu dospołku swobodu dat,
su tudy tež protestantscy missionariojo wschelakich wuznaczow skutkowali. Z jenyh
aktow, kiz buchu wónanjo wot protestantskiej stronu w Schanghaj wozjewiene, dzelimy
szézhovace sobu: W januaru 1864 bę w Chinesiskej 105 protestantskich przedarow
wschelakich wuznaczow, bjez nimi 7 chinesisch; drugi bęchu Europiscy a Amerikanarze.
Weni mějachu stacije w Kanton, Hongkong, Swatow, Amoy, Fochow, Ningpo,
Hangkow, Chafoo, Tangchow, Tienjin, Peking a Schanghaj. Tym pemjenowanym
przedarjam pomhoja hiszce 148 chinesistich latechow a 20 miedzych Chinesow so na
predarstwo pschihotowachu. Woni su tam 59 cyrtwiew natwarili a maja 44 schu-
low a 19 pensionatow. Liczba ktheszczanstwu wot nich wobrecznych Chinesow so 1864
na 1974 duschi staji. Tela te piśmo pschipekale njebedu. Wyjsce teho bęchu weni
hizon wudali a rozdżelili 700 knihow wědomnostnych 95,000 starych testamentow,
446,000 uownych testamentow, 1,127,675 traktatow a 61 periodiskich nowinow. Etu-
des relig. hist. et lit. par les Pères de la Comp. de Jésus. Janvier 1868.

hanja, je jich skutkowanjo dotal nam malo schkodzilo; dokelž napriedn su woni bjez sobu njepečejeni, swarja jedyn na drugoho a schtož jedyn wuczi, drugi začisni; k drugomu woni najbole jenož we wulkich mestach preduja, hdzej euro- pišcich konſulowje pschebywaſa a hdzej ſo žaných nadpadow bojež njerjebaja. To-hodla tež tehdym, hdzej hiſhčeze krawne zakonje w Chineſiskej placzachu, žadyn protestantski miſſionar tudy widzeć njebe. A wyſche toho ma katholſka cyrkę pschez ſta ſet pschelatu marträfku krej puz pschijotowanu a doměrjenio Luda. Kac je ſo katholſka cyrkę w Chineſiskej hacž do dženſtſchoho dnja ſriedž wſchitkich zadžewkow rožicherita, dowolam ſebi ſežehowacy pschehlad podač.

Pohladajmy najpriydy na hlowne město Peking a provincu Petscheli. We Pekingu mějachu katholſcę w zaſidzenym lěftotku 4 cyrkwe. Wot tutych ſtej hiſhčeze jena, mjeniujich předawſcha katedrala. Wona drje bě jara wobſchodzienna, je paſ hewak jena najrjetſchich cyrkwoj. Wona bu nětk katholikam zas pſchi-pokazana, kaž tež ležownoſcie, hdzej běchu předawſche tſi katholſke cyrkwe ſtate. Hdzej kſcheczanſke wójsko pſchi poſlenjej wójnje dobyčeřſc ſem pſchičeze, bu w tutej cyrkwi džakne „Te Deum“ džeržane. Nětk je wona za biskopſtu cyrkę poſtaſena. Na tych druhich tjojach měſinach, hdzej běchu předh cyrkwe, ſo nětk w malých klapalkach kemiſche džerža. We lèce 1867 bu rjana nowa cyrkę wot pekingſkoho biskopa Mouli natwarjena a pod wulkim iwjatočnoſćem, na kotryhž wyſche europiſtich zapoſlancow tež tſjo wyſoch zaſtojnich chineſiſkoho khezora džel bjerjechu, poſwječena. Kac je ſo licžba katholſtich tudy pſchisporila, ſpoznaje ſo ze ſežehowacoho. Hdzej nětežiugi biskop Mouli w lèce 1836 do Peinga pſchiidže, bě tu 350 wěriwych; w pschedměſtach a wokolnoſci bě jich hiſhčeze 659, tiz buchu dotal wot lazaristow a někotrych chineſiſkich měſchinikow duchowne zaſtarani. Nětk licžim w 5 cyrkwach 8000 wosadnych. We zaſidzenym lěftotku běchu tu tež 3 katholſke kerkowny, tiz paſ buchu cyle zapuſcene; tež wone ſu zas katholikam wotſtupjene. Wot lěta 1863 wobſteji tudy klóſthyr miloſciwych ſtrow, tiz maja hójernju, hdzej wjèle ſtow khorých zaſtaraja, ſhrotnicu a wuczeńju za holežki. We lèce 1856 bu wot japoſchtoſkoho ſtoča provinca Petscheli do 3 japoſchtoſkich vikariatow rozdželena. Nětko ſu tute:

1. Peingſki vikariat ma nětk dweju biskopow, 10 europiſtich a 20 chineſiſtich měſchinikow. Wyſche wſchelatich wuczeńjom wobſtejitaſ tudy dwaj duchowneſkej ſeminarij. Rjamy hród bu wot khezora lazaristam wotſtupjenn, zo móža tam miſſioniske ſchule założić. We wokolnoſci tež na někotrych wſach a měſtach wjetſe a mjeniſche wosadhy wobſteja. Najwjetſcha w Tintfin, hdzej maja miloſciw ſtow tež klóſthyr, do kotrohož ſu 20 mlodých chineſiſkich kniežnow zaſtupile. Wot nich wobſtara ſo tež hójernja, haptika a dwě ſhrotnic.

2. Japoſchtoſki vikariat w ranischiim Petscheli je hižon wjèle pſchecziwoſćow pſchetracž dyrbjat. Eud wopokaſa ſo jara njepečezelscy zmyſleny pſchecziwo miſſionaram a bu wot mandarinow (wyſokich khezorſkých zaſtojnukow) hiſhčeze bóle k tomu ſchęzuwanu. Někotry króž buchu miſſionarojo cyle wurubjeni. Tola je tež nětk ſlepje, a licžba katholikow je ſo wot 3800 na 8200 pſchisporila.

3. Najbole paſ je katholſka cyrkę w 3. vikariacze, k poſdnju Petscheli,

rostka, hdžej biskop Anouille knježi. Tudy je pschech wjese katholickich bylo. We lécze 1836 naliczi so jich 4392, tiz běchu so hízon 1859 na 14,000 pschisporili. Tola je tudy wjese krawnych pscheszézhow bylo a 72 cirkwów bu spalených. Hako zaplata bu nětzíšhomu biskopej 1862 za nje wot chinesiskoho khezora wulki hród w měsce Tschingtingsu dareny. We tuthm je něk seminar, shrottnica, wucžernja a khapała. Za jene léto (w lécze 1863) bu tu 2500 wotrosczených kschézéných a tych, kiz so kschézéných pschihotowachu, bě pschez 12,000. Wjese pagodow (pohanskich templow), bu do katholickich cirkwów pschetworzených a do léta 1866 bu na 40 nových cirkwów a khapalkow twarjených. Tola pohansch popja su wjací króz ludzi pscheszíwo kscheszanam neschézumali, a krawne zbezki, hdžej krej kscheszanow běžeshe, běchu zrudne szézhvki toho, a běshe to cízim zru-dnijsho, dokelž mandarinojo ē tomu z wjesokoscu pschihladowachu. Tola tam biskop ze swojimi 12 europiskimi a 15 chinesiskimi měschnikami dale z božej pomoci skutkuje.

4. We japoschtołskim vikariacze Schantong bě předjí jara wjese kscheszanow; tola w lécze 1840 běše jich jenož hízce 4000 wostalo; dokelž su runje jow kscheszenjo najbóle podcziszczenani byli a to hacž do něka. Hacž runje je jím pschez nowe zakonje swoboda slubjena, je tola malo lepje. Ale pschi wschtick hubjených wobstejenjach je liczba wěriwých pschiberala. We lécze 1866 bě tudy 10751 katholickich kscheszanow a 4000 katechumenow. Tútón vikariat ma 104 khapalkow, 19 wulkich cirkwi, 1 seminar a 29 wucžernjow, kotrež pod 2 biskopomaj, 5 europiskimi a někotrymi chinesiskimi měschnikami steja.

5. Japoschtołski vikariat Schansi dosaha hacž ē Mongolskim pomjezam. Krawne pscheszéhanja su tudy wjese schkodly načinile; ale pschez to runje wjese dobrých kscheszanow wucžek pýtachu, zo bychu so w tundomnych wulkich horach wukhowali. Někotsi, kiz njebuchu ē smjereži, ale zapołazanju do Mongolskeje wotsudženi a tam wotwiedzeni, tudy zas ē nam so pschinamachu. We lécze 1865 bu 913 wotrosczených kschézéných. Český vikariat liczi 1 biskopa, 3 europiskich a 16 chinesiskich duchowných, a 13,832 kscheszanow, kiz maya 1 seminar, 8 cirkwów, 27 khapalkow a 14 wucžernjow.

6. Japoschtołski vikariat Schensi, kiz provincu toho mjená a kruch Mongolskeje wopschija, je něk dželeny, a Mongolski džel je psched krótkim za wosebitu japoschtołsku präfekturu postajený a Belgiskim missionaram pschepodath, wot ko-trýchž hízo dwaj w tym krótkim času smjerci podležeschtaj. Wysche pscheszéhanjow pschez pohanskich zaſtojnów maya tu kscheszenjo wjese wot rubježnych mu-hamedanow cíerpyječ. Tola je so psched krótkim též tu wulka nowa katholicka wosada założila. We čtyřm vikariacze liczim 23,000 kscheszanow, 80 khapalow a cirkwów, 1 seminar a 5 wucžernjow, kiz pod 1 biskopem, 6 europiskimi a 17 chinesiskimi měschnikami steja.

(Pschichodnje dale.)

3 nascheje diōcesy.

3 Budyschia. Zańdżenu njeđelu wopuszczi nas našch najdostojnišchi kniez biskop Ludwīt, zo by so wutoru rano z Drežđan do Rroma na koncil pođak. Boh gdjež joho strowoho a daj jomu zbożownje domoj so wrózicž!

3 Budyschia. Město budyskohu tachanta na saksim sejmje w Drežđanach budże nětko k. kanonikus kantor Hoffmann zaſturować.

3 Budyschia. Zańdżenu sobotu je našch hnadny k. biskop w tachantskej cyrkwi duchownsku ſwecizmu wudželiš k. Adolfej Brendlerę a k. Janej Hornej.

3 Budyschia. Psched někotrymi dnami je nětko wotmołwienjo pſchijich na liſt „wubjerkę k pſchihotowanju załoženja c̄rkwe w Ěżornech abo Baczonju.“ Wone ma so po ſłowie pſchelozene taſle: Potom hač je wo Waſhich 10.—14. juſlija t. l. pſchepodatich ſtatutach a wo Waſhichm předkwazcu na požadanojo wyſokodostojne klóſchthyrſke knjeſitwo w Marijnej Hwězde halo patronatitwo so wuprajilo, a wyſhe toho tež wyſokodostojne kniez kanonikus a farař Jakub Barth w Khróſcicach ſtyschan był, njeſomđi so podpiſane tachantske konſistorium, nětko pod tym wuměnjenjom swoje zjawné pſchizwolenjo tamnym mot Was pſchepodatym ſtatutam (pſchirunaj číſlo 14. Pöſla) a tamnomu wot Was doſpějomnomu, najprijeđ na wobſtaranjo k załoženju noweje cyrkwi w Baczonju abo Ěżornecach trébnych ſredlow zloženomu wukoncej wuprajicž, zo § 7. ſpomijentich ſtatutow te pſchemičenjo doſtanje, zo pozdjiſche poſtajenjo města, hdje ma projektowana (wotmyſlena) cyrkci twarjena być, we dorozhnijenju tych pſchidželenju woſady Khróſcic po cyrkwinſkim prawie wobdzelenych jeniečenj ordinariatej (t. r. tachantej) so zaſtoſtaja. Te same ſkónečne njezapomini, wubjerkę za joho kħwalbyhōdne Bohu spodobne prćowanojo ſwoje połne pſchipóznačo wuprajicž a najlepſihi wunoſkih (Erfolg) pſchecž. W Budyschinje na tachantskie, 23. novembra 1869. Tachantske konſistorium tam. Ludwik Forwerk, biskop, Adm. eccl. a tachant. — Potajſkim ſměm nětko našch z hromadnoſerbiſki katholiki ſtuk zapoczeć. Budžemy tuſle naležnoſez pſchich wobhladowacž halo tajſu, kotraž podpjeru wſchitliſch ſerbſliſch woſadow žada. Nic jenož na tych myſlimy, kotiž nětko we wokolnoſci projektowaneje cyrkwi bydla, ale tež na pſchihodnych, kotrymž mőžemž z tym duchownu dobrotu wopofażacž. Tež či, kij ſu nětko wobſtejace cyrkwi twarili, njeſju jenož za ſebje ſamych to wuwiedli, ale tež za nas a za daloſtich potomnikow, kotrychž njeſju znati. Tak dyrbja či myſlicž, kij ſu daloko wot Ěżornec abo Baczonja a w drugich woſadach! A to by tola džiwno bylo, njeđyeli wſchitliſch katholick Serbja ze zhrromadnymi mocami cyrkci załožicž móc. Wjele mjeñſche a kħudičhe woſady ſu to ſame zamohlili! Prěnja wèc nětko budže, zo ſo w bližjich časju wubjerk zhrromadži (w tych dnjach rozpóſceče ſo pſcheproſchenjo) a potom ſtanu ſo hortne a piſowne prōſiwy za wuprajene wotmyſlenjo katholickich Serbow. Daž Boh zbožo!

3 Budyschia. W paſtyrſkim liſcje němiſkih biskopow wozjewienia požnoſez zapoczeć ſo, kaž je tam prajene, 8. džen decembra a džerži ſo kaž ſežeho-

wacaj dnaj, 9. a 10. decembra dopołdnju a popołdnju; czas budżet za kózdu wosabu wot jeje knieza fararja postajenj. Też pichisponina so, zo śmiedja so te tsi poſtne dni k dobycju wotpuſka na tsi wſchelake thdženje rogdželic.

Z Marijneje Hwězdę. Dzień 25. novembra bu Maria Žurec z Lupoje pola Radworja do naschoho konwenta dowiedziona, zo by w swoim czasu haiko laiſta fotra klóſchyrſke ſluby wotpołożiła. Wona běſche přenja, fotraž so po nahlej ſmierci njedawno zmijeteje fotry Marthy k zaſtupieniu wozjewi a bu hnydom pichiwata. Njech so tež pichichodnje, hdž jena kniežna wumrje, hnydom wozjewia, tiz chedža radž do klóſchtra zaſiupicž. Potom budżet picheczo ludzi, po fotrymž chedža wjac̄ Serbowów w najchim klóſchtrje mēcz po móžnosći bórzy dopieliſjene. Pichiwata je tež haiko chorska fotra M. M. Burec z Jaseńich, fotraž paſ dýrbi so dalishoho wuwučenja dla na dleſki czas do Čech podač. Potajkim je lętsa nětko pječ Serbowów do naschoho kniežnjacoho klóſchtra zaſtuſilo a hiſhče ſcheſta ma pichiwaczo ſluſjene. To je prawje žohnowane lěto!

Cyrkwiſke nowinki a powięſcze.

Z Vajerſſa. Psihi poſlenich wólbach je katholſka strona dobyła, dokelž je ſo lud wſchudzom horliwje na nich wobdzili. Katholſka strona nothce ničjo wozaſtupienju do połnōcnoněmiskoho zjenočenſtwa wjedžecž.

Z Brahi. Tudy bu k. Matij Sedlak, diafon a wot oktobra katechet a prēdar psihi cyrkwi ſwiatoho Hawka wóndanjo haiko refruta krajneje wobory k wójsku žadanu a je tež wojerſku pichisahu wotpołożicž dýrbjał, hdž běſche předh počdra hodžinu z druhimi refrutami zaſtnieni a wſchelake njepečne rycie ſlyſhcej nuzowanych był. Wón doſtanje pichichodny měſac měſchiſtu ſwecziznu. Khejorſtwo ſtuſa do ſtopow italſkoho králeſtwu!

Z Krakowa. Krajne ſudniſtwu je nětko proceſz picheczimo prēdſtejčeřkomaj klóſchtra karmelitów zaſtajicž dýrbjał, dokelž žanu winu wotſudzenja teju kniežnow njenamaka a tež statny wobſtoržnik njeje picheczimo tomu protestirował. Ta cyka hara „teje zaſtnjenje kniežny dla“ běſche potajkim podarmo; jenož za wiſke židowſkoněmiske nowinh běſche trěbna, dokelž chyčhu z „liberalnymi“ keſlijemi ſeđbnoſcž wot znutſkownoho hubjenſtwa khejorſſeje konſtitucije z tymi nowymi zakonjemi, wo kotrež ſkoro ničto njerodži, wotwobročicž. Njezbožowna kniežna Borbora Ubrykſec je pichecz zaſhy za khoru na ducha ſpóznata a wostanje we wuſtawje za njezuhojnych bludnych. Dopokazane je nětko, zo ſu lekarjo w swoim czasu w klóſchtrje híjo wuprajili, zo žadny ſred ſu wuſtrowicž niemóže.

Z Roma. Koncil budżet na tele waſhniwo wotewrjeny. Na 8. decembra zhromadža ſo wócojo koncila rano w ſedmich w konſitorialnym ſalu nad nutſkhodom do cyrkwi ſ. Pětra. Bamž zaſtupi tam $\frac{1}{2}9$. Potom pónidža w proceſſiji a „Veni creator Spiritus“ ſpěwajo do koncilstkoho ſala (kotrohož pichihotowanjo na 120,000 frankow placzji) w cyrkwi ſamej. Tam budżet kardinal Patrizi Božu mſchu a po jeje ſtōnězenju archiſkop Passaralli hacjanſku wotewrjenku rycz džerječ. Na to poſlaniu biskopja po rjadu piched banizom, fotraž cyku zhromadžiznu po-

żochnuje. Sekretař koncila, biskop Feßler, pſchecžita nětki bamžowý wotewrjeński dekret, wo kótrymž so bóržy wothkošuji. Skončzne wupraji bamž koncil za wotewrjený. W časzu proceſſije zwoni so w Romje ze wſchēmi zwonami a kanónym tſeleja z jandželskoho hroda.

Ranischa Indiſka. Pod zaſitom jendželskoho kniežeſtwa założiſhu belgiſch jesuitowje we Kalkutta wiſlotný wuſtam, kótryž ſwiatomu Franej Xaveriu poſwiecžiſtu. Tón samý wopſchija ſchule za tuſrajne a cuze džecži, kotrež předh mało wncžbyh doſtaču. Ich prćowanaſja ſu ſo tak derje radžile, zo jim protestantske kniežeſtvo nětki wſchu možnu podpjeru poſſicža, zo býhmu swoje žochnowane ſkutkowanjo pſchecž hóle rozwijecž mohli. Ich kollegium ma 38 ſobuſtarow, bjez nimi 18 měſchinow, 8 katechetow a 12 pomocníkow.

Ranischa Indiſka. Tu knieži hłód a cholera. W Guſiioro zemrje za tsi njedžele 3,000 ludži a w Amritſiru mreže w pſcherézku kózdy džen 118 cžlowjekow. W Kalkutta je ich w auguſeze 2,000 zemrjek.

Malejnoscze towarſtwa.

Sobuſtawny na léto 1869: II. 302. kubler Jakub Schelc z Różanta; 303. pſcheluce Jakub Hórnik z Radwora; 304. Michał Pjekar z Dobroſcie; 305. Jakub Wencel z Dženikec; 306. Michał Schejda ze Ščunowra; 307. Mikołaj Lebzha z Nowoſlic; 308. Michał Barjenk z Nalbie; 309. Michał Kumer z Pezka; 310. Michał Manjok z Pěſtec; 311. mlynkowa Khatka Serbinowa z Nowoſlic.

Na léto 1868 zapłacži: 358. M. B. z R.; 359. M. W. z R.

Dobrowolne dary: Šč. ze Šternjan $2\frac{1}{2}$ nſl.; P. T. z R. $2\frac{1}{2}$; J. C. z R. 5; M. Pjekar z Dobroſcie 5 nſl.

Cyrkwiński powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budyschina. Kſchecženi: Marija Theresia, dž. kublerja Jana Schuſlera z Budestec; Sandrij Ernst, ſ. hejtmana Sandrija Horaka z Wulkoho Wjelkowa; Emil Oswald, ſ. piwarcia Pöhle z Muňichence; Emil Herman, ſ. ſchrymparja Vjedricha Kiedela ze Židowa; Franc, ſ. zantarskoho Alberta (zaſy †); Hanža Sidonia, dž. kublerja Michała Mlynska z Dalec. — Werowaní: Jakub Holbik, cyrkwin z Radwora a Madlena Kubanek z Khelna; kowarski miſchtyr a wobſedzeř Jakub Wawrik z Khróſcziec a Marija zwudowjenia Schusterowa z Vělcjec; Jan Schneider z Jasenych a Hanja Justec z Vělcjec. — Zemrjata: Marija, dž. khežkarja Michała Žybarja z Hrubjelczie, 32 lét.

Z naſkadem towarſtwa ſ. Cyrilla a Methoda je wuſchka a pſchedawa ſo za $2\frac{1}{2}$ nſl. po ka ſ. Šmeleřa a Pjecha, kaž tež w expedicijach Katholſkoho Poſta a poſta Klamarjow, kotsiz moža ju kózdy čas pſchez nas tuniſkho doſtač:

Katholſka protvka za Hornju Lužicu na 1870.

Schtóž dce p'reni a druhí lětník teje ſameje doſpołknoscze dla měč, móže jón za 6 np. doſtač, kaž daloko zbylkne exemplary doſahaja.

Katholicki Miesiącznik

Wychadza pręńju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolotna płaćzna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinie.

Redaktor: Michał Horňák.

Cislo 24.

18. decembra 1869.

Létnik 7.

Katholicka cyrk w Chinensiskej.

(Skončenje.)

7. We japoschtołskim vikariacie Hupe njejsu hiščeje krawne a jara czežke pschesczehi hac̄ do čjensnijeho dnia chle p̄tchestake, a to woſebnje, dokelž jom žběžtaſtvo napscheczo křízorej lěta dolho křejeczhe. Tola je w nowisém čjaſu něchtó lepje; pſchetož francózski konſul w Hankeu křeſcjanow sylnje zaſkita. Wot lěta 1865 je ſo wjèle nowych woſadow zaſkožilo, a liczymy nětk 16,063 katholikow, křiž pod biskopom z 14 europiſtini a 14 chinensiskejmi měſtchanskami ſteja, a křiž maja 36 křapalow, 1 seminar, 1 kollegium, ſyrotnicu a dōjškto wučeñjow.

8) Japoſchtołski vikariat Hunan je z předawším jenajke czeřpjenja měl. Halle wot 1865 je něchtó měra naſtało, a jena nowa katholicka woſada je ſo wot toho čjaſa zaſkožic̄ možla. Liczymy nětk wjšce 2 europiſkej 11 chinensiskej dušhownych, 2207 křeſcjanow, křiž maja 9 cyrkwów, 1 seminar a 4 wučeñje.

We 17. lětſtottu bě ſo w Parizu woſebith seminar za miſſiony zaſkožil, křiž dyrbjescze woſebje miſſionarow do dalskich ranijich krajinow Asije ſtačz. Čzile duchowni ſu tež wot 200 lět ſen tute ze ſvěru wobstarali. We wſchitkých krajach, wot Indiſkeje hac̄ do Korea, Mandſchurskeje a Japanskeje ſu woni miſſioniske stacijs zaſkožili, kotrež ſu ze ſwojimi potom a ze ſwojej krewju ploidžili. Pohladajmy na miſſiony, kotrež ſu čzile japoſchtołsczy mužowje w Chinensiskej hac̄ do něčjeho dnia čjaſu zaſkožili a wobstarali. Trzechimy jich w najezoplischich krajinach Chinensiskeje, křiž w lodiowych krajinach Mandſchurskeje. Woſobnje ſkutkovachu woni w provincach Setschuen, Yünan, Kueitschen, Kuangſi, Kuangtong a Ceotong.

9. Provinçy Setschuen, Yünan a Kueitschen wučeñjachu hac̄ do lěta 1840 jedyn wulki japoſchtołski vikariat. We nim ſu čzile mužojo hac̄ do tamnoho čjaſu wjèle za křeſcjanſtvo dobyli a wulke woſady zaſkožili, ſu pak tež pôdla wulke

cjerpjenja pschetrali, wjele wot nich je swoju krej za wēru pschelało. Ale tohodla so woni ujedachu wottraſhiež. Pschi wſchitkich pscheszehach syła kſcheszjanow pschiberaſche. Tuto bě tež wina, zo bushtej w l. 1840 provincieh Yünan a Kuetschenu wot romiſkoho ſtoła za wosebitu vikariat poſtajenej a provincia Setschuen bu do tijoch japoſchtoſkih vikariatow rozdželena.

Kak je katholska wēra pschi wſchitkich pscheszehanjach we runje pomjenowaných krajinach pschiberaſla, widzimy z piſma biskopa Desfleches, japoſchtoſkoſko vikara w ranichim Setschuen. Po tutym namakachu fo we l. 1840 w provincieh Setschuen, Yünan a Kuetschenu 1 biskop, 8 europiſkih a 30 chinesiſkih duchownych a w seminaru namakachu fo 40 młodzencow. We lécze 1860 namakam̄ we 5 vikariatach thchle 3 provincow: 8 biskopow, 40 europiſkih missionarow a pschez 50 chinesiſkih duchownych. We 6 seminarach namakam̄ pschez 200 młodzencow, kij so na duchownſtwo abo wuczerſtwo pschihotuja. Zo cjerpienja missionarow, kaž z cyla kſcheszjanow w Chinesiſkej kóneca nimaja, széhuje z toho, zo w najnowiſkim času tudy martrarjow wohladam̄. Tak bu we l. 1850 missionar Bachal z tijom̄ nowowérinymi po wulkim cžwelowanju k ſmjerči wotſudžent a morjent.

We ranichim vikariacieh Setschuen bě licžba kſcheszjanow we l. 1855—1860 wot 18,000 na 21,000 pschiroſta, a hako pschez Pekingſki měr kſcheszjenjo wjetſchu swobodu doſtachu, pschipadowachu jowle eyle wsh k naſchej wērje; w jenym lécze fo jich na 15,000 pschewobroci. Ale to zbudzi hněw pohanow, a wosobnje běchu tudy pohansenſtudenci, kij zbezſ napſhcežo kſcheszjanam zbudžichu. Eyle wsh, kij běchu kſcheszjanſtwo na fo wzale, buchu ſpalene, chrkwe ſpawalane a wjele kſcheszjanow ſkóconwaných a kotsj njebuchu morjeni, běchu na proscherſki kij poſazani. Wosobnje ſledzachu njepſcheczelojo za europiſkimi missionarami. Missionar Eyraud dyrbjeſche fo měſach doſtoho zakhowanh džerječz, a kaž pschez džiw cžekn̄ jim, kij joho wſchudzom pytachu. Missionar Mabileau paſ bu popanjenh a 30. augusta 1865 ſurowje morjent. Tež w provincieh Kuetschenu mějachu kſcheszjenjo hſchcze psched mało lětami krawne pscheszehi pschetracz; dokelž so tež tudy pschiwiſarjo pschibohow rozzlobichu a fo pscheszivo katholſkej wērje zbehnichu. We jan. 1858 buchu tudy młodaj kſcheszjanaj, kij běſchtaj fo za wupschestrjenjo kſcheszjanſtwo staraloj, a młodaj kňežnou, kotaž hako katechetka ſkutkowaſche, pschez mječ morjeni. Toſamo ſta fo w juliju 1861, hdzej buchu dwaj seminaristaj, domownik ſeminara a jena kſcheszjanſka ſlužownica morjeni. We februaru 1862 dobychju ſej missionar Neel, jedyn wuczeř a jena młodaj wuczeřka, kaž jedyn druhi kſcheszjan martrarſku krónu. Gim bu wſchitkim kſcheszjanſko wērywuznacza dla na wotſudženjo wſchinoſče hlowa wotčata. Pschez krunu pschilaznu z Pekinga a pschez nowoho derjezumſlenoho měſtoſtala bu daſchomu krejpſchelecžu kone ſežinjem, a katholska wēra móžesche fo wſchudzom zjawnje předowac̄. Tute pschewobroczenjo zmýſlenja wſchinoſczow mějeſche zwjefelace ſežehwki. Eži, kij naſchu wēru pschibuzachu, licžachu fo bórž po thſacach. We poſleniſkih 3 lětach su pschez 100 wulkich wsow a wulka mnnohoſcz mjeñſkih kſcheszjanſtwo na fo wzali. Tež we wjele měſtach su kſcheszjanſke wosady naſtale. Wjele chrkwiſow su ſo natwarike, a wuczeřnje a ſhrotnic hfo ſo zaſožichu. Wjele wsow je biskopej ſaurie

pagodn̄ pschepodało, zo bydu so do chr̄kwiow pschewobroczię. Też su wjele wo-
sobnych mandarinow katholskē wērhwuznaczo wotpołożili. We hłownym mēscie
Kueitscheu su missionarojo, po poruczności khežora, radni khežu generała Tienia,
kotryž bē poslenje krawne pschesczhanja zawiňał, hało zapłatu za nac̄zinjenu schodu
dostali. Wona je nēt̄ do šyrotñich pschetworjena, a pôdla na blaku, kij kheži
sobu skuscha, budže so nowa kathedralskā chylej twaric̄. Lic̄ba tych, kij su so po-
slenischich lētach kscheszanstu pschiwobrocziły, wuc̄jini pschez 200,000.

W provinciach Kuangſi njebē wot 150 lēt wjac żadny katholiski mēchnik był,
jako missionar Chaptelaine we l. 1854 sem pschindże a kscheszanstu wēru prēdo-
wac̄ pečza. Wón dobu też za lēto pschez 200 pohanow, kij so kscheszanstu
pschiwobrocziłu a nēkotre male wosady so założiły. Ale nēt̄ zbehných su pschi-
bohowsc̄. Hiz̄on we februara 1856 buchu missionar a nēkotsi pschewobroczeni psched
śudništvo stajeni a surowe martrowani. Tena młoda wuc̄zela pôdla zmrije.
Missionarej a jenomu wuc̄zerzej bu hłoma wotrubana; drugi jec̄i dyrbjaču po
wustatnych martrach dolhe čas̄y we jaſtwie wostac̄. Wot toho časa njeje missionar-
ska stacija zas wobsadzona. — Też w provinciach Kuangtong mēscie missionarjo
hać do nowischoho časa wjele czerpiec̄, doniż też jim pschez pschedobyczego Kantonu
a Pekinga položenja nastachu. Kscheszenjo wobsedzachu w starskich časach w Kan-
tona 9 chrykwic̄ a 15 w provinciach. Tute buchu wſchitke w krawnych pschesz-
hach zaniczena. Hało zapłatu je khežorske kniežestwo nēt̄ missionaram prijedawsc̄hi
hród mēstokrala Yeha darito, zo by so tam wulka kathedrala twaric̄. Na
8. decembra 1862 bu pschez biskopa Guillemina w pschitomności mēstokrala,
dwieju chinesiskej generalow a drugich wysokich zaſtojnikiow, zakładny kamień k njej
położeny. Hać runje ma kscheszanstu nēt̄ko wjac swobody, budže tola dolho
tracz̄, priedy hać budża kiežejace wosady zas zhrromadzene. Ale zo też kschesze-
njo, byrnje swobodne zakonje płacza, tudž we mērje žiwi bycz njemóża, pokaza-
nam szézhowach podawki. Na 21. decembra 1869 (hl. Annale l. 1869) nadpad-
nychu pohanjo fariske wobydlenjo a khapalu w Kueitscheu, ranichu missionara a
spalichu khapalu. Tasama bu też psched dwemaj lētomaj runje tak zaniczena;
dyrbiesc̄ so pak potom na khósth tamnych njepešczelom z nowa natwaric̄. Psihi
tym zbežku bu 100 kscheszanow ranenych a 8 bu jich morjenych a cyka wosada
rozehnata. Też khapalka w Pałe bu pozdžis̄co spalena. Wot wyschnoſcze drje
so lubiesc̄, zo budżetk khapalek na khósth tych zbežkarjow twarjenej; ale budża
woni swoje skwo dżerzec̄ móc? A hdj budże nac̄zinjena schoda zarunana, to
Bóh wē!

Tola na tute zrudne powięscze hiszceje něchtō zwjeselace podam. We lēcze
1868 bu 621 wotroſzenych kscheszenych, a dwē nowej mēstnie bushtej założenej,
mjeniujec̄ w Lentschan, hdżez je wot missionara Zoli nowa wosada założena, a
w Linthan, hdżez so khétra c̄róda pohanow pschez katechetu na kscheszeniu pschi-
hotuje. Wot tutych pohanow buchu hiz̄on 30 do šyrotñich w Kantonje pôslani.
Na kupje Sancian bushtej k česzczi swj. Franza Xaveriskoho dwē rjanej khapali na-
twarjenej, jena na tym blaku, hdżez je swjath zmrijeł, a druga sredy wsh; pschi
poslenjej je też wuc̄zera a wobydlenjo za missionara. Na 4. hapryla z. l. bu

ta druga we pschitomnosczi wulkeje mnogosze ludzi z Kantonu, Tong-konga a Makao wot biskopa Guillemina poswieczena.

W Mandzjurskej maja missionarojo z drugimi pschecznosciami wojowarz. Dokelz je kraj jara malo wobydleny, su wosady jara daloko rozpjerschene, a moga so jenoz czezko wophtowac, dokelz $\frac{3}{4}$ leta kniezi tudy nassurowischa zhyna. Tez je tu wjese rubieznych tartarskich zienoczenstwom. Tola je so katholsta wera w tuthich pustych krajinach rozhcerila. Zaposchtofski vikariat, kotrej cely kraj wopshija, liczi 8000 wericzych a ma swoju siedzine w chrkwi swjateje Marije, hdzej biskop bydli.

10. Pschindzem y neli i tym z zaposchtofslim vikariatom w provincach Kiangsi, Tschekiang a Honan. Tute provincie biehu hacj psched krótskim wot wojstow njeprzeczeskich rebellerow a rubiezniow docke leta wosadzene a nimale chle zapusczena. Tonle czas be zaftaranjo wosadow jenoz ze strachotu zhivjenja mognie. Na wobroczeno pohanow so z chela mysliz njezhodzshe. Tola wot dwieju let sem je so tez tudy nesczto polepschito. Mjennujec, dokelz su wosobne francozske a jendzelske wojiska khzorej pomhali zbezkarjow wuhnaez a zbic, su tez neli missionarojo widzieni ludzo. Hato zarunano ze wschelatu nauczineniu skolu je kniezerstwo missionaram tuthi z provincow nesczre lezownoscze a nesczto pieejez darielo. We kózdom vikariacie skutkuja pod jenym biskopom nesczri europej a nesczri chinesischen duchowni. Najlepje steji w provincie Tschekiang, wosobne na lripe Khusan a mescze Ningpo. We tuthim mescze bydli biskop a je hizom twar katedrale zapoczak. Tez maja tam miloszire sotry hójernju z apotheku a syrotnicu a wuczezenju za rolnikow. Tez twari so tam rjana katholsta chrek. — We lécze 1860 bu missionar Berhere, kiz bescze w Hienlong nowu khcheczanSKU wosadu wot 130 duszow zakonjek, z dwemaj mleodnymaj khcheczanomaj do jastwa wjedzey a pschez dwie njedzeli na wschelake waschnjo czewlowanu a cely pschebity. Potom buchu na zdanju jendzelskoho konzula w Sartao zaszy z pehanskich rukow wumozjeni.

11. We zaposchtofslim vikariacie Fokien skutkuja schpanisze dominikanarjo hizom wot 200 let hako zaposchtofslim missionarojo. Tuto vikariat wopshija hacj do neta provinie tohesamoho imena, ktoraz je jena z najwaznischich provincow chinesiskoho khzorstwa, dokelz je tudy jara wjese fabrikow, a wulku lupy Formosa. Wot leta 1631, hdzej pomjenowanii missionarojo skutkuja, hacj do nowischoho czaia su czile mužojo njeurzefnute pscheczhanja a hubjenstwa wutracz dyrbjeli. Husto buchu kaž dziorze zwierjata honjeni, a hdzj ich popanjchu, buchu do jastwa czisnjeni, a skouczenie martrowani a morjeni, w najlepshim padze z kraja wupokazani. Ale pschez nowych missionarow abo pschez to, zo so wupokazani mjeleczu wrózchim, buchu mestna zas wosadzene. Tak su czile zaposchtofslim mužojo hacj do dzensnischego dnja tute stacie zdzerzeli, a maja neli, sktož krajiny k poldnemu nastupa, dospolnu swobodu. We krajinach k połnecyn drje hizcheze so husto pscheczhanja stanu; ale we poslenischich létach je so francozski poslanci kózdy króz khcheczanow zakital, a hacj runje mōzesche morjenych zas živych sezin, dostachu tola missionarojo najbole zarunano za prjedaosche wurnubjenja. Missija

na kupyje Formosa, kotaž bu 1625 założena, ale 1643 wot Hollandjanow zanęczena, je 1860 znów do rjada stajena. Japońsko-tolski vikariat Fotsien liczi 2 biskopów, 14 europejskich a 10 chiniejskich məchników, wszichcy dominikanów rjada a 40,000 wəriwych. Wobydlerstwo je 18—10 milijonow. We lécze 1746 wumrje tudy 5 missionarow martränskej smjercze, mjez nimi Pētr Sanz, kij bę przni bishop tam. Hało buchu woni jeczi wzaczi, bę wulke město Fogan nimale ejscze kschesčzanske. Někt je tam wot l. 1848 sem rjana cyrkę a seminar, a tež khétra wosada. Tež we l. 1836 bę w tutym vikariacie wulke pšchesczhanjo, cyrkje a missionę domy buchu wurubjene a spalene, a bishop Carpene-Diaz, wóshmidżesatłetny schédziw, dyrbilejche jo w leśnych schałobach wulhowacż. Cyk vikariat je do 6 wotrjesow rozdželeny: Fogan, Fotsheufu, Hinghoa, Chiangchiu, Thiangfu a kupa Formosa. Kódy wotrjes ma swoje wosebite staciye. We měscze Fotsheufu steji jara rjana kschesčzanska cyrkę, kij běliche 1722 přeč wzata a je něk pohaniki tempel. Prócowanja, ju zaſy dostacż, będu hacż dotal podarmo; tola bu kschesčzanam wulki kruch kraja hało zarunano darjeny. Tam twari so hizon wobydlenjo za missionara, a pozdžischo budże tam tež cyrkę twarjenia. Na kupyje Formosa, kij w 1710 městach a wjach pšchez milijon wobydlerjow liczi, bu 1633 P. Franc z tlofami zatſeleny a P. Ludwik Muro pšchela krej za kschesčzansko. Přezech missionarom wiedziechu we lécze 1643 fanatischen Hollandsch do jaſtwa we Batavia.

12. Jesuitowje, kotsiż, kaj hizon w spočatku spomnich, su pšchez 200 lét z najhōršimi wobčežnoſćiami japońsczo-tolskimi džela tudy wobstarali, su tež w nowiskim času zas do missionstwa w Chiniejskiej zastupili. Wosobnje skutkuja woni wot lěta 1842 we provincomaj Kiangsu a Kyanhoej z hlowonym městem Nanking. Tutej provincie liczescej w l. 1843 pšchez 74 milijonow wobydlerjow, węzo najbóle pohanow. We předawskich časach stejachu pod Nankingskimi biskopami mnohe a rjane kschesčzanske wosady. Ale wone su so pšchez njeſimilne kramne pšchesčzehi, kij sta lét tudy kniežachu, na,bóle cyle zhubili, abo tola tak rozvierschili, zo ju jenož tam a sem male zbytki wostali. We lécze 1842 bu hizheje tu 60,000 kschesčzanow namakanych, kij pak najbóle w stradźnych městnach bydlachu, a njebě tohodla žane male dželo, tute zaſy namakacż a do wosadow zhubromadžić. Tola jesuitowje prou njeſutowachu, a pšchez jich prócowania buchu na rjele městach nowe fary założene, khaapki natwarjene a wuczeńje wotwrijene. W lécze 1853 namakachu so w tutym vikariacie 2 seminaraj, 1 collegium, 200 wuczerenjow, w kotrych so wosobnje rjele pohanistich džeczi rozwuczuje, a 2 škrotmich. We poslennimaj so rjele wot pohanow wustajenych abo pšchedatich džeczi kschesčzanscy woczeńje; tak bu w tamnym lécze pšchez 2000 džeczi na tute waſchnjo zastaranych. Liczba kschesčzanow bę hizon na 73,000 pšchiroſta. Hało někt tam strachna wójna wudzri, wobstarachu jesuitowje w měscze Schanghai hójerňju, hdzej bu 750 ranjenych wschelakich wuznaczow wothladanych. Někotři džeczu hało pólni předorjo sobu na bitwischęza a wobstarachu tam tež khorych a ranjenych. Rjele jich pšchi tym zemrje. Tohodla dosta P. Lebucq wot chiniejskoho khęzora we lécze 1862 wosobu rjad złoteje hweđy.

We lécze 1859 namakachu so w tutym vikariacie 1 biskop, 29 jesuitow,

11 chinesiskich duchownych, 26 seminaristow a 75,352 wéritwych. We poslenisckim lécze bu 1629 wotrosczenych kschczenych a 3019 latechumenow, kiz so kschczenych pschihotowachu. Wot pohanskich djezji bu 8705 kschczenych a 4620 so jich wot tuthych w kscheszanckich swójbach wočzahny. W 269 wuczeńjach bu 3823 schulerjow, bjez nimi 1150 pohanskich. Kollegium wophtowachu 93 studentow. Wyſche toho běchu tam 76 holcích wuczeńjow. Poslenja wójna je missiji wjèle schodn načinika. Wot 382 chrlwjow bu 150 zapuszczenych. Wschudžom widžachu kscheszenjo, swoje wobhdenja spalene a pola zapuszcene. Schtóž njemóžeshe čeknyc, bu do jaſtwa čiſnjeny a morjeny. Zo by hubjenſtwo počne bylo, zapuszczenu wulke wody híſhče ſola doſpolnje a ſloučenje wudhri mór. Vikariat zhubi wot januara 1862 hacž do lěta 1864 pſchez 12,000 kscheszanow, bjez nimi ſlawnoho biskopa Vornieta a 19 miſſionarow. Tak tež liczba kscheszanow, kiz 1860 na 77,118 wnczinjesh, we lécze 1864 na 70,136 spany. Zo jich mjenje njebu, pschinđe z toho, zo so w tuthych zrudnych časach wjèle pohanow wobrocji, a wuczeł pola kscheszansta pytachu, tak zo bu tež w najzrudniscim času lětnje pſchez 2000 kschczenych. Čeke wsh so wobrocjemu a nowe wosady nastachu. Kaž dolho běchu hkomne město Nanking a te druhé wjescshe města w rukach njepſher czelow, kiz so Taiping mjenowachu a nětčiſhoho khězora zahnac̄ chchū, móžachu miſſionarojo jenož w ranisckim džele, w provincii Kiangsu, ſluktomac̄. Tola hako zlenoczenie francózsko-jendželske wójska 1864 khězorſlim zbezkarſke wójska zbic̄ pomhachu, bu tež za miſſiony lěpje. Wjete tyh spalenych chrlwjow su z nowa natrarijenych, a liczba wéritwych bě 1866 so zas na 73,684 pſchisporika. A dokež móža miſſionarojo nětk zjawnje předowac̄, a wériti zjawnje kscheszanſtwo wuznac̄, buže tuđn kscheszanſla cyrkę bórz̄ zas w najvjeñšim křezwje. Zapoſtoſkſki vikariat Tscheliang ma sam biskopa a 10 francózskich a 16 chinesiskich měſchnikow. We poslenej wójni bjez chinesiskim khězoram a zbezkarjemi bě biskop Delaplace někotry čjas pólne předář, a doſta wot khězora rjad, zlotu a ſlěhornu medaillu a druhé dary.

Salub Král.

Hischče něchtě k rozpomnjenju za Serbow.

W naſchim poslenim naſtawku bu prajene, zo su naſchi wólcijo ſchodus nje- pſchczenoscze často a jara na ſebi zhonili. Dokelž nam na wutrobje leži, tež tudy to zjawnje wuprajic̄, zo dyrbí kóždy wot nas po móžnosći za naſchu ryč a narodnosć so starac̄, ſcžahuje nětko po tamnym naſtawku hischče tutón druhi.

Kóždomu je drje znate, zo je jich wjèle, tež bjez nami Serbami, kotsiž měnja: 1. zd naſcha ryč předy abo pozdžiſho pſchestanje, a 2. wjèle taſtich, kotsiž so swojeſe serbskej ryče a narodnosće haňbuja. Tohodla ſchu z krótka polazac̄, zo čile posleniſchi k tomu žaneje pſchicžiny (win) nimaja, a hdy by fo tole pſheměniko, kaf so potom přenichoho boječ njetrjebali.

Naſchi předowiných, starí Serbia, njeběchu hidženja hōdni a njeběchu naj- předy ani hidženi, ale mějachu wſchelatich pſchicžinow dla pola swojich ſuſodow nahladnosć. Boni běchu pſchede wſchitkim wulki lud a wobylachu wſchitke kraje

wot częstkich a fichtelskich, horow hacż do Holsteina a ł ranischemu morju.*.) Wszelk někto němčich wulskich městow, na pschitkach Lipsk, Barlin, Dreždany, Stettin, Kołozol atd. su serbskoho spoczątka a założka. Frankojo (němeli lud) pròcowanemu so Serbow a drugich Słowjanow pschewnych a wobłnjezicz, dokelż jich za dzela-wych a wustojnych spóznachu. Runje tak też druhie ludy Serbow tehdź njeissu male ważili; duż njeje trjeba, zo bytym so naſcheje narodnoscię hańbowali. (Bo su Serbjo a drugi Słowjenjo w pozdzijszej historiji njezbożo měli, za to my nje-možemy, to njeje hańba za nas.) Kaž wschitke europiske ludy z Afrije sem pschi-čzahnyli su, tał też Serbia; dokelż pak su bjez Słowjanami naiprénischi i wjeczoru čzahnyli, možem y sudzic, zo su so z wutrobitosćju a druhiemi dobrymi samot-noſciami wuznamjenjeli.

Zo je wot tohole wulkoho a móchnoho, dalsko wupschestrjenoho ludu někto jenož maky zbytk, nic cyle 200,000 duszki, to je zmjetša njeſchczieni uſež naſich předownikow zatwinowaka**) abo tola ta wobstejnosc, zo pscheczimo swoim susudnym njeſchczelam z hromadne njeſlukowachu, zo jeni z nich njeħachowachu, ſtoż runje halte drugich paleſcie, zo so w prawym časzu wo to njeſtarachu, hdź buchu dzèle jich krajow podczęſnijene a pschenemczene, hacż rjad też na nich pschiindże.

To dżerzeč a po móžnosći duchownje pozběhnyc***), ſtoż je zbytne wostalo, je naſch nadawki (Aufgabe). K tomu mamh, taž dotal spóznachym, wschitku pschicžinu. Też mamh prawo†) i tomu, halo wosebitu lud ze swojej ryczu a narodnosću wobſtač, hižo tohodla, dokelž smy runje tał derje taž kóždy druhi lud wot Boha na swét stajeni a wot njoho z wosebitej ryczu a narodnosću wobdarjeni. Wschak so wschitko starožitne (zastarske, alterthümlich) staro-ſciwje khowa a wysoko česči, byrnje čzropy a popjelnich bytk (tał zo jich rozbiczo a njewobledžbowano njeje i zamokwienju!), ſtož dyrbimy potom wot tych dżerzeč, kiz byt najradšo cikomu ludej, byrnje malomu, jańč dali, kotryž a je hižo swojoho wjac hacz 1200 lětnoho tudypiszebhywanja (w tych samych kra-jinach) česčowony? ‡‡)

*) Pohladaj na čzaru (liniju) Słowjanstwa na Kiepertowej „Böller- und Sprachenkarte von Deutschland!“ Ned.

**) Wyshe njeſchczienoscje je Serbam a wschitkim Słowjanam surowa polityka jich susadow (Rémcom, Maďarow, Włochow atd.) w starskim čzaju najbole ſchodziła. Cji wjedzachu pschi zářjatowanju wobsadzonych krajow ſebi derje zaſtač. Ned.

***) Te same wotpohladanjo maja serbsch spisowarjo nowischoho časa a tež te towarzystwa, kiz su woni założili, mjenujch: Mačjica Serbska (założena 1847) za Serbow wobeju werywujnacjow, naſche towarzystwo s. Cyrylla a Methoda a tež lutherike knihowne towarzystwo (wobě założonej 1862). Wonu dżelata z wědomnosćju, zo bjez wojuwanja njeje dobyczo, ani bjez wopora wumoženjo. Ned.

†) To rěla naturske prawo mamh, piſane a praktiske je tu a tam wschelako pschitkotſchene! Ned.

‡‡) Trjeba pak je, zo wschitkach zdželani Serbia Serbowstwo bôle česčja; psche- tož ſkončnje je jenož tón lud česčje hdźny, kotryž ſo ſam česčji. Wonu dyrbja pschede wschitkem „dobre serbske“ (materialnje a duchownje) podpjerasz a kóž-doho heſko (deviſa) dyrbi byc: Sorabus sum et nihil sorabici a me alienum esse

Bo naša rjež a narodnošće žandje, wo to nima pišat' tohole nastavka žadhu strač abo tola mačo; wón myśli: štož je 1200 let so tudy džekalo, bjez toho zo by so štož wo joho zdžerjenjo prćowala, to něko nježandje, hdyž so w tym nastupanju něštožkuli za to džeklo.

Ale jomu čini, zo něloti swoje macjeneje rježe a narodnošće so hupje hanbuja, abo ju tola pschiškujcne nježesje a ju wobjskodža.*) Abo nic? Bo bych wo wjese druhim mjelečk, móžu powiedacz, tak je so jedyn wosobny žemjaniki knjez z porokowanjom wo tym wuprajk, tak je wón serbskich skujownikow tež z tym wotpohladanjom sebi pschištajal, zo bychu joho džeczi serbsku rjež naučili, ale tak su so skujownich sami hanibovali, serbsch rježec abo samo serbsch so drasćicž. Tačke čzinjenjo je woprawdze pola pschičzela a njepsičzela hanjenja hōdne a wohidne. Dale su tež serbsch starški, kij swoje džeczi nicio serbsch nječwūča, hac̄runje staj nan a macz serbstaj. Tak druhe ludy wjach nječinja! To ie zjawnje jenož škoda za džeczi; pschetož dwē rježi mōć, to je tola pschičz lepje dyžli jemu. (A k tomu je serbska rjež blizka druhim słowianskim rježam**), tak zo móžesch so z jeje pomocu z wosomdzesat milijonami ludži w Evropje zrježec, jeli čhesch do czužich wulich krajow pučowac̄ abo jeli ne wójnje cužy wojach pschičz, kaž smy to w lèče 1866 znowa zgoniti!) Pišat' tutoho trječi so z němškim synom serbskeju starškeju (tačkih serbskich Němcow ma serbili lud wjese, ale cji njemöža jomu pomhač!), kotrež jara węžarowasche, zo joho serbsku rjež nještu naučzili a zo tohodla nježož bjez Serbami a za Serbow skutkowac̄; wón pschištaji, zo stej starškej jenož tehdom serbsch rježaloj, hdyž čyrschtaj psched džeczimi u něšto potajic̄.†) Tačkih starških

---

puto t. r. Serb sym a nicio serbske njeje mi cuže. Potom wotucži skonečnje tež lud, kij je něko za prćowanja horliwych Serbow hishcze jara nježakowny. Pschištadu čahnu!

Ned.

*) Tež cji ju bjez druhimi wobschodža, kotsiz ju hubjenje rježa a němške słowa do serbskich měščeja! Za tých je wosebje ważne, zo wjach serbskoho čitaja. Ned.

**) Ženje so njeſmē poshljnaca wěſteſez zabyč, zo smy Słowjenjo. Kaž Němc wſchubjem, nječ kajſižuli dialett rježi a nječ je z ketrohožuli kraja abo krajisa, horđe rjetlne: „Ja sym Něme!“ tak dyrbja tež Słowjenjo, nječ su we wſchelakich statach, zjawnje prajic̄: Ja sym Słowjan! A tola spěwaſche so a snadž hishcze je w nasdičich škulach spěwa: Ich bin ein deutscher Knabe! Jenož halo Słowjenjo móža tež Serbja tym Němcam porno stupic̄, kij so pschi peczyskowaniu Serbow bárzy zamokwjeja: „Wóž žaneje literatury a kultury nimečje!“ Tym móžem⁹ petom prajic̄: Serbska literatura drje je maka, ale naša słowianska, wueženym Serbam pschištupna, je wulka a roſeje z foždym dnjem! Němcy su z dobrym pschištadom prjeh schli, ale Němcam zasih druhe ludy. Kultura (zdjeklanosc̄) je pkož stareho a nowoho časa čyłkož cíkowjestwa, nic jenoho jenického naroda! Žadhy lud njeje, kaj so druhdy pisac̄he, něko „inferiore Rače“ (nijšchi splah). Ned.

†) Hishcze wjetšu školodu pschihotuja Serbam a wosebje katohiskim Serbam často tačke starški, kotsiz swoje jeniceje džeczo město toho, zo bychu je w starških domje wostajili, do druhoho domu abo kubka woženja; z toho najbóle sežehnuje, zož jedyn tejuje statolow pscheda, a k tomu najbóle nječatholikej. Na tele a druhe waschnjo nježda prawy katohiski Serb swojemu wóctowiskomu domej a kubkej zanezl.

druhdže njenamačasch; pschetog Němich wueža nie jenož w Němskej, ale po cnyhmu swęcze tež w drugich krajacach a swęta dželach, kaž w Americh, Australiji swoje džeczi němcsch, Francózojo francózsch, Polach rólsch, Čechoojo češey atd. Hac̄runje je derje a skoro trébne, zo džeczi serbskich starschich němcski nauuknu, dha je tola zdobne žadanjo, zo so jim tohodla — njech su hdježkuli žive — njeby ženje serbska mačerina ryž rubila. „Thy dyrbisih nana a macz w čeſci mēz“ rěfa schtwórta kaznja Boža. Dopjeli kóždy mot nas tule kaznju z tym, zo tež tu rycz lubuje a wysoko waži, kotrž smy mot swojich předewnikow a starschich nauuknyli; wucz kóždy tule swoju maczrsku rycz tež swoje džeczi, a zaſcheczep jim luboſcz a čeſczoňoscz teje sameje; potom njetriebam žaneje staroscze mēz, zo naſcha rycz a narodnoscz hdy zandže. Tak budže so žohnowanjo schtwórtteje Božej kaznje dopjelnječ; budžem⁹ dołho živi t. r. runja druhim ludam — k sudnomu dnju!

P. Innocenc.

Michał Kolla.

Z Ostriža pschetkhwata nas zrudna powjesz, zo je k. farař Michał Kolla 6. decembra dopoldnia $\frac{1}{2} 11$ na pscherazjenjo krewje zemrjet, hale 50 let 2 měſacaj a 16 dnow starý. Zoho žaruja bratr, sotry a pscheczelstvo, kaž tež wosada a duchownstwo chleje diöceſy.

Njebocžickej narodži so 20. septembra 1819 w Pozdecach, wophtomasche schulu a gymnasium w Budyschinje, schtudowasche w Praži a bu 21. oktobra 1843 hako duchowny wuswjeczeny. Nimalo poldra lěta wosta hako tachantski vikar w Budyschinje. Potom bu mot njeboh biskopa Ditricha za kaplana a schulstoho inspektora do Seitendorfa pôslaný, hdjež k wulkej społojnosći swojeje wyschnosće a wosady ſtutkowaſche. Hac̄runje běſche tak mot Serbow, z kotrýchž bě wusjhot, zdalený, spominasche radý na Serbow a jich prócowanja, a běſche swérny ſobustaw towařstwa Maczzych Serbskeje w Budyschinje. W lécze 1856 bu won hako přeni kaplan do Ostriža pschedadžený a w lécze 1860 bu tam hako farař postajeny. Ze swojoho zastojniwa, w kotrémž so hako dobrý pastyr wuznamjeni, bu nahle wotwołany, hdyž so jomu sobetu 4. t. m. dopoldnia krej pscherazh, schtož so na to hishčeje wjachkróč sta, tak zo khoroſez nahle pschiberaſche a žana člowjecza pomoc wjach mózna njebě.

Pschi joho swjatocznym pohrjebje počaza so, w kajkej čeſczi a luboſczi běſche njeboh k. farař stal. Wulki džel wosadnych běſche pschitomny a woſebje wſchitich zaſtojnici a měščianſich tſelcojo ſobi pschewodžachu. Pohrjeb džeržesche njebocžickeho pscheczel mot młodosče, wysokodostojny k. scholasitus Kucejank z 12 duchownymi kujifimi a ſufodnymi čeſkimi. Requiem, pschi kotrémž wucjerjo z wokolnosće wustojnu hudižu wuwjedowachu, džeržesche k. scholasitus z wulkej affiſtencu a jandželstu Božu mſchu k. kaplan z Friedlanda.

Wěmy, zo je tež pschez wopacznu ſpekulaciju wjele předy katholickich ūbłow z katholickojo wobſedzeniſta ſo zhubitó; ſpelulirować je trjeba, ale nic njerozumne! Ned.

Žarujem⁹ tudy sobu, kij smy joho česčili a joho pscheczęstwo wuzkwali,
a porucžam⁹ joho Bożej smilnoſci. Wón wotpočuj w mérje!

3 nascheje dićesny.

3 Budyschyna. 3 listow zhonichmy, zo je nasch hnadny k. biskop wutoru 30. novembra hac̄ do Mnichowa (München) a potom h̄sycze do Kuffsteina (w noch jenej) dojeł. Nazaſtra $\frac{1}{2}6$ jēdzesche wottam pſchez Innsbruck w Throlſtej, Brenner-horu, Brixen (hōz̄ bēſche pſchipoldnju) hac̄ do Verona w Italſtej, hōz̄ wječor w 9. hodž. pſchipindze. Nano w pięcich tudy wotjedze a wuzwolimski puč pſchez Padua a Bologna bēſche wječor w dżewjecznych we Florenzu. Piata rano $\frac{1}{2}5$ hodž. wotjewski pſchez Foligno doſpē Rom w 11. hodž. w noch. Wón je z Boha strowy.

3 Budyschyna. Nasch biskop a tachant je na ſakſkim ſejmje pſchezę wuprajš, zo by ſo we wuwjedzachym rozkazu (Ausführungsverordnung) nowoho zakonja wo ſwiatyh dujach poſtaſilo, zo by we kujſiſkih woſadach, hōz̄ ſu katholikojo wjetſchina, pſchi starym woſtaſo t. r. zo katholſch ujetrjabali lutherſke ſwiate dny ſwječic̄. Knježerſki komiſſar to po zdobnoſci a prawje ſlubi.

3 dreždanskeje dićesny.

3 Drežđan. Towarſtvo ſ. Vincenca mējeſche zaúdžene ſēto (wot 1. oktobra 1868 do 1. oktobra 1869) 3392 toleri dothodow. W tym bē 872 tol. halo wunoſki loterije, 400 tol. wot jenohu koncerta, 854 tol. pſchinioſklow za towarſtvo, 839 za hōlci a hōlci aſyl (dom zaſtarania), 100 za darch k Božomu džeſcu atd. Wudawłow paſk bēſche 3365 toleri; w tym je 127 tol. za rozdawaný khleb, 80 tol. za tepienjo, 27 tol. za pomoc w khorofeji, 907 tol. za hōlci a 935 tol. za hōlci aſyl (z cyka 28 džeſci), 146 tol. za draſtu wučownych hōlcow, 213 tol. k pomoc za najeñſti pjeniez (Mietzhins) atd. W hōlczim aſyli ſkuſkuja tſi miłkoſciwe ſotry borromejſke z Neiffe. Tež w Lipſku je tajke, ale mējeſche towarſtvo ſ. Vincenca a towarſtwo katholſkich žónſkich.

3 Wechſelburga. Zaúdžen⁹ 2. novembra, na dnju wſchēch duſchow bu tudy na poſtajenjo hrabje Schönburga w ponowjenej hrodowſkej chrkwi za joho njeboh ſotru hrabini Quadt-Wykrath-Zenj, ktoraz je 7. oktoba w Lindau w Bajerskej wumrjeka, ſwiatoczne Requiem z pređowanjom wotdzeržane. Taſama bē, kaž hizom ſwojim čaſu ſpomnichmy, 1852 k katholſkej chrkwi pſchipitupila. Hrabja je ze ſwójbu do Roma pučiowal, tola je prijeđ poſtaſil, zo dyrbja, kaž doho wón tam budje, kóždy mēſac jedyn ſrōč ſemſche za tudomnych katholikow ſo wotdzeržec̄.

3 pruskeje Kujſich.

3 Kulowa. Na 26. novembra wumrie naſch derje zaſkužbny rektor a mēſhejanſki wučeř knjez Anton Weifert, ſwojeje staroby 71 ſet a 5 mēſacow.

Wón bě we Friedlandje we Čechach narodzený, pschindže hako wuczer do Schle-
zynské a we lécze 1831 do Kulowa. Njebohi běsche spravný, wusčikny a cyr-
kwiensz zmysleny muž, wustojný we hudźbje a pišlaſáře mistyrscz na húslach.
Hac̄ budže joho skuzba znowa wobſadžena abo z kantorsiwom zienocžena, to
hischče wuczinjene njeje. Najlepje by bylo, hd̄y bychmy serbskohu wuczerja
za rektora abo kantora dostač móhli, ale — bohužel! — we cykym pruskim
kraju žadny serbski wuczer, kaž tež žadny serbski duchowny wjac njeje. My smy
cyle wopuszczeni a to z toho pschindže, dokelž smy w lécze 1821 wot budyskohu
tachantsiwa a wot lubych serbjskich sobnrajanow róznodželeni a do Schlezynskéje
czisnjeni byli. Hnadm̄y férſchta a biffop Hendrich Förster we Wróclawie je
we lécze 1867 we Varlinje pola knieza ministra duchownych naležnosćow dwójcy
spytal, kulowsku wosadu ze zwiazka wróclawskohu biskopstwa puschcicž a ju zas,
kaž to we přiedawskich czasach běsche, z budyskim tachantsirom zienocžicž; ale
joho próstwy buchu na najwyskšim měsće wotpokazane. Tak nam we naschich
nuzach nicžo niewostanje hac̄ nadžija na lepsche spodobniſche časy. Boh daj,
zo buchu so ſterje lepje pſchiblizowale! Někt̄ smy my kaž haka, kiz wot serbskohu
narodnoho ſhtoma motrubana, hinc a ſhynje. — Pschikazane tſi dny mo-
dlenja pſchi wotewrjenju generalnomo koncila we Romje wotdžeržachu so we
naschej farſkej cyrkwi na 8., 9. a 10. decembra. Bože Čéko so na woltar wu-
ſtaji, a rano w pierzich, kaž dopočdňia w džemjezich běschtel ſpěwanej božej mſchi
z litanijsimi wot najswjeciszheje wutroby Ježuſowej a ze ſwiatym žohnowanjom.
Bohata mnohosz pobožnoho ludu zhromadži so we božim domje; kniežny naschohu
Marianskohu zienocženſtwa ſpěwachu we poſtajených hodžinach rjane ſhērļusche. We
božim mjenje a ze zhromadnym modlenjom je so tón ważny ſwiaty ſuk w Romje
zapoczął, budže so tohodla tež k božej czeſczi a k ſpomoženju ſhēszejianow dokoncę.

Cyrkwienske nowinki a powjescze.

Pruſſka. Prěnju njedželu adventa bu we Wittenbergu nowonatwarjena
katholska cyrkj poſmjeczena. Wona je pſchitoinje twarjena, dwěkódžna a z wěžu,
a placzi 8,000 tol., wot kotrychž pak hischče 2000 brachujetaj. Je to w tutym
měsće, hdžej je pſched 300 lětami Luther nowu wěru předowac̄ ſpocžał, nětko zaſ
prěnja katholska cyrkj.

Z Varlinia. Tudy pſchebhywa nětko wulke pôſelſtwo činesiſkoho khězora,
zo by z němſkim zienocženſtrom pſchekupſki zwiazk ſejniko. Te ſamo wobſteji
wysche 1 Francozh, 1 Bendzelcžana a 1 Amerikanarja ze 22 Činesow. Wone
je hízon wot nalečja na puču, je Paríz, London, Stockholm a Kopenhagen wo-
pytało, a chce hischče tež druhe hělowne města europiſkich krajow wophtač,
zo by z wěrhami krajne zwiazki ſejnito.

Němſka. Džen 3. oktobra bu w Nanisu (Sachsen-Meiningſkej) prěni ka-
tholski duchowny poſtajeny. Tule ſtaciju je w tutym lécze zemrjetý tajný radžicžel
Volk z Erfurta założil. Wón je tudomnej katholskej wosadze rjani cyrkj a wo-
bydlenjo za-duchownoho natwaril, a wysche toho zdú za duchownoho fundirowat.

Z Roma. Koncil bū tak wotewrjeny, kaž jmy w poslennim čísle spomnili. Ze 1044 pschepröshených (55 kardinalow, 11 patriarchow, 927 primasow, arcibiskopow a biskopow a abtow nullius, 22 abtow z mitru a 29 generalow z rjadow), kotsiz maja abo dostachu prawo na koncil pschicíz, je jich do 15. decembra 762 hýzo sem pschijéko. Sydłow je 921 pschihotowaných w salu koncila; za wschitkach 1044 njebe to trjeba, dokelž je so jich džel zamotwiał a pschicíz njemóhł. Naši k. biskop, kaž z lista wěmý, ma 343. sydło; biskopja sedža mjenujich po času jich poswyczezenja. Wamžowu wotewrjenísku rycz a druhe wobschernische powjescze wo koncilu podamy pschichodnje. Druhe swjatoczne posedzenjo koncila budže na sſ. tſjoch królów. Najwjac džeka so stojnie w tych wschelakich wotdzelenjach a komisjach biskopow; w tychle komisjach budža tež wuczeni schismatikojo a protestantojo schysheni a budža so z nimi jednacž. Schto so wschitko na konciliu wuczini, zjewi so po skončzenju koncila; nětko njesmědža biskopja pod pschisahu niežo wo tym powjedač.

Z Roma. Kendželski lord Denbigh je swjatomu wótej w mjenje katholickich Kendželčjanow dwaj milijonaj frankow pětrowoho pjeniežka pschepodał.

Naležnosće towarzystwa.

Sobustawh na lěto 1869: ff. 303. (dokelž je tón w poslennim čísle spomnieny hýzo pod 31. zapłacić a nětko na nowe lěto); k. wuczer Jan Žur ze Bržerje; 312. Jan Grubert z Nadwórja; 313. Michał Hennig ze Smijeczic; 314. Petr Nobel z Khróscic; 315. Michał Kęlla z Khróscic; 316. Petr Kurzela ze Smijeczic; 317. M. B. z W.; 318. Miklaš Domša z Hórkow; 319. Franc Měřičník z Vělczeč; 320. Jan Pětka z Hrubječeč; 322. Jan August Duczman z Bozanke; 323. hajnik Jurij Peťranc ze Bržerje; 324. ryhatař Jan Hulík ze Bržerje; 325. Michał Wiczaz z Brémjenja; 326. Jan Kóčza z Brémjenja; 327–332. z Koſlowa: Michał Njelta, Michał Krawežík, Michał Krawc (Khežka), Michał Bjarsch, Madlena Kóřenková, Jakub Čornak; 333. Michał Běnar ze Schunowa; 334. kubler Michał Jurk z Różanta; 335. hofzencar Schuster z Różanta.

Na lěto 1868 zapłacić: 360. M. L. z R. (tež na l. 1867).

Schtož je na l. 1870 zapłaczene, budža hakle w 1. čísle nowoho lěta kwitirowane.
Dobrowolny dar: Schuster z Różanta 5 nsl.

Na s. Domascha 21. t. m. budže zhromadzizna wubjerka za założenjo cyrkwię abt., a to na schuli w Czornečach wot dweju popołdnju. Pschepröshenjo potpisuje so wot zařízenije njedzele. Je pola wschěch sobustawow wubjerka pobýlo?

Z nakkadem towarzystwa s. Cyrilla a Methoda je wusčka a pschedawa so za $2\frac{1}{2}$ nsl. pola ff. Smolerja a Přeha, kaž tež w expedicijach Kátholského Pošta a pola Klamarjow, kotsiz moža ju kóždy čas pschez nas tunischo dostacž:

Kátholska protýka za Hornju Lužicu na 1870.

Schtož dhee přeni a druhí lětník teje sameje dospělnosće dla měč, mžde jón za 6 np. (za schtempl) dostacž, kaž daloko zbytkne exemplarz dospahaj.